



HERMAN MELVILLE

REDBURN



HERMAN MELVILLE
REDBURN



Lei 9,75

Clubul cărții digitale 2024

EDITURA ALBATROS



Coperta de NICU RUSSU

Herman Melville

REDBURN

His first voyage

Being the sailor boy confessions and
reminiscences of the Son-of-a-Gen-
tleman in the Merchant Service

HERMAN MELVILLE

REDBURN

Destăinuirile și amintirile
unui băiat de familie care-a
slujit în marina comercială

În românește de PETRE SOLOMON



EDITURA ALBATROS • 1973

GRIGORIU D. EUGEN

Destinul literar al lui Herman Melville este, în multe privințe, unic. În 1885, poetul englez Robert Buchanan, reintors dintr-o călătorie în Statele Unite, scria că l-a căutat în zadar pe autorul lui *Moby Dick*, despre care auzise că trăiește la New York: „Nimeni nu părea să știe ceva despre singurul mare scriitor de pe acel continent, care merită să fie pus alături de Whitman“. Iar câteva zile după moartea lui Melville (săvârșit din viață la 28 septembrie 1891), ziarul *NEW YORK TIMES* constata: „A murit și a fost înmormântat deunăzi în acest oraș, la o vîrstă înaintată, un om care este atît de puțin cunoscut, fie măcar cu numele, generației aflate acum în floarea vîrstei, încît doar un singur ziar a publicat despre el un ferpar — și acela de trei-patru rînduri“.

Și totuși, în urmă cu cîteva decenii, Melville fusese un autor celebru, chiar în patria lui: cum se explică, oare, îndelunga și nedreapta tăcere ce i-a învăluit numele și opera, tăcere spulberată abia în deceniul al treilea al secolului douăzeci?

O scurtă recapitulare a biografiei și a carierei literare a marelui scriitor american ne va ajuta să răspundem la această întrebare.

Melville s-a născut la 1 august 1819 în orașul New York, într-o familie distinsă, dar sărăcită: tatăl lui, importator de mărfuri, dă faliment, lăsîndu-și în mizerie soția și cei opt copii. Herman — al treilea copil — nu a împlinit încă treisprezece ani cînd,

rămânind orfan de tată, își întrerupe învățătura și încearcă să-și câștige singur existența, ca vânzător de prăvălie, ca funcționar de bancă sau ca muncitor agricol. În cele din urmă, la vârsta de 18 ani, se îmbarcă pe un vas de pasageri și de mărfuri, ca simplu marinăr, pentru a învăța o meserie pe cit de romantică, pe atât de anevoioasă. Reîntors după câteva luni acasă, nu izbutește să-și găsească de lucru pe uscat și se îmbarcă din nou, la începutul anului 1841, de data asta pe o balenieră, numită „Acushnet“. După vreo optsprezece luni, evadează de pe balenieră împreună cu un camarad și petrece câteva săptămâni în mijlocul băștinășilor de pe Insulele Marchize. Se îmbarcă apoi pe o balenieră australiană, al cărei echipaj se va răzvrăti la Tahiti, de unde tânărul Melville va pleca în Havaii; acolo se angajează ca marinăr pe o fregată americană, ce-l va readuce în patrie în toamna anului 1844. Melville debutează ca scriitor în 1846, când îi apare — aproape simultan în Anglia și în Statele Unite — povestirea Taipi. Aceasta, împreună cu perechea ei, Omoo, publicată în 1847, îl plasează pe Melville în centrul atenției compatrioților săi. Autorul lor este atât de prosper în urma drepturilor încasate, încât se și căsătorește, în vara anului 1847, cu Elizabeth Shaw, fiica unui magistrat din Massachusetts. Dar Melville nu e mulțumit cu ceea ce a scris în primele sale cărți, el aspiră la o literatură mai profundă. Reacția negativă cu care e întâmpinată noua sa carte Mardi, publicată în 1849, îl face să-și dea seama că gloria și prosperitatea lui sînt condiționate de rămînerea sa în limitele unei anumite literaturi „exotice“. În consecință, scrie Redburn (1849), roman autobiografic, urmat, în 1850, de Vestonul alb, ambele bine primite de public și de critica literară. În schimb, Moby Dick, capodopera lui Melville, publicată în 1851, este întâmpinată numaidecît cu ostilitate, ca și romanul următor, intitulat Pierre sau ambiguitățile (1852). De aci înainte, scriitorul se instalează într-un eșec,

ce se confundă cu însăși viața lui; povestirile publicate între 1853—1856 în diferite reviste — povestiri dintre care cîteva sînt adevărate capodopere — prezintă ultima lui încercare de a trăi din literatură. Ducînd o existență modestă, presărată cu drame familiale, Melville continuă să scrie — și chiar să publice mai ales versuri (printre altele, un uriaș poem intitulat Clarel), dar numele lui e curînd dat uitării, într-o Americă preocupată exclusiv de goana după aur, America născută din războiul civil, încheiat în 1865 prin triumful Nordului capitalist și industrial asupra Sudului feudal și agrar. Vreme de două decenii, el lucrează ca inspector la vama din New York, reușind să supraviețuiască fizic, dar fiind, ca scriitor, îngropat de viu. Ultima lui povestire Billy Budd — iarăși o adevărată capodoperă — va vedea lumina tiparului abia după moartea lui, petrecută în împrejurările amintite.

Opera unui mare scriitor se organizează, firesc, în jurul culmii celei mai înalte atinse de el în literatură; în cazul lui Melville, această culme se numește, neîndoios, Moby Dick, carte supremă, la care se cuvin raportate celelalte scrieri ale genialului ei autor. Redburn ocupă, împreună cu Vestonul alb, o poziție privilegiată în opera lui Melville, astfel dispusă în jurul axului ei suprem: amîndouă preced, foarte aproape în timp, marea capodoperă și o pregătesc în multe privințe. În toiul muncii sale titanice la Moby Dick, Melville îi mărturisea lui Nathaniel Hawthorne, prietenul său și unicul scriitor american în care-și recunoștea un frate spiritual: „Întreaga mea dezvoltare s-a petrecut în cuprinsul ultimilor cîțiva ani. Sînt ca una din acele grăunțe scoase din piramidele egiptene care, după ce au rămas vreme de trei mii de ani grăunțe și nimic altceva decît grăunțe, fiind sădite în solul englezesc, se dezvoltă, înverzesc și se coce, pentru ca apoi să se ofilească și să moară. La fel și eu. Pînă la vîrsta de douăzeci și cinci de ani n-am cunoscut nici o dezvoltare. Îmi datez viața începînd din cel de-al douăzeci și cin-

cilea an al ei. De atunci încoace și pînă azi nu s-a scurs nici o perioadă de trei săptămîni în care să nu mă fi dezvoltat lăuntric. Simt însă că ajung acum la foaia cea mai ascunsă a bulbului și că în curînd floarea va cădea ofilită...”

Redburn, a patra carte a scriitorului, poartă pecetea acestei extraordinare dezvoltări lăuntrice, care, trebuie spus, nu s-a oprit o dată cu Moby Dick, ci a continuat, în forme specifice și în condiții neînchipuit de vitrege, pînă tîrziu în viața lui. Deși Melville vorbea cu oarecare indiferență despre Redburn — socotind-o o carte scrisă, ca și Taipi și Omoo, pentru bani, cu implicite concesi făcute publicului ce-i aplaudase debutul — cartea reprezintă un pas important înainte în drumul spre Moby Dick. În mai mare măsură decît primele două povestiri amintite, Redburn învederează capacitatea scriitorului de a-și transfigura tumultuoasa experiență de marinăr, care stă la temelia întregii sale opere. Călătoria tinărului Wellingborough Redburn pe ocean, pînă-n Anglia și înapoi, este un voiaj de inițiere, atît în tainele unei profesiuni dificile, cît și în aspectele, tulburătoare mai ales pentru un tinăr, ale unei lumi brutale, întemeiate pe exploatarea omului de către om.

Redburn descoperă, cu ochii lui candidi, o realitate care se deosebește radical de ceea ce cunoștea el de-acasă ori de ceea ce citise în cărți. El se călește și se maturizează în contact cu această realitate, pierzîndu-și treptat iluziile. Experiența lui e, finalmente, binefăcătoare, deși amărăciunea lui Melville capătă, ici-colo, accente tragice. („Să nu-mi vorbească nimeni de amărăciunile vîrstei mature și ale bătrîneții; un băiat le poate simți pe deplin, ba chiar și mai avan, cînd neghina s-a abătut peste sufletul său tinăr...” Sau, altundeva, Redburn-Melville mărturisește că la acea vîrstă fragedă, ajunsesese „la fel de lipsit de ambiții ca un bărbat de șaizeci de ani“.)

În acest sens, cartea este o bună anticameră a lui Moby Dick, epopeea Balenei Albe fiind ea însăși un voiaj de inițiere — în lumea abisală ascunsă sub aparențe. Dar în Redburn scriitorul se menține în limitele unui realism, care exclude generalizările metafizice asupra condiției umane; relatînd peripecțiile tinărului american, el insistă, dimpotrivă, asupra dimensiunilor sociale ale Răului din universul explorat, atît pe uscat cît și pe mare.

Încă în primele capitole, scriitorul caracterizează în imagini pregnante atmosfera din New York, subliniînd lipsa de omenie a cămătarilor și a oamenilor de afaceri, cu accente ce amintesc de acelea ale contemporanului său englez, Charles Dickens. Tot cu o paletă dickensiană descrie Melville viermulala din portul Liverpool, stăruind asupra condițiilor inumane de viață din mahalalele proletare ale prosperului port; episodul femeii care moare de foame împreună cu copilașii ei, sub ochiul indiferent al unui polițist, este semnificativ în cel mai înalt grad. Cartea abundă în observații și comentarii despre inumanitatea unei orînduirii sociale bazate pe goana după profit. Așa cum remarcă James Baird în introducerea sa la opera lui Melville (în volumul I al antologiei „American Literary Masters“, 1965, ed. Holt, Rinehart & Winston, inc.) „critica socială (în Redburn) este vehementă, îndeosebi în descrierile amănunțite ale sărăciei și mizeriei din orașul Liverpool, de la jumătatea secolului trecut“.

Umanismul profund al lui Melville își găsește în Redburn o expresie directă, în pledoariile sale în favoarea dezmoștenitorilor soartei.

Se cuvine, de asemenea, subliniat un alt aspect pozitiv al povestirii lui Melville: aspectul „profesional“. Descrierea minuțioasă a muncilor marinărești și a complicatului mecanism al corăbiilor cu pînze ocupă un loc important în carte, așa cum tehnica vînatorei de balene ocupă un loc de frunte în Moby Dick. Elogiul adus de Melville profesiunii

de marinăr nu are numai valoarea unei „arte marinărești“, în care lirismul se îmbină cu precizia detaliilor și a termenilor, ci și semnificația unei opțiuni morale: exaltând dificila meserie a manevrării pinzelor și vergilor, scriitorul scoate în relief curajul, eroismul cotidian al unor oameni care poartă pe umerii lor vînjoși întreg universul (Vezi, în acest sens, admirabilul final al capitoului LVIII).

Din punct de vedere stilistic, Redburn reprezintă un moment de tranziție, între primele povestiri și Moby Dick. Așa cum arăta William H. Gilman în amplul său studiu intitulat „Prima parte a vieții lui Melville și Redburn“ (New York, University Press, 1951), însăși structura frazei imită aici „ritmurile suvoielui spontan și sprinten al simțămintelor unui adolescent“ — rezultatul fiind „un realism psihologic care ne introduce în natura lăuntrică a eroului“. Spre deosebire de Taipi și Omo, cărți deficitare sub aspect stilistic, Redburn atestă o maturizare a „scriiturii“, deși aceasta e, aparent, mai cenușie, mai ștearsă, mai lipsită de strălucire; elanurile lirice, atât de caracteristice prozatorului, nu lipsesc nici aici, dar, spre deosebire de Mardi, carte stufoasă și alegorică la extrem, Redburn impune prin sobrietatea și prin adecvarea mijloacelor sale stilistice la intențiile autorului. O componentă esențială a stilului melvillean — referințele bogate la diverse domenii legate de subiectul tratat — capătă în Redburn o funcționalitate care lipsea oarecum primelor sale cărți, încărcate și ele de informații erudite, însă tributare atmosferei exotice predominante. Și sub acest aspect, Redburn pregătește și prefigurează marea capodoperă a lui Melville, în care erudiția enciclopedică se împletește organic cu zborul semeț al imaginației.

În sfîrșit, trebuie subliniat caracterul profund educativ al acestei cărți de aventuri — căci Redburn este, în primul rînd, o carte de aventuri, care se citește cu plăcere și cu folos. Peripețiile istorisite de

autor nu numai că te captivează, dar te și transpun într-un univers moral ale cărui valori supreme sînt munca, abnegația, curajul, cinstea — valori ce se degajă, firesc, din însăși desfășurarea acțiunii. Căci, deși socotit „cel mai total deziluzionat dintre scriitorii americani“ (cf. Raymond Weaver), Melville credea cu tărie în aceste valori.

PETRE SOLOMON

Fratelui meu mai tinăr,
THOMAS MELVILLE,
marinar aflat acum
într-un voiaj spre China,
îi dedic această carte

TRIGORIU D. EUGEN

În care se arată cum Wellingborough Redburn s-a născut cu gustul pentru mare și cum acest gust a fost cultivat în el

— Ascultă, Wellingborough, fiindcă pleci pe mare, ce-ar fi să iei cu tine tunică asta a mea de vânătoare, ce zici? Ia-o că-ți prinde bine, n-o să mai fii nevoit să dai bani pe alta. Uite, e destul de lungă și călduroasă, are niște nasturi trainici, de os, și o sumedenie de buzunare.

Așa-mi vorbi, în bunătatea și-n sinceritatea inimii sale, fratele meu mai mare, în ajunul plecării mele spre portul unde urma să mă-mbarc.

— Și încă ceva, Wellingborough — adăugă el. Cum amîndoi sîntem în criză de bani, și cum tu ai nevoie de-un costum, iar eu n-am nici unul de rezervă, ce-ar fi să iei cu tine pușca mea de vânătoare și s-o vinzi la New York, oricît ai căpăta pe ea? Haide, ia-o, nu-mi mai folosește la nimic, tot nu mai găsesc praf de pușcă.

Eram pe-atunci un băiețuș. Cu cîtăva vreme înainte, maică-mea se mutase din New York într-un sat drăgălaș de pe malul fluviului Hudson, unde, instalați într-o căsuță, duceam o viață tihnită. Deziluziile încercate în urma zădărnicii mai multor planuri de viitor, precum și nevoia de a face ceva urziseră, împreună cu firea mea vagabondă, un adevărat complot împotriva mea pentru a mă trimite pe mare ca matelot.

Luni de zile răsfoisem vechile gazete new-yorkeze, citind cu încîntare la rubrica navală lungile coloane ale ofertelor de serviciu, care aveau pentru mine un farmec straniu, romantic. Devoram cu nesăț anunțurile de acest fel:

Bricul LEDA, proaspăt arămit, cu încărcătura aproape terminată, va porni spre portul cutare, în ziua de marți 20 mai.

Pentru transportul de mărfuri sau de pasageri înscriserile se primesc pe bord, la Coenties Slip.

Fiecare cuvânt al unui asemenea anunț inspira junei mele imaginații de om al uscatului volume întregi de gândire.

Un bric! Insuși cuvântul acesta evoca imaginea unei corăbii negre, bătută de talazuri, cu pavoazele înalte și cu catargele și vergile desfășurate în vânt.

Arămit! Cuvântul mirosea parcă a apă sărată! Cît de mult trebuie că se deosebeau corăbiile astea de barcazele de lemn, cu un singur catarg, vopsite în verde și-n alb, care lunecau în sus și-n jos pe fluviu, prin fața casei noastre de pe mal!

Cu încercătura aproape terminată! Ce veste impresionantă sugerind imaginea unor baloturi mucegăite, a unor lăzi doldora de mătăsuri și satinuri — imagine ce mă făcea să privesc cu dispreț mizerabilele clăi de fin și stive de cherestea, îngrămădite pe punțile barcazelor văzute de mine pe fluviu.

Va porni marți 20 mai — iar ziarul purta data de 5 mai! Cu cincisprezece zile înainte! Gîndiți-vă la asta! Cît de importantă trebuia să fie călătoria aceea, dacă data plecării era fixată cu atîta vreme înainte! Barcazele de pe fluviu nu obișnuiau să dea asemenea anunțuri anticipate.

Pentru transportul de mărfuri sau de pasageri înscriserile se primesc pe bord! Gîndiți-vă ce înseamnă să te urci pe bordul unui bric arămit și să te înscrii pentru un voiaj la Bremen! Dar cine-și putea permite să plece la Bremen? De bună seamă că numai străinii — niște oameni tuciuiri la față, cu favoriți negri ca pana corbului și care vorbeau franțuzește.

Coenties Slip! Cine știe cite alte bricuri și corăbii se aflau acolo! Coenties Slip era desigur pe undeva în apropierea șirurilor de antrepozite, a acelor clădiri lugubre, cu porți și obloane de fier ruginit și cu acoperișul de țiglă; iar drumul pînă acolo era presărat cu ancore și cu lanțuri vechi. Se găseau pe-acolo o sumedenie de cafenele de modă veche, din care ieșeau și în care intrau mereu niște căpitani arși de soare, fumînd trabuce și vorbind despre Havana, Londra și Calcutta.

Toate aceste zboruri ale imaginației mele erau înlesnite în chip uimitor de amintirea ceoasă a unor cheuri, și docuri, nave, întrezărite în prima copilărie în timpul șederii mele într-un port maritim.

Îmi aminteam îndeosebi de o zi cînd stătusem împreună cu tatăl meu pe cheu, tocmai cînd un vas mare pornea la drum, ocolind capul digului. Îmi aminteam de strașnicul *vira!* al marinarilor, care-și arătau beretele peste copastia înaltă. Mă gîndisem atunci că ei vor traversa imensul ocean; și că vasul acela și marinarii lui, atît de aproape de mine în clipa aceea, se vor afla după un timp în Europa.

La aceste amintiri se adăuga împrejurarea că tatăl meu, răposat între timp, străbătuse de mai multe ori Atlanticul în interes de afaceri, căci era importator pe Broadstreet. În serile de iarnă petrecute la New York în locuința noastră de pe vechea stradă Greenwich, în fața focului de cărbuni din cămin — o, cît de bine mi-l aminteam! — ne povestea, mie și fratelui meu, despre niște talazuri uriașe, înalte cît munții, despre niște catarge ce se îndoiu aidoma unor crenguțe, precum și despre Havre și Liverpool sau despre clopotnița catedralei St. Paul din Londra, în care pretindea că se urcase. Într-adevăr, în copilăria mea, mai toate gîndurile mele despre mare au fost legate de pămînt, dar de un pămînt străvechi și frumos, plin de catedrale și biserici năpădite de mușchi, cu străzi lungi, înguste și întortocheate, fără trotuare, străjuite de case ciudate. Mă străduiam să-mi imaginez cum or fi arătînd locurile acelea în zilele ploioase și în după-amiezile de sîmbătă, și mă întrebam dacă existau pe-acolo zile ploioase și sîmbete, la fel ca și pe la noi, dacă băieții de pe-acolo se duceau la școală, învățau geografie, purtau gulerul cămășii răsfrînt și legat cu o panglică neagră, și dacă tații lor le dădeau voie să poarte ghete în loc de pantofi — pe care eu, unul, nu puteam să-i sufăr, deoarece ghetele mi se păreau mult mai bărbătești.

Crescînd, gîndurile mele și-au desfășurat mai larg aripile și mi se întîmpla deseori să cad în lungi reverii despre călătorii în țări depărtate; mă gîndeam ce frumos ar fi să pot povesti despre tărîmuri barbare — cu cîtă

admirație și uimire m-ar privi oamenii dacă m-aș întoarce de pe coasta Africii sau din Noua Zeelandă; cit de enigmatici și de romantici ar arăta obrajii mei arși de soare; mă mai gîndeam c-aș aduce cu mine veșminte străine, de o croială bogată, princiară, și le-aș purta pe stradă, iar băieții băcanilor ar întoarce capul după mine, să mă privească. Eu însumi mă zgîisem, țin bine minte, la un individ pe care mi-l arătase mătușă-mea într-o duminică, la biserică, spunîndu-mi că fusese în Arabia Petreea, unde trecuse prin aventuri bizare, aventuri despre care citisem cu ochii mei într-o carte scrisă de individul acela: o carte cam urîtă la înfățișare, cu o copertă gălbuie. „Ia te uită ce ochi mari are! Îmi șoptise mătușă-mea. I s-au mărit așa, fiindcă, pe cînd rătăcea, aproape mort de foame, prin deșert, a zărit deodată un curmal doldora de fructe coapte.“

La auzul acestor vorbe, m-am tot uitat la el, pînă cînd mi-s-a părut că ochii omului erau într-adevăr neobișnuit de mari și ieșiți din orbite, ca aceia ai unui rac. Sînt sigur că și ochii mei se măriseră în timp ce-l priveam așa. Cînd s-a isprăvit slujba în biserică, am rugat-o pe mătușă-mea să meargă cu mine ca să-l urmărim pe individ pînă la el acasă. Ea însă mi-a răspuns că vardiștii ne-ar lua la ochi dac-am face așa ceva; drept care n-aveam să-l mai văd niciodată pe acel minunat călător din Arabia. Dar imaginea lui m-a bîntuit multă vreme; l-am visat de multe ori, cu niște ochi din ce în ce mai mari și mai rotunzi; ba odată am văzut în vis și curmalul.

Cu timpul, gîndurile mele au ajuns să zăbovească, din ce în ce mai stăruitor, asupra unor tărîmuri străine; îmi satisfăceam în fel și chip această înclinare. În casa noastră se aflau mai multe mobile aduse din Europa, iar eu le tot cercetam, întrebîndu-mă unde anume o fi crescut copacul din care fuseseră făcute, dacă lucrătorii care le meșteriseră mai erau încă în viață, și dacă da, cu ce anume se îndeletniceau acum.

Mai aveam în casă — în sufragerie — o seamă de tablouri pictate în ulei și niște gravuri vechi și prețioase, cumpărate chiar de tatăl meu la Paris.

Două dintre ele erau „marine“. O gravură înfățișa un barcăz pîntecos și fumuriu, la bordul căruia trei in-

divizi cu favoriți, cu berete roșii și cu niște pantaloni suflecați pînă la genunchi trăgeau un năvod. Într-un colț se vedea un peisaj franțuzesc, dominat de un far mititel și cenușiu. Valurile erau de un cafeniu-închis, și întreaga pictură avea ceva vetust și dulceag. Mă gîndeam că trebuie să fie bună la gust.

Cealaltă gravură înfățișa trei vase de război franceze de modă veche, cu castelatura înaltă, aidoma unor pagode așezate la prova și la pupa, așa cum le descrie Froissart¹; în virful catargului se vedeau niște turnulețe cochete, înșesate de omuleți care țineau în miini ceva nedeslușit. Toate trei pluteau pe o mare de un albastru strălucitor ca al cerului sicilian și stăteau aplecate într-un unghi infricoșător; pesemne că înaintau foarte repede, fiindcă spuma albă a mării se îngrămădea în jurul etravelor, ca o ninsoare spulberată de viscol.

Mai aveam în casă și două mape mari și verzi, cu stampe franțuzești, pe care nici nu le puteam ridica la vîrsta aceea. În fiecare simbătă, frații și surorile mele obișnuiau să le scoată din colțul unde erau păstrate și să le întindă pe podea pentru a le privi, cu o veșnică în-cîntare.

Erau tot felul de stampe. Unele înfățișau orașul Versailles, cu balurile lui mascate, cu saloanele și fîntinile lui, cu grădinile și curțile lui pline de o vegetație deasă, decupată în forme fantastice — uși și ferestre, turnuri și foișoare. Altele înfățișau scene rurale cu ceruri senine, cu vaci gînditoare cufundate în apă pînă la genunchi și, ceva mai departe, niște ciobănași și niște căsuțe de țară pe jumătate ascunse de plante agățătoare și frunze de viță.

Alte stampe erau ilustrații de istorie naturală înfățișînd rinoceri, elefanți și tigri; deasupra tuturor trona poza unei balene uriașe, în al cărei trup, mare cît o corabie, erau înfipite harpoane și pe urmele căreia lunecau, cît puteau de repede, trei ambarcațiuni.

Mai aveam și o bibliotecă mare instalată în vestibul — o bibliotecă veche, cafenie, înaltă cît o casă; avea un soi de subsol, cu uși mari și cu un lacăt și o cheie, iar

¹ Jean Froissart (1337 ?—1410), cronicar francez. (n.t.)

deasupra avea uși de sticlă, prin care se puteau vedea șiruri lungi de cărți vechi, tipărite la Paris, Londra și Lipsa. Era acolo o colecție frumoasă a revistei „Spectator”, în șase volume masive, cu scarțele aurite; iar eu mă zgălim mereu la cuvântul „Londra” scris pe pagina de gardă. Mai era acolo un exemplar al operelor lui D'Alembert, în franceză, și mă întrebam ce om mare aş ajunge dacă, voiajind în străinătate, aş izbuti vreodată să citesc fără oprire din cartea aceea, care atunci era o enigmă pentru toți cei din casă, în afară de tatăl meu, pe care-mi plăcea să-l aud vorbind franțuzește cu unul dintre servitorii noștri.

Mă uitam cu uimire la servitorul acela, pentru că, drept răspuns la întrebările mele sceptice, mă asigurase în repetate rânduri că se născuse într-adevăr la Paris. Totuși nu-l puteam crede pe de-a-ntregul: îmi venea greu să înțeleg că un om născut într-o țară străină putea să locuiască împreună cu mine în aceeași casă din America!

Cu trecerea anilor, acest neîntrerupt contact cu imaginile străinătății a zămislit în mine gândul vag și profetic că eram sortit s-ajung, odată și-odată, un mare călător; și că, tot așa cum tata obișnuia să stea de vorbă după cină, la un pahar de vin, cu niște domni ciudați, voi ajunge și eu să-mi povestesc propriile aventuri în fața unui auditoriu nerăbdător să m-asculte. Și n-am nici cea mai mică îndoială că acest presentiment se află într-o oarecare măsură la originea vagabondărilor mele de mai târziu.

Dar ceea ce a contribuit, poate mai mult decât orice, la transformarea viselor și dorințelor mele vagi într-o hotărâre fermă de a-mi căuta norocul pe mare a fost nava de cristal franțuzească, lungă de circa optsprezece toli, pe care tatăl meu o adusese, cu vreo treizeci de ani înainte, de la Hamburg, ca un dar pentru un unchi de-al lui, senatorul Wellingborough, care avea să fie până la moarte membru al Congresului, în zilele vechii Constituții, și al cărui nume aveam cîntea să-l port. La moartea venerabilului senator, nava s-a întors în casa donatorului.

Era păstrată într-o raclă de sticlă pătrată, pe care una din surorile mele o ștergea de praf în fiecare dimineață și care stătea într-un colț al salonului, pe o masă de ceași olandeză, cu picioarele în formă de gheare. După ce fusese obiectul de admirație al musafirilor veniți anume să-l vadă pe tatăl meu în capitală, nava aceea ajunsese să stîrnească uimirea și încîntarea tuturor locuitorilor satului unde ne aflam acum, și mulți dintre ei obișnuiau să o viziteze pe maică-mea numai și numai pentru a vedea pomenita navă. Iar ea le răsplătea din plin privirile lungi și curioase cu care obișnuiau s-o cerceteze.

Întil de toate, fiecare părticică a navei era de cristal, ceea ce era în sine o adevărată minune: catargele, vergile și parimele ei semănau leit cu acelea de pe un vas adevărat care navighează pe mare. Pe cele două punți se înșirau două baterii de tunuri negre, iar eu încercam adesea să privesc prin saborduri, ca să văd ce se mai ascundea înăuntru, dar deschizăturile acelea erau atît de mici, iar înăuntru atît de întuneric, încît nu descopeream mai nimic; deși, cînd eram un copil de-o șchioapă, eram convins că, dac-aș putea să deschid corpul navei, spărgînd sticla, aş da negreșit peste ceva minunat, poate niscaiva bani de aur — de care am dus totdeauna lipsă, de cînd mă știu. Și mă năpădea adesea dorința nesăbuită de a pricinui moartea navei de cristal, cu raclă cu tot, pentru a pune mîna pe pradă; iar într-o zi cînd am făcut o aluzie în acest sens surorilor mele, ele au alergat la maică-mea, alarmate; după aceea nava a fost așezată pentru cîtva timp pe consola căminului, ca să n-o pot atinge — pînă-mi voi băga mințile-n cap.

Nu-mi pot explica această nebunie vremelnică, decît prin faptul că citisem într-o carte de povești despre o corabie a căpitanului Kidd, o corabie bucșită cu galbeni, care zăcea undeva pe fundul fluviului Hudson, lângă Highlands, și despre niște oameni care încercaseră să coboare în adînc și să dezgroape comoara, ceea ce nimeni nu se gîndise să facă pînă atunci, deși comoara era acolo de aproape o sută de ani.

Nu mai vorbesc de arborada înaltă și de greementul navei aceleia, printre ale cărei pinze încîlcite, făcute din

cristal, mă cățaram cu inchipuirea, pînă cînd ajungeam, amețit, în mărul catargului; voi pomeni doar de oamenii de pe bordul ei. Și aceștia erau de sticlă — o mulțime de marinari de sticlă, mărunei și frumusei cum nu se mai află, cu berete și pantofi, întocmai ca niște oameni vii, și cu un fel de vestoane albastre ciudate, parcă tivite cu horbotă. Patru sau cinci dintre ei erau foarte sprinteni și se cățarau în greement cu pași mari, dar cu toate acestea nu înaintau nici măcar cu un centimentru pe an, pot să jur.

Un alt matelot ședea călare pe-un ghiu, cu brațele ridicate deasupra capului, dar n-am priceput niciodată ce anume făcea; un altul stătea pe gabiș, cu un colac de parimă peste umăr; bucătarul, cu un topor de sticlă în mină, spărgea lemne lingă bocaport; stewardul, încins c-un șorț de sticlă, se grăbea spre careu, cu o tavă pe care se răsfața un *pudding* de sticlă; un ciine de cristal, cu un bot roșu, lătra la el; iar căpitanul, cu bereta de sticlă, fuma un trabuc de sticlă pe dunetă. Stătea rezemat de copastie, cu o mină la frunte: poate că nu se simțea bine, fiindcă avea o privire foarte sticloasă.

Numele acelei nave ciudate era *La Reine*, adică Regina, și era pictat la pupa, foarte citeț, printre o sumedenie de delfini și hipocampi de sticlă, gravați acolo într-un soi de semicerc.

Regina asta era stăpîna absolută a unei mări verzui, dintre ale cărei talazuri unele se spărgeau de prova navei, într-un fel năprasnic, vă asigur, încît o socoteam pierdută, gata-gata să se scufunde în fiecă clipă — pînă cînd, devenind mai mare, mi-am dat seama că n-o păștea nici cea mai mică primejdie.

În decursul anilor, o cantitate apreciabilă de praf, amestecat cu o materie pufoasă, se strecurase prin orificiile raclei în care era păstrată nava, acoperind întreaga mare cu o pojghiță albă, ce sporea efectul general, fiindcă părea să fie însăși spuma stîrnită de cumplita furtună cu care se războia viteaza *Regină*.

O mai avem și astăzi pe *LA REINE* în casă, dar multe din vergile și parimele ei de sticlă sînt sparte și sfărîmate acum în chip jalnic — iar eu n-am de gînd să le dau la reparat: galionul ei — un războinic viteaz, cu bicorn —

zace cu capul în jos, prăbușit în covata mării dezlănțuite sub prova, dar n-am de gînd să-l pun din nou pe picioare înainte de a mă pune eu însumi — căci există între mine și el o simpatie secretă, iar surorile mele îmi spun că războinicul acesta a căzut de pe suportul lui chiar în ziua cînd eu am plecat de-acasă în *prima mea călătorie pe mare*.

II

Plecarea lui Redburn de-acasă

Cu sufletul greu și cu ochii plini de lacrimi s-a despărțit de mine sărmana mea mamă; mă credea peșemne un băiat îndărătnic și rătăcit, ceea ce poate că și eram, dar o lume lipsită de inimă și vremurile grele mă făcuseră să fiu așa. Mă deprinsesem să cuget mult și cu amărăciune, de timpuriu; toate visele mele tinerești de mărire mă părăsiseră; și, la acea vîrstă fragedă, ajunseseam să fiu la fel de lipsit de ambiții ca un bărbat de șaizeci de ani.

Da, voi pleca pe mare; mă voi rupe de unchi și mătușile mele, de toate rudele care mă patronau cu simpatie și, nelăsînd în urmă regrete decît în suflitele celor de-acasă, voi lua cu mine un singur suflet — acela care mi se zbuciuma în piept. Rece, înghețată ca luna decembrie și rea ca viforele ei, mi se părea atunci lumea; nu poate fi mizantrop mai mare decît un băiat dezamăgit; și tocmai asta eram eu, un băiat căruia vitregiile soartei îi sleiseră simțirea fierbinte. Dar gîndurile acestea sînt încă și azi indeajuns de amare, pentru că temeiurile lor nu s-au spulberat cu totul; numai că ele nu pot fi pe placul cititorului, așa că, destul cu acest subiect, și să-mi continui povestea!

— Da, dragă mamă, o să-ți scriu de îndată ce-o să am prilejul — am murmurat eu, după ce maică-mea mă implorase pentru a suta oară să nu uit s-o anunț despre sosirea mea cu bine la New York. Apoi m-am întors că-

tre surorile mele și le-am spus : Și acum, Mary, Martha și Jane, sărutați-mă, ca să pot pleca. Mă întorc peste patru luni ; atunci o să fie toamnă și o să mergem în pădure după alune, iar eu o să vă povestesc ce-am văzut în Europa. La revedere, la revedere !

M-am smuls din brațele lor și, necutezind să privesc înapoi, am alergat cit am putut mai repede, pînă am ajuns la colțul unde mă aștepta fratele meu. El m-a însoțit pînă aproape de locul de unde urma să pornească vaporul spre New York, dîndu-mi multe sfaturi înțelepte (mai înțelepte decît te puteai aștepta de la un om de vîrsta lui, căci n-avea decît opt ani în plus față de mine) și avertizîndu-mă încă o dată că trebuie să-mi port singur de grijă. Iar eu i-am făgăduit solemn — dar care surghiunit nu promise că-și va purta singur de grijă, cînd vede că nimeni altcineva nu va avea grijă de el ? Am mers în tăcere apoi, pînă mi-am dat seama că-l părăsesc pu-terile — era cam bolnav pe atunci — așa că m-am des- părțit de el, cu o stringere de mînă, însoțită de un zvîc- net al inimii.

Asta se petrecea într-o dimineată rece și umedă de la sfîrșitul primăverii, iar în fața mea se întindea lumea, desfășurîndu-se de-a lungul unui nesfîrșit drum noroios, străjuit de case confortabile, ai căror locatari își dor- meau somnul din zori, neavînd habar de drumetu- l ce trecea pe-acolo. Stropi de bură rece mi se prelingeau de pe șapcă, amestecîndu-se cu cele cîteva lacrimi fierbinți de pe obraji.

Aveam tot drumul la îndemînă, fiindcă nimeni nu se trezise, și mergeam cu un pas greoi, apăsător. Tunica sură de vînătoare îmi învelea spinarea, iar în vîrfurile puștii primite de la fratele meu atîrna o bocceluță cu veșminte. Degetele mele frămîntau în neștire patul și trăgaciul puștii, iar eu îmi spuneam : „Frumos fel de a-ți începe viața, c-o pușcă-n mînă !“

„Să nu-mi vorbească nimeni de amărăciunile vîrstei mature și ale bătrîneții ; un băiat le poate simți pe deplin, ba chiar și mai avan, cînd neghina s-a abătut peste su- fletul său tînăr ; iar rodul, care la alții se strică după ce a dat în pîrg, la el se usucă încă în mugur. Asemenea vî- tămări nu pot fi niciodată vindecate, ele lovesc prea adînc

și lasă urme pe care nici măcar văzduhul paradisului nu le poate șterge. E greu, e cumplit să simți încă în prima tinerețe gustul unor chinuri care s-ar cuveni să fie hă- răzite vîrstei solide a maturității, cînd cartilagiile au de- venit oase și cînd omul poate înfrunta viața ca pe un lucru experimentat mai înainte și prevăzut ; da, atunci sîntem veterani deprinși cu asediile și bătăliile, nu niște recruți cu caș la gură, care se dau înapoi la cea dintîi ciocnire.

În cele din urmă am ajuns la vapor, iar acesta a pornit la vale pe Hudson. Pe bord se aflau foarte puțini pasageri, fiindcă era o zi urîtă, iar mai toți se strinseseră în ca- bina de la pupa, în jurul sobelor. După micul dejun, unii dintre ei s-au apucat să citească, alții s-au culcat pe ca- napele ca să tragă un pui de somn, iar ceilalți au rămas tăcuți, întrebîndu-se, desigur, cine puteau fi vecinii lor.

Erau, de bună seamă, niște oameni posaci, iar mie îmi apăreau, cu toții, reci și lipsiți de inimă. Fără voia mea, aproape că-i uram și, ca să-i evit, m-am dus pe punte, dar a trebuit să mă-ntorc din pricina vîntului ce-mi arunca în obraz ploaia amestecată cu lapoviță. Amintindu-mi apoi că nu-mi cumpărasem bilet, m-am dus în biroul că- pitanului ca să achit costul călătoriei, dar, spre groaza mea, am constatat că prețul fusese majorat în acea zi, din cauză că celelalte vase nu circulau. N-aveam destui bani ca să-mi cumpăr un bilet ; presupusesem că nu costă decît un dolar, dar costa doi, iar eu n-aveam decît unul în buzunar. Ce era de făcut ? Vaporul se urnise și nu mă mai puteam da jos ; așa că m-am hotărît să nu spun nimănui nimic și să aștept, cu moartea-n suflet, pînă mi se va cere biletul.

Ziua, lungă și obositoare, se scurse încet pînă după- amiază ; pe punte bîntuia fără încetare furtuna ; după- masă, puținii pasageri, însuflețiți de fripturile pe care le înfulecaseră, deveniră ceva mai șociabili. Nu cu mine însă, căci eu purtăm asupra-mi parfumul și savoarea sărăciei, iar ei mă priveau cu un ochi rău și bănuitor, în vreme ce ședeau singuri în mijlocul lor. Eram copleșit de deznădejdea și de nepăsarea pe care numai un sărac le poate simți. Pe un crac al pantalonilor mei se întindea

un petic cît toate zilele, cusut frumos chiar de maică-mea, dar totuși destul de vizibil și fără echivoc pentru ochii celorlalți. Mă străduisem pînă atunci să ascund acest petic sub poalele largi ale hainei de vînătoare : acum însă mi-am întins piciorul cu pricina sub nasurile lor și i-am privit cu atîta îndrăzneală, încît și-au ferit ochii, deși nu eram decît un băiețandru. Se prea poate că pușca pe care-o țineam în mînă să-i fi speriat, silindu-i să mă respecte ; sau poate că era ceva urît în privirea mea ; ori pesemne că nu le plăceau dinții mei albi și fălcile mele înțeleștate. Timp de cîteva ore m-am tot uitat la un grup de oameni veseli, așezați în jurul unei mese de mahon, pe care se vedeau pișcoturi și brînză, vin și trabuce. Fețele li erau încinse de atîta mîncare și băntură, pe cînd a mea era palidă și jigărită de prea mult post. Dacă aș fi cutezat să mă alătur cercului lor, dacă m-aș fi apucat să le vorbesc despre situația mea și să le cer ceva de mîncare sau de băut, sînt sigur (simțeam asta după risetele lor găunoase) că i-ar fi pus pe chelneri să mă scoată din șalon ca pe-un cerșetor care n-are ce căuta acolo și n-are voie să se încălzească la soba lor. Și din pricina acestei insulte imaginare ședeam și mă uitam la ei, fără să le doresc binele. Fierbeam de ciudă, iar cînd, în cele din urmă, slujbașul căpitanului — un tinerel firav, imbrăcat după ultima modă, cu lăntug de ceas și breloc de aur — veni să strîngă biletele, mi-am încheiat haina pînă la gît și, cu o mînă pe pușcă, mi-am pus pe cap șapca de piele și, îndesînd-o bine pe ochi, m-am ridicat în fața lui ca o santinelă. Tînărul a întins mîna, socotînd de prisos orice vorbă, ca și cum simplul fapt că se opriese în fața mea ar fi fost grăitor. Eu însă am rămas nemișcat și tăcut, așa încît tînărul și-a dat seama curînd în ce situație mă aflu. Ar fi trebuit să-i vorbesc și să-i explic situația în termeni clari și politicoși, oferindu-i totodată unicul meu dolar, și pe urmă să aștept să văd ce se întîmplă. Dar prea clocotea fierca-n mine. Tînărul n-a așteptat mult și a deschis primul gura : cu un glas aspru, foarte diferit de acela cu care se adresase, plin de curtenie, petrecăreților de la masă, mi-a cerut biletul. I-am răspuns că n-am. Atunci mi-a cerut bani, iar cînd i-am spus că

n-am destui, mi-a poruncit — cu o voce minioasă care a atras atenția tuturor — să ies afară, pe puntea bintuită de furtună. Atunci, diavolul din mine mi-a țîșnit din suflet și mi s-a întins în tot trupul, pînă-n buricele degetelor ; și i-am șoptit în așa fel că sînt hotărit să rămîn acolo unde eram, încît tînărul s-a tras înapoi, cu pași șovăitori.

— Poftim un dolar pentru dumneata — am adăugat eu.

— Doi dolari îmi trebuie — spuse el.

— Ori asta, ori nimic — i-am răspuns. N-am altul.

Am crezut c-o să mă lovească, dar tînărul a primit dolarul și s-a mulțumit să spună ceva despre sportivii care se duc la vînătoare fără să aibă destui bani pentru cheltuielile lor ; a mai adăugat că asemenea oameni ar face mai bine să lepede pușca și să pună mîna pe ferăstrău. Apoi a trecut mai departe, lăsîndu-mă pironit de privirile celorlalți.

Le-am înfruntat vreme de cîteva minute, dar pînă la urmă nu le-am mai putut îndura. Mi-am împins scaunul drept sub nasul celui mai obraznic dintre ei, un omuleț bondoc, cu o cravată largă la gît și, privindu-l țîntă, i-am trimis mai multe fulgere decît îmi putea da el mie. Fisticîndu-se, omulețul s-a uitat în jur, doar-doar s-o găsi cineva să pună gheara pe mine ; dar cum nu se ivi nimeni, se prefăcu că numără grinzile aurite din tavan. M-am întors atunci spre vecinul lui și, apăsînd pe deschizătorul armei, am îndreptat-o asupra-i. În graba lui de a se depărta de mine, omul își răsturnă scaunul, deoarece arma îl țîntea din plin, fiind îndreptată înspre ochiul lui stîng. Alți cîțiva se ridicară brusc în picioare, strigînd că-s nebun. De fapt, chiar eram în clipa aceea, căci nu-mi pot explica altfel sentimentele demonice, de care avea să-mi fie, pe drept cuvînt, rușine mai tîrziu — ba mai mult decît atît.

M-am răsucit apoi pe călcîie și, aruncîndu-mi pe umăr pușca și bocceaua, am ieșit pe punte și m-am plimbat, sub furtuna năprasnică, pînă m-am udât zdravăn, iar vaporul a ajuns la cheul portului New York.

Iată ce-nseamnă să fii tînăr !

III

Sosirea în oraș

Am sărit de la prova pe mal înainte ca vaporul să fie legat și, urmînd indicațiile fratelui meu, am pornit prin oraș, de-a curmezișul, spre Parcul St. John, către casa unui coleg al lui de la universitate, pentru care aveam o scrisoare.

Drumul fiind lung, m-am oprit să cer puțină apă într-un soi de băcănie, în care vreo șase-șapte indivizi cu niște mutre fioroase jucau domino pe tejghea, așezați pe cîte o ladă de brînză. Clipind din ochi, mă întrebam ce-mi venise să plec la vînătoare într-o zi atît de ploioasă, dar eu am băut apa și am tuit-o grabnic.

Șiroind ca o focă, am ajuns, în sfîrșit, la ușa prietenului fratelui meu, am sunat și am întrebat de el.

— Ce dorești? m-a iscodit servitorul, uitîndu-se la mine ca la un spărgător.

— Vreau să-l văd pe stăpînul tău, du-mă în salon!

Tocmai atunci își făcu apariția și stăpînul casei și, văzînd cine eram, își deschise numaidecît brațele și sufletul în fața mea și mă trase spre cămin: primise o scrisoare de la fratele meu și mă aștepta.

Familia era la ceai; aroma ceaiului umplea încăperea, care mirosea și a pîine prăjită; totul era plăcut și încîntător. După ce m-am încălzit puțin, am fost dus într-o odaie, unde mi-am schimbat hainele ude, apoi m-am întors la masă; gazda profitase de absența mea pentru a mai pune un tacîm, așa că m-am apucat să mănînc. Fiece înghițitură îl împingea tot mai îndărăt pe demonul care mă chinuise toată ziua, pînă cînd, în cele din urmă, l-am scos afară de-a binelea, cu ajutorul a trei cești de ceai negru.

O, magie a vorbelor bune, a faptelor bune și a ceaiului bun! În seara aceea m-am dus la culcare cu gîndul că lumea-i destul de suportabilă, la urma urmei; și-mi venea greu să cred că mă purtasem în dimineața aceea așa cum mă purtasem — fiindcă eram liniștit și răbdă-

tor de felul meu, deși, cînd un om cu o asemenea fire își iese vremelnice din sărite, furia lui o întrece, poate, pe aceea a unui canibal.

A doua zi, prietenul fratelui meu, căruia îi voi spune „domnul Jones“, m-a însoțit pînă la docuri, ca să-mi găsească un loc pe vreun vas. După multe căutări, am dat peste un vas care pleca la Liverpool; căpitanul acestuia era în cabină — o cabină foarte frumoasă, căptușită cu lemn de mahon și de arțar, iar stewardul, un mulatru elegant, dichisit cu un turban somptuos, tocmai așeza pe un fel de bufet niște tacîmuri care străluceau parc-ar fi fost de argint, deși erau făcute din aliajul de cositor, cupru, antimoniu și bismut, cunoscut sub numele de „Britannia“.

De îndată ce l-am zărit pe căpitan, mi-am spus că e exact căpitanul care mi se potrivește. Era un bărbat chipeș, ca la vreo patruzeci de ani, splendid îmbrăcat, cu niște favoriți foarte negri și niște dinți foarte albi, iar ochii lui mari, de culoarea alunei, aveau o privire deschisă și francă, pe cît mi se părea. Omul acesta îmi plăcu la nebunie. Se plimba de colo pînă colo prin cabină, fredonînd o melodie veselă.

— Bună dimineața, domnule! îl întrerupse prietenul meu.

— Bună dimineața, bună dimineața! răspunse căpitanul. Steward, adu scaune pentru domnii.

— A, nu vă deranjați, domnule! exclamă domnul Jones, cam surprins de această politețe exagerată. Am venit doar ca să vad dacă n-ați avea nevoie de-un tînăr isteț pentru a-l lua cu dumneavoastră pe mare. Iată-l aici: își dorește de multă vreme să fie marinar, iar prietenii săi s-au învoit pînă la urmă să-l lase să facă o călătorie, una singură, ca să-și dea seama dacă-i place.

— Așa?! zise căpitanul, cu blîndețe, uitîndu-se la mine. Da, e un băiat drăguț, îmi place de el. Va să zică vrei să te faci marinar, băiete? adăugă, mîngîindu-mă afectuos pe creștetul capului. Să știi însă că-i o viață grea, foarte grea.

Dar cînd mi-am aruncat privirea prin cabina-i confortabilă, aproape luxoasă, apoi la chipul lui frumos și

destins, mi-am spus că încearcă doar să mă sperie, așa că i-am răspuns :

— Sint gata s-o înfrunt, domnule.

— Sper că-i un flăcău de la țară, domnule — îi spuse el prietenului meu. Băieții de la oraș sint adesea foarte dificili.

— A, da, e de la țară și dintr-o familie foarte bună — se grăbi să-i răspundă amicul meu. Un unchi al tatălui lui a fost senator.

— Nu cumva și unchiul ăsta vrea să meargă pe mare ? întrebă căpitanul, cu un aer șugubăț.

— A, nu, nicidecum ! Ha, ha !

— Ha, ha ! rîse și căpitanul.

„Mare hitru e căpitanul ăsta — mi-am spus eu, deși nu prea-mi plăcuse lipsa lui de respect pentru unchiul meu. O s-o țină într-o glumă tot timpul călătoriei.“ Aceiași lucru i l-am spus, ceva mai târziu, și unuia dintre meșterii care aveau vasul, dar el m-a sfătuit să bag bine de seamă, ca nu cumva căpitanul să mă omoare cu glu-mele lui.

— Bine, băiete — îmi zise căpitanul. Presupun că știi că pe bord n-avem pășuni și vaci ; pe mare nu poți găsi nici un strop de lapte.

— A, știu toate astea, domnule. Tatăl meu a traversat oceanul...

— Da ! exclamă prietenul fratelui meu. Tatăl lui, descendent al uneia dintre primele familii emigrate în America, a străbătut Atlanticul de multe ori în interes de afaceri.

— Ambasador extraordinar ? întrebă căpitanul, din nou șugubăț.

— A, nu, era un negustor bogat.

— Zău ? ! exclamă celălalt, redevenind grav și blajin. Atunci, tinărul acesta chipeș e fiul unui gentleman ?

— Desigur — răspunse domnul Jones. Și pleacă pe mare doar așa, de distracție. Ai săi voiau să-l trimeată într-o călătorie de studii, dar el vrea să plece pe mare numai ca marinar.

Tinărul meu prieten (căci avea doar douăzeci și cinci de ani) nu era prea înțelept ; iar minciuna asta gogonată o spusese doar din bunătatea inimii lui, cu scopul de a

inspira viitorului meu patron un profund respect față de persoana mea.

Aflînd, așadar, că renunțasem la marea călătorie de studii pentru a-mi putea viri mina într-o găleată cu catran, chipeșul căpitan păru de zece ori mai amuzat decît pînă atunci și-mi spuse că va fi el dascălul meu, luîndu-mă cu dînsul la drum și plătînd pentru acest privilegiu.

— A ! exclamă prietenul fratelui meu. Era să uit. Cît îi plătiți, de obicei, domnule căpitan, unui tinăr chipeș ca acesta ?

— Păi nu prea umblăm după frumusețe — răspunse căpitanul, cu un aer grav și meditativ. Dar îndeobște nu-i dăm mai mult de trei dolari unui boboc ca Wellingborough... ăsta ți-e numele, băiete ? Wellingborough Redburn ! Frumos și sonor nume, pe legea mea !

— Bine, căpitane, dar banii ăștia n-ajung nici pentru îmbrăcămîntea lui — îl întrerupse domnul Jones.

— Rudele sale atît de bogate și de distinse se vor îngriji, desigur, de asta — replică celălalt, din nou amuzat.

— A, da, uitasem — zise domnul Jones, cu o mutră cam năucă. Prietenii lui se vor îngriji, desigur, de asta.

— Desigur — spuse căpitanul, zîmbînd.

— Desigur — repetă domnul Jones, uitîndu-se cu jale la peticul de pe pantalonii mei, pe care mă străduiam să-l ascund sub poala tunicii de vinătoare.

— Văd că ești sportiv — îmi spuse căpitanul, privind nasturii lați ai tunicii, pe care era gravată cite o vulpe.

— Da, e foarte sportiv — se grăbi să răspundă în locul meu domnul Jones, socotînd că e un bun prilej de a-mi cîștiga prietenia. Și are o pușcă grozavă, pe care ați putea s-o cumpărați, domnule căpitan, ca să vînați pescăruși pe mare. O vinde ieftin.

— A, nu, mai bine s-o lase în păstrare rudelor sale, ca să se poată duce din nou la vînătoare cînd s-o întoarce din Anglia.

— Da, poate că-i mai bine așa — încuviință domnul Jones, prefăcîndu-se că se adîncește într-o meditație asupra tuturor aspectelor chestiunii în discuție. Bine, domnule căpitan, așadar, pu-i puteți plăti băiatului decît trei dolari pe lună ?

— Numai trei dolari pe lună — repetă căpitanul.

— Cred însă că, de obicei, dați și un avans, nu-i așa ?

— Da, așa se obișnuiește uneori la agențiile de navigație — răspunse căpitanul, făcând o plecăciune. Dar în cazul de față, intrucit băiatul are rude bogate, n-o să fie nevoie de nici un avans, nu-i așa ?

Și astfel, prin bine intenționatele, dar prost inspiratele lui aluzii la respectabilitatea părinților mei și la imensa bogăție a rudelor mele, prietenul acela cinstit dar nerod m-a împiedicat să capăt avansul de trei dolari, de care aș fi avut atita nevoie. Totuși n-am spus nimic, măcar că-mi treceau prin minte tot felul de gânduri, mai ales gândul că ar fi fost mai bine să mă fi dus singur pe bord și, acostându-l pe căpitan, să-i spun adevărul gol-goluț. Oamenii săraci fac o impresie foarte proastă când încearcă să pară bogați.

Invoiala fiind încheiată, i-am urat căpitanului „bună dimineată“ și am dat să plecăm, dar el a ținut să-mi mai spună, cu un zîmbet :

— Redburn, băiete, ai grijă să nu te-apuce dorul de casă înainte de te-mbarci, fiindcă s-ar putea ca după aia să te-apuce răul de mare.

Și, surizînd foarte amabil, se aplecă de două-trei ori și-i spuse stewardului să deschidă ușa cabinei, ceea ce stewardul făcu rinjind într-un fel ciudat și aruncînd o privire piezișe spre tunica mea de vînătoare.

Iar noi am plecat.

IV

În care se arată cum s-a descotorosit Redburn de pușca lui

A doua zi m-am dus singur la agenție ca să semnez contractul și am dat acolo peste o mulțime de marinari, care, cînd au aflat despre ce-i vorba, au început să-și facă semne cu ochiul ; am putut auzi vorbele pe care un ma-

rinar cu o pălărie largă, de mușama le spunea unui lup de mare mai bătrîior, îmbrăcat într-un veston zburlit :

— Văzuși ce bumbi are Țoala de pe el ? Flăcăul ăsta nu merge pe mare pe-un vas comercial, ci pe-o balenieră ca să-mpuște balene. Aseculă, amice, cum vinzi nasturii ăștia, cu kilogramul ?

— Dă-ne un nasture, ca să bem din el, vrei ? zise un altul.

— Dați-i pace băiatului — spuse un al treilea. Aseculă, prichindelule, ți-a dat mămica ta ceva bomboane ca să ai pe mare ?

„Sînt deștepți, afurisiți“ — mi-am spus, încercînd să mă împac cu situația, căci mi-am dat seama că n-are rost să mă supăr pentru vorbele lor : deși erau foarte obraznați, nu voiau, desigur, să-mi facă vreun rău. Am încercat, așadar, să rid de glumele lor, însă de îndată am iscalit contractul, am șters-o de-acolo.

A doua zi s-a anunțat că vasul urmează să pornească drum, așa că mi-am petrecut restul zilei făcînd pregătirile necesare. După ce am încercat în zadar să-mi vind arma de vînătoare, la un preț convenabil, unor mușterii de ocazie, am pornit cu ea pe Chatham-street, cînd m-omuleț cu părul cîrlionțat, cu o față tuciurie și un-suroasă și un nas coroiat m-a strigat dintr-o dugheană ciudată, deasupra căreia atîrnau trei globuri aurite.

Cu un glas bizar, de parcă ar fi avut gura plină de păsă sau de vreo altă materie viscoasă, omulețul mă pofti foarte politicoasă în prăvălia lui și, făcînd o plecăciune adîncă, îmi spuse de cîteva ori, fără rost, „bună dimineată“, după care îmi vorbi despre vremea frumoasă, pentru ca, pînă la urmă, să mă roage să-l las să-mi privească arma de vînătoare. I-am dat-o numaidecît, bucuros să scap de ea, și i-am spus că tocmai asta doream.

— Hm, credeam că-i o armă mai bună, dar e foarte veche — zise omulețul, cu același glas inimitabil, de om care mestecă păsă, și cu o expresie ceva mai puțin alintată.

— Nu! am protestat eu, surprins. N-a fost folosită mai mult de trei ori. Cît dați pe ea?

— Nu cumpărăm nimic în magazinul nostru — îmi răspunse omulețul, părînd subit foarte indiferent. Aici se amănetază lucrurile.

Cum nu mai auzisem pînă atunci acest cuvînt, l-am întrebat ce înseamnă, iar el mi-a explicat că oamenii care aveau nevoie de bani, veneau la el cu armele lor de vînătoare, pentru care căpătau o treime din valoarea acestora și pe care le lăsau în prăvălia lui pînă cînd puteau restitui banii.

„Ce om binevoitor și îndatoritor !” mi-am spus eu în gînd.

Apoi, cu glas tare :

— Spuneți-mi, vă rog, cîți bani mi-ați putea da ca amanet pentru arma mea ?

— Păi să zicem că valorează șase dolari, îți dau trei dolari, avînd în vedere că ești tînăr.

— Nu ! am strigat eu, apucînd pușca. Valorează de cinci ori mai mult. Mă duc în altă parte.

— Atunci, bună ziua — îmi spuse omulețul. Sper să obții mai mult.

Și făcînd o plecăciune, mă pofti afară, ca și cum s-ar fi așteptat să mă vadă înapoi curînd.

Nu mă depărtasem prea mult, cînd am văzut o altă dugheană, deasupra căreia atîrnau trei globuri. Am intrat și-am văzut o teighea lungă, cu un soi de gard de țaruși întins de la un capăt la altul, și cu trei nișe înguste în care stăteau, ca niște puscăriși, trei omuleți bătrîni. În spatele teighelei se zăreau tot felul de lucruri, strînse în stive și etichetate : pălării, berete, haine, puști, săbii, bastoane, cufere, rindele, cărți, pupitre și multe altele. Iar într-o vitrină mare, de sticlă, se vedeau o sumedenie de ceasuri, sigilii, lanțuri, inele, broșe și tot felul de giuvaericeale. În fața uneia dintre nișe stătea o femeie subțirică, îmbrăcată într-o rochie și cu un șal de mătase decolorată, care ținea de mînă o fetiță palidă ; femeia vorbea cu unul dintre omuleți, dar cînd m-am apropiat a coborît tonul, iar omulețul a clătinat din cap, cu o mutră îmbufnată ; după ce schimbară alte vorbe deasupra unei miniaturi, prin nișă trecură niște monede, iar femeia și fetița ieșiră pe ușa afară.

„N-o să-mi vind pușca, omulețului ăstaia” — mi-am spus și am trecut la nișa următoare ; în vreme ce așteptam să fiu servit, un om mai în vîrstă, îmbrăcat într-un gheroc larg, împinse în nișă o cutie de argint cu tutun de prizat ; un tînăr purtînd o cămașă de stambă și o haină lucioasă, cu guler de catifea împinse un ceas de argint ; un băiețaș sfios înfășurat într-o pelerină scoase de sub poala acesteia o tîngire, iar un alt băiețaș întinse o biblie ; toate aceste obiecte erau împinse în direcția omulețului, care părea dispus să primească orice-i cădea în mînă ; de aceea n-aveam nici o îndoială că va primi bucuros și pușca mea, pentru că teigheaua aceea lungă, semăna cu o plasă enormă în care se prindeau tot soiul de pești.

În cele din urmă m-am îndreptat și eu spre nișă, ca să-mi încerc norocul ; pentru a ajunge înaintea unui tip mătăhălos, care tocmai intrase în prăvălie, mi-am vîrit pușca prin deschizătură, cu un gest brutal ; drept care, omulețul scoase un țipăt, crezînd pesemne că voiam să-l împușc. Dar pînă la urmă luă pușca, o întoarse pe toate fețele, apăsă de trei ori pe trăgaci, apoi spuse :

— Un dolar.

— Cum adică, un dolar ? l-am întrebat eu

— Atîta pot să-ți dau — îmi răspunse el.

Și, după ce mă mai întrebă ce doresc, se întoarse spre următorul mușteriu — un tinerel cu o cravată roșie și flenduroasă la gît și cu o față plină de bube, care părea la rîndu-i gata să se facă ferfeniță ; el începu să se pipăie la buzunarul de la vestă și să facă tot felul de gesturi misterioase, dînd parcă a înțelege că are de împărtășit ceva foarte confidențial. Dar omulețul spuse cu glas tare :

— Fără d-astea ! Scoate ce-ai de scos. Ai un ceas furat ? Nu primim asemenea obiecte aici.

Tinerelul roși pînă-n vîrfurile urechilor și se uită în jur să vadă cine-l auzise pe cămătar ; apoi scoase din buzunar un obiect foarte mărunt și, ținîndu-l ascuns în palmă, îl împinse prin deschizătură.

— De unde ai inelul ăsta ? îl întrebă omulețul.

— Vreau să-l amanetez — murmură tinerelul, roșind iarăși.

— Cum te cheamă ? îl întreabă cămătarul, foarte tare.

— Cît îmi dați ? șopti celălalt, aplecându-se peste teighea, ca și cum ar fi vrut să-i astupe gura negustorului.

În cele din urmă se învoiră la preț, omulețul din spațele teighelei luă un cartonaș și, legind inelul de el, începu să scrie ceva pe cartonaș ; deodată îl întreabă pe tinerel unde locuiește, întrebare ce-l puse pe acesta în mare încurcătură ; totuși tinărul sfârși prin a răspunde, bolborosind un număr oarecare de pe Broadway.

— Păi acolo-i City Hotel ! exclamă cămătarul, aruncînd o privire tăioasă spre haina jerpelită din fața lui. Doar n-ai să-mi spui că locuiești acolo !

— Hm... de... Eu credeam că asta-i doar o formalitate — biigui tinărul, înroșindu-se. Nu-mi place să spun unde locuiesc, fiindcă n-am obiceiul să mă duc la amanetari.

— Ai furat inelul, știi bine că l-ai furat ! răcni omulețul, enervat de această insultă adusă profesiei sale și hotărît parcă să distrugă pentru totdeauna reputația tinărului. Îmi vine să chem un polițai. Îți repet că aici nu se primesc obiecte furate !

Privirile tuturor erau ațintite acum, bănuitoare, asupra nenorocitului aceluia, care părea gata-gata să intre în pămînt ; o femeie sărmană, cu o scufie de noapte pe cap și cu niște scutece în mînă, se uita speriată la cămătar, ca și cum i-ar fi fost teamă să înfrunte o asemenea intruchipare teribilă a cinstei. În cele din urmă, tinărul o șterse cu banii primiți ; privind pe fereastră, l-am văzut cum dă colțul, atît de repede, încît se izbi cu cotul de zid.

Am mai așteptat puțin, asistînd la servirea altor mușterii ; văzînd că omuleții aceia fixau singuri prețurile tuturor obiectelor — și că dacă posesorii acestora refuzau, erau dați afară din prăvălie — mi-am spus că n-are nici un rost să încerc a obține de la ei mai mult decît mi se oferise ; mai ales că zărisem o sumedenie de arme de vi-nătoare atîrnate pe-acolo, ceea ce însemna că a mea nu era nicidecîm un chilipir. În afară de asta, erau desigur foarte bogați, de vreme ce-și permiteau să-i trateze pe oameni cu atîta neobrăzare.

Cel mai bun lucru pe care-l puteam face era să mă-nîtorc la omulețul cu părul cirlionțat și să accept oferta lui. Dar cînd am ajuns la dînsul, omulețul era foarte ocupat cu ceva și m-a lăsat să aștept multă vreme ; găsind, în sfîrșit, un prilej de a-i vorbi, i-am spus că aș primi cei trei dolari pe care mi-i oferise.

— Trebuia să-i iei chiar atunci — îmi răspunse el. Acum nu-ți mai ofer decît doi dolari și jumătate.

În zadar am protestat eu : nu l-am putut îndupleca, așa că am luat banii și-am plecat.

V

Redburn își completează garderoba marinărească, iar într-o zi urîță și ploioasă se mută într-o casă de lîngă cheu

Cel dintîi lucru pe care l-am făcut a fost să-mi cumpăr hîrtie de scris și să-i scriu maică-mi, așa cum îi făgăduisem ; i-am scris și fratelui meu, informîndu-l despre călătoria pe care intenționez s-o întreprind și dedîndu-mă la niște considerațiuni romantice și mizantropice despre viață, cum sînt înclinați să facă mulți tineri aflați în situația mea.

Cu restul celor doi dolari și jumătate mi-am cumpărat chiar în dimineața aceea, lîngă Piața Catharine, o cămașă roșie de lînă, apoi, la o tarabă de lîngă Peck Slip, o pălărie de pinză ceruită, o curea și-un briceag, precum și alte cîteva fleacuri. După aceste cumpărături, mi-a mai rămas în buzunar doar un penny, așa că m-am dus pînă la capătul digului și am aruncat gologanul în apă : am făcut asta pentru că mă simțeam iarăși deznădăjduit și nu-mi mai păsa ce-o să se întîmple cu mine. Dar dacă în loc de un penny aș fi avut un dolar, l-aș fi păstrat...

M-am dus la masă la domnul Jones, care m-a primit cu multă căldură ; doamna Jones îmi umplea mereu far-

furia, încît nici nu apucam s-o golesc, parcă și-ar fi dat seama că mă simt prost și și-ar fi spus că mîncarea mă poate ajuta. E adevărat că mă simțeam mai prost ca oricînd, dar asta nu mă împiedica să înfulec o mîncare bună. Cu mulți ani mai tîrziu, într-o împrejurare cînd mă așteptam de la o zi la alta să fiu omorît, aveam să-mi spun, mistuit de o foame năprasnică: „Mîncîcă, Wel-lingborough, cît poți, fiindcă e, poate, ultima ta cină“.

După masă m-am dus în odaia mea, am încuiat ușa cu grijă și am atîrnat un prosop de clanță, pentru ca nimeni să nu se poată uita prin gaura cheii, apoi mi-am îmbrăcat cămașa roșie în fața oglinzii, ca să văd cum o să arăt ca marinar. De îndată ce-am pus cămașa aceea pe mine, parcă m-am încins la față, dar mi-am dat seama că asta se datora reflexelor roșii ale lîinii. Am luat o pereche de foarfeci și am început să-mi tai părul, care era foarte lung. Mă gîndeam că asemenea schimbări, fie ele cît de mărunte, mă pot ajuta să devin un marinar destoinic, capabil să se cațäre pe vergi.

A doua zi dimineată mi-am luat rămas bun de la amabilele mele gazde și, cu bocceaua în spinare, am plecat din casa lor, din nou copleșit de un soi de deznădejde mizantropică.

Înainte de a ajunge la vas, a-nceput să plouă tare: și mi-a devenit limpede, îndată ce-am sosit pe cheu, că în ziua aceea vasul nu va putea ieși în larg.

Era o mare dezamăgire, deoarece nu voiam să mă mai întorc la domnul Jones, după ce-mi luasem rămas bun de la el — prea ar fi fost penibil. M-am hotărît, așadar, să mă urc la bordul vasului.

Cînd am ajuns pe punte, n-am văzut pe nimeni altcineva decît o namilă de om, înfășurat într-un veston larg și ud, de culoarea mazărei, și care călăfătuia scîndurile de la gura calei.

— Ce poștești, Căfel de usturoi? mă întîmpină el.

— M-am tocmît pe vasul ăsta — i-am răspuns, cu oarecare țință, ca să-i tai pofta de-a fi prea familiar cu mine.

— Ca ce? Ca croitor? mă întrebă el, uitîndu-se la tunică mea de vînătoare.

I-am răspuns că m-am angajat ca mus — căci așa eram trecut în contract.

— Bine — mi-a zis matahala. Ți-ai adus țoalele la bord?

Neauzind bine, i-am replicat că n-am adus nici un fel de „oale“, fiindcă socoteam că nu-i nevoie de-așa ceva. Drept care, vlăjganul izbucni în rîs, spunîndu-mi că-s de la țară, pesemne.

Vorba asta mă scoase din sărite, dar, gîndindu-mă că zdrahonul era, de bună seamă, un membru al echipajului, mi-am spus că n-are rost să mi-l fac dușman, așa că l-am întrebat unde anume dormeau marinarii, căci voiam să-mi aduc hainele acolo.

— Unde ți-s hainele? mă iscodi el.

— Aici, în bocceaua asta — i-am răspuns, arătîndu-i-o.

— Păi dacă asta-i tot ce ai, mai bine azvirle-o peste bord! exclamă gălganul. Dar du-te la teuga, du-te repede, că acolo o să locuiești.

Și arătă spre un soi de gaură în puntea de la prova vasului. Privind prin gaura aceea și văzînd cît de întunecoasă era, l-am rugat să-mi dea un felinar.

— Freacă-ți ochii bine și fă-ți din ei felinar — îmi răspunse el. Aici n-avem felinare!

Mi-am croit, așadar, drum spre teuga, care mirosea rău a catran și a parîme vechi, încît aproape că mi-a venit să leșin. După ce am așteptat cîtva timp cu răbdare, am început să-mi obișnuiesc ochii și, privind în jur, mi-am dat seama că mă aflu într-o încăpere fume-goasă, cu o duzină de despărțituri de lemn dispuse de jur împrejur. În unele dintre ele erau niște cufere mari, pesemne ale matelotilor, care obișnuiau, desigur, să-și ocupe în felul acesta „compartimentele“, cum aveam să aflu mai tîrziu că se numesc despărțiturile acelea.

După ce le-am cercetat cîteva minute, mi-am ales o despărțitură goală și mi-am pus bocceaua în mijlocul ei, ca să nu fie nici o îndoială în privința dreptului meu asupra acestui loc, mai ales că bocceaua era foarte mică.

După aceea am fost bucuros să mă-ntorc pe punte. Încredîndu-mă că vasul nu va pleca pînă a doua zi, m-am hotărît să cobor pe țarm și să mă plimb pînă la

căderea întinericului, apoi să mă întorc la bord și să dorm la teuga. M-am tot plimbat de colo pînă colo, pînă-am obosit, și am intrat într-un birt ieftin, ca să-mi trag sufletul; fiind cu pălăria aceea de pînă pe cap și avînd o înfățișare nu tocmai civilizată, mă temeam să intru într-un local mai bun, ca să nu fiu dat afară. Am zăbovit în birtul acela pînă mi s-a făcut tare foame; și, zăvînd niște gogoși pe tejghea, am început să regret că-mi aruneasem, ca un prost, ultimul *penny* — căci gogoșile costau doar un *penny* bucata și păreau, pe cît de rotunde, pe atît de gustoase. În viața mea nu văzusem gogoși mai atrăgătoare. Mai ales cînd un negru intră în local și mîncă una chiar sub ochii mei! În cele din urmă mi-am spus că o să-mi astîmpăr puțin foamea bînd un pahar cu apă: citisem pe undeva că e un bun mijloc de a-ți înșela foamea. Nu mi-era sete, ci numai foame, așa că mi-a fost foarte greu să dau pe gît apa, care era călduță, iar paharul duhnea a ceva urît: negrul acela tocmai băuse din el o băutură spirtoasă.

Am ieșit din birt și am pornit-o iar la plimbare, oprindu-mă din cînd în cînd ca să beau cîte-o dușcă de apă, dar avînd grijă să nu intru de două ori în același local. M-am plimbat așa pînă seara, cînd am constatat că-s ud learcă, deoarece plouase toată ziua. În drum spre vas mă gîndeam cît de urît o să-mi fie să-mi petrec toată noaptea în teuga aia umedă și întunecoasă, fără pic de foc sau lumină și fără alt culcuș decît scindurile goale ale despărțiturii. Totuși, pentru a alunga asemenea gînduri, am mai sorbit o cană de apă, deși între timp devenisem destul de ud pe dinăuntru și pe dinafară; și, încercînd să-mi iau o înfățișare îndrăzneată, ca și cum tocmai aș fi infulecat o friptură, m-am suit la bord.

Omul cu vestonul de culoarea mazărei nu era de găsit nicăieri, dar, mergînd pe punte, am dat deodată peste un tînăr cam de vîrsta mea. În clipa cînd a deschis gura, am știut că nu-i american; vorbea într-o limbă atît de bizară — jumătate englezește, jumătate chinezește — încît nu știam ce să cred. Tînărul îmi spuse însă, cu un aer mirat, că-i englez din Lancashire.

Venise, pare-se, de la Liverpool chiar pe vasul ăsta, pe care se îmbarcase ca pasager, dar, constatînd că va trebui să muncească din greu ca să se descurce în America și fiind și copleșit de dorul de țară, se învoise cu căpitanul să-l ia pe vas ca marinar, în călătoria de întoarcere.

Îmi părea bine că am un tovarăș, așa că am încercat să fac conversație cu el, dar mi-am dat seama că-i cel mai nerod și mai ageamiu băiat pe care-l cunoscusem vreodată. L-am întrebat ceva despre fluviul Tamisa, iar el mi-a răspuns că n-are habar de riurile din America, fiindcă n-a călătorit pe nici unul dintre ele. Cînd i-am spus că Tamisa se află în Anglia, nu s-a arătat surprins sau rușinat de ignoranța lui; ci a făcut doar o muștră de zece ori mai stupidă decît înainte.

În cele din urmă ne-am dus amîndoi jos, la teuga, și ne-am vîrît în același „compartiment”; întinzîndu-mă pe scînduri, am încercat să adorm. Dar în vreme ce tovarășul meu a-nceput curînd să sforăie ca un cal, eu, unul, n-am fost în stare să uit de mine, din pricina duhului groaznice a celui loc, precum și din pricina foamei, a frigului și a umezelii ce-mi intrase în oase; parcă mi se muiase și inima de atîta umezeală. Mă răsuceam pe o parte și pe alta, ascultînd sforăiturile băiatului din Lancashire, pînă cînd am simțit nevoia să ies pe punte; m-am tot plimbat acolo pînă a doua zi dimineață — credeam că n-o să se mai facă niciodată ziua.

De îndată ce-am socotit că băcăniile de pe cheu vor fi deschise, am coborît de pe vas și m-am dus să-mi iau micul dejun, adică încă un pahar cu apă. Dar am simțit că mi se face greață și, amețit, am pornit, împleticindu-mă ca un orb, de-a lungul cheului. În cele din urmă m-am prăbușit pe un maldăr de lanțuri de ancoră și, închizînd ochii, m-am străduit din greu să-mi adun puterile; am izbutit astfel să mă ridic și să merg mai departe. Îmi părea rău că nu mă-ntorsesem în ajun la lo-cuința prietenului meu; și aș fi pornit într-acolo pe jos, în halul în care mă aflam, dacă n-ar fi fost atît de departe — cel puțin trei mile. Iar ca să iau un omnibus, n-aveam bani.

Redburn e inițiat în arta de a curăța cocina și învață să spele arborele-gabier

Cînd m-am întors pe vas, aci domnea o zarvă nemai-pomenită. Omul în vestonul de culoarea mazărei împărțea porunci marinarilor cocoțați pe catarge, în vreme ce de pe țărîm se aduceau pui, porci, legume și carne. În curînd își făcu apariția un alt individ, îmbrăcat într-o bluză de stambă cu dungi, o scurtă albastră și o pălărie de castor, și începu să dea ordine omului cu vestonul de culoarea mazărei: în cele din urmă căpitanul se arătă și el și începu să le împartă porunci amîndurora.

Mi-am dat seama că aceștia doi erau primul și al doilea secund al vasului. Vrînd să mă împrietenesc cu al doilea secund, am scos din buzunar cutia pentru tutun de prizat a lui taică-meu — o cochilie de țestoasă, în care vi-risem puțin tutun de Cavendish, ca să pară cit mai marinarăscă — și i-am oferit-o, foarte politicoasă. Secundul s-a zgîit o clipă la mine, apoi a exclamat:

— Crezi că pe vasul ăsta obișnuim să prizăm tutun, tinere? **N-avem vreme de prizat pe mare! Nu cumva să-ți vadă bătrînul tabachera! Ascultă-mi sfatul și azvirle-o cit mai repede peste bord!**

I-am replicat că nu-i tabac de prizat, ci tutun de pipă, dar el mi-a spus atunci că are tutun berechet și că nu se folosește niciodată de-o tabacheră, ar fi curată prostie. Și spunînd acestea, și-a văzut de treaba lui, iar mie nu prea mi-a venit la îndemînă. Am avut însă mare noroc că se purtase astfel, căci, altminteri m-aș fi dus să-i ofer cutia de tutun primului secund, care — pe cît aveam să-l cunosc — ar fi fost în stare să dea cu mine de pămînt sau mai știu eu ce.

În vreme ce stăteam și mă uitam în jur, primul secund apărură foarte zorît și, văzîndu-mă, îmi strigă:

— Coboară pe țărîm, trîntore! N-ai ce căuta aici, e haina asta de vînător! Cară-te, îți spun!

Drept care, i-am răspuns, retrăgîndu-mă, că m-am angajat pe vas ca marinăr.

— Ca marinăr?! Îngînă el. Ca ucenic de bărbier, vrei să zici! Tu, marinăr pe vasul ăsta? Îmbrăcat în haina asta? Naiba să mă ia, sper că bătrînul n-a angajat și alți mucosi ca tine, căci dacă da, se duce vasul la fund! **Dar așa-i moda acum: ca să ciupească vreo cîțiva dolari din simbria marinarilor, dumnealor nu se dau înapoi să scoamească niște țărănoi, niște mîrlani cu caș la gură. Cum te cheamă, prăpăditule?**

— Redburn — i-am răspuns eu.

— Frumos nume, n-am ce zice. N-ai un altul?

— Wellingborough — i-am zis.

— Și mai rău. Cîn-te-a botezat? De ce nu ți-au zis Jack, sau Jill sau ceva asemănător, în tot cazul un nume scurt și ușor de rostit? Dar las-că te botez eu, băiete! Să știi că, de-aci înainte, numele tău e **Năsturel**. Și-acum, hai, Năsturel, du-te de curăță cocina din șalupea aia; tu mai fost curățata de la ultima călătorie. Hai, du-te la treabă, porcii așteaptă să fie viriți în cocină. Nu mai sta!

Acesta să fie oare începutul carierei mele marinărești? Să curăț o cocină? Am socotit însă că-i mai bine să nu mîrlesc: mă angajasem să ascult ordinele primite și nu prea tîrziu ca să mai dau înapoi. Am cerut, așadar, lopata, o sapă sau orice altă unealtă de lucru.

— Nu săpăm la grădina aici — mi se răspunse. Sapă cu Jînții, dacă vrei!

Căutînd de jur împrejur, am găsit un băț și m-am dus să curăț cocina, treabă destul de grea, mai ales că, deasupra șalupei era răsturnată o altă barcă. Cele două bărci aproape lipite una de cealaltă, se aflau în mijlocul punții. Am izbutit să mă tirăsesc înăuntrul șalupei și, jălindu-mi țurloaiele de banchete și lovindu-mă la cap de nu știu cite ori, am ajuns la pupa, unde fusese amenajată cocina.

În vreme ce lucram din greu, un marinăr beat își viri din sul în barcă și striga către ceilalți:

— Hei, băieți, ce fel de porc e ala? Hei, ala dinăuntru ce faci acolo? Încearcă să te-ascunzi ca să mergi clandestin pînă la Liverpool? Afară cu tine! Afară, îți zic!

În clipa aceea însă își făcu apariția secundul și-i porunci marinărului beat să coboare pe țărni.

După ce-am curățat cocina, am fost pus să string așchiile și sfărîmăturile lăsate pe punte de niște dulgheri care lucraseră acolo. Secundul îmi porunci să arunc așchiile în șalupă, într-un anume loc între două banchete. Venindu-mi greu să împing așchiile pînă-n locul acela, care mi se părea și cam ud, m-am gîndit c-ar fi mai bine, și pentru mine, și pentru ele, să le vir într-un loc mai larg și mai uscat. Deodată însă am auzit vocea furioasă a secundului :

— Nu ți-am zis să pui talașul ăla în altă parte ? Fă ce-ți spun eu, Năsturel, altfel o pățești !

Înăbușindu-mi indignarea față de purtarea lui brutală — căci nu puteam face altceva — i-am răspuns că locul cu pricina nu-i așa de bun ca acela pe care-l alesesem eu însumi și l-am rugat să-mi explice de ce ținea morții să pun talașul într-un loc umed. Auzind asta, secundul, turbat de mînie, repetă ordinul, cu un glas de tunet, fără să-mi dea nici o explicație.

Aceasta a fost prima mea lecție de disciplină marinărească și n-am uitat-o niciodată. Din ziua aceea am învățat că ofițerii nu dau niciodată vreo lămurire în legătură cu ordinele pe care le împart. Deviza lor este : „Ordinul se execută, nu se discută“.

Între timp începuse iarăși să-mi fie rău și mă simțeam atît de vlăguit, încît aș fi vrut ca vasul să plece din port, căci atunci eram sigur că ni se va da ceva de mincare. Deocamdată însă nu vedeam nici un marinăr la bord, iar cît despre oamenii cocoțați pe catarge, am constatat că erau angajați cu ziua pentru a pregăti grementul în vederea plecării vasului ; constatarea asta m-a costat destul de mult, fiindcă, cedînd în fața linguseliilor unuia dintre acei „zilieri“, i-am dat briceagul meu în schimbul unuia mult mai prost, cu gîndul să-mi fac un prieten printre marinari.

În cele din urmă, profitînd de-un moment cînd ceilalți stăteau întorși cu spatele, am apucat un morcov dintr-o grămadă de pe punte și, virîndu-l sub haină de vină-

toare, m-am dus să-l mănînc — eram obișnuit să mănînc morcovi cruzi, care au uneori gust de castane. Morcovul acela m-a făcut să-mi mai vin în fire, deși cu prețul unui mic junghi în stomac. Abia sfîrșisem de mincat morcovul, cînd am auzit vocea primului secund, care striga „Năsturel“. Am dat fuga spre dînsul și am primit ordinul de a mă cocoța pe arborele-gabier ca să-l degresez.

Habar n-aveam ce-i aia să degresezi un arbore-gabier, așa că, după ce-am primit ordinul, am rămas locului, întrebîndu-mă ce anume mi se cerea. Dar secundul se răsucise pe călcîie, fără a-mi da nici o explicație. În cele din urmă am alergat după el și l-am întrebat ce anume trebuie să fac.

— Păi nu ți-am zis să degresezi arborele-gabier ? răcni el.

— Da, mi-ai zis, dar eu nu știu ce-nseamnă

— Cap de dovreac ! Ageamiule ! mirii secundul. Grozav o să-mi meargă c-un ageamiu ca tine pe vas. Ascultă, tinere, uită-te la stîlpul ăla lung, îl vezi ? Da, trunchiul ăla de copac, zevzecule ! Ei bine, ia găleata asta și suie-te pe grijele, pe scara aia de frînghie, pricepi ? și aruncă zeama asta peste catarg, numai ai grijă să nu cadă nici un strop pe punte, c-o pățești ! Și-acum, pleacă, Năsturel !

Sosise, așadar, clipa cea mare : pentru prima oară în viața mea aveam să mă cațăr pe-un catarg ! Dacăș fi fost în putere și bine dispus, poate că aș fi simțit un fior la gîndul acesta, dar așa cum mă simțeam atunci, fără pic de vlagă, m-a apucat groaza.

Nu puteam însă da înapoi — ar fi însemnat că mi-e frică ; și nici nu puteam mărturisi că-s leșinat de foame. De aceea, adunîndu-mi puterile, am apucat găleata. Era o găleată grea, încinsă cu niște doage de fier, și avea o capacitate de circa zece litri, deși acum era umplută numai pe jumătate cu un soi de mîzgă groasă — aveam să aflu mai tîrziu că era, de fapt, zeama cîrnii conservate mincate de marinari. Cînd am început să mă cațăr pe catarg, am constatat că nu era prea ușor să car după mine găleata asta grea. Minerul ei de frînghie era atît de unșuros, încît, deși îl petrecusem de cîteva ori pe după încheietura mîinii, tot îmi lunea deșirîndu-se. Totuși

am izbutit să mă catăr pînă sus, cu găleata legănîndu-mi-se între picioare, gata-gata să se răstoarne. Ajuns „sus“, m-am oprit și mi-am ridicat privirea. Mă întrebam, buimac, cum să înving obstacolul suspendat deasupra-mi. În cele din urmă, opintindu-mă din răputeri, am izbutit să-mi plazez găleata, apoi, lăsîndu-mă în voia proniei cerești, m-am avîntat eu însumi în sus. Restul urcușului a fost relativ ușor, deși, ori de cîte ori făceam imprudența să mă uit în jos spre punte, mă apuca o asemenea amețeală, încît trebuia să închid ochii pentru a-mi veni în fire. Altceva nu prea îmi amintesc. Țin minte doar că m-am întors cu bine pe punte.

În curînd agitația de pe punte spori; începură să sosească bagajele pasagerilor din cabine, lăzile și cuferele celor de la clasa a doua, precum și coșuri cu fructe și sticle de vin pentru căpitan.

În cele din urmă vasul se urni, se răsuci spre curent și rămase ancorat acolo, arborînd pavoazul de plecare. Se părea că totul era pe bord, afără de echipaj, dar peste cîteva ceasuri se iviră și marinarii, unul cîte unul, în cîte o barcă „Whitehall“, cu lădițele înghesuite la prova ei, în timp ce ei înșiși ședeau tolăniți la pupa ca niște boieri, lăsînd să se vadă limpede pe fețele lor satisfacția că întregul vas aștepta sosirea domniilor lor.

— Lasă, lasă — mormăi secundul cînd marinarii ieșiră din bărcile lor și se rostogoliră pe punte — acum e rîndul vostru, dar o să-mi vină și mie rîndul în curînd. Zburdați cît puteți, bobocilor, o să zburd și eu după ce ridicăm ancora!

Mulți marinari erau beți turtă, iar unul dintre ei fu adus la bord de proprietarul casei unde locuise, venit să-l depună personal într-un culcuș. Alți doi matrozi coborîră de îndată la teuga, ca să-și risipească în somn fumul băuturii.

Intr-un tîrziu, cum întregul echipaj se afla pe vas, ni se dădu tuturor ordinul să mergem la masă, ordin ce-mi umplu inima de bucurie, deoarece însemna că lungul meu post avea să se termine. Dar cu toate că marinarii, sătui de mîncarea și băutura consumate pe țarm, nici nu se atinseră de carnea sărată și de cartofii ser-

viți de bucătarul negru, lăsîndu-mi astfel mie întreaga cantitate, am constatat, spre surprinderea mea, că nu pot minca mai nimic: mă simțeam aproape leșinat, dar foame nu-mi era.

VII

Leșind pe mare,
se simte foarte prost

Cînd totul fu gata, în sfîrșit, pilotul veni la bord și toți marinarii fură chemați să vireze ancora. În timp ce mă opinteam și eu, mă uitam cu coada ochiului la oamenii aceia fioroși la înfățișare: se vedea că suferă cumplit că-s puși la munca asta grea, după beția pe care o trăsese pe țarm. Dar mi-am dat curînd seama că marinarii nu-și arată deschis asemenea simțăminte, ei se silesc din răputeri să pară cît mai vioi și mai bine dispuși, oricît de greu le-ar veni muntura dintre ei.

Ancora fiind ridicată, un remorcher cu numele de HERCULE ne luă în primire și ne trase virtos dincolo de lungul șir a vaselor, al cheurilor și magaziiilor: dînd ocol promontoriului sudic al insulei, unde se află faimosul parc „Battery“, am trecut de Insula Guvernatorului și ne-am îndreptat spre Strimtori.

Îmi simțeam inima grea ca plumbul și-mi era destul de rău, dar munca nu-mi lăsa gîndurile să mă apese prea tare. Și-apoi îmi spuneam tot timpul că merg în Anglia și că, nu peste multă vreme, voi fi din nou acasă și voi povesti fraților și surorilor mele aventurile prin care voi fi trecut; cu cîtă încîntare vor asculta ai mei, privindu-mă plini de admirație; pînă și fratele meu mai mare va fi nevoit să-mi acorde o deosebită considerație, pentru faptul c-am străbătut Atlanticul, ceea ce el nu făcuse nicîcînd și nici nu era probabil c-avea s-o facă vreodată.

Cu asemenea gînduri în minte, mă străduiam să-mi ridic moralul, dar degeaba; îmi dădeam seama că aceasta

era abia prima zi a călătoriei, că vor mai trebui să treacă multe săptămîni, ba chiar luni întregi, pînă la capătul ei și că mi se puteau întîmpla multe în acest răstimp: căci, uitîndu-mă la catargele alea amețitor de înalte și gîndindu-mă că va trebui să mă cațăr mereu pe ele, îmi spuneam că într-o zi o să cad desigur peste bord și-o să mă-nec. Iar gîndul c-o să zac, singur-singurel, neștiut de nimeni, în fundul mării, sub tăvălugul talazurilor, mă făcea să-mi spun c-ar fi mult mai plăcut și mai bine să fiu îngropat în cîmpia însorită de la marginea de miazăzi a cimitirului din satul nostru, unde mă deprinsesem să mă plimb în fiecare duminică după-amiază, după slujba de la biserică; aproape că-mi doream să fiu acolo în clipa asta — da, să fiu mort și îngropat în cimitirul acela. Ochii mi-erău mereu plini de lacrimi și trebuia să-mi țin răsufierea că să-mi înăbuș suspinele, dar cred că oricare alt băiat s-ar fi simțit la fel ca și mine în acele elipe.

Între timp remorcherul ne trăgea tot mai departe în golf, pe lîngă sumedenie de vase ancorate, de pe bordul cărora se zgîiau la noi și ne salutau cu pălăriile fel de fel de oameni, sau pe lîngă niște vaporase din care ne făceau semne cu batista cucoane elegante; lunecînd pe lîngă țărmul verde al insulei Staten, am zărit, pe coastele pline de mușchi proaspăt ale dealurilor, atîtea vile frumoase, năpădite de viță, încît aș fi dat orice ca, în loc să ieșim din golf, să intrăm în el; ce bine-ar fi fost să fi și străbătut oceanul și să fim acum la întoarcere! Inima îmi sălta în piept de bucurie la gîndul că voi intra într-adevăr în golful acesta la capătul călătoriei; acum însă întoarcerea îmi părea atît de departe în timp, încît aveam sentimentul că nu se va întîmpla niciodată. Nu, nu voi mai vedea niciodată New York-ul.

Dar ceea ce m-a zguduit mai mult decît orice, a fost să-i aud pe unii marinari vorbind, în timp ce strîngeau parîmele, despre casele unde aveau să tragă la întoarcere; se lăudau că niște prieteni le făgăduiseră să-i aștepte pe cheu la întoarcerea vasului, ca să-i ducă la locuința lor din Franklin-Square, unde aveau să le pregătească o masă bună, urmată de o siestă în balcon, cu băutură și țigări de foi. Vorbele astea mă revoltau, deoa-

rece păreau să nu țină seama de faptul care pe mine mă frămînta, că, înainte ca asemenea lucruri să poată avea loc, trebuia mai întîi să străbatem Oceanul Atlantic, din America pînă-n Europa, și-apoi invers, nu știu cîte mii de mîle de talazuri înspumate.

Pe-atunci nu știam prea multe despre acești marinari; mă gîndeam numai că, în copilăria lor, nu trecuseră prin vreo școală de duminică, fiindcă prea înjurau cu foc și foloseau niște cuvinte care pe mine mă făceau să mă cutremur cînd le auzeam.

„Oare aceștia să fie oamenii lîngă care trebuie să trăiesc vreme atît de îndelungată? mă întrebam. Cu aștia va trebui să mănînc și să dorm tot timpul?“ Începusem să-mi dau seama, de altfel, că n-aveau de gînd să se poarte prea frumos cu mine; dar despre asta voi povesti la momentul cuvenit.

N-aș vrea să credeți că, de vreme ce mintea mea era ocupată de toate aceste gînduri, eu n-aveam nimic de făcut și că tîndăleam; nu, dimpotrivă, munceam din greu: atîta timp cît vasul era remorcat, noi curățam puntea, stringînd colacii de parîme și odgoane și înlăturînd gunoaiele și sfărîmăturile.

În cele din urmă am ajuns în Strimtori, care, după cum se știe, sînt intrarea în portul New York cînd vii dinspre mare; nu degeaba li s-a spus așa fiindcă, ori de cîte ori treci prin ele, ai sentimentul că treci printr-o poartă; iar cînd ieși prin aceste Strimtori pentru o călătorie lîngă ca aceea pe care-o făceam eu acum, ai impresia că ieși la drumul mare, la un drum pe care nu se vede nici un sufler de om. De jur împrejur, pînă hăt departe, se întinde Oceanul Atlantic, iar dincolo, doar cerul îngemănat cu apele. E o priveliște destul de pustie și dezolantă; nici nu-mi venea a crede, rotîndu-mi privirile, că dincolo de aceste ape ar putea să existe uscatul sau că în lumea largă ar putea să existe locuri ca Europa, Anglia sau Liverpool. Mi se părea prea ciudat, ba chiar de necrezut, ca dincolo de noianul de apă și dincolo de linia unde cerul se îngemăna cu marea, să existe orașe, țiguri și sate, lanuri, garduri vii, ferme și livezi. Iar ideea de a naviga, chiar în faptul serii, drept printre aceste talazuri, lăsînd în urmă țărmul luminos, părea

nesăbuită și nebunească, încît mă uitam cu un soi de teamă la marinarii care stăteau lingă mine și care puteau fi atît de inconștienți într-un asemenea moment. Mi-am adus aminte însă că tatăl meu îmi spunea că străbătuse de nu știu cîte ori oceanul, iar mie nici prin gînd nu-mi trecuse vreodată să-i pun la îndoială spusele, deoarece vedeam într-însul o ființă minunată, nesfîrșit mai pură și mai mare la suflet decît mine, cu desăvîrșire incapabilă să facă rău sau să rostească vreun neadevăr. Dar cum aș fi putut să cred, oare, acum că propriul meu tată, pe care mi-l aminteam atît de bine, ieșise vreodată prin aceste Strîmtori, navigînd între cer și apă, spre Anglia, Franța, Liverpool și Marsilia? Prea ar fi fost frumos ca să fie adevărat.

Pe partea dreaptă a Strîmtorilor, cînd ieși din ele, țărmul e destul de înalt, iar în creștetul unei faleze stîlcoase se ridică ruinele unui mare castel fortificat, împrejmuit de copaci. Fortăreața asta a fost construită de guvernatorul Tompkins în cursul ultimului război cu Anglia, dar n-a fost, cred, niciodată folosită, așa încît americanii au lăsat-o să cadă în paragină. Venisem odată aici, pe cînd locuiam la New York, venisem împreună cu tatăl meu și cu un unchi, un bătrîn lup de mare, cu părul alb, care navigase spre un loc din Rusia numit Arhanghelsk și care pretindea că-l însoțise pe căpitanul Langsdorff în expediția lui făcută pe uscat, de la marea Ohoțk din Asia pînă la Petersburg, într-o sanie trasă de niște cîini mari. Pomenesc de acest unchi pentru că era primul căpitan de vas pe care-l văzusem vreodată; părul lui alb și fața-i rumenă și frumoasă mi-au lăsat o impresie atît de puternică, încît nu l-am uitat niciodată, deși nu l-am văzut decît în cursul acelei unice vizite făcute de el la New York; peste cîțiva ani avea să dispară undeva în Marea Albă.

Dar să revenim la fortăreața aceea. Era un loc superb, uluitor și romantic, cel puțin așa mi-a apărut mie cînd m-am dus acolo cu unchiul meu. Pe latura mai depărtată de apă se afla un crîng verde, cu copacii foarte deși și umbroși; prin acest crîng ajungeai, ca printr-un amurg, la o arcadă neagră ca noaptea, practică în zidul fortăreței; intrînd pe sub arcada aceea, te pierdeai în nesfîr-

șite coridoare, ce se răsuceau încolo și-ncoace, pînă ce zăreai, în sfîrșit, o fișie de iarbă și de soare, și te pome-neai într-o curte din mijlocul castelului. Acolo vedeai vaci pascănd liniștite sau rumegînd la umbra copacilor tineri; cite un vițel alerga, încercînd să-și prindă coada, iar printre ruinele acoperite de mușchi se cățarau oi, tunzînd smocurile de iarbă ce răzbăteau prin deschizăturile făcute pentru tunuri. Odată am zărit un țap negru, cu o barbă lungă și niște coarne răsucite, stînd cu picioarele-i din față pe parapetul cel mai înalt și contemplînd marea, ca și cum ar fi așteptat vreo corabie care să-i aducă o capră. Parcă-l văd și acum, neschimbat, deși eu nu mai sînt la fel ca atunci; și cred că așa va rămîne acel țap negru, chiar dacă eu aș trăi pînă la vîrsta lui Mathusalem și aș avea o memorie la fel de prodigioasă ca a lui. Da, fortăreața era un loc minunat și foarte liniștit. Mi-ar plăcea să-mi clădesc o căsuță în mijlocul ei și să-mi petrec restul zilelor acolo. Cînd am vizitat-o eu, era într-o zi de iunie, la amiază, și aproape că nu adia nici o boare, copacii stăteau neclintiiți, toate cele parcă așteptau să se întîmple ceva, cerul de deasupra era albastru ca ochii mamei mele, iar eu mă simțeam fericit. Dar nu trebuie să mă gîndesc la acele zile frumoase de demult — de dinaintea falimentului și a morții tatălui meu, și a plecării noastre din New York — pentru că, ori de cîte ori mă gîndesc la ele, simt că mi se pune un nod în gît și că mă-năbuș.

Ei, și cum treceam prin Strîmtori, zărînd eu fortăreața aceea frumoasă, m-am apucat, fără voia mea, să compar starea în care mă aflam acum, cu starea în care mă găsisem odinioară, cînd mersesem acolo împreună cu tatăl și cu unchiul meu. Pe atunci, nici prin gînd nu mi-ar fi trecut să-mi cîștig existența muncînd și nici nu bănuiam c-ar putea să existe pe lume oameni răi la inimă; și eram atît de neștiutor în materie de bani, încît, cînd cumpăram un baton de zahăr candel, punînd pe teighea o monedă de șase pence, îmi spuneam că negustorul îmi dă rest cinci centime, numai și numai pentru a-mi oferi posibilitatea de a cumpăra altceva, nu pentru că ar fi restul ce mi se cuvine de drept. Cît de diferită e ideea pe care mi-o fac astăzi despre bani !

Pe atunci eram elev de școală și mă gîndeam să-mi continui studiile la un colegiu — nutream vag speranța de a deveni un mare orator, aidoma lui Patrick Henry, ale cărui discursuri obișnuiam să le recit urcîndu-mă pe un podium; acum însă eram un băiat sărman și lipsit de prieteni, departe de casa lui părintească și pe cale de a deveni, de bună voie, un marinar nenorocit, osîndit să cutreiere toată viața mările. Dar ceea ce mă apăsă cel mai mult era gîndul că verii mei erau atît de bogați și de fericiți, și trăiau acasă la ei, împreună cu unchii și mătușile mele, fără să le treacă măcar prin minte c-ar putea să plece pe mare ca să-și cîștige existența. Am încercat să-mi spun că totul nu era decît un vis, că nu mă aflam pe-acest vas, ci din nou acasă, în oraș, lingă tatăl meu, încă viu, și lingă maică-mea, veselă și fericită cum obișnuia să fie. Dar degeaba. Mă aflam într-adevăr pe un vas, iar în fața mea se înălțau ruinele fortăreței. De aceea, aruncînd o ultimă privire unor băieți care stăteau pe parapet și se uitau spre mare, m-am depărtat cu pași grei, hotărît să nu mai privesc țărml.

Către asfințit am ieșit de-a binelea „în larg“, cum pe bună dreptate se spune, căci mă simțeam azvîrlit departe de lume. Apoi începu să adie o briză, pînzele fură întinse și, după un timp, remorcherul ne părăsi: am simțit atunci pentru prima oară cum se rostogolește corabia: o senzație destul de stranie, pare-aș fi plutit pe-un butoi uriaș. Curînd după aceea am zărit o pilotină mică și sprintenă ce ne tăia mereu drumul pînă cînd pînzele i se lăsară în jos, iar doi oameni de pe puntea ei apucară o barcă și o azvîrliră peste bord, ca pe-o așchie. Apoi am băgat de seamă că pilotul nostru, un roșcovan îmbrăcat într-o haină aspră, albastră, care în tot acest timp dăduse, spre uimirea mea, ordine în locul căpitanului, își încheie năsturi pîn-la gît, ca un om prudent, pe cale de a ieși noaptea dintr-o clădire, într-un scuar întunecos, pentru a se întoarce la el acasă; apoi pilotul îl lăsă pe primul secund să dea ordine și se retrase împreună cu căpitanul ca să stea de vorbă; scoțînd din buzunar cîteva ziare, i le dădu căpitanului.

Peste cîteva minute, după ce vasul s-a oprit puțin ca să permită șalupei să se apropie, pilotul dădu mîna cu

căpitanul și cu ceilalți ofițeri, luîndu-și rămas bun de la ei, fără să ne spună măcar o vorbuliță de salut mie și marinarilor; după care, sări rizînd peste copastie, în șalupă, care-l duse la pilotină; aceasta își luă avînt și trecu pe sub pupa vasului nostru, oamenii ei fluturîndu-și pălăriile și chiuînd. A fost ultima noastră imagine despre America.

VIII

**E pus de cart la babord; are
rău de mare; povestește alte
întîmplări**

Începuse să se întunece cînd echipajul fu chemat deodată pe puntea de comandă; m-am dus firește și eu.

Mă întrebam ce-o să urmeze, dar am aflat curînd: se părea că vom fi împărțiți pe echipe de cart. Primul secund începu prin a-și alege un marinar voinic și chipeș pentru cartul lui; apoi al doilea secund alege la rîndu-i un marinar voinic și chipeș — nu pe mine, nu! Amîndoi secunzii continuară să aleagă, pe rînd, oameni pentru carturile lor, dar nici nu se uitau la mine, ci doar la ceilalți, scrutîndu-le fețele pentru că era întuneric și spunîndu-le să nu-și mai vîre capetele în vestoane. Marinarii însă, mai cu seamă cei voinici și chipeși, păreau să se țină dinadins cît mai departe, trăgîndu-și pe ochi pălăriile; și, deși s-ar putea să fie doar o închipuire a mea, mi se părea că ei afectau un soi de indiferență princiară în privința cartului în care urmau să lucreze, socotînd pesemne c-ar fi nedemn să se arate preocupați de asta. Pînă și cei care, cu cîteva minute înainte, se dovediseră atît de sprinteni și de prompti în a se supune ordinului de a se cățăra pe catarge, acum stăteau rezemați de parapet, într-o poziție leneșă, ca și cum ar fi fost siguri că, între timp, ofițerii aflaseră cine sînt cei mai buni marinari: aveau o părere destul de bună despre ei înșiși,

ca să-și îngăduie luxul de a-i pune pe ofițeri în situația de a-l căuta, căci își spuneau că merită să fie căutați, dacă-s atât de vrednici.

În cele din urmă au fost repartizați toți, afară de mine ; acum îi venise din nou rindul primului secund să aleagă, deși nu prea avea ce să aleagă în cazul meu, deoarece, fiind al treisprezecelea, trebuia, oricum, să trec în coloana cealaltă, întocmai ca o cifră care rămîne de trecut la report, într-o operațiune de adunare.

— Măi Năsturel — îmi spuse primul secund — credeam c-am scăpat de tine. Apoi adăugă, adresîndu-se celui de-al doilea secund : Domnule Rigs, ar fi mai bine, socot, să-l iei dumneata, te las să-l iei în cartul dumitale, vei avea astfel un om în plus.

— Nu, mulțumesc — răspunse domnul Rigs.

— Greșești — stăruie primul secund. Uite, n-arată rău băiatul, sigur, e cam ageamiu, dar așa ai fost cîndva și dumneata, Rigs, cred că n-ai uitat.

— Nu, nu, îți mulțumesc — repetă al doilea secund. Ia-l dumneata, îți revine de drept, eu nu-l vreau.

Așa că m-au pus în cartul primului secund, și anume, în cartul de la babord.

M-am simțit destul de prost în timpul acestei tocmești ; stăteam ca o oaie asupra căreia se tirguiesc doi măcelari. Nimic din cele întimplale pînă atunci nu-mi amintise cu atîta tărie de locul unde mă aflu și de ceea ce mă aștepta aici. Am fost bucuros cînd ne-au trimis înapoi la teuga.

În vreme ce ne îndreptam într-acolo, al doilea secund îl strigă pe nume pe unul dintre marinari :

— Hei, Bill !

— Da, domnule — răspunse Bill, ca și cum al doilea secund ar fi fost un „domn“ din naștere.

Mă uimea faptul că un om îmbrăcat într-un veston atât de ponosit e tratat cu atîta respect ; dar fusesem la fel de surprins auzindu-l pe primul secund că-i spune „domnule Rigs“ în tocmeala de adineauri, ca și cum acest domn Rigs ar fi fost un mare negustor care locuia într-un palat de marmură din Lafayette Place. Aveam să aflu însă foarte curînd că toți ofițerii din marină sînt „domni“ și că ei ar socoti o jignire dacă vreun marinăr ar uita să

li se adreseze astfel. Și e unul din privilegiile și drepturile lor să li se vorbească cu „domnule“ — „Da, domnule“, „Nu, domnule“ — iar ei sînt foarte sensibili la această „domnire“, de parc-ar fi niște baroneți sau cavaleri, deși titlurile lor de noblete nu sînt ereditare, ca de pildă titlul cutărui Sir John sau Sir Joshua din Anglia. În ce-l privește pe al doilea secund, titlurile lui sînt singurele onoruri de care are parte, căci duce îndeobște o viață de ciine. Căpitanul nu-l socotește vrednic de compania lui, deși pe primul secund îl invită din cînd în cînd la o parolă pe punte, e drept că nu și în cabină ; și apoi, al doilea secund trebuie să mănînce — dimineata, la prînz și seara — rămășițele de la masa din careu, și pînă și stewardul, care răspunde doar în fața căpitanului, îl tratează uneori cam obraznic ; al doilea secund trebuie, de asemenea, să se cațare pe catarg cînd e terțarolată vela gabier, să-și vîre adînc mîna în găleata cu catran, să păstreze cheia de la dulapul șefului de echipaj, să aducă personal colaci de parîină pentru marinari cînd aceștia lucrează în gree-ment și să facă multe alte lucruri de la care un adevărat baronet, cît de cît inteligent, s-ar da înapoi, preferînd mai degrabă să moară și să renunțe, astfel, la titlu.

După ce-am fost repartizați în carturi, am fost trimiși să cinăm ; eu însă n-am putut mîncea altceva decît un pesmecior, deși aș fi vrut să beau un ceai bun ; neavînd nici o cană și neîncumetîndu-mă să-i rog pe marinarii ăștia fioroși să mă lase să beau din cîmile lor, am renunțat. Mă gîndeam să mă duc la bucătarul cel negru și să-i cer o cană de tinichea, dar m-am lăsat păgubaș cînd l-am văzut, căci părea tare supărat.

După cină — căci marinarii nu se duc niciodată „la ceai“ — echipa mea a fost chemată pe punte, unde trebuia să stăm de veghe în primul cart de noapte, adică de la orele opt pînă la miezul nopții.

Începusem să mă simt cam prost, parcă mi se-ntorcea stomacul pe dos ; aveam și o amețală ciudată, înct eram sigur că trebuie să fie începutul acelui lucru îngrozitor care se numește rău de mare. Simțîndu-mă din ce în ce mai prost, i-am spus unuia dintre marinari ce-i cu mine

și l-am rugat să-i transmită, politicoș, primului secund, o dată cu scuzele mele, rugămintea de a mă lăsa să cobor la teuga și să-mi petrec noaptea în culcușul meu. Marinarul a izbucnit însă în râs și a pomenit ceva despre maică-mea, ceea ce m-a supărat din cale afară: cum de îndrăznea individul acesta, pe care-l auzisem înjurînd foarte urît, să ia în deșert numele sfînt al mamei? Mi se părea o adevărată blasfemie și aveam senzația că-mi smulge din suflet cele mai scumpe și mai intime secrete, căci pe vremea aceea numele mamei era simburile celor mai înalte simțăminte, pe care mă deprinsesem să le țin ascunse în adîncul ființei mele.

Nu i-am spus însă nimic marinarului, căci un răspuns n-ar fi făcut decît să agraveze situația.

Marinarul acela era un tip din Groenlanda, cu o piele neobișnuit de albă în locurile unde nu fusese arsă de soare, cu niște ochi frumoși, albaștri, foarte depărtați unul de altul, cu o față lată și veselă și cu o hălăciugă de păr cînepiu și cîrlionțat. Nu era prea înalt, dar în schimb era extrem de masiv, deși nu lipsit de sprinte-neală; avea o spinare lată ca un scut, străjuită de umeri vînjoși. Părea să fie un fel de marinar pentru cucoane, căci vorbea mereu, în englezeasca lui stricată, despre femeile frumoase pe care le cunoscuse la Stockholm și la Copenhaga și într-un loc numit Hook, care, la început, credeam că trebuie să fie locul unde trăiau negustorii aceia amatori de puști de vînătoare și alte obiecte. Era îmbrăcat foarte cu gust, ca și cum ar fi fost conștient că-i un flăcău chipeș. Purta o haină nouă, din lină albastră, de Havre, un fular nou de mătase, petrecut printr-o vertebră de rechin, cioplită și lustruită bine, și niște pantaloni din pînză albă; purta, de asemenea, ghetre și o pălărie de pînză ceruită, lucioasă ca o oglindă și încinsă cu o panglică neagră și lungă ce-i filfia la spate, încurcîndu-se din cînd în cînd în greement. La urechi avea cercei de aur în formă de ancore, iar la un deget purta un inel de argint, foarte uzat și îndoit de prea mult efort la trasul parîmelor și la alte corvezi marinărești. „Mai bine și-ar fi lăsat pe țarm bijuteriile“, îmi spuneam.

Mi-a trebuit mult ca să mă conving că omul acesta era cu adevărat originar din Groenlanda, cu toate că arăta îndeajuns de bizar ca să fi descins chiar din lună. Avea un sac plin cu povești despre țara aceea depărtată; vorbea despre felul cum oamenii își petrec iernile, care sînt foarte geroase pe-acolo; povestea cum el însuși obișnuia să se ducă la culcare și să doarmă douăsprezece ore, după care se trezea și alerga puțin, apoi se ducea iarăși la culcare, și uite-așa, de nu știu cîte ori, într-o singură noapte, fiindcă nopțile de iarnă țin cît o săptămînă în țara aceea, astfel încît un prunc groenlandez ajunge uneori să aibă trei luni înainte de a se putea spune că a împlinit o zi.

Mai citisem eu despre asemenea lucruri în unele cărți de călătorie, dar astea erau doar niște lecturi, așa cum citești „O mie și una de nopți“ și nu poți crede că-s adevărate; eu, unul, cînd citeam despre aceste țări minunate, nu credeam niciodată în existența lor, ci-mi spuneam că totul e foarte straniu, prea straniu ca să fie adevărat, ceea ce nu înseamnă că mă gîndeam că oamenii care scriseseră acele cărți ar fi fost niște mincinoși. N-aș putea însă să mă explic; vreau doar să spun că n-am crezut niciodată în Groenlanda pînă nu l-am văzut pe groenlandezul acesta. La început, auzindu-l cum vorbește despre Groenlanda, am fost și mai neîncrezător — căci ce treabă avea un om din Groenlanda să fie alături de mine? De ce nu se afla la el acasă, printre aisberguri, și cum de putea să reziste la arșița soarelui de vară, fără să se topească? Și-apoi, la urechi îi atirneau cercei în loc de țurturi; și nu purta o blană de urs, nici nu-și vîra mîinile într-un manșon uriaș — detalii pe care nu puteam să nu le asociez cu Groenlanda și cu toți groenlandezii.

Începusem însă să spun că, suferind de rău de mare, aș fi vrut să mă retrag în culcușul meu. Groenlandezul acela, văzînd că-s bolnav, se oferî să se preschimbe în doctor și să mă vindece; coborî, așadar, la teuga și se întoarse de-acolo cu o carafă cafenie și cu o căniță de tinichea. În clipa cînd carafa s-a apropiat de nasul meu, n-a trebuit să-mi frămînt creierii ca să aflu ce conține, fiindcă duhnea ceva de speriat a rom de Jamaica.

— Uite ce e, Năsturel — îmi spuse groenlandezul — o dușcă din lichidul ăsta o să-ți priască mai mult decât o noapte de somn. Hai, bea puțin, și după aia mănincă șapte-opt pesmeți și-o să te simți zdravăn ca arborele-maestru.

Mie însă nu prea îmi venea să beau, fiindcă aveam unele scrupule în privința băuturilor spirtoase și, ca să spun adevărul — de care nu mi-e rușine — eram membru al unei societăți numite „Asociația juvenilă pentru abținerea totală”, asociație înființată în satul unde se mutase maică-mea și al cărei președinte, secretar și trezorier era prietenul meu Tom Legare, care păstra fondurile într-o pungă anume croșetată de-o verișoară de-a lui. Fondurile astea se reduceau la trei lire și șase pence, la atita le evaluase el însuși la ultima numărătoare, făcută într-o zi de întâi mai, când asociația s-a întrunit într-un zăvoi de pe malul riului. Tom era un trezorier foarte cinstit și nu cheltuia niciodată banii asociației pe alune; și era, în primul rând, un băiat inimos, la care țineam foarte mult. Dar nu despre Tom e vorba acum.

Când groenlandezul a venit la mine cu leacul lui, n-am prea fost în stare să-i mulțumesc fiindcă tocmai atunci stăteam cu gura peste copastie, simțind că mor; am izbutit totuși să-i spun că jurasem solemn să nu beau niciodată alcool; sub nici un motiv; cum însă aveam un soi de pre-simțire că, în cazul de față, spiritul mi-ar putea face bine, am început să regret că, în momentul când semnasem jurământul de abținere, nu-mi venise ideea de a introduce o mică clauză ce mi-ar fi autorizat să beau alcool în caz de rău de mare. Și i-aș slătui pe adepții temperanței să se gândească la asta pe viitor; căci dacă s-ar întâmpla să plece pe mare, ei nu ar trebui atunci să-și calce jurământul, așa cum, cu părere de rău, recunosc c-am fost nevoit s-o fac eu. Și nu mi-a venit de loc ușor să calc astfel un jurământ până atunci respectat — mai ales că romul de Jamaica avea un gust nu tocmai plăcut și mi-a ars atât de tare gura, încât multă vreme după aceea nu mi-a mai tihnit nici o mâncare.

Chiar după ce mă înzdrăvenisem din nou, mă miram cum de le place marinarilor o asemenea băutură. Căci mulți dintre ei, nu numai groenlandezul, aveau cite o

carafă plină, pe care-o aduceau pe mare, chipurile „ca să se distreze”. Dar această „distracție” nu ținea mult, fiindcă romul de Jamaica dispărea chiar a doua zi, iar carafele erau aruncate peste bord. Mă întreb pe unde-or fi acum?

Ca să fiu sincer, am constatat că, în ciuda gustului ei aspru, băutura sorbită de mine era exact ceea ce-mi trebuia; deși presupun că, dac-aș fi putut face rost de-o ceașcă de cafea fierbinte, ar fi avut același efect, ba poate chiar unul și mai bun. Numai că o cafea nu era cu putință de obținut la acea oră din noapte, și cred că nici peste zi; ceea ce se numea pe vas *cafea*, adică lichidul ce ni se servea în fiecare dimineață la micul dejun, era băutura cea mai ciudată la gust pe care-am băut-o vreodată: semăna la fel de puțin cu cafeaua, cum semăna și cu limonada, deși era îndeobște la fel de rece ca limonada, încât mi se părea că bucătarul are un frigider și că pune bucățele de gheață în ea. Dar cel mai curios lucru era că în fiecare dimineață cafeaua asta avea alt gust și o altă calitate. Uneori avea gust de pește, de parc-ar fi fost o ciorbă de scrumbii olandeze; altă dată avea un gust foarte sărat, de parcă ar fi fiert împreună cu-o bucată de *old horse* — carnea conservată cu care se hrănesc marinarii; câteodată avea parcă gust de brânză, ea și cum căpitanul ar fi trimis la bucătărie cojile brânzei mâncate de dînsul, poruncind să se facă din ele cafeaua noastră; iar alteori avea un gust atât de infect, încât aș fi putut să jur că fierseseră în ea niscai ciorapi murdari. Din ce Dumnezeu era oare făcută, de avea atâtea gusturi, care de care mai urit? N-am putut dezlega niciodată acest mister, deoarece bătrînul nostru bucătar nu-și împărțasea nimănui tainele și avea obiceiul să se închidă, ori de cite ori prepara cafeaua, în bucătăria lui.

Deși foarte serios din fire, precum voi arăta mai târziu, era totuși — poate că tocmai din această pricină — un bucătar extrem de dubios, și cred că n-ar fi avut șanse să fie angajat vreodată la restaurantul *Delmonico* din New York. Avea mare noroc că era negru, fiindcă sînt sigur că negreala lui ne împiedica să-i vedem fața murdară! Nu l-am văzut spălîndu-se decît o dată, și anume

Într-o noapte întunecoasă, cînd își închipuia că nu-l vede nimeni că se folosește de una din cratițele lui de supă. Ce l-o fi făcut să-și spele tocmai atunci fața, n-am putut afla niciodată, dar presupun că s-o fi trezit brusc dintr-un vis despre stratul de jeg de pe obrajii lui. Cîț despre cafea, în ciuda aromei ei neplăcute, ajunsesem să nutresc o stranie curiozitate în fiecare dimineață, în legătură cu gustul pe care urma să-l aibă ; și deși nu mă lipseam niciodată de prilejul de a face o nouă descoperire și de a adăuga un alt gust cerului gurii mele, n-am constatat niciodată vreo ameliorare a băuturii, care rămînea neschimbată din acest punct de vedere.

O cană de cafea pregătită de bucătarul nostru nu mi-ar fi putut, așadar, face bine acum, cînd sufeream de rău de mare, ba cred că ar fi putut să mă și ucidă. Oricum, de vreme ce tot n-aș fi putut s-o capăt la acea oră din noapte, socot că erăm îndreptățiți să iau altceva în loc de cafea, ceea ce am și făcut ; în împrejurările date, n-ar fi frumos din partea colegilor mei de la Asociația de Temperanță să-mi reproșeze călcarea jurămîntului, călcare de care nu m-aș fi făcut vinovat decît împins de nevoie. Dar urmările nefaste pe care le are călcarea unui jurămînt, indiferent în ce împrejurări, s-au vădit și în cazul de față, căci aceea primă abatere a deschis pe furiș calea unor alte abateri, care, deși mărunte, n-aveau nici o îndreptățire.

IX

Marinarii devenind ceva mai comunicativi, Redburn intră în vorbă cu ei

Ultima parte a celui prim cart a fost foarte plăcută, mai ales în ce privește vremea. Cerul, la început noros, se însenină ; luna și stelele răsăriră, destul de limpezi

ca să le poți număra ; adia o briză plăcută și statornică, nu era prea frig și pluteam pe o mare netedă, parc-am fi lunecat la vale într-o sanie. Cum vîntul sufla atît de egal, nu trebuia să ne cățărăm pe catarge, nici să întindem parîmele sau să facem alte asemenea corvezi.

Primul secund se plimba mereu pe punte, ținînd în gură un trabuc lung, aprins în chip de făclie. În tot cartul nu ne-a adresat decît cîteva cuvinte. Pesemne că se gîndea la multe, cum se-ntîmplă cu mai toți mateloții în prima lor noapte pe mare, mai cu seamă cînd și-au cheltuit banii pe chefuri și s-au mai și îmbolnăvit, pe deasupra. Căci pe tîrm, mulți dintre ofițeriiăștia sînt la fel de dez_mățați și de nesocotiți ca și marinarii din subordinea lor.

În timp ce mă uitam la trabucul aprins ce se plimba în sus și jos pe punte, secundul se opri brusc și dădu un ordin, pe care oamenii se repeziră să-l îndeplinească. Nu era mare lucru — ceva în legătură cu ridicarea puțin mai sus pe catarg a uneia dintre pînze. Oamenii apucară parîma și începură să tragă de ea ; cel care stătea mai în față începu să ingîne o melodie bizară, un cîntec fără cuvinte. Melodia asta stranie, care răsuna în noaptea întunecoasă pînă hăt departe pe marea pustie, îmi trezea în suflet același simțămînt pe care-l încercasem cîndva, cînd, într-o odaie năpădită de umbrele amurgului, o verișoară de-a mea cu ochii negri cînta la pian niște vechi cîntece germane. Aproape că-mi venea să mă uit în jur după spiriduși, de speriat ce eram. Dar în curînd m-am obișnuit cu acest fel de a cînta : marinarii nu puneau niciodată mina pe-o parîmă, fără să cînte. Cîteodată, cînd se întîmpla ca nimeni să nu fredoneze vreo melodie, iar treaba — oricare ar fi fost ea — nu părea să aibă spor, secundul le spunea marinarilor :

— Hei, băieți, nu știe nimeni dintre voi să cînte ? Cîntați, hai, să se scoale și morții din groapă !

Atunci, unul dintre ei începea să cînte și, judecînd după felul cum ml se însuflețeau mie brațele, parcă înaripate de cîntec, sînt convins că și ceilalți munceau mult mai bine în acompaniamentul acela vesel. Mare lucru e să știi să cînti, căci un marinar care știe să cînte e bine

privit de ofițeri și foarte popular printre tovarășii săi. Unii comandanți îi întrebă pe oamenii care vor să se angajeze dacă știu să cînte.

Aproape în tot timpul cartului marinarii ședeau pe cabestan și-și povesteau pe îndelete pățaniile de pe uscat și de pe mare; vorbeau despre Gibraltar și despre Canton, despre Valparaiso și despre Bombay, așa cum aș vorbi eu sau dumneata despre Peck Slip sau despre Bowery¹. Fiecare dintre ei era un volum întreg de amintiri de călătorie în jurul lumii. Dar ceea ce m-a surprins cel mai mult a fost faptul că, aidomă memorialelor de călătorie, se contraziceau adesea unii pe alții, certindu-se aprig pentru fel și fel de amănunte — cine era în outare moment patronul tavernei „Foul Anchor” din Portsmouth? Regele Cantonului trăia sau nu în Persia? Ochii chelneriței unui anumit bar din Hamburg erau negri sau albaștri?... și multe alte chestiuni de acest soi.

În cele din urmă unul dintre ei coborî la teuga și se întoarse cu o cutie de trabuce — fiindcă unii marinari au obiceiul de a-și lua cu ei asemenea delicatese pentru a suporta mai ușor primul șoc al contactului cu apa sărată, după huzureala de pe țarm, și pentru a „se distra”, cum spuneam mai înainte. Eu însă mă întrebam de ce nu aduceau cu ei plăcinte și prăjituri în loc de trabuce și băuturi spirtoase.

Ned, căci acesta era numele marinarului, deschise cutia cu trabuce printr-o lovitură de pumn și merse cu ea de jur împrejurul cabestanului, oferind cîte un trabuc fiecăruia, întocmai ca un chelner la o petrecere. Eu însă eram membru al unei asociații împotriva fumatului, înființată în satul nostru de către directorul școlii de du-minică, în strînsă legătură cu Asociația pentru Temperanță. De aceea n-am fumat nici un trabuc atunci, deși trebuie să spun, cu părere de rău, că aveam să fumez mai tirziu. În fața refuzului meu, Ned mă asigură — folosind o sunfedenie de vorbe urite — că trabucele erau havane veritabile, fiindcă, spunea el, fusese personal la Havana și le comandase special, comanda fiind executată chiar sub ochii lui. Pretindea că e foarte pretențios în ce pri-

¹ Cartier din New York (n. t.)

vește trabucele și alte asemenea lucruri, pe care nu le accepta niciodată din import: prefera să facă el însuși un volaj pînă-n locul unde putea obține produsul străin de care avea nevoie. Se ducea la Havre pentru cămășile de lînă, în Panama pentru pălării, în China pentru batis-tele de mătase și la Calcutta pentru trabucele ieftine; și, precum obișnuia să spună un mare pișicher din echipa noastră de cart, fără îndoială că avea să găsească, în sfîrșit, ocazia de a se duce în Rusia pentru un ștreang, știut fiind că cea mai bună cînepă e cea rusească, deși o glumă care trebuie explicată nu mai e glumă.

Datorită alcoolului care, pe lîngă că-mi biciuise pu-terile slăbite, îmi trezise pofta de mîncare stimulată și de aerul rece al mării, și datorită pașilor pe care-i făceam de coló pînă colo pe punte, în fața cabestanului, îmi veni-sem între timp în fire și-i găseam pe marinari foarte sim-patici și sociabili, cel puțin între ei; ședeau și fumau ca niște vechi camarazi, așteptînd cu mîinile la piept să treacă acel cart. Privindu-i, am început să cred că erau în fond niște băieți buni, în ciuda înjurăturilor și a vorbelor lor urite; îmi spuneam că mă înșelasem în privința adevăra-tului lor caracter, căci la început îi socotisem o bandă de ticăloși înrăiți cu care ar fi fost o nenorocire să te asociezi.

Da, acum îi priveam cu un soi de afecțiune, dar îndeo-sebi cu milă și compasiune, ca pe niște oameni buni și inimoși din fire, pe care doar greutățile, precum și neglijența și reaua voință a altora îi siliseră să devină un fel de paria ai societății; nu mai vedeam în ei niște ticăloși capabili de orice, care ar fi rămas ticăloși chiar și în paradis, dacă ar fi ajuns vreodată acolo. Și-mi aminteam de o predică pe care-o auzisem cîndva într-o biserică, o predică în favoarea marinarilor, pe care predicatorul îi socotea „oi rătăcite din stîină” și-i compara ba cu copiii pierduți într-o pădure, ba cu orfanii rămași fără tată sau mamă.

Și-mi mai aminteam că citisem într-o „Revistă a Marinarilor”, cu o copertă albastră ca marea și cu o corabie pictată pe verso, despre niște mateloți pioși care nu înjurau niciodată și-și dăruiau toată simbria pentru sărmanii păgîni din India; iar cînd ajungeau prea bătrîni

ca să mai poată ieși pe mare, acești matrozi pioși își găseau un cămin plăcut într-un azil, unde nu făceau nimic altceva, decât să se pregătească pentru ultimul drum. Mă întrebam dacă existau asemenea mateloți pioși printre colegii mei și, observând că unul dintre ei ședea mai retras, m-am gândit să nu-l tulbur din meditația lui religioasă; spre stupoarea mea însă, am descoperit, nu peste multă vreme, că matelotul era doar cufundat într-un somn adânc, avînd alături de el o carafă cafenie.

Am uitat să pomenesc în treacăt că, din cînd în cînd, oamenii se duceau într-un colț, unde nu puteau fi văzuți de primul secund, ca să „tragă la măsă“, și tocmai această îndeletnicire îi făcea nu numai să „se distreze“, dar și să fie atît de simpatici și de sociabili, cum mi s-au părut mie în noaptea aceea, căci rareori aveau să mai fie așa mai tîrziu și niciodată n-aveau să se poarte atît de frumos cu mine ca atunci. Dar se prea poate ca atunci să se fi purtat astfel cu mine din pricină că eram un străin pentru ei și din pricină că tocmai ieșisem cu toții pe mare. Însă chiar în noaptea aceea și-au dat arama pe față și mi-au servit o lecție amară; dar toate la timpul lor.

Precum spuneam, văzînd eu cît de simpatici erau și cît de prietenoși se purtau cu mine, începusem să simt pentru ei un soi de compasiune, întemeiată pe trista lor condiție de declassați; cuprins de milă și de un viu interes pentru ei și dorind sincer să-i ajut cu modestele mele puteri, fiindcă știam cît sînt de săraci, mi-am luat inima în dinți și l-am întrebat pe unul dintre ei dacă se duce la biserică atunci cînd coboară pe țarm, sau frecventează cumva Capela plutitoare, pe care-o văzusem în docurile New York-ului, pe East River; și l-am mai întrebat dacă ar socoti o cutezanță prea mare din parte-mi faptul că mă interesează dacă are ceva cărți bune în cufărul lui. Omul s-a zgîit întîi la mine, dar, pîrînd o clipă copleșit de un soi de respect involuntar pentru cuvintele mele alese și pentru atitudinea mea cuviincioasă, mi-a răspuns că fusese odată la biserică, în urmă cu zece sau doisprezece ani, la Londra, și că într-o zi dăduse o mină de ajutor la mutarea Capelei plutitoare din North River ceva mai la vale, după Battery, dar de-atunci n-o mai zărise

niciodată. Cît despre cărți, mi-a mărturisit că nu știe ce anume înțeleg eu prin cărți bune, dar dacă doresc cumva *Calendarul Newgate* sau *Cartea Piraților*, mi le-ar putea împrumuta.

Auzindu-l pe bietul marinar că-mi vorbește în felul acesta, care dovedea limpede ignoranța lui și lipsa unei educații religioase adecvate, l-am compătimit și mai abitir și, comparîndu-mă cu el, m-am simțit fericit că sînt altfel. „Ce bine e să te simți mai înțelept și mai bun decît se poate simți unul ca el!“ îmi spuneam în gînd, deși recunoșteam că asta era nu atît meritul meu, cît meritul educației primite de la alții, care se străduiseră să facă din mine un băiat isteț și cinstit, cum mă socoteam a fi pe-atunci. Din acele clipe datează sentimentul de automulțumire pe care am început să-l încerc examinîndu-mi propria persoană; căci pînă atunci mă amestecasem printre oameni cu o viață foarte cum-pătată, încît nu prea avusesem prilejul de a mă preamări pe mine, comparîndu-mă cu vecinii.

Socotînd că superioritatea mea morală ar putea să-l apese pe sârmanul marinar, m-am gândit să-i ușurez situația, dîndu-i prilejul de a-și arăta propria superioritate asupra-mi, într-un domeniu neesențial, căci nu eram de loc lipsit de vanitate și infumurare.

Băgasem de seamă că omul de la timonă făcea să sune la anumite intervale un clopoțel, la auzul căruia unul dintre marinarii de la teugă izbea într-un clopot care atîrna acolo, încît la fiecare bătaie a clopoțelului de la pupa răspundea chemarea clopotului de la prova; l-am întrebat pe marinarul meu ce însemnau toate aceste sunete, și dacă nu cumva, întrucît clopotul era atîrnat chiar deasupra bocaportului pe unde se cobora spre dormitorul celor ieșiți din cart, aceste sunete destul de frecvente tulburau somnul oamenilor, provocîndu-le vise urite. Punînd aceste întrebări, pe un ton cît mai politicos și mai deferent, voiam să-i arăt limpede că nu mă socoteam cîtuși de puțin superior lui, așa, în general, nu în vreo privință sau alta. Dar, spre marea mea uimire și jale, marinarul acela mi-a ris în obraz cu răutate și mi-a zis că-s un „Jimmy Dux“, deși știa

prea bine că nu acesta era numele meu ; mi-a mai spus că sînt un „fecior de țaran“, deși — precum am mai arătat — tatăl meu fusese un mare negustor, importator de mărfuri franțuzești, la New York, pe Broad-street. După aceea a început să-și bată joc de mine împreună cu ceilalți marinari, care s-au strîns toți în jurul meu, rîzînd în hohote, încît, dacă n-aș fi fost atît de minios, m-aș fi simțit desigur foarte prost. Minia aprigă care clocotea în mine mă împiedica să mă simt prost, ceea ce e un mare noroc pentru oamenii pătimiși din fire.

X

Redburn e foarte speriat ; marinarii îl înjură ; se simte părăsit și mizerabil

• În timp ce se petrecea această scenă, am tresărit deodată cu toții auzind o larmă de glasuri undeva la teuga ; în aceeași clipă un marinar ieși prin bocaport, numai în cămașă, strîngînd ceva în mînă, tremurînd și țîpînd ca un apucat, încît m-am temut că unul dintre marinarii de jos fusese omorît.

Dar totul se isprăvi într-o clipă : în vreme ce noi priveam îngroziți, fără să ne dăm seama ce se întîmplă, omul acela sări fulgerător peste parapet în mare, și dus a fost. Se stirni o zarvă nemaipomenită, marinarii dădură buzna pe punte, primul secund veni și el fuga, iar cînd află ce se întîmplase, începu să zbiere și să ne împartă ordine pentru oprirea vasului ; ne-am apucat cu toții să tragem de parîme, pînă cînd vasul aproape că încremeni pe apă. Fu lansată apoi o barcă, ce se învîrți mai bine de o oră în jurul corăbiei, dar fără nici un rezultat. Se pare că dispărutul era unul dintre marinarii care fuseseră aduși beți morți la bord și azvîrliți în culcuș de proprietarul locuinței lor ; pînă adineauri zăcuse

acolo, dar se trezise brusc și, într-o criză de *delirium tremens*, cum o numea primul secund, se repezise pe punte, neștiind cum de ajunsese în locul acela ciudat și tăcut, iar de pe punte se aruncase în mare, ca să-și pună capăt zilelor.

Întîmplarea asta, petrecută în puterea nopții, avu asupra mea un efect straniu — ca un avertisment solemn și înfricoșător. Aș fi dat orice, pînă și luna de pe cer, și soarele, și stelele, dac-ar fi fost ale mele, ca să mă-ntorc la locuința domnului Jones, sau, și mai bine, la mine acasă, pe malul fluviului Hudson. Călătoria asta mi se părea de rău augur și blestemam clipa cînd mă hotărisem, proteste, să plec pe mare, nesocotind povața celor mai buni prieteni — adică a mamei și a surorilor mele.

„Vai ție, sărmane Wellingborough — îmi spuneam — n-o să-ți mai vezi niciodată casa !“ Și în această dispoziție melancolică am coborît la teuga de îndată ce-am ieșit din cart, adică foarte curînd. Dar, spre oroarea mea, am constatat că sinucigașul ocupase chiar culcușul pe care mi-l alesesem eu însumi și nu exista altul în care să pot dormi. Gîndul de a mă culca acolo mi se părea prea îngrozitor, iar felul cum marinarii vorbeau despre spaima mea agrava și mai mult situația. Ei se folosiră de prilej pentru a-mi spune ce viață grea și ticăloasă mă aștepta și că asemenea lucruri se întîmplau deseori pe mare, încît ei se obișnuiseră. Dar eu nu i-am crezut, pentru că-i văzusem la fel de speriați ca și mine în clipa cînd sinucigașul ieșise prin bocaport țîpînd ; dacă n-ar fi fost speriați și dacă și-ar fi păstrat prezența de spirit, ar fi putut să-l împiedice să se arunce peste bord, fiindcă omul trecuse razant pe lîngă ei. Acum însă se lăfăiau în culcușurile lor și fumau, vorbindu-mi batjocoritor și sfătuindu-mă ca, atunci cînd voi ajunge din nou acasă, să-mi trag urechile mai spre ceafă ca să nu se-mpiedice vîntul în ele și să alerg așa pînă într-un fund de țară, departe de orice pîriu sau chiar de orice băltoacă strînsă de ploi.

Vorbele astea m-au făcut să plîng, fiindcă erau atît de adevărate și fiindcă marinarii care le rosteau păreau

atit de fătarnici și de ticăloși; dar deși mi se muiașe inima, gândul că marinarii vorbesc despre mine ca despre un fricos care n-ar fi niciodată în stare să îndure greutățile vieții marinărești m-a pus pe jeratic; căci simțisem că tremur și că în clipa aceea eram un laș, chiar și fără ca ei să mi-o fi spus. Iar ei nu-mi spuneau că-s fricos pentru că-mi citiseră spaima în ochi, ci pentru că bănuiau că trebuie să fiu așa, judecînd după părerea pe care și-o făceau desigur despre ei înșiși, în taină, căci eram încredințat că sinuciderea aceea îi spăriase rău de tot. În cele din urmă, adus la disperare de provocările lor, le-am replicat că-s niște ticăloși; dar mai bine-aș fi tăcut, fiindcă replica mea îi făcu pe toți să se unească împotriva-mi și să mă beștească. Mă întrebară ce treabă aveam eu, un băiat binecrescut, să plec pe mare și să ocup locul unui marinar destoinic, luînd astfel plînea de la gura altora? Mă mai întrebară dacă visasem vreodată să devin căpitan, de vreme ce eram un domnișor cu miinile albe; cît despre ei, grozav le-ar fi plăcut să se tocmească pe un vas comandat de mine, ca să pună la cale o răsccoală... Unul dintre ei, un anume Jackson, despre care voi avea multe de povestit, îmi spuse c-aș face mai bine să-l ocolesc de-acî înaintea, fiindcă, dacă-o să-i stau în drum sau dacă-o să-i ies înainte, o să fie vai și-amar de mine; iar dacă-o să mă nimeresc în preajma lui sus pe catarge, o să m-azvirle peste bord. Se jură pe toți sfinții c-asa o să facă. La început am rămas uluit de vorbele astea, prea erau neașteptate; mai apoi nu mi-a venit să cred că oamenii vorbeau serios sau că puteau fi atît de răi și negri la suflet. Dar cum să nu văd că oamenii ăștia, capabili să-i vorbească astfel unui băiat neajutorat, în cea dinții noapte a călătoriei sale pe mare, ar fi fost în stare de orice ticăloșie? Îi uram și îi detestam din tot ceea ce mai rămăsese din inima și din sufletul meu și mă socoteam cea mai nenorocită și mai vitregită ființă din lume. „De n-aș mai ajunge niciodată bărbat, dacă a fi băiat înseamnă să fii atît de nenorocit!” îmi spuneam. Și am plîns în sinea mea, simțînd că mi se frînge inima,

dar am continuat să-i sfidez, vorbindu-le printre dinți și provocîndu-i să-și dea pe față întreaga ticăloșie. În cele din urmă încetară să vorbească și adormiră buștean; așezat pe o ladă, cu fața îngropată în palme și aplecat peste genunchi, am rămas trează, pînă cînd susurul monoton al apei despicate de etravă și tăcerea din jurul meu mi-au adus somnul, liniștindu-mă.

XI

Ajută la spălarea punților, apoi se duce să-și ia micul dejun

M-am trezit auzînd bătăile grele ale unei manele pe punte: era semnalul de chemare a cartului. Se făcuse patru dimineața, iar cînd am ajuns pe punte, în zare mijeau primele raze de lumină. Oamenii erau foarte somnoroși și ședeau pe cabestan fără să scoată o vorbă; unii dintre ei își lăsau mereu capul în jos, pînă cînd ațipeau ca niște băiețași în timpul unei predici plicticoase în biserică. Dar în curînd se lumină de ziuă de-a binelea și ni se dădu ordinul să spălăm punțile. După ce o albie mare fu adusă în mijlocul punții superioare, unul dintre marinari se furișă printre lanțurile palancului și, proptindu-se într-o parîmă legată de sarturi, începu să vîre în mare o găleată prinsă de-o frînghie lungă; în felul acesta, lucrînd cu multă dibăcie, izbuti să umple albia într-un timp foarte scurt. Apoi apa începu să se reverse pe punți, iar eu îmi spuneam că o să-mi ud cu siguranță picioarele și-o să răcesc zdravăn. M-am dus, așadar, la primul secund și l-am rugat să-mi dea voie să cobor la teuga, pînă se va isprăvi cu udătura asta afurisită, fiindcă n-aveam cizme impermeabile și fiindcă o mătușă de-a mea murise de oftică. Dar secundul a răcnit la mine, poruncindu-mi să iau o mătură și să frec scîndurile, altminteri o să-mi arate el mie ce în-

seamnă oftica, una mai grozavă decât cea care-o doborîse pe biata mătușă-mea. Așa că a trebuit să frec punțile, pînă cînd am simțit că mi se frînge spinarea, fiindcă măturile aveau niște cozi neobișnuit de scurte.

Cînd secundul socoti că punțile sînt bine frecate, porunci să fie aruncate deasupra găleți cu apă, ca să le spele zdravăn. Vedeai, desigur, în asta o mare distracție — așa cum căpitanilor de pompieri le place să dea la ascuțit virfurile furtunurilor — căci mă tot puneam să alerg după el cu găleți pline de apă, și uneori se înverșuna să alunge vreo așchie, înecînd toată puntea, pînă ce așchia o pornea pe un jgheab, spre mare, deși, dacă mi-ar fi dat voie secundul, aș fi putut să-o culeg de pe jos și să-o arunc peste bord, fără un cuvînt și fără a irosi nici un strop de apă. El însă zicea că e apă berechet în ocean, ceea ce era foarte adevărat, numai că eu, care trebuia să alerg după secund cu gălețile, nu-mi mai simțeam picioarele și mîinile de oboseală.

Mi se părea că spălatul punților e cea mai stupidă treabă din lume și cea mai anevoioasă totodată. Era mai rău decât curățenia pe care-o făcea mama acasă, curățenie pe care ajunseseam să-o detest.

La orele opt sună clopotul, care ne chema la micul dejun. Începu atunci pentru mine un alt șir de neplăceri, dintre cele mai penibile. Căci, neavînd nici un prieten care să-mi spună de ce anume voi avea nevoie pe mare, nu mă aprovizionasem cu o bună parte din lucrurile trebuitoare unui marinar; mie, personal, nu-mi trecuse niciodată prin minte că marinarii n-au o masă la care să se așeze și că ei trebuie să-și aducă de-acasă ștergarele, șervetele, paharele și alte asemenea obiecte.

Fiecare dintre ei merse la bucătărie cu cașca lui de tinichea și-și primi cafeaua; eu însă, neavînd nici o cană, am rămas fără cafea. După aceea, un fel de lighenaș numit „blid” începu să treacă din mînă în mînă, un lighenaș umplut cu un soi de mămăligă care se numea „burgoo”. O dată cu „blidul”, începu să circule și o căniță plină de melasă. Jackson, marinarul despre care-am pomenit adineauri, își vîrî „blidul” între genunchi și începu să toarne deasupra melasa, întocmai ca un moșier

care amestecă un punci pentru o sindrofie. Făcu o gaură în mijlocul mămăligii, pentru ca melasa să nu se scurgă, încît acum semăna cu-o băltoacă neagră din mlaștinoasa țară a Virginiei.

Se așezară roată în jurul „blidului” și începură să-și vîră, unul după altul, cu o mare regularitate, lingurile în mămăliga aceea; după ce o răscoleau bine, ca să apuce și puțină melasă, înghițeau dumaticatul și se lingeau pe buze, ca și cum le-ar fi plăcut grozav; și poate că-o fi fost bună la gust mămăliga, numai că, neavînd lingură, nu eram în stare să mă-ncredințez.

Am stat un timp și m-am uitat la ei, minunîndu-mă cît de politicoși se purtau unii cu alții; căci, deși erau atîtea linguri la o singură strachină, nu se încurcau niciodată. În cele din urmă, văzînd că mămăliga e din ce în ce mai subțire și că pe fund nu mai rămăsese decât puțină melasă, am alergat pe punte și după ce-am căutat bine, m-am întors cu un bețigaș; și, socotind că am și eu dreptul la mămăligă și la melasă, ca oricare altul, mi-am croit loc printre ceilalți, ca să mă-nfrupt din masa lor. Mi-am vîrî bețigașul în „blid” și, învîrtindu-l, oleacă, tocmai izbutisem să duc la gură puțin „burgoo”, cînd un marinar, dîndu-și seamă ce făceam, mi-a dat peste mînă, spunîndu-mi:

— Unde-ai învățat manierele astea? Așa mîncă domnii din țara ta? Își halesc mîncarea cu un bețigaș? Păi un gentleman ca tac-tu nu poa' să-i cumpere lui fiu-su o lingură?

Toți ceilalți se repeziră la mine cu gura, zicînd că-s un țărănoi necioplit și prost crescut, care, dacă ar fi lăsat în voia lui, ar corupe întreg echipajul, prefăcîndu-i pe oameni în porci.

Cum îmi dădeam și eu seama că un bețigaș nu-i o unealtă potrivită pentru mîncare, n-am spus nimic, deși vorbele lor mă jigniseră adînc; amintindu-mi însă că văzusem pe unul dintre pasageri luîndu-și micul dejun pe tambuchiul de la prova, cu o strachină și cu o lingură în mînă, am dat din nou fuga pe punte și, spre marea mea bucurie, am reușit să împrumut de la omul acela lingura, căci isprăvisese de mîncat. M-am întors, așadar,

la teuga în ceasul al unsprezecelea și mi-am pus iarăși candidatura la micul dejun.

Dar, vai! nu mai rămăsese aproape nimic din băltoaca neagră, iar când mi-am împins lingura spre celălalt capăt al „blidului“, cineva m-a lovit peste degete cu o lingură, spunindu-mi că trebuie să măninc numai pe partea mea, așa era regula. Dar partea mea era curățată, așa că în dimineața aceea n-am căpătat nici un pic de „burgoo“.

Am mâncat, în schimb, ceva carne conservată și pesmeți, care alcătuiau acompaniamentul invariabil al oricărei mese; marinarii aveau obiceiul să se așeze roată, călare pe cuferele lor, și să ronțăie pesmeții aceia tari, unii peste capetele celorlalți, ceea ce era poate foarte comod, dar mie îmi provoca dureri de cap — cel puțin în primele patru sau cinci zile, pînă m-am obișnuit; iar când m-am obișnuit, nu mi-a mai păsat, decît că părul mi-era plin de firimituri, iar eu uitasem să-mi iau cu mine un pieptene și o perie, așa încît am început să-mi scutur părul în fiecare seară peste parapet, în bătaia vîntului.

XII

**În care se dau unele amănunte
despre purtarea marinarului
numit Jackson**

În timp ce ședeam și mîncam pesmeți cu carne conservată, doi dintre marinari se luară la hartă, disputîndu-și titlul de veteran în navigația pe mare: Jackson, tipul care amestecase mămăliga, le ceru cu glas tare să înceteze, fiindcă o să hotărască el cine avea dreptate. Despre acest marinăr voi mai avea multe de povestit, așa că voi încerca să-l descriu puțin.

Ați văzut vreodată un om ras în cap și abia vindecăt de friguri galbene? Ei bine, tocmai așa arăta mari-

narul acesta. Era galben ca gumarabiea și n-avea mai mult păr pe obraji decît am eu la coate. Părul îi căzuse, lăsîndu-l foarte chel; doar la ceafă și înapoia urechilor îi mai rămăseseră cîteva firisoare lipite bine, încît arăta ca o perie de pantofi uzată. Nasul i-era spart la mijloc, iar cît despre ochi, unul privea sașiu, și nici celălalt nu era tocmai drept. Se îmbrăca aidoma flăcăilor din Bowery, fiindcă disprețuia echipamentul marinăresc obișnuit: purta o salopetă albastră cu bretele și trei cămăși de lînă roșie, puse una peste alta, căci pretindea că suferă de reumatism și de alte boli. Pe cap purta o pălărie albă, de lînă, cu borul lat. Era originar din New York și vorbea într-una despre gangsteri și despre alți răufăcători numai buni de ștreang, deși el însuși arăta ca un gangster. Se numea, după cum am mai spus, Jackson și pretindea că-i rudă bună cu generalul Jackson din New Orleans; înjura ca la ușa cortului dacă vreunul dintre noi se încumeta să pună la îndoială această afirmație. De fapt, era un mare zurbagiu; numai că, fiind cel mai destoinic matelot de pe vas și avînd o fire atît de dominatoare, oamenii se temeau de el și nu îndrăzneau să-l contrazică sau să-l contrarieze cu ceva. Ceea ce făcea și mai de neînțeles atitudinea lor era faptul că Jackson era cel mai slab fizicește din tot echipajul; sînt sigur că aș fi putut să-l trîntesc la pămînt, chiar așa tînăr și mărunțel cum eram pe-atunci, în comparație cu azi. Avea însă un fel de a fi atît de autoritar și de obraznic, și arăta atît de hidos în nerușinarea lui, încît însuși diavolul ar fi luat-o la fugă văzîndu-l. În afară de asta, era lîmpede că-i deștept foc și foarte viclean, deși lipsit de orice educație, și că înțelegea natura omenească la perfecție, dîndu-și seama cu cine avea de-a face; o singură ocheadă de a lui era deajuns ca să te doboare, fiindcă ochiul ăla sașiu era cel mai pătrunzător, mai subtil și mai drăcesc ochi pe care-l văzusem vreodată într-un cap de om: cred că ar fi trebuit să aparțină de drept unui lup sau unui tigru hămesit; în orice caz, aș paria cu orice oculist că n-ar putea să fabrice nici din sticlă un ochi atît de rece, de șerpesc, de ucigător. Era groaznic! Aș da

orice ca să uit că l-am văzut vreodată, căci mă urmărește și azi.

Era cu neputință să-i ghicești vîrsta acestui Jackson, fiindcă n-avea nici barbă, nici zbîrcituri, decît cîteva creșuri în jurul ochilor. Ar fi putut să aibă treizeci de ani sau cincizeci. Dar, potrivit propriei lui socoteli, se afla pe mare de la vîrsta de opt ani, cînd se angajase ca băiat de serviciu pe un vas indian, de pe care fugise la Calcutta. Tot potrivit propriilor lui relatări, trecuse prin cele mai îngrozitoare locuri din lume, dîndu-se la tot felul de vicii și îndeletniciri necurate. Lucrase pe vase portugheze care făceau trafic de sclavi pe coasta Africii, și ne povestea cu o plăcere diabolică despre locul unde sclavii erau îngrămădiți unii în-alții ca niște bușteni în cală, iar cei ce se sufocau peste noapte și mureau erau evacuați a doua zi dimineață dintre cei vii înainte ca punțile să fie spălate și, bineînțeles, după ce li se scoteau lanțurile. Lucrase și pe o goeletă care, fiind urmărită de un crucișător englez în largul Capului Verde, fusese atinsă de trei ghiulele în coca ei, înlăuntrul căreia erau legați în lanțuri numeroși sclavi.

Ne mai povestea cum poposisese odată la Batavia, în toiul unei molime, cînd vasul pierdea cîte un om aproape zilnic, și cum se tirau atunci spre țărm cu cadavrul, îmbolnăvindu-se și mai rău din pricină că se fereau atîta de molimă. Era în stare să-ți povestească despre șarpele cobra pe care-l găsisese odată în India, sub pernă, pe cînd dormea. Sau despre niște marinari otrăviți la Canton anume pentru a li se lua banii; ori despre tilharii malaiezi, care opreau corăbii în strîmtoarea Gaspar, lăsîndu-l totdeauna la urmă pe căpitan, ca să afle de la el unde sînt ascunse lucrurile cele mai de preț.

Toată conversația lui era așa : plină de atacuri piratești de molime, de omoruri prin otrăvire. Adesea ne povestea episoade din propria-i carieră de marinăr, care păreau de-a dreptul incredibile, pentru că puțini oameni ar fi fost în stare să se dedea la asemenea vicii infame și să

le practice vreme atît de îndelungată fără a plăti cu viața.

De fapt, purta pe el urmele acestor vicii, precum și pecetea iminentului sfîrșit înfricoșător, întocmai ca regele Antioh din Siria, care după spusele cronicarilor, a pierit de o moarte mai crîncenă decît dac-ar fi murit înțepat de viespi și albine.

Nu mai rămăsese din acest Jackson decît drojdia unei ființe omenești. Era slab ca o umbră, numai piele și os, și uneori se văita că-l doare fundul cînd ședea pe-o ladă. Eu, unul, mă gîndeam cîteodată că tocmai conștiința stării lui mizerabile și perspectiva că va muri curînd ca un ciine, pentru a-și ispăși păcatele, îl făceau pe nenorocitul acesta să mă privească mereu cu atîta răutate; fiindcă eu eram tînăr și chipeș, cel puțin așa mă găsea maică-mea, iar de îndată ce am început să mă deprind cu marea și n-am mai fost atît de demoralizat, am început să-mi recapăt bujorii din obraji și, în ciuda situației mele nefericite, să par vesel și sănătos, pe cînd el părea mistuit de o boală incurabilă ce-i măcina organismul, încît ar fi fost mai potrivit să stea într-un spital decît pe un vas.

Fiind înclinat să emit ipoteze asupra gîndurilor ce și le fac despre mine oamenii pe care-i întîlnesc, mai ales dacă am motive să cred că ei mă antipatizează, nu voi pretinde că părerea pe care o va fi avut acest Jackson despre mine este exact cea pe care i-o atribui eu. Nu fac decît să-mi redau propria impresie, așa cum mi-am format-o atunci; dar chiar și acum socot că nu greșeam. Căci dacă n-ar fi fost așa, cum să-mi explic altfel tremurul ce mă cuprindea ori de cîte ori îl surprindeam uitîndu-se la mine, ceea ce se întîmpla destul de des, pentru că era în stare să rămînă uneori tăcut, cu dinții închești, și să privească țintă întocmai ca un nebun apucat de stenahorie.

Țin minte cum, prima oară cînd l-am văzut, am rămas uluit de ochii lui, ațintiți asupra-mi. Stătea la cîrma vasului, întrucît era cel dinții care sosea acolo ori de cîte ori pilotul chema vreun cîrmaci, căci acest Jackson era totdeauna gata să facă muncile cele mai ușoare, invocînd sănătatea lui șubredă, măcar că mie mi se părea

că-i foarte iute de picior pentru un bolnav, mai ales cînd se repezea să ocupe un loc bunicel, deși se prea poate să fi fost la mijloc doar un soi de energie spasmodică, declanșată de stimulente puternice, energie de care, se știe, sînt capabili chiar și cei mai mari invalizi.

Și, cu toate că marinarii reacționau totdeauna foarte violent împotriva oricărei forme de „tragere la fit“, adică a oricărei încercări de a evita vreo corvoadă, iar acest Jackson avea să se dovedească a fi un „trăgător la fit“ în tot cursul călătoriei (chiulind, ce-i drept, de la muncile grele, dar nu și de la cele periculoase, căci de la acestea nu se dădea înapoi); deși era un veteran în această privință, și încă un veteran care trecuse nevătămat prin multe bătălii, totuși ceilalți nu se gîndeau cîtuși de puțin să-i ceară socoteală în vreun fel sau măcar să-i spună ce părere au despre purtarea lui. I-am auzit în schimb vorbind foarte urît despre dînsul, pe la spate; ba, uneori, chiar îndată după ce-l întrebau de sănătate, cu duioșie. Toți se temeau de Jackson ca de dracu și-l linguseau, gudurindu-se ca niște căței pe lingă el; unii obișnuiau să-i frece spinarea după ce dumnealui se dezbrăca și se vîra în culcuș; sau dădeau fuga la cambuză, ca să-i încălzească puțină cafea; alteori îi umpleau luleaua, sau îi dăruiau tutun de mestecat, ori îi cîrpeau vestonul și nădragii; pe scurt, îl îngrijeau și-l răs fătau în fel și chip. Iar ei îi bruftuiau mereu, strîmbînd din nas la tot ce făceau; am băgat de seamă că aceia care-i făceau cele mai mari servicii și se gudurau cel mai mult pe lingă el erau tocmai cei pe care-i înjura cel mai abitir; în vreme ce pe vreo doi-trei dintre ei, care se arătau ceva mai retrași, îi trata cu oarecare considerație.

Nu e treaba mea să găsesc o explicație faptului că întreg echipajul vasului se supunea astfel capriciilor unui ticălos ca Jackson. Știu doar că așa era; n-am însă nici o îndoială că, dacă ar fi avut un ochi albastru sau dac-ar fi avut o altă mutră, ceilalți nu s-ar fi temut atîta de dînsul. Și mă uimea faptul că un marinar neobișnuit de robust, un tinerel voios din Belfast, Irlanda, nu exercita nici un pic de influență asupra echipajului; dimpotrivă era huiduit, călcat în picioare și batjocorit; ba mai mult încă, era mereu ținta înjurăturilor și a

sfichiuirilor lui Jackson, care părea să-l deteste din adîncul inimii, tocmai din pricina forței sale neobișnuite, a frumuseții și, mai ales, a obrazilor săi rumeni.

Tînărul acela din Belfast nu era însă un matelot prea destoinic, deși fusese angajat ca „marinar calificat“; cînd un asemenea matelot nu-i capabil să-și facă datoria cum trebuie, el scade în ochii celorlalți marinari. Există trei categorii de mateloti: „marinari calificați“, „marinari de rînd“ și „muși“, și fiecare e retribuit potrivit rangului respectiv. Îndeobște, un echipaj de doisprezece oameni numără doar cinci-șase „marinari calificați“, care, dacă dovedesc că-și înțeleg pe deplin datoria (ceea ce nu-i lucru ușor, după cum voi arăta mai departe), se bucură de stima și prețuirea „marinarilor de rînd“ și a „mușilor“, care ajung atunci să le venereze pînă și vestonul de culoarea mazărei și să le învețe pe de rost fiecăre cuvîntel. Asta nu înseamnă cîtuși de puțin că toți mușii de pe vasele comerciale sînt tineri, deși eu, unul, eram. Pe un vas comercial „mus“ înseamnă un nou-venit, un om la prima sa călătorie pe mare; chiar dac-ar fi îndeajuns de bătrîn ca să fie bunic, tot „mus“ i se va spune și tot muncă de „mus“ va primi.

Dar m-am depărtat de subiect; începusem să spun că Jackson a reușit să pună capăt celei dintre cei doi marinari, la teuga, după micul dejun. După ce le-a poruncit să tacă, i-a cerut unuia dintre ei să deschidă gura, fiindcă, pretindea el, putea să ghicească vîrsta unui marinar după dinți, întocmai ca la cai. Omul a rîs și a căscat gura, iar Jackson l-a tras sub luminator, unde, punîndu-l să-și dea capul pe spate, a început să i se uite în gură (ajutîndu-se și cu briceagul), întocmai ca o maimuță care se uită într-o sticlă. Tremuram pentru bietul marinar, de parcă l-aș fi văzut în mîinile unui bărbier dement, încremenit pe scaun, sub brișul ce se pregătea să-i taie beregata. Căci observasem că ochiul lui Jackson zvînea foarte repede, ca o limbă de șarpe, și mă temeam că are de gînd să-l omoare pe marinar; dar în cele din urmă s-a potolit și, după ce și-a încheiat „examenul“, a spus că primul dintre cei doi marinari navigase cel mai mult, deoarece muchiile dinților săi

erau mai tocite, fapt datorat, cică, unui consum excesiv de pesmeți marinărești. Tocmai de aceea era în stare să ghicească după dinți vîrsta unui marinar.

Auzindu-l, marinarii se uitară unul la altul, ca și cum și-ar fi spus: „Hai, băieți, să ridem!“; și chiar rîseră, zicînd că era o glumă grozavă.

Așa se întîmpla totdeauna. Ori de cîte ori Jackson spunea ceva, cu o umbră de zîmbet, ei izbucneau în ris, văzînd în acel zîmbet vag un semn că el însuși socotea că-i ceva cu haz; pe cînd multe glume bune ale altora nu stîrneau nici măcar un suris. Odată i s-a întîmplat chiar lui Jackson (fiindcă avea, recunosc, haz cîteodată, mai ales cînd nu-l durea spinarea) să spună o anecdotă strașnică, însă cu o mutră foarte serioasă; neștiînd dacă intenția lui fusese să le stîrnească risul sau, dimpotrivă, oamenii rămaseră împietriți, într-o așteptare buimacă, pînă ce Jackson începu să zbiere la ei, făcîndu-i dobitoci și idioți, apoi le mărturisi că-și luase dinadins o mutră serioasă, ca să vadă dacă n-au să rămînă gravi chiar cînd el spunea o poveste care-ar fi trebuit să-i facă să leșine de ris. Jackson îi batjocori și-i ocări așa multă vreme, pînă cînd începu să facă spume la gură de furie.

Părea plin de fiere și de ură împotriva întregii lumi, ca și cum lumea ar fi fost o singură persoană și i-ar fi cășunat vreun rău îngrozitor ce-i înveninase și-i otrăvise inima. Cîteodată aveam impresia că-i nebun de-a binelea; și eram atît de speriat de el, încît mă gîndeam să mă duc la căpitan și să-i spun că Jackson ar trebui închis, ca să nu săvîrșească vreo fărădelege. Dar, gîndindu-mă mai bine, renunțam de fiecare dată, deoarece căpitanul m-ar fi repezit, zicînd că eu sînt nebun.

Să nu se creadă însă că toți marinarii se înjoseau în egală măsură în fața acestui individ. Nu! Trei-patru dintre ei îl înfruntau uneori, iar cînd Jackson era la cîrmă, îi ațîtau pe ceilalți marinari împotriva lui, spunîndu-le că era o rușine ca un asemenea ticălos nenorocit să se poarte ca un tiran cu niște oameni mult mai buni decît dînsul. Și-i conjurau să nu mai rabde asta, ci să-l înfrunte și să-l pună cu botul pe labe, data viitoare, cînd Jackson ar încerca s-o facă pe dictatorul cu ei. De două sau de trei ori, oamenii fură de acord aproape cu toții, afară de

cei care aveau obiceiul s-o șteargă cînd se discutau asemenea lucruri; se jurară că n-au să se mai supună tiraniei lui Jackson. Dar cînd veni vremea să-și pună în aplicare jurămîntul, amuțiră din nou, lăsînd lucrurile să se desfășoare întocmai ca în trecut, astfel încît cei care-i instigaseră trebuiră să suporte ei înșiși întreaga furie a lui Jackson. Și deși acești cîțiva oameni se arătau dirji la început, mormăind ceva despre o luptă cu Jackson, totuși, văzînd că sînt dușmăniți de restul echipajului, deveneau și ei din ce în ce mai tăcuți, lăsînd terenul liber tiranului, care-i sfida atunci și mai abitir și-i batjocorea și mai rău, ca pe niște lași lipsiți de orice urmă de curaj. În astfel de ocazii, disprețul lui nu cunoștea margini; de fapt, părea aproape întotdeauna însuflețit de dispreț, mai degrabă decît de ură, împotriva tuturor.

Cît despre mine, eram doar un „mus“, iar un „mus“ trebuie să-și țină gura, să facă ce i se spune, să nu se amestece niciodată în treburile altora și să nu vorbească decît întrebare. Marinarii de pe vasele comerciale sînt foarte mîndri și conștienți de superioritatea lor asupra „bobocilor“ și a „pămîntenilor“, care n-au habar de nimic pe un vas; pentru ei, un „marinar calificat“ e un om mare, în orice caz un om mult mai mare decît un „mus“. Mate-loții ăștia aveau o părere atît de bună despre știința lor marinărească, încît aproape că-mi venea să cred că erau în felul lor niște licențiați, cu diplome, aidoma aceloră primite de absolvenții colegiilor.

Dar deși tăceam și eram cuminte, știînd prea bine că lucrul cel mai înțelept era să mă am bine cu toți, și deși răbdam multe înainte de-a sări la contraatac, totuși nu scăpam de ochiul rău al lui Jackson, nici de apriga-i dușmănie. Faptul că el mi-era dușman, îmi atrăgea dușmănia multora dintre ceilalți marinari sau îi făcea, în orice caz, să se teamă a-mi lua apărarea pe lîngă Jackson, astfel încît am devenit cu timpul un soi de Ismael pe corabia aceea, un om lipsit de orice prieten, și am început să nutresc o ură din ce în ce mai aprigă împotriva întregului echipaj; ajunseseam să mă rog lui Dumnezeu să mă scape de ura asta, ca să nu-mi înrobească pe deplin sufletul, și să nu mă prefacă într-un demon ca Jackson.

Redburn petrece o zi frumoasă pe mare ; începe să-i placă viața de marinar, dar își schimbă gândul

În cea de-a doua zi de la plecarea din port, după ce-am spălat punțile și ne-am luat micul dejun, cartul nostru a fost chemat de către secund și trimis la treabă.

Era o zi foarte luminoasă. Cerul și apa erau de un albastru adânc, aerul era cald și strălucitor. Ne-am scos cu toții vestoanele. Nici nu-mi venea a crede că mă aflu la bordul aceluiași vas pe care navigasem cu o noapte înainte, într-o beznă lugubră ; și nu puteam concepe că oceanul acesta, atât de albastru acum, era același care ni se păruse atât de negru și de zbuciumat în timpul nopții, către sfârșitul cartului. Pe boltă se mai zăreau doar câțiva norișori luminați de razele soarelui, apa era ușor vălurită — ai fi zis că-i o turmă de mioare albe — iar vasul luneca lin, cu pinzele încremenite, făcând un zgomot ciudat, aproape muzical. Nici nu-ți venea să muncești pe o asemenea vreme ; dac-aș fi putut sta pe cabestan sau dacă m-ar fi lăsat barem să mă cațăr pe bompres și să zac acolo, printre parime, uitându-mă la peștii din apă și gândindu-mă la casa mea, aproape c-aș fi fost fericit.

Îmi revenisem între timp de pe urma răului de mare și mă simțeam foarte bine, cel puțin trupest, căci inima mea era încă suferindă. În orice caz, puteam să privesc în jur și să observ ce se întâmplă.

Și zău că erau multe de văzut, deși ne aflam în larg : multe lucruri mă uimeau, pe mine, care călătoream pentru prima oară pe mare. Ceea ce mă uimea cel mai mult era însăși priveliștea oceanului desfășurându-se la nesfârșit, fără urmă de uscat. De jur împrejur, de o parte și de alta a vasului, în fața și înapoia lui, nu se zărea nimic altceva decât apă, apă și iar apă ; nici un petec de pământ, nici măcar o insuliță ori măcar vreo pată de mușchi verde. Niciodată pînă atunci nu-mi dădusem seama ce este

oceanul, cât de măreț, de măiestuos, de nesfârșit, de albastru și de frumos poate fi — căci în ziua aceea nu a vădit prin nici un semn furtunile sau uraganele despre care-l auzisem vorbind pe tatăl meu ; și nici nu mi-aș fi putut închipui că o apă atât de liniștită și de zglobie ar fi în stare să se dezlănțuie în avalanșe de talazuri înspumate și furibunde, așa cum aveam să constat pînă la urmă.

Noianul acela pașnic și însoțit îmi amintea fără să vreau de fața frățiorului meu cînd dormea în leagănu-i de prunc. Avea aceeași înfățișare fericită, nevinovată și nepăsătoare ; fiecă val părea să zburde ca un copilăș într-o poiană, uitîndu-se parcă în ochii tăi ca să-l dezmiarz. Valurile astea păreau niște ființe vii, înzestrate cu inimi simțitoare, și aproape că mă durea să văd cum, lunecînd printre ele, le spulberam cu etrava noastră, întocmai cum un elefant uriaș face să se risipească o turmă de mioare.

Dar ceea ce mi se părea poate cel mai ciudat era felul cum oceanul se înălța și cădea — nu mă refer la valurile înseși, ci la o anume mișcare a apei, care creștea, se umfla și apoi se prăvălea parcă. Îmi vine greu să descriu acest fenomen, dar știu foarte bine cum era și cum mă tulbura. Mă apuca amețeala cînd priveam apa, și totuși nu-mi puteam lua ochii de la ea, într-atît de stranie și de minunată mi se părea.

Mă simțeam ca-ntr-un vis ; iar cînd izbuteam să uit unde mă aflu, aproape că mă credeam într-o lume de basm și mă așteptam să mă aud chemat de vreo făptură din văzduhul azuriu sau din adîncurile oceanului albastru. Dar n-aveam răgazul să savurez asemenea gânduri, fiindcă oamenii tocmai se pregăteau să înalțe o *bonetă* pentru a profita de vîntul din ce în ce mai prilenic ; aceste *bonete* sînt niște pinze ușoare ce se fixează, pe vreme bună, la capetele vergilor, și care atîrnă deasupra apei ca aripile unei păsări uriașe.

Eu, unul, nu prea puteam să-i ajut pe ceilalți, întrucît n-aveam habar de nimic, nu știam nici măcar cum se numeau pinzele. Și-apoi, parcă pluteam într-un vis, nu știam exact unde mă aflu și nici cine sînt, într-atît de stranie și inedite mi se păreau toate cele.

În vreme ce *bonetele* erau îngrămădite pe punte, iar marinarii începeau să le lege de *verfatori* pentru a le

înălța, secundul îmi porunceă să fac tot felul de treburi simple, dar de care eu n-aveam habar, nepricepind vorbele ciudate prin care mi le cerea; văzîndu-mă că stau năuc, se zborșea la mine, făcîndu-mă de două parale, iar marinarii chicoteau și clipeau din ochi, batjocoritori, dar nu cutezau să ridă în gura mare, de teama secundului, care nu admitea ca, în prezența lui, să-și ridă de mine altcineva decît el însuși.

Am încercat totuși să mă dezmeticesc și să nu mai visez cu ochii deschiși; și, cum eram, în fond, un băiat isteț și îndeminatic, am izbutit în cele din urmă să învăț cîte ceva, așa că nu mai păream chiar un nătîng, ca la început.

Oamenii care n-au ieșit prima oară pe mare ca marinari nu-și pot închipui în ce situație năucitoare mă aflam. E ca și cum ai merge într-o țară barbară, ai cărei locuitori vorbesc o limbă ciudată, se îmbracă în straie ciudate și locuiesc în case ciudate. Căci marinarii dau denumiri stranii chiar și unor lucruri care, pe uscat, îți sînt familiare; iar dacă te încumeți să pomenești de un lucru folosind denumirea lui de pe uscat, ei ridă de tine ca de-un ageamiu și ca de-un neisprăvit. În ziua aceea, cum secundul îmi poruncise să scot apă, l-am întrebat unde să găsesc găleata; am crezut că săvîrșisem nu știu ce crimă, fiindcă secundul s-a supărat foc, zicîndu-mi că pe mare nu există „găleți” — și chiar aveam să aflu curînd că li se spune *ghiordele*. Altă dată, cînd mă pregăteam să vir un mic dop de lemn într-un *ghiordele* care curgea, secundul m-a repezit iarăși, spunîndu-mi că nu se zice pe mare „dop”, ci „pană”. Și așa se întîmpla cu toate cele.

Dar pe lingă asta, ți se cerea să înveți atîtea nume noi ale unor lucruri cu totul noi, încît la început mi s-a părut cu neputință să le deprind pe toate. Dacă ați văzut vreodată o corabie, ați observat desigur ce înălțeele de frînghii are la bord, parc-ar fi un scul uriaș cu firele încurcate. Ei bine, pînă și cea mai mică din aceste frînghii își are denumirea ei, iar unele dintre aceste denumiri sînt foarte lungi, aidoma numelor unor prinți tineri

— bunăoară: *starboard-main-top-gallant-bow-line* sau *larboard-fore-top-sail-clue-line*¹.

Cred că n-ar fi rău să se procedeze la o rebotezare a parimelor unui vas, întocmai așa cum am citit că s-a procedat cîndva la o simplificare a categoriilor de plante, în botanică. E într-adevăr de mirare cîte denumiri există pe lumea asta. Nenumărate sînt denumirile pe care medicii și anatomistii le dau diferitelor părți ale trupului omnesc, care, de fapt, seamănă întrucîtva cu o corabie: oasele sînt ca grementul, iar mușchii sînt ca parîmele care conduc toate mișcările.

Mă întreb dacă omenirea nu s-ar putea descurca și fără toate aceste denumiri, care se înmulțesc pe zi ce trece, oră de oră și clipă de clipă, încît în cele din urmă însuși văzduhul va geme de atîtea nume, și pînă și pe-o cîmpie întinsă oamenii vor trage în piept răsufierea semenilor lor, din pricina noianului de vorbe pe care le folosesc și care vor consuma aerul, așa cum felinarele consumă gazul. Dar oamenii par să nutrească o mare dragoste pentru nume; căci își închipuie că, a cunoaște multe nume, e totuna cu a ști multe lucruri, deși eu, unul, nu m-aș mira dacă în lume ar fi mult mai multe nume decît lucruri. Să mă întorc însă la povestea mea.

Așadar, am înălțat *bonetele* pe vergile arborelui-gabier; de îndată ce vasul le-a simțit prezența, a zvicnit ca un armăsar și, cum briza sufla din ce în ce mai tare, a început să lunece tot mai virtos, scuturîndu-și spuma de pe etravă întocmai cum se scutură spuma de pe-o zăbală. Fiece catarg părea să ascundă o inimă care bătea de bucurie; eu insumi simțeam că-mi crește inima și c-aș fi fericit să pot face ocolul lumii în felul acesta.

În clipele acelea am devenit pentru prima oară conștient de o însușire admirabilă — capacitatea de a vibra la unison cu întreaga frămîntare a lumii dinafară. Simțeam că mă rostogolesc pe orbitele tuturor planetelor din univers, pierzîndu-mă în pulsația delirantă a inimii întregului. Era în inima mea un clocot și un zbucium, ca și cum un izvor ascuns ar fi țîșnit deodată de-acolo, iar sîn-

¹ Denumirile englezești ale acestor parîme fiind mai evocatoare, am renunțat la căutarea unui echivalent românesc (deși el există, parțial: *bowline* — bulină; *clue-line* — contra scotă). (n.t.)

gele îmi alerga prin trup, cîntînd aidoma pîraielor de munte.

Da, da ! Dați-mi această splendidă viață oceanică, această viață sărată și înspumată, pe o mare care nechează și fornăie, dați-mi aceste clipe cînd respiri parcă aerul pe care-l respiră inșeși balenele ! Lăsați-mă să mă rotesc în jurul globului terestru, să mă rostogolesc pe mare ; lăsați-mă să lunec pînă la moarte, cu o veșnică briză la pupa și cu o nesfîrșită mare la prova !

Dar ce grabnic treceau aceste elanuri, cînd, după o scurtă acalmie, eram trimiși din nou la muncă, eu personal fiind pus să curăț cotețele de găini și să pregătesc culcușul porcilor în șalupă.

Ce viață de ciine duci pe mare ! Să ți se comande ca unui rob, să fii pus la corvoadă ca un catir, să-ți poruncească niște oameni vulgari și brutali, ca și cum ai fi un biet african în Alabama ! Da, da, suflă mai tare, briză, și pune capăt cît mai grabnic acestei călătorii îngrozitoare !

XIV

Se gîndește să facă o vizită de curtoazie căpitanului

Ceea ce mi-a amintit brusc de condiția mea nefericită a fost atitudinea mult schimbată a căpitanului față de mine. Mi se păruse că-i un gentleman drăguț, jovial, plin de voioșie și de bunăvoință față de marinari, și capabil să discearnă deosebirea dintre unul ca mine și mateloții de rînd printre care fusesem azvirlit. De fapt, n-avusesem nici o îndoială că mă va lua sub protecția lui, ca pe-un caz special, și că va fi prietenul și binefăcătorul meu ; căci auzisem că unii comandanți de corăbii sînt ca niște părinți pentru echipajul lor, și chiar se poartă aidoma unor tați severi și pedepsitori, cum tînd să-i facă preceptele lui Solomon ; simțul datoriei fiind la ei mai tare decît iubi-

rea, ei joacă oarecum, în fiecare zi, rolul lui Brutus, despre care am citit — în vechea ediție a operelor lui Plutarh aflată în biblioteca familiei mele. — că și-a trimis la execuție propriul fiu.

Da, crezusem că acest căpitan Riga — căci așa îl chema — va fi atent și plin de considerație față de mine, străduindu-se să-mi ridice moralul și să m-ajute să-mi suport mai lesne singurătatea. Mă gîndisem chiar că n-ar fi exclus ca, în vreo seară plăcută, să mă poștească în cabina lui pentru a-mi pune întrebări despre părinții mei și despre proiectele mele de viitor, pentru a mă îmbia să-i povestesc unele anecdote în legătură cu unchiul tatălui meu, ilustrul senator ; sau pentru a-mi da o tăbliță și un condei, ca să mă-nvețe anumite probleme de navigație, ori poate pentru a mă invita la o partidă de șah. Mă gîndeam chiar că s-ar putea să mă poștească la masă în vreo duminică însorită, oferindu-mi din belșug bunătățile ce se servesc în careul ofițerilor, ca unul care-și dădea seama cît de greu îi vine la început unui băiat ca mine, crescut pe uscat, la el acasă, să mănînce carne conservată de porc și de vită și pesmeți dintr-aceia tari ce se servesc la teuga.

Și nu puteam să nu nutresc pentru el sentimente deosebite, aproape de iubire, ca față de un om care reprezenta ultima legătură vizibilă în lanțul relațiilor ce mă legau de casa mea. Căci, încă pe țărm, îl văzusem stînd de vorbă cu domnul Jones, prietenul fratelui meu, astfel încît între căpitan și fratele meu nu era decît o treaptă intermediară ; iar fratele era una cu mama și cu surorile mele.

Treceam mereu prin locurile de pe punte, în care îmi aminteam că stătuse domnul Jones, cu prilejul primei noastre vizite pe vasul ancorat lingă cheu ; încercam să mă conving că stătuse chiar în locurile acelea, deși acum vasul era atît de departe pe apele Atlanticului, iar domnul Jones umbla poate pe Wall-street sau își citea ziarul în biroul lui, în vreme ce bietul de mine munceam din greu.

Văzînd că trecuseră două-trei zile fără ca inimosul căpitan să-mi vorbească sau să-mi trimită măcar vorbă c-ar dori să intru o clipă în cabina lui ca să-l salut, am început să mă gîndesc că ar trebui, poate, să fac eu primele

avansuri, de vreme ce eu eram băiețuș, iar el un om în toată firea ; poate că tocmai din această pricină nici nu catadicsise încă să-mi vorbească, socotind că e de datoră mea să-l abordez mai întâi, cu respectul cuvenit unui superior. Mă gindeam că era, poate, supărat, mai ales că-l știam un om orgolios și foarte sensibil. Drept care, într-o zi, cu puțin înainte de asfințit, în timpul celui de-al doilea cart de după-amiază, când nu prea mai era multă treabă de făcut, m-am hotărât să mă duc la căpitan.

După ce-am scos o găleată cu apă și m-am spălat bine, ca să înlătur murdăria rămasă de la cocina de porci, m-am dus jos la teuga ca să mă-mbrac cât mai curat cu puțință. Mi-am pus o bluză albă în locul celei roșii pe care-o purtam, o pereche de pantaloni de postav în locul celor de pînză, mi-am pus și ghețele noi, apoi mi-am periat cu grijă mantaua de vinătoare și am îmbrăcat-o ; ce mai, arătam destul de elegant, cel puțin pentru teuga, deși n-aș fi arătat chiar așa de bine într-un salon.

Cînd marinarii mă văzură astfel dichisit, nu știură ce să creadă și mă întrebă dacă mă pregătesc să cobor pe țarm ; le-am răspuns că nu, fiindcă nici nu se zărea urmă de țarm, dar că mă duc să-i prezint căpitanului omagiile mele. Marinarii izbucniră în hohote de ris, de parc-aș fi spus o gugumănie, deși nu-i nici o prestie să te duci, seara, în vizită la un prieten. Cînd cîțiva dintre ei încercară să mă convingă să renunț, zicîndu-mi că sînt un mucos fără experiență, Jackson le strigă, cu un rinjet hidos :

— Lăsați-l să se ducă, lăsați-l, e un băiețuș drăgălaș ! Lăsați-l să se ducă ; domnu' căpitan o să-i dea nuci și stafide...

Cum vorbea așa, l-a apucat o tuse puternică, mai-mai să se sufocă.

Tocmai cînd mă pregăteam să plec de la teuga, mi-a căzut privirea pe mîinile mele și am văzut că erau mînjite cu un soi de vopsea galbenă — căci în dimineața aceea secundul mă pusese să ung cu catran niște fire de cîneapă pentru greement ; socotind că nu se face să mă înfățișez astfel înaintea unui gentleman, mi-am pus o pereche de mănuși de lînă cu un deget pe care mi le croșetase mai-

că-mea, anume pentru mare. În clipa aceea Jackson m-a întrebat dacă n-aș vrea să comande o trăsură, iar un alt marinar m-a rugat să nu uit să-i transmit comandantului urările lui cele mai bune. I-am lăsat chicotind și am pornit pe punte ; cînd am trecut prin fața cambuzei, bătrînul bucătar m-a strigat ca să-mi spună că uitasem să-mi iau bastonul.

Fără să mă sinchisesc de obrăznicile lor, am pornit mai departe spre careu, cînd mi-a ieșit în cale secundul. Ducînd mina la beretă, am dat să trec pe lîngă el, dar secundul m-a apucat deodată de guler, după ce s-a zgîit lung la mine, cu niște ochi cît cepele, și m-a întrebat cu glas de tunet ce înseamnă asta și cum îmi permit să fac asemenea farse pe bordul unui vas pe care dumnealui e secund.

I-am răspuns că, dacă nu-mi dă drumul, mă duc să mă plîng prietenului meu, căpitanul, pe care aveam de gînd să-l vizitez chiar în seara aceea. Drept care, secundul m-a răsucit ca pe-o sfirlează, de-am crezut că mi se învîrte în cap Gulf-Stream-ul, apoi m-a împins cît colo, zbierînd nu știu ce. Între timp, marinarii se strinseseră roată pe cabestan și urmăreau rîzînd scena.

Dîndu-mi seama că n-o să pot face în seara aceea vizita plănuită, m-am gîndit s-o amîn deocamdată și m-am întors printre marinari ; Jackson mă întrebă numaidecît cum îl găsisem pe comandant și dacă data viitoare n-aș vrea să-l iau și pe el ca să-l prezint căpitanului.

Rezultatul acestei întîmplări a fost că, ducîndu-mă la culcare în noaptea aceea, mi-am dat limpede seama că nu era lucru obișnuit pentru un marinar să intre în cabina căpitanului ; începusem să bănuiesc că mă purtasem ca un nătărău, dar asta, din pricină că nu cunoșteam deprinderile de pe mare.

Pot adăuga aici că, în tot timpul călătoriei noastre, pînă la întoarcerea la New York, n-aveam să văd niciodată cum arată cabina căpitanului, deși aveam să arunc adesea cîte o privire înăuntru, printr-un gemuleț de pe dunetă, așezat chiar înaintea timonei, unde era atîrnat un ceasornic me-nit să-i arate cîrmaciului jumătățile de oră, pe care el le

vestea cu un clopoțel prins în habitaculul busolei. Marina-rii se distrau grozav privind prin gemulețul acela ori de câte ori erau de cart la timonă, mai ales când stewardul pregătea masa pentru prinz sau când căpitanul ședea aplecat asupra unui pahar de vin pus pe o măsuță de mahon ori juca de unul singur cărți, în vreo seară — căci i se întâmpla uneori să rămână singur, deși, precum se va vedea în curînd, se bucura îndeobște de societatea unei persoane agreabile.

A doua zi după încercarea mea de a intra în cabina căpitanului, s-a nimerit să mă aflu pe dunetă, unde înno-
dam o parimă, când căpitanul și-a făcut apariția pe neașteptate și a început să se plimbe de colo pînă colo, cu un trabuc în gură. Părea foarte bine dispus și amabil, încît mi-am spus că, acum, după ce tocmai își luase masa, era momentul cel mai potrivit ca să-l acostez.

Am așteptat puțin, crezînd c-o să mi se adreseze el mai întîi, dar, văzînd că n-o face, m-am apropiat și am început să-i vorbesc, spunîndu-i că-i o zi foarte plăcută și că sper că se simte bine. În viața mea n-am văzut om să ia foc în felul acesta : credeam c-o să mă trîntească la pămînt, dar, după ce-a rămas mut de uimire cîteva clipe, și-a scos de pe cap pălăria și a azvîrlit-o spre mine. Nu știu ce anume m-a împins, dar am alergat spre jgheabul unde căzuse pălăria, am cules-o de pe jos și i-am dat-o înapoi, cu o plecăciune ; în clipa aceea apărură și secundul în goana mare și mă împinse cît colo ; abia cînd am ajuns la cabestan, secundul mă întrebă dacă sînt sau nu în toate mințile, fiindcă, de nu, o să mă pună numaidecît în lanțuri.

L-am asigurat că sînt în toate mințile și că-mi dau perfect de bine seama c-am fost tratat în modul cel mai brutal și nepoliticos atît de către el cît și de către căpitanul Riga. Drept care, secundul a tras o înjurătură strașnică, zicîndu-mi că, dacă voi repeta ceea ce am făcut în seara asta sau dacă voi îndrăzni să-mi mai scot bereta în fața căpitanului, mă va lega sus în greement și mă va ține acolo pînă voi învăța să mă port cum se cuvine.

— Ești un boboc, dar te fac eu să te coci, băiete !

Secundul părea într-adevăr însărcinat cu misiunea de a apăra rangul căpitanului, care era pesemne prea demn ca să catadicsească să-și apere singur demnitatea.

„Ce ciudat, îmi spuneam, să fii muștruluit și maltrat-
tat astfel, pentru un gest de politețe obișnuită !“ Văzînd însă cum stau lucrurile, m-am hotărît să-l ocolesc pe căpi-
tan de vreme ce se arătase atît de lipsit de elementara bună creștere a unui gentleman. Nici nu-mi venea a crede că omul acesta era același care se purtase cu atîta defe-
rență și jovialitate cînd domnul Jones și cu mine îl vizi-
tasem în port.

Această uimire a mea spori și mai mult cînd, peste cîteva zile, o furtună se abătura asupra noastră, iar căpi-
tanul ieși din cabina lui în cămașă de noapte, cu tichia pe cap și, sărînd pe dunetă, începu să se fiție de colo pînă colo, înjurînd și blestemîndu-i pe marinarii coco-
țați pe catarge, întocmai ca un vagabond de pe stradă.

Pe lîngă asta, am mai băgat de seamă că, în tot timpul călătoriei, căpitanul nu purta decît niște haine vechi și ponosite, cu totul altfel decît costumul lucios în care-l văzusem la prima noastră întîlnire, iar după aceea, pe treptele hotelului unde obișnuia să tragă ori de cîte ori venea la New York. Acum purta doar niște haine uzate și cenușii, de modă veche, cu gulerul înalt și talia îngustă, niște pantaloni scurți, lipiți de genunchi, cîte o vestă care nu-i ascundea briul, fiind prea scurtă, întocmai ca vesta unui băiețaș. Iar pălăriile lui erau, toate, pleoștite și po-
nosite, de parcă ar fi fost scoase dintr-o pivniță ; la fel, cizmele i-
erau numai petice. Da, începusem să cred că-i un ins destul de jalnic, mai ales că umbla zile-ntregi nebarbierit și cu favoriții încilciți ; iar părul lui începuse, în chip miraculos, să capete culoarea sării și a piperului, poate din pricină că încetase să și-l mai cănească, aici, pe mare. Ce mai, l-am lăsat în plata Domnului, socotin-
du-l un impostor și, pe uscat, un fals gentleman, căci un gentleman adevărat nu s-ar purta niciodată cu un alt gentleman așa cum se purta dumnealui cu mine.

„Da, căpitane Riga — îmi spuneam — nu ești un gen-
tleman și o știi și dumneata !“

Starea jalnică a garderobei lui Redburn

Și acum, după ce am vorbit despre hainele uzate ale căpitanului, e cazul să vorbesc și despre ale mele.

Pornisem la drum pe la începutul lui iunie, spre marea mea bucurie, căci îmi spuneam că va fi cald și plăcut pe ocean, iar călătoria va fi ca o excursie făcută vara pe litoral pentru a schimba aerul, dar mai ales mediul și societatea.

De aceea nu mă preocupasem prea mult de îmbrăcăminte, socotind că ar fi cu totul nefolositor să-mi iau un echipament complet, cu vestoane și pantaloni de postav, cu jerseuri, cu mantale de mușama, cu cizme și multe alte lucruri, pe care marinarii mai vîrstnici și le iau cu ei în cuferele lor. Unul dintre motive era că, chiar dac-aș fi vrut să le cumpăr, n-aș fi avut banii necesari. Așa că, pe lângă hainele pe care mi le adusesem de-acasă, îmi cumpărasem doar o bluză roșie, o pălărie de pînză ceruită, o curea și un cuțit, ceea ce alcătuiă un echipament marinăresc, cam în genul uniformei faimoșilor *rangers* din Texas, uniformă ce se reduce, pare-se, la un guler de cămașă și la o pereche de pîteni.

Dar nu peste multe zile aveam să constat că hainele mele de uscat, „țoalele“, cum spun marinarii, nu se potriveau cu viața pe care o duceam acum. Cînd mă cocoțam pe catarg pentru gimnastica mea cotidiană, pantalonii mi se crăpau în toate părțile, mai ales la fund, din pricină că nu erau croiți marinărește, cu betelia joasă, așa fel ca să poată fi purtați fără bretele. De aceea eram pus adeseori în situațiile cele mai penibile, ajungînd bunăoară să stau călare pe-o vergă, uneori chiar deasupra careului, cu rufăria de corp expusă în chipul cel mai vulgar și mai neelegant cu putință.

Iar partea cea mai proastă era că pantalonii mei cei mai buni, cu care mă mîndream cel mai mult, erau niște pantaloni foarte arătoși în felul lor; îi comandasem la

croitorul din satul nostru, un omuleț durduliu, cu picioarele foarte subțiri, care obișnuia să spună că aduce ultima modă direct de la Paris, deși toate revistele de modă din dugheana lui erau pătate cu murdărie de muște. Ei bine, pantalonii mei fuseseră croiți de cîrpaciul acela; în timp ce lucra la ei, mă duceam la probă de două-trei ori pe zi și-l tot zoream să mi-i facă mai repede, căci era un om bătrîn și miop, cu niște ochelari cît toate zilele, și n-avea pe nimeni ca să-l ajute, decît o nevastă bolnavă, care trebuia să se îngrijească de cinci nepoți; și, în afară de asta, avea obiceiul să prizeze tutun, un obicei care-l împiedica să lucreze ca lumea, fiindcă după fiecare cusătură se oprea să prizeze, apoi își sufla nasul peste pantalonii mei, încît începuse să-mi fie și lehamite de el. Croitorul îmi arătase și modelul după care voia să-mi croiască pantalonii, dar eu îl ameliorasem simțitor, cerîndu-i bătrînului să-mi facă șlițuri pe pulpe, în partea de jos, șlițuri încheiate cu cîte șase nasturi de alamă — căci văzusem la un văr de-al meu, un mare sportiv, o pereche de pantaloni croiți tocmai în felul acesta.

Acum eram îmbrăcat chiar cu pantalonii ăștia, de care marinarii făceau mare haz și pe care se tot îndemneau să-i „ciupească“; îmi cereau mereu să le împrumut cîte un nasture, iar alteori mă întrebau dacă nu cumva sînt soldat; pe scurt, era limpede că nu pricepeau cîtuși de puțin că purtam niște pantaloni foarte nobili, de o croială sportivă și copiați după pantalonii vărului meu, care era un tînăr bogat și avea și cabrioletă.

Cînd pantalonii mi se rupeau, așa cum am spus, mă străduiam din răsputeri să-i repar și să-i cîrlesc, dar, nefiind prea priceput, cu cît îi coseam mai mult, cu atît se rupeau mai tare, fiindcă puneam peticele fără a ține seamă de încheieturi și de tigheluri, ceea ce îi scotea din sărite pe bieții pantaloni.

Nu trebuie să uit nici de cizmulile mele, care erau aproape noi cînd am plecat de-acasă; fuseseră cizmele mele de duminică și mi se potriveau de minune. În viața mea n-avusesem o pereche de cizme care să-mi placă atîta; cînd umblam încălțat cu ele, îmi răsuceam degetul mare, plăcere la care renunțam însă noaptea, cînd nu mă vedea nimeni și cînd mă gîndeam la altceva. Obiș-

nu iam să mă uit la cizmulitele astea chiar în timpul slujbei la biserică, astfel încît pierdeam o bună parte din predică. Într-un cuvînt, erau niște cizme foarte frumoase. Dar tocmai de aceea nu erau bune pentru mare, după cum aveam să-mi dau curînd seama. Tocurile lor înalte mi se incurcau mereu în greement și de mai multe ori au fost cit pe aci să mă azvîrle peste bord; apa sărată le zbircise pielea în așa hal, încît mă strîngeau cumplit și mă vedeam silit să le creștez, spre marea mea durere. Turetcile cizmelor erau destul de lungi, ajungîndu-mi pînă aproape de genunchi, iar marginile lor erau căptușite cu marochin roșu. Marinarii le porecliseră „contrarandă”, după cum mie însumi îmi spuneau cînd „Cizmă”, cînd „Năsturel”, din pricina nasturilor ce-mi împodobeau pantalonii și tunică de vînătoare.

În cele din urmă, le-am ascultat sfatul și am „croit” cizmele, adică le-am tăiat turetcile și tocurile; dar asta nu le-a îmbunătățit prea mult, fiindcă acum îmi simțeam tălpile turtite, și-apoi mă făceau să alunec și să patinez pe punți, așa cum obișnuiam acasă, în satul meu, cînd mă dădeam pe gheață.

Cît despre pălăria mea ceruită, era o pălărie foarte ieftină și de aceea se dovedi a nu fi bună la nimic: curgea apa prin ea ca printr-un acoperiș vechi de șindrilă, iar pe vreme de furtună îmi ținea părul ud, ceea ce era foarte neplăcut. Lasă că se și boțise rău de atîta șezut pe ea în timpul cartului de noapte, încît i se stricase fasonul. Ce mai, devenise cu totul nefolositoare.

Tunica mea de vînătoare, făcută din blană de cîrțiță, era din zi în zi mai strîmtă, mai ales după o ploaie, încît îmi ziceam că-n curînd o să dispară cu desăvîrșire, nelăsînd nimic altceva decît urzeala să-mi stea ca un schelet în spinare. Devenise extrem de neplăcută de cînd intrasem într-o zonă destul de rece, dincolo de coastele Newfoundland-ului; acum, singurul mijloc de a mă încălzi noaptea era să-mi pun pe mine vesta și haina și să mă-nvelesc în tunică de vînătoare, care mă ciupea la subsuori și mă chinuia în fel și chip; iar cînd trăgeam de parime, tunică mă incomoda foarte mult, îngreunîndu-mi brațele — odată secundul m-a și întrebat dacă n-am cîrcei.

E locul aici să vorbesc despre unele cazne și suferințe asemănătoare. Nu aveam nici o saltea și nici vreun așternut oarecare; nu mă gîndisem că așa ceva îmi va fi de trebuință pe mare; de aceea eram nevoit să dorm pe scindurile goale ale culcușului, iar cînd vasul se le-găna prea tare, aproape la verticală, cred că arătam ca un prunc indian legat de-o scindură și răstignit pe-o creangă.

Despre lipsa ustensilelor de mîncare am mai vorbit: nu mă gîndisem niciodată că, din acest punct de vedere, a te duce pe mare ca marinar e ca și cum te-ai duce la o școală-internat, unde trebuie să vii cu lingura, cuțitul, furculița și șervețelul de-acasă. Dar în cele din urmă am avut norocul să fac schimb cu un pasager, care mi-a dat, pentru o batistă de mătase de-a mea, o căldărușă de fier, cu cîrlige pentru a putea fi atîrnată deasupra focului; cu această căldărușă aveam să mă înfățișez la cambuză pentru porția mea de cafea și de ceai. Îmi dădea însă destulă bătaie de cap ca s-o păstrez curată, fiind predispusă la rugină, iar cîrligele îmi zgîrîiau uneori fața cînd beam. Căldărușa era, de asemenea, cam mare și neobișnuit de grea, astfel încît mesele mele de dimineată erau lipsite de tihnă, devenind curînd o adevărată corvoadă. Și-apoi eram nevoit s-o folosesc și pentru supă de fasole, care ni se servea de trei ori pe săptămînă și care dădea un gust prost chiar și cafelei.

Sufeream nespus de mult și în fel și chip din pricina lipsei mele de prevedere și de chibzuință care mă îndemnase să pornesc pe mare atît de prost echipat cu tot ceea ce ar fi putut să-mi ușureze situația și să mi-o facă măcar suportabilă. Cu timpul, sărmanele mele „țoale” începură să-mi cadă din spinare, încît arătam ca un cerșetor, tirîndu-mă pe punte în zdrențe, cu rămășițele jalnice ale cizmelor mele. Mă întrebam uneori ce-ar spune prietenii mei din patrie dacă m-ar vedea măcar o clipă. Mă consolam însă cu gîndul că degradarea și rușinea, simbolizate de mantaua mea de vînătoare, nu mă vor doborî niciodată, deși mi se părea o ironie amară faptul că surorile mele făgăduiseră să spună tuturor prietenilor ce aveau să se intereseze de mine că Wellingborough plecase „în străinătate”, ca și cum aș fi

pornit într-un turneu prin Europa împreună cu tutorele meu, așa cum domnul Jones îi sugerase, în naivitatea lui, căpitanului.

Totuși, în ciuda melancoliei ce mă copleșea uneori, cite o mică întâmplare mă făcea să uit de mine, pierzându-mă în contemplarea straniilor și, pentru mine, superbelor priveliști ale mării.

Poate că nimic nu m-a uluit într-atita, dându-mi sentimentul unei experiențe nespuse de romantice, ca apariția celui dintâi vas în largul oceanului. Într-o după-amiază însorită și senină vasul acela se apropie de noi, cu toate pânzele întinse. Veni foarte aproape și trecu apoi pe sub pupa vasului nostru; aplecându-se pe o rină, sub briză, își dezvălui punțile, încît i-am văzut mateloții adunați la teuga și pe bucătar privind din cambuza lui, cu o lingură în mână, precum și pe căpitan, care, îmbrăcat într-un veston verde, ședea pe dunetă cu o pilnie în mână.

Vasul, cu toate aceste fapte la bord, ieșise la iveală din nesfârșitele întinderi albastre ale oceanului; fumul urca lin în văzduh din burlanul bucătăriei, de parc-ar fi fost un horn într-un oraș; și toate cele păreau atît de firești și de obișnuite în mijlocul a ceea ce, mie, cel puțin, îmi apărea ca o minune fără seamăn!

În virful catargului de mizenă filfiia un steag roșu avînd în centru un castel alb, crenelat, care părea destul de străin, ceea ce-mi sporea și mai mult curiozitatea.

Căpitanul nostru, care-și pusese altă haină și altă pălărie și care ședea într-o poziție foarte distinsă pe dunetă, își duse deodată la gură pilnia lui de alamă lustruită și spuse pe un ton cam răstit:

— De unde?

La care, celălalt căpitan răspunse într-un fel de jargon nemțesc bizar, abia inteligibil, că vasul era din Hamburg, precum o vădea steagul.

Hamburg! Iată-mă, Doamne, pe imensul Ocean Atlantic, contemplînd o corabie nemțească! Era de-a dreptul ciudat. În clipele de răgaz pe care mi le lăsa munca, am urmărit din ochi vasul pînă cînd acesta n-a mai fost decît un punct în zare.

Mă impresionase felul cum se purtasera cei doi căpitani în timpul scurtei lor întîlniri pe mare. Așezați comod pe dunetele vaselor lor, în vreme ce marinarii le ascultau ordinele, își făcuseră semne cu pălăriile și schimbaseră citeva complimente, apoi se depărtaseră unul de celălalt, cu nepăsarea a doi călăreți arabi ce se întilnesc într-o oază din deșert. Presupun că pentru ei marea Ocean Atlantic era un heleșteu.

XVI

În timpul nopții e trimis să
desfășoare o velă

Trebuie să mă întorc puțin din drum pentru a povesti despre prima mea urcare în arboradă. Asta s-a întîmplat în cea de-a doua noapte de la plecare, în timpul celui de-al doilea cart, cînd marea era destul de liniștită, iar briza ușoară.

Ni s-a dat ordinul să desfășurăm *contrarîndunica*, vela cea mai de sus — o pînză foarte mică: văzută de la teuga, nu părea mai mare decît o batistă de buzunar. Am auzit însă că unele corăbii au pînze și mai mici deasupra *contrarîndunicii*, pînze denumite *zgîrie-nori* sau mai știu eu cum. Dar eu nu cred pînă nu le văd; o *contrarîndunică* mi se pare, oricum, destul de sus, încît însăși ideea că ar putea exista ceva și mai sus mi se pare absurdă. Și-apoi, e ea și cum ai sfida cerul, vrînd să-i măturî stelele, cînd, de fapt, ar fi de ajuns o pală de vînt ca să pună capăt infumurării acestor *zgîrie-nori* sfidători.

După ce ni se dădu pomenitul ordin, un bătrîn matelot neamț veni la mine și-mi spuse:

— Năsturel, băiatule, a scos timpul să faci și tu o treabă, și-i o treabă de băiat, Năsturel, să desfășori *rîndunicile*, nu o treabă de om bătrîn ca mine. Îl vezi pe rîndunelul ăla de colo, sus? Uite colo, înapoia scării ăleia. Fă bine și suie-te acolo și desfășoară-l! Hai, Năsturel!

Cum toți ceilalți se arătară de acord cu părerea bătrînului că sosise momentul să fac și eu o treabă. o „treabă de băiat“, cum o numeau ei, n-am mai zis nimic și m-am cățarat în arboradă fără să mă uit înapoi, ei ațintindu-mi privirea asupra velelor.

Pînă la scara aceea era cale lungă, iar cînd am ajuns la jumătatea drumului, am început să gifii, dar nu m-am oprit pînă nu am ajuns la acea scară a lui Iacov, căci așa i s-ar fi putut spune de vreme ce m-a dus aproape de nori. În cele din urmă, spre marea mea uimire, m-am pomenit agățat de verga cea mai de sus, rezemîndu-mi trupul de catarg și încolăcindu-mi picioarele în jurul lui de parc-ar fi fost o pereche de brațe.

Am rămas cîteva clipe așa, mut de spaimă. Nu puteam vedea prea departe pe mare, din pricina întinericului; din înaltul meu post de observație, oceanul arăta ca un golf negru, închis jur împrejur de stînci negre, amenințătoare. Aveam sentimentul că-s absolut singur, pășind pe norii miezului de noapte, și mă așteptam în fiecare clipă să cad, să cad, să cad, întocmai ca în coșmarurile din copilărie.

Abia întrezăream corabia de sub mine, aidoma unei scînduri lungi plutind pe apă; iar verga de care eram agățat nu părea să facă parte din ea. Un pescăruș, sau vreo altă pasăre acvatică, zbura deasupra capului meu, la cîțiva metri de fața mea; bătaia aripilor ei mă înfricoșa: zburînd la o asemenea înălțime, ai fi zis că-i un spiriduș.

Deși marea era destul de liniștită și nu bătea vîntul, totuși acolo unde mă aflam simțeam din plin mișcarea vasului; astfel încît, cînd acesta se lăsa într-o parte, încercam senzația pe care trebuie s-o aibă o muscă mergînd pe tavan; iar cînd se răsucea pe cealaltă parte, mă simțeam parcă atîrnat de un brad înclinat.

Deodată am auzit dinspre punte un zgomot nedeslușit și, deși nu înțelegeam nimic, știam că e vocea secundului, care mă zorea. Disperat, cuprins de un tremur nervos, am început să desfac *saulele*, adică parîmele ce legau vela, iar cînd totul a fost gata, am strigat din răsunător, precum mi se poruncise:

— *Sus vela!*

Iar cei de pe punte înălțară verga și vela, cu mine cu tot, fiindcă n-am avut vreme să mă dau la o parte, într-atîta erau de zoriți. Și minune! am început să urc din ce în ce mai sus, călare pe vergă, care se înălța parcă singură, iar de jur împrejur nu se zărea nici un suflet. Deși atunci nu-mi dădeam seama, mă aflam în mare primejdie, numai că era prea întuneric ca să-mi fie frică, măcar că mă simțeam destul de speriat din alte pricini. Mă țineam însă bine, adevărînd o veche zicală marinărească, precum că ultimul om care-o să cadă din arboradă e novicele venit de pe uscat, fiindcă el se agață zdravăn de parîme, pe cînd mateloții hîrșiți sînt mai puțin prevăzători și uneori plătesc pentru asta cu viața.

După această performanță, am coborît grabnic pe punte, unde Max, neamțul, m-a felicitat pe limba lui. Omul acesta era poate cel mai bun din fire dintre toți marinarii; în orice caz, se purta mai bine cu mine decît ceilalți, așa că merită să vorbesc despre el!

Max era un holtei bătrîn, foarte tipicar și pedant în privința îmbrăcăminteii și tare mîndru de cunoștințele lui nautice, deși avea niște idei învechite, dogmatice, despre îndatoririle unui „mus“ pe mare. Părul, favoriții și obrajii i-erău de un roșu aprins și, cum purta o bluză roșie, părea cel mai inflamabil om pe care-l întîlnisem vreodată.

Iar firea nu-i dezmințea înfățișarea: se aprindea foarte repede, fiind în stare, la auzul unui simplu cuvînt, să izbucnească în rafale de vorbe urite și injurături. Tocmai Max pusese la cale, în repetate rînduri, acele conspirații împotriva lui Jackson, despre care am pomenit; deși, de fiecare dată, sfîrșise prin a i se supune, aducîndu-i un omagiu, nu lipsit de anumite rezerve, mîrîite printre dinți.

Max arăta uneori oarecare interes pentru soarta mea și-mi vorbea adesea despre impresia jalnică pe care-aș fi făcut-o la Liverpool, îmbrăcat în zdrențele mele, și despre rușinea ce aș fi abătut-o asupra întregii marine comerciale americane; căci, aidoma tuturor marinariilor europeni angajați în flota americană, Max se arăta destul de mîndru de naturalizarea lui ca yankeu, iar

dac-ar fi putut, ar fi fost bucuros să treacă drept un american get-beget.

Dar, deși gândul că i-aș putea face de rușine patria de adopțiune îl necăjea, nu s-a oferit niciodată să-mi amelioreze ținuta vestimentară, împrumutându-mi ceva din propria-i garderobă, foarte bogată. Aidoma multor altor voitori de bine, se mulțumea să acorde simpatie. Max se arăta, de asemenea, nerăbdător să știe dacă dansez, fiindcă, în caz contrar, aș fi făcut de rușine echipajul când acesta ar fi intrat în vreunul din localurile marinărești de pe țărm. Cel puțin în această privință i-am putut risipi temerile.

Era foarte circotaș de felul lui și cusurgiu și mă muștruluia deseori pentru vreun defect sau altul; dar în această privință nu era singurul, fiindcă mai toți își virau ba un deget, ba cite o mină întreagă în aluatul nefericitei mele ființe.

XVII

Bucătarul și stewardul

Am trecut pe lângă coastele Newfoundland-ului într-o duminică cețoasă și ploioasă. De atita ceață, abia se mai zărea apa, și totul părea atit de plat și de liniștit, încit aproape c-aveam impresia că ne întorsesem la New York și că ne aflăm iarăși la poalele Wall-street-ului, în amurgul unei zile ploioase. Punctele chifteau de umezeală, încit parc-am fi stat pe acoperișul unei case, sub o aversă cumplită.

Da, era o duminică oribilă, și mulți dintre marinari, simțindu-se împunși de junghiuri reumatice, își puseră surtucele pe ei. Cît despre Jackson, își tot freca spinarea, mîrîind ca un ciine.

Încercam să-mi amintesc toate duminicile plăcute și însoțite, petrecute pe uscat, și căutam să-mi imaginez

ce făceau acum ai mei acasă. La ora asta domnul Bridenstoke, vechiul prieten al familiei, intra, poate, pentru o clipă la noi, cu bastonul lui cu canaf și măciulie de argint, așa cum obișnuia să vină, între două slujbe la biserică; mă întrebam dacă se interesa de mine.

Dar încercarea mea era zădarnică: nici nu-mi puteam închipui că-i duminică. Toate rămîneau aproape la fel: nu era nici o biserică în care să pot intra, nici un loc pe unde să mă pot plimba, nici un prieten la care să merg în vizită. Începusem să cred că trebuie să fie un soi de a doua simbătă, o simbătă cețoasă, cînd băieții de școală stau acasă și citesc „Robinson Crusoe“.

Singurul om care părea să se simtă bine în ziua aceea era bucătarul nostru negru, care, potrivit unui invariabil obicei marinăresc, fusese poreclit „doctorul“.

De fapt, bucătarii sînt într-adevăr niște „doctori“, ba chiar cei mai buni din lume: căci oare ce hapuri și emeticuri puturoase ar putea aduce măcar pe jumătate fetoasele și sănătatea pe care-o aduc omului ciosvîrtele de miel cu mazăre verde, preparate de bucătari primăvara? Sau fripturile de vită cu sos de afine, servite iarna? Oare o doză de calomel și de noptiță ar putea face atita bine? Oare o tizănă poate pune pe picioare un om leșinat? Simți oare vreo satisfacție cînd înghiți un praf? E drept că acești doctori ai tigăii îșiucid uneori, prin îndopare, pacienții, sau le provoacă, cel puțin, o durere de cap. Ei, și ce-i cu asta? N-are nici o importanță. Dacă ei, cu leacurile lor binefăcătoare și de zece ori mai plăcute, ne umplu din cînd în cînd nopțile cu chinuri, ce să mai spunem de crimele sociale săvîrșite de Facultatea de medicină! Și-apoi, cînd mori ucis de mîna unui doctor de hapuri, nu mori niciodată cu un gust plăcut în gură, așa cum e cazul cînd ești trimis pe lumea cealaltă de un doctor al tigăii, ci ultima suflare îți miroase a *revent*¹ și a *ipecacuanha*². Și, pe lângă asta, cîți bani îți cer dumnealor pentru scirbavnicile mese pe care ți le servesc! Cu banii pe care-i dai pen-

¹ Plantă originară din Tibet, a cărei rădăcină e întrebuințată în medicină ca purgativ. (n.t.).

² Arbust originar din America de Sud, ale cărui rădăcini sînt întrebuințate în medicină ca purgative, tonice etc. (n.t.)

tru o rețetă de-a lor ai putea să măninci împărătește un an întreg.

„Doctorul“ nostru era un om serios, aplecat spre filozofie, și obișnuia să vorbească mult despre păcatul originar. În duminica aceea a stat toată dimineața lângă cratițele lui, citind dintr-o carte foarte murdară și soioasă, căci o ținea prinsă într-o mică învelitoare de piele atirnată de butoiul unde păstra grăsimea scoasă din apa în care punea la fiert carnea sărată. Nu mi-a venit să-mi cred ochilor când am văzut că era o biblie.

Îmi plăcea să mă uit la el când se cufunda în lectură, mai ales că bucătăria era o încăpere destul de bizară; nu mai lungă de cinci picioare și cam tot atît de înaltă, era doar o cutie menită să adăpostească soba, al cărei burlan ieșea pe acoperiș.

Înăuntru, o sumedenie de tingiri și de cratițe, iar pe un perete se vedea și o mică oglindă, la care obișnuia să se bărbierească; pe o policioară se zăreau uneltele de bărbierit, o perie și un pieptene. În fața sobei, foarte aproape de ea, se afla un fel de tăblie îngustă, pe care bucătarul obișnuia să șadă, cu picioarele foarte crăcănate, ca să nu și le pîrlească la foc. Acolo a stat și în dimineața acelei duminici, cu biblia într-o mină și cu polonicul în cealaltă, amestecîndu-și fierturile fără a-și lua ochii de pe filele cărții. Cititul trebuie să fi fost o operațiune foarte anevoioasă pentru el, căci l-am auzit cum silabisea cuvintele, destul de tare, iar pe frunte îi curgeau stropi mari de nădușeală, ce cădeau, sfîrșind, pe soba încinsă.

Dar în ziua aceea părea uluit, și nu-i de mirare, fiindcă citea un pasaj enigmatic din Cartea Cronicilor. Bănuindu-mă că știu să citesc, m-a chemat la el tocmai când treceam pe-acolo și, după ce mi-a citit pasajul cu pricina, m-a rugat să i-l explic. I-am răspuns că era o taină pe care nimeni n-ar fi putut să i-o explice, nici măcar un preot. Dar se vede că răspunsul meu nu l-a mulțumit pe bucătar, căci a continuat să mediteze asupra pasajului.

Era desigur enoriaș al uneia din acele congregații negre, care înfloresc la New York; țin minte că, pe cînd mai eram încă în port, fusese vizitat de trei negri bătrîni, cu înfățișare de preoți, care pe lângă straițele lor

bisericești, purtau niște haine negre, de o croială specifică quaker-ilor, și pălării de aceeași culoare, cu boruri late, iar la gît fulare albe; după ce-au stat de vorbă cu el în pragul bucătăriei mai bine de-o oră, au intrat înăuntru, închizînd ușa; l-am auzit atunci pe unul dintre ei citind cu glas tare și rostind o predică; după aceea cîntară un psalm și roștiră o binecuvîntare, iar cînd ușa se deschise din nou, congregația ieși buluc, foarte transpirată, pesemne din pricină că bisericuța era atît de strîmtă, încît avea un singur scaun — și acela lângă sobă!

Dar, în ciuda studiilor și a meditațiilor sale religioase, bătrînul folosea uneori un limbaj urît, mai ales în diminețile reci, ploioase, cînd trebuia să se scoale în zori și să facă focul în vreme ce valurile săreau peste copastie, năvălind pînă-n soba lui.

În asemenea împrejurări, nici nu era de mirare că-i mai scăpa cîte o înjurătură, fiindcă pînă și Iov și-ar fi pierdut, cred, răbdarea, dac-ar fi fost pus s-aprindă focul în apă.

Deși nu prea avea grijă de curățenia ei, bucătarul ținea foarte mult la bucătăria lui. Pe vreme frumoasă, își întindea în fața ușii o haină veche, în chip de rogojină, și înfîcea în ușă un mic belciug, în chip de ciocănel, apoi își scria numele: „Dl. Thompson“, cu o bucățică de cretă roșie.

Oamenii spuneau despre el că locuiește în *Piața Teuga*, peste drum de *Coloana Libertății*, din pricină că bucătăria se afla chiar în spatele arborelui-trinchet, foarte aproape de teugă.

Marinarii au un talent deosebit de a boteza lucrurile de pe bordul unui vas. Cînd, bunăoară, unul dintre ei e spînzurat, ceea ce se face întotdeauna legîndu-l de una din vergile mai joase, ei spun că omul „o ia în sus pe Ulița Scării de Frînghie și coboară pe Strada Cinepii“.

Domnul Thompson era bun prieten cu stewardul, un mulatru chipeș și sclivisit, pe nume Lavender, care fusese cîndva bărbier în West-Broadway. Am mai pomenit de turbanul falnic pe care-l purta cînd eu și domnul Jones l-am vizitat pe căpitan în cabina lui. Pe mare însă nu purta niciodată turbanul acela, ci umbla cu capul gol,

fluturându-și în vînt părul creț, ca o perie dintre cele folosite la spălatul geamurilor și botezate „căpățîna popii”.

Și-l parfuma cu apă de Colonia, cu care era aprovizionat din belșug — rămășițe ale frizeriei din West-Broadway. Hainele lui, mai toate căpătate de la căpitanul unui vas de linie englezesc pe care slujise în numeroase curse, erau de modă veche și vedeau toate croielile și culorile posibile. Avea costume de culoarea vinului de Bordeaux sau de culoarea tabacului de prizat, jiletci de catifea roșie, pantaloni galbeni ca pucioasa, precum și mai multe costume negre, care, laolaltă cu fața lui oacheșă, îl făceau să semene c-un preot, mai exact, c-un tânăr gentleman din Barbados pe cale de a fi hirotonisit.

Purta la degetul arătător un inel neobișnuit de masiv, încrustat, zicea el, cu un diamant veritabil — deși era foarte tulbure și arăta mai degrabă ca un ochi de sticlă. Era foarte mîndru de inelul acesta și făcea ca făcea și-ți vîra sub ochi degetul arătător, chipurile ca să-ți atragă atenția asupra vreunui lucru.

Era cam sentimental de felul lui, citea „Trei Spanioli” și „Charlotte Temple” și purta în buzunarul de la vestă un smoc de păr creț, pe care era gata oricînd să-l arate oamenilor, ducîndu-și batista la ochi.

În fiecare zi, pe la asfințit, cînd era vreme bună, bucătarul și stewardul ședeau pe tăblia din bucătărie, reze-mîndu-se unul de celălalt întocmai ca niște frați siamezi, ca să nu cadă, fiindcă scîndura era foarte scurtă; rămî-neau așa pînă seara tîrziu, fumînd din pipă și pălăvră-gînd despre întîmplările petrecute peste zi în careu.

Cîteodată domnul Thompson scotea biblia din cui și citea un capitol pentru edificarea lui Lavender, despre care știa că, pe uscat, era un petrecăreț, aplecat spre toate păcatele tinereții. Îi citea despre Iosif și nevasta lui Putifar și i-l dădea pe Iosif ca pildă de om tînăr cu principii admirabile, pe care ar fi trebuit să-l imite, ca să nu mai păcătuiască pe viitor. Iar Lavender îl asculta cu o mutră serioasă și-i răspundea că știe că totul e adevărat — recunoștea că-i un tînăr dezmațat, da, zdro-bise multe inimi, și numeroși ochi plîngeau chiar în

clipa asta pentru el la New York și la Liverpool, la Londra și la Havre. Dar ce putea face? Nu-și făurise singur fața frumoasă, părul bogat, trupul zvelt. Nu era el de vină, că, oriunde s-ar fi dus, fetele întorceau capul după dînsul și că le cădea cu tronc. Cu o mutră foarte gravă și spăsită, stewardul se uita atunci în oglinjoară și-și trecea mîinile prin păr, aruncînd o privire și favo-riților ca să vadă cum îi stau.

XVIII

Redburn se străduiește să-și cultive mintea; povestește des-pre un anume Blunt și cartea lui de vise

În după-amiaza duminicii despre care vorbeam, nefiînd de cart, m-am gîndit să-mi folosesc timpul liber pentru a-mi cultiva mintea.

Culcușul meu se afla sus și avea chiar deasupra lui un „ochi de pisică”, adică o fereastră rotundă, de sticlă mată, menită să filtreze lumina de pe punte — o lumină cam tulbure și cam indoielnică; mă pomeneam adesea privind în sus, ca să văd dacă nu cumva „ochiul de pisică” fusese scos fără veste, fiindcă, ori de cîte ori călca cineva pe punte, se făcea întineric o clipă; alteori era aruncat deasupra ferestruicii cîte un colac de parime care rămînea acolo pînă mă-mbrăcam eu și mă duceam să-l dau la o parte. Întreruperile astea mă enervau din cale afară cînd eram cufundat în lectură.

Totuși eram bucuros să am chiar lumina asta sărăcă-čioasă, în vizuina sumbră, în care ne vîram ca iepurii în covrul lor; cel mai fericit mă simțeam în acele mo-mente cînd colegii mei dormeau, iar eu puteam sta culcat pe spate și citi, într-o relativă liniște și singurătate.

Citiseram două cărți, luate cu împrumut de la Max, care le moștenise el însuși de la matelotul care sărise peste bord și ale cărui efecte fuseseră împărțite între marinari. Una era o carte despre naufragii și alte catastrofe pe trecute pe mare, iar cealaltă era un volum negru și masiv pe a cărui copertă scria cu litere mari, aurite: DELIRIUM TREMENS — un tratat popular despre boala astfel numită; țin minte că mai văzusem unele exemplare în librăriile marinărești de lângă Piața Fulton și de pe South-street, din New York.

Dar în duminica aceea am luat o altă carte, din care speram să trag mult folos și temeinică învățătură. Mi-o dăruise chiar domnul Jones, care avea o bibliotecă întreagă și care scosese cartea dintr-un raft de sus, unde zăcea plină de praf. Dăruindu-mi-o, îmi spusese că, deși plecam pe mare, nu trebuia să uit însemnătatea unei bune educații; căci, adăugase el, nu există în viață situații, fie ele cât de triste sau nenorocite, în care să nu găsești un răgaz pentru a-ți cultiva mintea și a te instrui în științele exacte. Și-mi mai spusese că, deși plecarea mea pe mare ca simplu matelot, la o vîrstă atît de fragedă, părea într-adevăr un început cam modest pentru perspectivele mele de viitor, ea avea desigur să-mi priască, dîndu-mi în orice caz, dacă voi avea grijă de mine însumi, o sănătate robustă, ceea ce nu e de disprețuit, fiindcă mulți oameni foarte bogați și-ar da toate acțiunile și ipotecile lor pentru robustețea mea tînească.

Mai adăugase că nu trebuie să mă aștept la o carte ușoară, menită numai să mă distreze, ci că voi găsi într-însa un divertisment îngemănat armonios cu instrucțiunea cea mai aleasă; deși s-ar putea ca la început să mi se pară plicticoasă, cartea asta îmi va prilejui curînd, dac-o voi citi cu luare aminte, satisfacția de a-i descoperi farmecul ascuns și subtilitățile neprevăzute, ba s-ar putea chiar să-mi dezvăluie vreun mijloc real de a remedia sărăcia familiei mele, redîndu-i rangul în societatea celor bogați.

Spunînd acestea, îmi întinsese cartea, pe a cărei copertă am putut citi, după ce-am suflat praful de pe ea:

„AVUȚIA NAȚIUNILOR de ADAM SMITH“. Nefiind mulțumit de titlu, mi-am aruncat privirea asupra paginii de gardă și am văzut că era vorba de o „Cercetare asupra naturii și cauzelor pomenitei avuții“. Privind ceva mai jos, am văzut că volumul fusese tipărit la Aberdeen; și socotînd că un lucru din Scoția, deci dintr-o țară străină, trebuia neapărat să-mi placă, i-am mulțumit domnului Jones din inimă, făgăduindu-i că voi citi cu atenție cartea.

Acum, în culcușul meu, am început s-o citesc metodic, de la prima pagină, hotărît să nu admit ca privirile aruncate mai înainte prin ea să mă împiedice a mă apropia temeinic de esența cărții, despre care credeam că ascunde un soi de piatră filozofală sau un talisman secret în stare să transforme pînă și smoala și catranul în aur și argint.

Cînd am început să citesc primul capitol, intitulat „Despre cauzele sporirii forței productive a muncii“, vizuni plăcute, deși cam vagi, despre un viitor îmbelșugat, au prins a pluti prin fața ochilor mei. Frazele erau uscate ca pesmeții și ca brînza. Și titlul, tot așa; dar fiind vorba doar de capitolul introductiv, mi-am spus că marea taină avea negreșit să mi se dezvăluie dacă voi citi mai departe. Am citit, așadar, despre „salarii și profituri“ fără a trage eu însumi vreun profit din cazna lecturii.

Totul era din ce în ce mai sec, pînă și filele miroseau a rumeguș, încît am simțit nevoia să beau puțină apă; după care, am continuat să citesc. În curînd mi-am spus că trebuie să mă las păgubaș; mă gîndeam că vechiul joc de table, pe care-l aveam acasă și pe cutia căruia scria „Istoria Romei“, era cam la fel de substanțial și, în orice caz, mult mai distractiv. Mă întrebam dacă domnul Jones citise vreodată cartea — nu puteam să uit că se urcase pe-un scaun ca s-o scoată din raftul acela prăfuit, ceea ce era cam suspect.

Mai interesant era ceea ce scria pe filele albe ale cărții; întorcîndu-le spre lumină, am dat peste următoarea inscripție, făcută cu creionul și pe jumătate ștearsă: „Jonathan Jones, de la bunul său prieten Daniel Dods, 1798“. Așadar, cartea aparținuse probabil

tatălui domnului Jones, și mă întrebam dacă măcar el o citise vreodată sau dacă, în genere, o citise cineva, fie măcar autorul însuși, deși se spune că autorii nu-și citesc niciodată operele, socotind că-i destul că le-au scris.

În cele din urmă am adormit cu cartea în mână; în viața mea n-am dormit atât de adânc. Drept care, aveam s-o înfășor în haină și s-o folosesc în chip de pernă, căci pentru asta era foarte bună. E adevărat că uneori mă trezeam cu o senzație ciudată, de stupoare, dar firește nu nu cartea putea fi de vină.

Fiind vorba de cărți, e cazul să povestesc aici despre un marinar pe nume Jack Blunt și despre cartea lui de vise.

Jackson, care părea să știe totul despre toate colțișoarele din lume, obișnuia să-l cicălească pe Jack, poreclindu-l „Cockney irlandez“, de unde am înțeles că Jack se născuse în Irlanda, dar studiasse la Londra, unde va pe lingă Radcliffe Highway. Vorbea însă fără pic de accent irlandez.

Era un bărbat ca la vreo douăzeci și cinci de ani (deși, privindu-l din spate, îl puteai lua drept un omuleț bătrîn) și avea o înfățișare ciudată; brațele și picioarele i-erău foarte butucănoase, rotunde, scurte, îndesate, încît, atunci cînd se îmbrăca cu mantaua-i largă, cu bereta pusă pe ochi și cu cizmele-i trase pînă la genunchi, semăna c-un marsuin gras; ridicat în două labe. Avea o față rotundă, ca de morsă, și cam aceeași expresie: jumătate omenească, jumătate indescritibilă. Una peste alta, era un băiat bun, aplecat nițeluș spre un punct de vedere romantic asupra vieții pe mare; cînta cîntece despre sirene duioase, îndrăgostite de pescari tineri și chipeși sau de scafandri pescuitori de stridii. Repeta mereu o poveste tristă despre un marinar de pe-un vas militar, care, în timpul ultimului război, se îndrăgostise nebunește de o fată din Portsmouth și, deznădăjduit, se aruncase în focul uneia din canonadele desfășurate în băătălia navală dintre „Guerrière“ și „Constitution“. Mai spunea și o povestă absurdă despre un soi de zîină a mării, care obișnuia să-l sîcîie mereu pe-un comandant de vas,

cerîndu-i într-una iscălitura ca s-o arunce în nu știu ce fiertură vrăjită, menită să alunge scorbutul.

Credea în tot felul de farmece și, uneori, cînd marea era calmă, îl auzeam murmurînd niște cuvinte irlandeze bizare: invoca vînturile prielnice.

Ne povestea adesea despre discuțiile pe care le avusese la Liverpool cu o ghicitoare, o negresă bătrînă pe nume De Squak, a cărei locuință era foarte frecventată de marinari; ghicitoarea avea două pisici negre, cu niște ochi neobișnuit de verzi și care purtau tichii de noapte pe cap; pisicile astea ședeau tacticos pe-o masă cu piciorul ca o gheară, alături de bătrîna vrăjitoare, cînd aceasta îi lua mușterii pulsul, ca să-i ghicească viitorul.

Blunt avea o hălăciugă de păr des și stufos, dar care, nu se știe din ce pricină, îi încărunțea repede, încît bietul de el arăta acum, în această stare intermediară, ca și cum ar fi purtat o cușmă din blană de viezure.

Faptul că părul îi încărunțise pe capul său tînăr îi tulburase și-l năucise într-atîta pe Blunt, încît ajunsese să creadă că vreun dușman îi făcuse farmece; iar acel dușman, zicea el, era un bătrîn matelot, proprietarul unui han marinăresc din Marsilia, pe care Blunt îl jig-nise odată de moarte, doborîndu-l la pămînt într-o încă-ierare.

Pe cînd se afla la New York, constatase că părul îi încărunțește din ce în ce mai mult și că toți prietenii săi, precum și femeile, rid de el, spunîndu-i că-i un moșneag c-un picior în groapă; drept care, într-o noapte, se dusesse la un farmacist, îi spusese ce se-ntîmplă și-l întrebase dacă poate face ceva pentru el. Farmacistul îi dăduse numaidecît o sticlă de-un litru, cu o etichetă pe care scria: „ULEI DE TRAFALGAR pentru reînvierea părului“, îi luase un dolar și-i spusese că, după folosirea acestei sticle, dacă nu va avea nici un efect, trebuia să încerce o a doua sticlă, denumită „BALSAMUL PARADISULUI sau ELIXIRUL BĂTĂLIEI DE LA CO-PENHAGA“. Aceste nume sonore de băătălii navale îl încîntau pe Blunt, care nu se îndoia cîtuși de puțin de eficacitatea leacurilor cumpărate.

Am văzut cele două sticle; pe una dintre ele era o gravură înfățișînd un tînăr cu părul cărunț; stînd în

picioare în mijlocul unei odăi, cu halatul de noapte pe el și cu ochii închiși, își aplica pe cap, cu amindouă miinile, elixirul, în vreme ce pe patul de-alături se zărea o sticlă cit toate zilele, cu eticheta „BALSAMUL PARADISULUI“, la vedere. Din textul de sub desen reieșea că acest tinăr cu părul cărunt era atit de pasionat de uleiul lui de păr și atit de convins de virtuțile-i tămăduitoare, încit se dăduse jos din pat chiar în somn, mersese pe bijbiite la dulăpior, apucase prețioasa sticlă, își unsese părul cu ulei, apoi se întorsese în pat, iar a doua zi dimineată se trezise fără să-și amintească nimic. Lucru de mirare! Dar și mai de mirare era faptul că autorul legendei ajunsese să cunoască o întâmplare despre care însuși protagonistul ei nu știa nimic la care nu mai asistasenimeni altcineva.

De trei ori pe zi Blunt își ungea sistematic părul; dar, deși prima sticlă se golise repede în urma acestui tratament sirguincios, iar cea de-a doua era pe jumătate goală, el încă și-l mai aplica, sperind că, pină va ajunge la Liverpool, strădaniile lui vor fi încununate de succes. Și era foarte încintat că această transformare treptată va fi vizibilă încă pe cînd vom mai fi pe mare, scutindu-l astfel de remarcile veninoase ale celor de pe țarm; semăna în această privință cu filfizonii care se duc undeva la țară cînd vor să-și lase favoriți. Obișnuia adesea să-i întrebe pe colegii lui dacă n-au observat cumva vreo schimbare la el, iar dacă da, în ce măsură. Ca să spun adevărul, se produsese o mare schimbare la el, din pricina abuzului de ulei, la care se adăuga neglijența totală ce-l caracteriza: neperiindu-și și nepieptănindu-și părul, acesta ajunsese să semene cu coama încilcită a unui cal sălbatic, o coamă negricioasă și lucioasă la culme.

Pe lîngă colecția lui de loțiuni capilare, Blunt își mai luase cu el numeroase cutiute cu hapuri, cumpărate de la un medic naval din New York, care, cu ajutorul unor afișe lipite pe stîlpii de pe cheu, îi anunța pe marinari că dă consultații în fiecă luni și vineri dimineată, între orele zece și douăsprezece, la colțul dinspre nord-est al Pieței Catharine — consultații gratuite, cu leacuri cu tot.

Nu știu dacă Blunt se credea sau nu bolnav de dispepsie, dar la micul dejun lua totdeauna cîte trei pilule, o dată cu cafeaua; cam la fel cum procedează cei din Iowa cînd bîntuie vreo epidemie de friguri galbene: în hotelurile de-acolo se pune pe masă, alături de sticlutele cu piper și cu muștar și alături de cutia cu scobitori, cîte o sticlută cu ulei de ricin în care înoată niște pilule albastre. E drept că în ținuturile alea din vest oamenii sînt foarte ageamii și neciopliți. De mai multe ori Blunt se servea și cu cîte un pahar de săruri purgative, deoarece, aidoma multor altor marinari, nu pornea niciodată la drum fără o provizie îmbelșugată de asemenea săruri. Adesea își lua aceste leacuri, îmbrăcat într-o haină udă, și se ducea apoi pe punte, să-l bată ploaia. Dar asta nu-i nimic pe lîngă ceea ce fac alți marinari, care, odată ajunși în largul Capului Horn, se doftoricesc cu calomel în timp ce sînt de cart. În legătură cu asta s-ar putea spune unele povești îngrozitoare, dar mă abțin.

Pentru un om al uscatului, un consum de săruri atit de abuziv ca acela practicat de Blunt ar putea avea efecte mortale; dar pe mare, aerul sărat și apa sărată te împiedică să răcești așa de repede ca pe uscat. Eu însumi, fiind atit de prost îmbrăcat, mă duceam adesea ud learcă în culcușul meu și ieșeam după aceea pe punte, încins de nădușeală și aburit ca o fleică friptă, dar nu păteam nimic pentru că aveam asupra-mi vraja tinereții și a robusteții și eram imun la vătămările trupesti.

E timpul să vorbesc însă despre Cartea Viselor. Blunt ținea ascunsă într-un colțisor al cufărului său o cărticică nemaipomenită, cu o scoartă roșie, mizgălită cu tot felul de semne și cifre astrologice și pretinzîndu-se a fi un tratat complet despre Arta Divinațiunii, astfel încit pină și cel mai de rînd marinari o putea învăța de unul singur.

Era, chipurile, același sistem cu ajutorul căruia Napoleon Bonaparte ajunsese să se ridice de la gradul de caporal la rangul de împărat; de aceea i se și spunea „Cartea Viselor a lui Bonaparte“, deoarece magia ei consta în puterea de a tălmăci visele și de a le aplica la prevederea viitorului; drept care, trebuiau luate antici-

pat toate măsurile de rigoare, ceea ce ar fi fost extrem de convenabil și plăcut, dacă ar fi fost adevărat. Problemele erau formulate cu ajutorul cifrelor, într-un mod complicat și bizar, înlesnit totuși de un șir de tabele tipărite la sfârșitul cărțuliei aceleia, ceva în genul tablelor de logaritmi adăugate la sfârșitul Ghidului de navigație al lui Bowditch¹.

Blunt adora pur și simplu această „Carte a Viselor a lui Bonaparte” și era pe deplin convins că între scoarțele ei roșii, precum și în propriile lui vise, se ascundeau toate tainele viitorului. În fiecare dimineață, înainte de a-și lua pilulele și de a-și aplica loțiunile, se furișa din culcuș, pînă să se trezească ceilalți, își scotea cărticica și o bucățică de cretă și, încălecind pe cufărul lui, începea să-și scarpine părul unsuros ca să-și amintească visele fugare și desena linii pe capacul cufărului, ca și cum ar fi făcut socoteli pe-un răboj.

Deși se pierdea, buimac, în labirintul cifrelor cabalistice din cărțulie și nu pricepea nici măcar instrucțiunile pentru începători date în introducere — pentru că abia dacă știa să citească — izbutea totuși, pînă la urmă, cînd nu era întrerupt, să ajungă la o încheiere ce-l mulțumea. De aceea părea mai întotdeauna bine dispus, gîndindu-se pesemne că-l aștepta un viitor de aur.

Într-o noapte însă ne-a trezit pe toți, sărind din culcușul lui, cu ochii ieșiți din cap și zbierînd cu o voce răgușită :

— Băieți, băieți ! Pregătiți băncile, repede, repede !

— Care bănci ? bombăni Max. Ce tot îndrugi ?

— Băncile, băncile ! strigă Blunt, fără să-l ia în seamă. Doboriți copacii, băieți, dați o mîină de ajutor, Ziua Judecării se apropie !

Dar în clipa următoare se viră la loc în culcuș și, bolborosind ceva în neștire, se potoli : vorbise în somn.

Am înțeles ce anume voise să spună prin „bănci” abia după aceea, cînd i-am auzit pe doi marinari discutînd dacă omenirea va *sta* sau va *șede* la Judecata de apoi.

¹ Nathaniel Bowditch (1773—1837) — astronom american, autorul unui ghid practic de navigație (*The American Practical Navigator*). (n.t.)

Cartea Viselor îmi amintește de o împrejurare cînd abia am scăpat cu viață.

Era într-o dimineață, foarte devreme ; cei din cartul de la babord trebuiau să se odihnească de la miezul nopții pînă la ora patru în zori. După ce s-a culcat și a dormit cîtva timp, Blunt s-a trezit brusc pe la ora trei dintr-un vis grozav de frumos, pe care voia să-l tîlmăcească numaidecît. S-a dus, așadar, la cufărul lui, și-a scos uneltele și a început să deseneze cifre pe capac. Deodată se auzi un răcnet înfricoșător, care-l făcu s-o ia la goană, speriat, și ne trimise pe toți, orbecăind, pe punte ; nu știam ce se-ntîmplă, dar marinarii au un simț acut al primejdiei, chiar și în somn.

Cînd am ajuns pe punte, l-am văzut pe secund stînd pe bompres și răcînd „Vira ! Vira !” spre un om ce se zbuciuma în apa neagră din fața vasului. Se zărea, în aceeași direcție, și o lumină ; apoi am deslușit coca neagră și enormă a unei corăbii care venea pieziș spre noi, atît de aproape, încît i-am auzit pinzele fluturînd în vînt, apoi un tropăit de pași pe punte și același strigăt, pe care-l scotea și secundul nostru.

Peste cîteva clipe am simțit că mi se taie răsufierea, auzind un trosnet, ca de copac doborît, și numaidecît după aceea una din „săgețile” bompresului se smulse din lăcașul ei ; nu trecu mult, și școndrul se prăvăli peste bompres. Între timp, corabia aceea străină, care trecuse pe lîngă noi izbindu-ne astfel, se mistuise în noapte și n-aveam s-o mai vedem. Cred însă că și ea suferise avarii, fiindcă îndată după ce s-a luminat de ziuă, am găsit bucăți de greement străin amestecate cu ale noastre. Am reparat ce era de reparat, am înlocuit școndrul sfărîmat cu unul de rezervă : toate corăbiile au asemenea piese de rezervă.

Cauza accidentului, care era cît pe ce să ne coste viața pe toți, fusese moțăiala oamenilor puși de veghe

pe ambele vase. Secundul îl muștrului zdravăn pe marinarul care fusese de cart pe corabia noastră.

Fără îndoială că multe din vasele care nu se mai întorc acasă își găsesc pieirea în felul acesta; s-ar putea ca, uneori, două corăbii să se ciocnească așa, în puterea nopții, școndru cu școndru, și să se scufunde în apa oceanului, aidoma a doi cerbi care se bat și mor cu coar-nele îngemănate.

Pe cînd mă aflam la Liverpool, o corabie frumoasă, ancorată lângă a noastră în docuri, porni la drum, după ce-și luă încărcătura, cu destinația India; bătea o briză prielnică, și întreg echipajul era încredințat că va face o călătorie frumoasă. Dar peste vreo șapte zile se întoarse într-o stare de plîns: toată partea de la tribord i-era sfărîmată, ancora de la tribord dispăruse o dată cu o bună parte din parapet; toate vergile inferioare fuseseră rupte în aceeași direcție, încît oamenii trebuiseră să improvizeze la repezeală altele, foarte urite și șubrede.

Cînd am văzut-o așa, cu întreg tribordul distrus, dar cu babordul încă în stare bună, și cînd mi-am amintit cît de frumos arătase în ziua plecării din portul în care se întorcea acum atît de prăpădită, mi-am adus fără să vreau aminte de un tînar din satul meu, care într-o dimineată plecase de-acasă vesel din cale afară pentru a fi adus către prînz cu toată partea dreaptă a trupului paralizată.

Se pare că vasul acela se ciocnise de o corabie străină, care, arborînd toate pînzele în fața unei brize prielnice, îi atinsese razant tribordul, aducîndu-l în starea jalnică de acum.

Marinarii trebuie să fie cu ochii în patru cînd stau de veghe noaptea, cu toate că, precum bine știu, li se întîmplă cam des să moșăie și să fie neatenți, ceea ce nici nu-i de mirare, la urma urmei, fiindcă, deși orice marinar a auzit de accidentele petrecute pe mare, și deși unii dintre ei au slujit poate chiar pe vasele accidentate, totuși cînd te afli la bordul unei corăbii, noaptea, în mijlocul oceanului, și n-ai mai văzut de săptămîni întregi nici o pînză, îți vine greu să-ți închipui că ar putea fi aproape vreuna. Iar cînd se apropie totuși, ți se pare

de necrezut că un vas s-ar putea ciocni cu altul pe marea asta nemărginită, care scaldă Groenlanda într-un capăt al lumii și Insulele Falkland la celălalt capăt. Posibilitatea unor mari catastrofe trece rareori prin min-tea oamenilor neștiutori, cum sînt îndeobște marinarii — căci oamenii aceștia n-ajung să cunoască, decît izbindu-se de ele, lucrurile pe care cei înțelepți le cunosc, le prevăd și pot deci să se apere de urgia lor. Chiar cînd ajung să le cunoască din experiență, lecția învățată le folosește cel mult în ziua respectivă: proștii care propășesc nu concep posibilitatea unei schimbări în rău, ei văd numai soarele de pe cer și-și spun că acesta e prea strălucitor ca să apună vreodată.

Și tot astfel cum corăbiile cele mai vajnice și mai sprintare pot fi izbite pe neașteptate, ca de un fulger, și scufundate în timp ce-și poartă, trufașe, pînzele pe mare, anumiți potențați, care și-au acordat perfect planurile și proiectele de viitor la vîntul prielnic al vieții și care nu se gîndesc nici o clipă la moarte sau la nenorocire, întilnesc brusc în cale un obstacol neprevăzut și se scufundă, se prăbușesc în neant.

XX

Redburn e trimis într-o zi cu ceață să tragă clopotul și zărește un cîrd de elefanți de mare

Ce-i stihia asta prin care plutim? Ce-i bezna asta palpabilă? Fumul care învăluie lumea, de parcă aceasta s-ar învîrți pe axul ei ca o frigare aburîndă?

E o ceață din Newfoundland, iar corabia noastră, care încă n-a ieșit din zona „Falezelor înalte“ e învăluită într-o ceață cum Londra n-a cunoscut nici în cel mai noiembrie-cios noiembrie. Cronometrul pretinde că-i amiază, dar s-ar părea mai degrabă că-i miezul nopții. Ceața e atît

de deasă, încît, deși avem un vînt bun, scurtăm pînzele de teama unor accidente. Mai mult încă, iată-mă pe mine, sărmanul Wellingborough, cocoțat într-un fel de clopotniță, așa-numita „coloană de bigă”, în creștetul căreia trag clopotul ca la o înmormîntare.

Clopotul ăsta e menit să vestească prezența noastră, avertizînd celelalte nave să se ferească din drum.

Bing! bang! Dangătul răsună lugubru prin ceață.

Clopotul e verde de cocleală și jilav de negură, iar funia scurtă cu care-l trag îmi alunecă mereu printre degete. Cu pălăria mea neagră, pleoștită, parc-aș fi „taurul gros, care trage virtos” clopotele pentru a vesti moartea sărmanului prigor¹.

Un sistem mai bun decît clopotul a fost cîndva pus la punct de un ingenios căpitan de vas, despre care-am auzit. Căpitanul acela avea la bord niște porci tineri; odată, cînd vasul a intrat într-o ceață deasă, a pus cîțiva oameni la capetele cocinei ca să zgîndăre animalele cu cite o prăjină; porcii au început să guîțe amarnic, ceea ce fără îndoială c-a salvat vasul, așa cum gîștele au salvat Capitoliul.

Uneori din ceață ies sunetele cele mai stranii și mai neobișnuite: bunăoară ca niște suspine adînci. Ce-o fi? te întrebi. Suspinele astea sînt urmate de o izbitură puternică, de un vuiet de cascadă, ca și cum vreun izvor ar fi țîșnit pe neașteptate din adîncul oceanului.

Așezat la postul meu de observație, mă tot uitam, încetînd deocamdată să-mi fac datoria de clopotar. Deodată însă cineva strigă:

— *Balene, balene! Chiar lîngă vas!*

Balene! Cine-ar fi crezut că eu, Wellingborough, voi ajunge atît de aproape de ele? Nici măcar fratele meu nu mi-ar da crezare dacă i-aș spune! Lăsînd din mîină frînghia clopotului, de parc-ar-fi fost un fier roșu, am dat fuga să privesc, și iată: la numai cîțiva pași de corabie pluteau patru sau cinci siluete lungi și negre, ca niște șerpi.

¹ Aluzie la un vechi cîntec de leagăn englezesc, al cărui erou, *Tommy Thumb*, e un prigor (*Cock-Robin*) omorît de o vrabie (n.t.).

Oare erau cu adevărat balene, adică dihăniile acelea monstruoase despre care auzisem? Îmi inchipuisem c-a-rată ca niște munți plutitori, ca niște dealuri de carne — adevărați balauri care fac să se reverse apele peste uscat cînd coboară după hrană!

Am rămas profund dezamăgit văzîndu-le, o dezamăgire de pe urma căreia mi-am revenit cu greu. Mi-am pierdut toată stîmă pentru balene și am început să mă cam îndoiesc de istoria lui Iona: într-adevăr, cum ar fi putut Iona să locuiască într-o casă atît de derizorie? Unde să se miște în chichineața asta? Poate că totuși, îmi spuneam, balena fiind, potrivit tradițiilor rabinice, femelă, avea posibilitatea să se dilate ca să-l adăpostească pe Iona, așa cum șarpele *anaconda* poate înghiți un cerb, lăsîndu-i coarnele afară.

Dar, începînd din acea zi, balenele au scăzut mult în stîmă mea.

Așa se întîmplă întotdeauna. Dacă citești despre catedrala Sfîntul Petru și te duci după aceea s-o vizitezi, mai mult ca sigur c-o vei socoti ăa un pitic în comparație cu idealul tău înalt. Și fără îndoială că Iona ar fi rămas el însuși dezamăgit dacă, privind prin diafragma boltită de deasupra pîntecelui balenei, ar fi cercetat coastele ce-l împresurau ca niște stîlpi. Un pîntece destul de mare, firește, dar nu chiar atît de fabulos.

A doua zi ceața s-a ridicat, iar pe la prînz ne-am pomenit printre o sumedenie de bărci pescărești ancorate, bărci foarte mici, a căror priveliște mă făcu să mă gîndesc la temeinicia acelei zicale marinărești, care spune, pentru a sugera un spațiu strîmt sau *la limită*: „E ca o barcă de pescar; din trei pași ajungi peste bord”.

Plutînd în drumul numeroaselor vase ce străbat oceanul între Anglia și America, aceste mici ambarcațiuni sînt uneori răsturnate și șterse de pe fața apei: strigătele marinarilor conținesc atunci, o dată cu ultimul cerc al vârtejului care le înghite. Trista lor soartă este adesea rezultatul propriei lor neglijențe, ce-i face pe pescari să nu stea de veghe ziua și să nu-și țină felinarele bine aprinse noaptea, așa cum fac fecioarele înțelepte.

Cum voi mai vorbi despre „Falezele înalte” cînd voi descrie întoarcerea noastră acasă, voi spune doar că, la

dus, am ajuns în apropiere de ele noaptea și, pentru a ne asigura că sintem pe drumul cel bun, am aruncat sonda de adînc. Îndeobște, aceasta are o lungime de peste trei sute de stinjeni, iar plumbul însuși, care cîntărește vreo patruzeci sau cincizeci de funți, are la capătul de jos o gaură în care, înainte de a fi lansată sonda, e vîrit puțin seu ca să poată aduce la suprafață o mostră din milul de pe fund spre a fi examinată de căpitan. Operațiunea asta e numită „armarea plumbului“.

Ne-am lansat sonda de adînc noaptea, iar operațiunea a fost foarte interesantă, cel puțin pentru mine. În primul rînd, înaintarea vasului a fost oprită; apoi, saula, vîrită într-un butoiș, a fost așezată pe puntea de comandă, spre interior, iar unul din marinari a dus plumbul undeva în afara vasului, la capătul bompresului, și l-a azvirlit hăt departe peste bord; plumbul s-a scufundat și, peste cîteva clipe, saula a țîșnit ca fulgerul din butoiș. Cînd ne-am dus s-o tragem înapoi, am rămas uimit de greutatea sondei — a trebuit să ne opintim din răsputeri ca s-o scoatem. Întreaga echipă de cart trăgea de saulă, care fusese înfășurată în jurul unui scripete plasat în catargul de mizenă, ca și cum ar fi fost vorba să scoatem un marsuin gras. Cînd a ieșit la iveală plumbul, eu ardeam să văd seul și să arunc o privire mostrei de mîl culeasă de pe fundul mării; dar ceilalți marinari nu păreau prea interesați și-mi spuneau că numai un nătărău ar fi în stare să păstreze niște boabe de nisip.

Am uitat să vorbesc de Gulf-stream, în care ne-am pomenit înainte de a trece prin zona „Falezelor înalte“. Faptul că navigam prin Gulf-stream ne-a fost demonstrat de însuși căpitanul — care, după ce a poruncit să se scoată o găleată cu apă de mare, și-a vîrit termometrul în ea. În lipsa unei alge luate chiar din Gulf-stream, aceasta este proba cea mai obișnuită: temperatura curentului e cu opt grade mai ridicată decît aceea a oceanului, iar temperatura oceanului este cu douăzeci de grade mai ridicată decît aceea din zona „Falezelor înalte“. Și tocmai acestei neobișnuite și ireductibile diferențe de temperatură, îi atribuie numeroși marinari ceturile care bînuie pe coastele Noii Scoții și Newfoundland-ului; dar de ce vremea e

totdeauna atît de urîtă în zona Gulf-stream-ului, e un lucru care, pe cite știu, n-a fost încă niciodată explicat.

E o senzație ciudată să-ți vîri degetul într-o găleată plină cu apă din Gulf-stream și să constăți că-i atît de caldă; ca și cum Golful Mexicului, unde-și are obîrșia acest curent, ar fi un enorm cazan menit să țină caldă apa Atlanticului de Nord, străbătut de curentul cu pricina pe o întindere de două mii de mile — întocmai cum unele săli mari sînt încălzite iarna cu ajutorul unor țevi cu aer fierbinte. Cum lățimea lui este în medie de circa două sute de leghe, curentul ocupă o suprafață mai mare decît aceea a întregii Mediterane și ar putea fi socotit un fel de Mississippi de apă fierbinte curgînd în plin ocean, departe de țărmurile Floridei, cu o viteză de o milă și jumătate pe oră.

XXI

Un om de pe-o balenieră și un om din flota de război

La vederea balenelor, despre care am pomenit în capitoul precedent, un matelot pe nume Larry, care pînă atunci fusese destul de tăcut și de rezervat, din pricina nu știu cărui complex de inferioritate — deși se îmbarcase pe vas ca „marinar calificat“ și deși-și făcea foarte bine datoria — își lepădă dintr-o dată sfiala. Cînd oamenii începură să discute despre balene, întrebîndu-se din ce specie erau, Larry îi lăsă să-și desfășoare ignoranța, ascultîndu-i atent, apoi izbucni, uluindu-ne pe toți cu temeinicile-i cunoștințe despre pomeniții monștri marini:

— Nu-s cașaloți! Jeturile cașaloților nu-s așa groase. Nu-s nici „Pintece de pucioasă“, căci dac-ar fi, n-ar sta atîta la suprafață; nu-s nici „Balene cocoșate“, căci n-au nici o cocoșă, nici „Muchie-de-brici“ nu sînt, fiindcă una ca asta nu vine atît de aproape de-un vas; nu-s nici balene de Groenlanda, fiindcă nu ne aflăm în largul

Groenlandei, și nu-s nici „balene normale“, căci n-ar fi drept să le zicem așa. Nu, băieți, vă spun că astea-s balene „Hocus-pocus“.

— Și ce-s astea, mă rog ? întrebă un marinar.

— Păi balene care nu pot fi prinse.

Întrucât acest Larry își făcuse ucenicia pe mare la bordul unei baleniere și pornise de multe ori din Nantucket pe astfel de baleniere, nimeni în afară de Jackson nu se încumetă să-i conteste opinia, și nici Jackson, de altfel, nu-l strînse prea tare cu ușa. Din ziua aceea aveam să ne bizuim cu toții pe păreriile lui Larry privitor la peștii întilniți în cale — căci marinarii de pe baleniere sînt mult mai familiari cu minunile din adîncuri decît orice altă categorie de marinari.

Larry era la prima lui călătorie pe un vas din marina comercială, și tocmai de aceea fusese atît de rezervat pînă atunci : știa prea bine că oamenii din marina comercială afișează îndeobște o anumită superioritate față de „fierbătorii de spermanțet“, cum îi numesc, disprețuitori, pe vînătorii de balene. Dar Larry se dovedise a fi un băiat atît de inofensiv, care-și înțelegea atît de bine menirea pe un vas, și se arăta atît de prompt în executarea ordinelor, încît era scutit de ocările la care ar fi fost altminteri expus.

Era un om cam bizar de felul lui ; își purta pălăria ușor înclinată peste șaua nasului, și cum ochii i-erău veșnic plecați, îți dădea totdeauna impresia că-ți examinează ghețele cînd îți vorbea. Îmi plăcea să-l aud vorbind despre niște locuri fantastice din Oceanul Indian și de pe coasta Madagascarului, unde poposisese adesea în cursul expedițiilor sale pe baleniere. Iar această familiaritate cu viața naturală dusă de oameni în acele colțuri îndepărtate ale lumii, îl înzestră pe Larry cu un dezgust sentimental față de societatea civilizată. Ori de cîte ori i se ivea prilejul, el exalta plăcerile vieții slobode și ușoare de pe Oceanul Indian.

— Păi în *Madagasky* — zicea Larry, vorbind pe nas ca de obicei — oamenii nici nu umblă cu țoale pe ei, n-au decît o funie la brîu. Ei nu mănîncă la anumite ore, ci înfulecă toată ziua, porci și ciîni grași. De culcat, nu se culcă nicăieri, în schimb moțăie mereu, ba mai se și îm-

bată cu un rachiu prima-ntii, făcut din nuci de cocos. Cît despre fumat, au un tutun grozav, să știți. Așa țară, mai zic și eu ! La naiba cu America !

La drept vorbind, acest Larry făcea unele insinuări perfide la adresa civilizației. Într-o noapte, pe cînd eram amîndoi de cart pe punte, mi-a șoptit :

— La ce folosește să fii un om civilizat ? Oamenii civilizați nu fac altceva decît să se vaită și să se smiorcăie. În *Madagasky* n-o să vezi metodiști dintr-ăia care zic că-i muștră cugetul, cum n-o să vezi nici vreun cerșetor păduchios sau vreun polițai afurisit. Nu, băiete ! Și nici regi dintr-acea cu degetele betegite de podagră. La naiba cu America !

Da, Larry făcea niște aluzii foarte răutăcioase.

— Spune și tu, Năsturel, o duci tu oare mai bine de cînd ești un om civilizat ? mă întrebă el, apropiindu-se de mine și privindu-mi țintă cizmele ponosite. Da' de unde ! Nu numai că n-o duci mai bine, dar o duci mult mai prost, Năsturel băiatule. Ascultă-mă pe mine, n-ai fi ajuns pe mare și n-ai fi dus viața asta de ciîne dacă n-ai fi fost civilizat, așa să știi. Civilizația te-a adus la sapă de lemn, cum m-a adus și pe mine ; aș fi putut să fiu un om mare în *Madagasky* ! Ce păcat ! La naiba cu America !

Și, trăgîndu-și și mai virtos pălăria peste nas, Larry se depărta, îndurerat de falimentul total al trecutului, prezentului și viitorului său.

În puternic contrast cu Larry era un alt marinar, care slujise pe un vas de război și fusese poreclit „Tunuleț“ fiindcă vorbea mereu de viața marinărilor din flota de război. Era un tinerel scund, cu o față mică și cu o hălăciugă de păr castaniu ; purta o haină cu gulerul lat și niște pantaloni turcești, după moda marinărilor de pe canoniere. Dar cel mai mult se mîndrea cu picioarele lui, care erau foarte mici : ori de cîte ori spălam punțile, fie chiar pe vreme rea, își scotea ghețele și începea să țopăie ca o rață, răsucindu-și degetele frumoase pentru a-și arăta picioarele.

Slujise pe bordul *steamer*-elor militare în timpul războiului dus cu Seminoli în Florida, și avea o mulțime de lucruri de spus în legătură cu navigația pe riurile de-a-

colo, pe ale căror maluri mlăștinoase stăteau la pîndă piei-roșii. Țin minte o poveste despre niște indieni ascunși la oarecare distanță de vas și descoperiți din pricină că unul dintre ei purta la gît o placă de tinichea ce strălucea în soare. Placa aceea îi fusese fatală indianului, pentru că „Tunuleț” trăsese el însuși în ea, iar glonțul pătrunsese în inima războinicului. O vînătoare de șobolani, asta fusese !

„Tunuleț” poposise cîndva la Cadiz, trecuse și prin Gibraltar, debarcase la Marsilia, făcuse plajă în Golful Neapole, mîncase smochine și portocale la Messina și-și lăsase cu plăcere inima sfărîmată de o cucoană din Malta. Despre toate aceste lucruri vorbea ca un marinar romantic din flota de război, care văzuse lumea civilizată și o îndrăgise, socotind-o un loc plăcut și comod. Iată de ce el și Larry nu puteau cădea niciodată de acord cînd vorbeau despre civilizație, despre stărea de sălbăcie, despre Mediterana și despre *Madagasky*.

XXII

Corabia trece pe lîngă o epavă

Ne mai aflam încă în zona „Falezelor înalte”, cînd o furtună năprasnică se abătu asupra noastră, o furtună cum nu mai văzusem pînă atunci și cum nici nu-mi închipuisem vreodată că poate fi. Ploaia curgea șiroaie, iar găurile de drenaj n-ajungeau s-o facă să se scurgă de pe punți. Brațînd vergile, trebuia să ne bălăcim prin apa ce ne venea pînă aproape de genunchi și pe care pluteau sumedenie de lucruri, ca scîndurile în bazinul unui doc.

Această ploaie torențială a fost urmată de o vijelie cumplită, pe care ne-am pregătit s-o înfruntăm terțarolînd velele.

Vijelia izbucni, ca o herghelie de cai sălbatici fugînd pe-un cîmp mistuit de flăcări. Dar după ce-i făcu niscaiva

temenele, viteazul nostru „Highlander” se resemnă și, cu nasul în apă, începu să se tîrască anevoie, croindu-și drum printre valurile albe ca laptele și lăsînd în urmă o diră de spumă strălucitoare.

Era o priveliște înspăimîntătoare ; cu răsufllarea tăiată, abia mă mai puteam ține pe picioare, într-atît de violentă era mișcarea vasului. În vreme ce mă bălăbăneam de colo pînă colo, ceilalți marinari își băteau joc de mine, zicîndu-mi să am grijă să nu se răstoarne corabia și sfătuindu-mă să iau un drug-două și să le înfig în găurile de drenaj, ca să-i mențin echilibrul. Devenisem însă destul de înțelept ca să nu mai iau seama la asemenea vorbe, deși marinarii n-aveau să mă scutească de ele de-a lungul întregii călătorii.

Cînd s-a potolit furtuna, am avut vreme bună pînă-am ajuns în Marea Irlandei.

În dimineața de după furtună, cînd marea și cerul re-deveniseră albastre, omul de pe catarg ne vesti că în partea de sub vînt se vede o epavă. Ne-am îndreptat spre ea, plini de curiozitate, iar căpitanul s-a suit în virful catargului de mizenă, cu un ochean în mînă. Nu peste multă vreme, am trecut încet pe lîngă epavă.

Era un *schooner* avariat și plin de apă, care plutise desigur în derivă timp de multe săptămîni. Parapetele i-erău în mare parte distruse ; ici-colo cîte o pontilă despica valurile care măturau puntea, aproape la același nivel cu marea ; arborele-trinchet se rupsese la mai puțin de patru picioare de la temelia lui, iar rămășița-i sfărîmată arăta ca ciotul unui brad doborît într-o pădure. Ori de cîte ori epava se rostogolea pe valuri, i se căsca la vedere tambuchiul principal, care se umplea numaidecît după aceea, scufundîndu-se în apa gîlgîitoare.

În virful ciotului arborelui-maestru, cam la vreo zece picioare deasupra punții, părea prinsă în cuie un fel de minecă, pesemne rămășița unei tunici agățate acolo de echipaj pentru a semnaliza ceva, dar smulsă și sfișiată de vînt.

Trei mogildețe negre-verzui, ca niște smocuri mari de iarbă, aplecate peste balustrada-pupa, se legănau la fiece ruluu, deși altminteri păreau nemișcate. Am văzut

că oceanul căpitanului era îndreptat spre ele și l-am auzit spunînd :

— Trebuie c-au murit de mult.

Erau niște marinari, care se legaseră pesemne de balustradă ca să fie mai în siguranță, dar, de bună seamă, muriseră de foame.

Urmărind ațîtat scena, mă gîndeam că, mai mult ca sigur, căpitanul va trimite o barcă pentru a scufunda cadavrele și pentru a încerca să afle ce se întîmplase cu acel *schooner*. Dar nu ne-am oprit de loc, ci ne-am văzut de drum, fără să fi aflat măcar numele vasului, deși toți erau de părere că trebuie să fi fost un cargo de cheres-tea din New Brunswick.

Marinarii nu se arătară cîtuși de puțin surprinși de faptul că afurisitul de căpitan nu trimisese o barcă spre epavă, însă pasagerii de la clasa a doua își exprimară indignarea față de ceea ce considerau a fi o „barbarie”. În ce mă privește, eram, firește, uimit și contrariat de diferența căpitanului, dar experiența avea să mă învețe că o asemenea comportare e foarte obișnuită pe mare, deși, bineînțeles, nu și atunci cînd pot fi salvate vieți omenești.

Ne-am văzut, așadar, de drum, lăsînd în urmă epava să lunece în derivă, ca o grădină pentru scoici și ca o jucărie pentru rechini.

— Ia te uită ! exclamă deodată Jackson, aplecîndu-se peste copastie și tușînd. Asta-i un cosciug marinăresc. Ce părere ai, Năsturel ? Îți place ? N-ai vrea să faci o plimbare cu morții ăia ? Așa-i c-ar fi grozav ?

Și încercă din nou să ridă, însă nu putu din pricina tusei.

— Nu ride de nenorociții ăia — îl repezi Max, cu o mutră gravă. Le vezi doar trupurile, dar sufletele lor sînt mai departe acum decît Capul Bunei Speranțe.

— Buna Speranță, Buna Speranță ! răcni Jackson, cu un rinjet înfiorător, maimuțărindu-l pe neamț. Nu mai au nici o speranță, bătrîne, s-au înecatără și-au mierlit, cum o s-o mierlim și tu, și eu, Max, într-una din nopțile astea întunecoase.

— Ba nu — protestă Blunt — toți marinarii sînt mințuiți ! Ei trec prin multe furtuni pe pămînt, dar sus în ceruri îi așteaptă vreme bună.

— De unde-ai mai scos-o și pe-asta, grecule ? Din Car-tea Viselor aia a ta ? strigă Jackson, tușînd. Nu-mi mai vorbi mie de ceruri, e-o minciună, o știu bine, iar ai de cred în ea sînt niște zevzeci. Îți închipul cumva, gre-cule, că pentru *tine* e-un cer ? Crezi c-au să te lase acolo pe *tine*, cu mîinile astea minjite de catran și cu părul ăsta dat cu ulei ? Văleleu ! Cînd vreun rechin o să te-nghită într-una din zilele astea, o să vezi tu ce-nseamnă să mori, „Cockney irlandez” ce ești ! Da, o să fii înghițit întocmai ca unul din hapurile tale ! Tare mi-ar plăcea să văz tot vasul ăsta înghițit de maelstrom, ca o cutiuță cu prafuri. Asta doză, mai zic și eu !

Și spunînd acestea, se depărtă, cu mîinile la piept și tușînd de parcă i-ar fi sunat ceasul.

Jackson părea din zi în zi mai bolnav, atît trupește cît și sufletește. Vorbea rareori, mai mult ca să contra-zică, să batjocorească sau să înjure ; și deși fața i-era din ce în ce mai străvezie, ochii lui păreau tot mai aprinși, ca și cum ar fi vrut să-i lase arzînd peste cadavrul lui, aidoma unor candelă.

Cu toate că nu călcase niciodată într-o biserică și n-avea habar de creștinism — în orice caz, nu mai mult decît un pirat malaez — și cu toate că nu știa carte de loc, era în chip spontan ateu și necredincios ; în lungile nopți de cart se băga în discuții aprinse, ca să demonstreze că nu există pe lume nimic în care să poți crede, nimic vred-nic de a fi iubit, nimic pentru care să merite să tră-iești, ci numai lucruri urite și vrednice de ură. Era un nebun deznădăjduit și, întocmai ca un indian sălbatic — cu care și semăna, cu fața lui tăbăcită și cu pomeții proe-minenți — ai fi zis că-i certat cu cerul și cu pămîntul. Un adevărat Cain plutitor purtînd pe fruntea-i galbenă sem-nul unui blestem de nepătruns și hotărît să corupă și să sfișie orice inimă ar fi bătut lingă el.

Dar omul părea să ascundă într-însul mai multă suferință decît ticăloșie, iar însăși ticăloșia lui părea să izvorască din suferință. Și, în ciuda hidoșeniei lui, avea uneori în priviri o expresie negrăit de jalnică și vrednică de plîns ; chiar dacă au existat momente cînd aproape că l-am urît, totuși niciodată nu mi-a inspirat cineva atîta milă cîtă mi-a inspirat acest Jackson.

Un pasager ciudat și o fată misterioasă

Pînă acum n-am prea vorbit despre pasagerii de pe corabia noastră. Dar înainte de a pomeni, măcar în treacăt, despre ei, se cuvine să știți că „Highlander“ nu era un pachebot care naviga între New York și Liverpool la anumite intervale, făcînd legătura cu alte pacheboturi surori. Nu! Era doar ceea ce se numește un vas comercial, care pornea la drum fără un program precis, după bunul său plac, neavînd nici un fel de obligații, deși New York-ul și Liverpool-ul erau singurele sale ținte. Navele comerciale care nu sînt nici pacheboturi, nici transoceanice sînt îndeobște numite de marinari *vase de tranzit*, ceea ce înseamnă că ele sînt azi aici, mâine altundeva, aidoma cîinilor de pripas.

Personal, n-aveam de ce să regret că nu lucram pe bordul unui vas transoceanic, fiindcă, din ceea ce-mi spusese unii marinari care navigaseră pe asemenea vase, reieșea că echipajul lor se spetește muncind ca să facă față termenelor presante și ca să le mențină reputația de vase rapide. Iată de ce, deși sînt cele mai bune nave cu putință, construite cît se poate de temeinic din cele mai bune materiale, ajung totuși, după cîtiva ani de goană cu vîntul în față, să-și șubrezească sănătatea — întocmai ca tinerii prea robuști care își trăiesc prea grăbiți anii tinereții — și să fie vîndute pe-o nimica toată, îndeobște oamenilor din Nantucket, New Bedford și Sag Harbor, care le repară și le echipază pentru vînătoarea de balene.

Așa se face că, un vas care altădată transporta ca turiști, spre Liverpool sau Londra, niște domni și doamne vesele și elegante, ajunge să transporte cu timpul niște harmoniști care se duc în Pacific, ocolind Capul Horn. Cabina cu pereți de mahon și arțar, care adăpostea cîndva mese de joc făcute din lemn de palisandru și ibrice de cafea strălucitoare, și în care scînteiaseră odinioară atîtea

sticle de șampanie și atîția ochi, adăpostește acum vreun căpitan ciolănos din Martha's Vineyard, care, ajungînd în Golful Insulelor din Noua Zeelandă, invită la masă o droaie de sălbatici și șefi de trib goi-goluți; pe cînd căpitanul pachebotului făcea onorurile de gazdă în fața unor literați, a unor vedete de teatru, a unor principii străini și a unor gentlemen bogăți și cultivați, care, în timpul croazierelor lor transatlantice, obișnuiau să birfească, să vorbească despre politică sau să spună glume. Chiar și puntea de comandă, pe care se plimbau aceste persoane simandicoase, e strivită acum de cîte un cap enorm de cașalot și de uriașe cantități de spermantet; și peste tot miroase a untură de pește. *Sic transit gloria mundi!* Așa se stinge fala și slava pacheboturilor! E ca și cum un importator de mătăsuri franțuzești ar da faliment și s-ar apuca să fiarbă săpun.

Nefiind, așadar, un vas transoceanic, „Highlander“ nu prea avea destule cabine pentru pasageri — cred că nu erau mai mult de cinci-șase, cu cîte două sau trei paturi. În orice caz, acum avea la bord un singur pasager de cabină reglementar, adică o persoană care să nu-l fi cunoscut dinainte pe căpitan, care să-și fi plătit biletul și care să se fi imbarcat, cu bagajul, ca un om de afaceri.

Acel pasager solitar era un omuleț foarte scund, care nu vorbea niciodată cu nimeni și căruia căpitanul îi vorbea foarte rar.

Era, poate, un reprezentant al școlii de surdo-muți din New York, care se ducea la Londra să țină o conferință la Exeter Hall, despre semnele Timpului.

Părea totdeauna cufundat în gînduri negre; sedea pe covertă, cu brațele încrucișate și cu capul atîrnîndu-i pe piept, apoi se ridica și privea în direcția vîntului, ca și cum ar fi descoperit brusc vreun prieten. Dar se retrăgea numaidecît, cu o mutră dezamăgită, în cabina lui, unde-l puteai vedea prin ferestruică stînd într-o poziție ciudată, cu fundul vîrit în pat și cu capul, brațele și picioarele afară: medita adînc, cu degetul arătător la nas. Nu-l vedeai niciodată cufundat în lectură, nu juca niciodată cărți, nu fuma, nu bea vin, nu făcea conversație și nu-și mîncea niciodată desertul la prînz.

Părea un adevărat microcosm, o mică lume autonomă, care nu simțea nevoia să apeleze la contribuțiile universului înconjurător. Se emiteau o sumedenie de ipoteze în legătură cu el : cine era și cu ce se ocupa ? Marinarii, care sînt întotdeauna curioși să afle asemenea lucruri și care-i critică pe pasageri mai mult decît își dau aceeași seama, își storceau creierii ca să găsească explicații — dintre care unele erau pe cît de bizare, pe atît de caracteristice.

Unul dintre marinari spunea, de pildă, că omulețul e un curier misterios care transporta la curtea Angliei mesaje secrete ; alții opinau că-i un doctor ambulant sau un subchirurg, dar n-am aflat niciodată de ce credeau asta ; alții afirmau că trebuie să fie ori un bigam fără scrupul, care fugea de ultima-i nevastă și de copilașii săi, ori un mare escroc — falsificator, spărgător de bancă sau tilhar — care se întorcea în patrie cu prada lui. Un marinar era de părere că omulețul ar putea fi un asasin englez, copleșit de remușcări, care se întorcea în țară pentru a face mărturisiri complete și a muri în ștreang.

Era însă cam ciudat că printre opiniile lor înțelepte și uneori dogmatice, nu se strecura nici măcar una singură care să aibă la bază mila. Nu ! Toate porneau de la premisa că omulețul era un ticălos din punct de vedere moral și religios. Dar așa se întîmplă pretutindeni în lume. Sărmane omuleț ! Dac-ai fi bănuît măcar o iotă din părerile lor despre tine, nu știi ce-ai fi făcut !

Neștiind însă nimic despre aceste păreri și presupuneri, misteriosul pasager își vedea de treabă, liniștit și sobru, fără să deranjeze pe nimeni și fără să fie deranjat de cineva. Cîteodată, în vreo noapte cu lună, îl vedeaîi lunecînd pe punte ca un strigoi, de la un catarg la altul, cînd rotindu-se în jurul luminatorului, cînt tremurînd în preajma habitaculului. Blunt, cel cu Cartea Viselor, jura că omulețul e-un vrăjitor și lua cîte-o doză suplimentară de săruri ca să se apere de vrăjile lui.

Pasagerul acesta fu victima unei întîmplări hazlii, la numai cîteva zile de la plecarea vasului din port. Există

un vechi obicei printre marinarii din flota comercială : să lege fedeleș în greement pe orice pasager neîndemînat prins că încearcă să se cațăre pe catarge, fie chiar numai cîteva pași. Obiceiul acesta se numește „desfășurarea aripilor vulturului“ ; înainte de a fi slobozit, omul trebuie să promită că va oferi echipajului destui bani pentru băutură.

Cum acesta e unul din scopurile urmărite de marinari, ei pîndesc totdeauna prilejul de a stoarce asemenea biruri pasagerilor nepreveniți, deși nu o fac niciodată în prezența căpitanului ; cît despre secunzi, ei se uită în altă parte și se ocupă cu alte treburi ori de cîte ori prind de veste că marinarii fac acest lucru. Avînd la bord un singur pasager de cabină și încă unul atît de liniștit și de nebăgăreț, marinarii noștri nu prea aveau șanse de a obține ceva.

Totuși, într-o dimineață extrem de plăcută, pe cine vedem noi cocoțat la jumătatea catargului de mizenă ? Chiar pe dumnealui ! Cu brațele și picioarele încolăcite zdravăn în jurul catargului contempla orizontul, cu capul răsucit într-o poziție înfricoșătoare. Ai fi zis că se trezise dintr-un coșmar și că se cățăraseră pînă-acolo, sub imperiul unui inexplicabil acces de demență.

— Dumnezeule ! exclamă secundul, care era cam mu-calit. O să cădeți, domnule ! Hei, steward, așterne o saltea pe punte sub dumnealui !

Atîta i-a trebuit marinarului nostru din Groenlanda ! Apucînd o parimă, s-a cocoțat pe furiș în spatele pasagerului și, fără să scoată o vorbă, a-nceput să-l lege de mîini și de picioare. Pasagerul era mai mut ca oricînd, de uimire, dar în cele din urmă protestă vehement ; zadarnic însă, fiindcă teama de a nu cădea îl făcea să-și țină mîinile lipite de parimă, împiedicîndu-l astfel să opună o rezistență cît de cît eficace, așa că în curînd deveni un „vultur“ strașnic, spre marea satisfacție a echipajului.

Abia acum se vădi că pasagerul acesta bizar era foarte bilbiit, ceea ce explica, într-o oarecare măsură, atîtutudinea lui rezervată.

— Ce-ce-ce-i as-s-s-ta ?

— Desfășurăm aripile vulturului, domnule — îi răspunde groenlandezul, socotind că aceste câteva cuvinte lămuresc dintr-o dată lucrurile.

— Ce-ce-ce-n-ce-n-seamnă asta ?

— A face cinste la toți, domnule — răspunde groenlandezul, surprins de ignoranța celui alt, care nici n-auzise de acest obicei pînă atunci.

În cele din urmă, după ce făgădui în silă să se supună condiției puse de marinar și după ce-i înmînă două jumătăți de coroană, nefericitul pasager fu lăsat să coboare.

Ultima oară l-am văzut pe omuleț ieșind pe poarta Docului Prințului din Liverpool și urcîndu-se într-o cabrioletă, care l-a dus spre o destinație necunoscută. N-avea cu el decît o valiză și o umbrelă, dar buzunarele-i păreau burdușite : poate că le folosea ca geamantane.

E locul să vorbesc aici și despre o altă persoană, încă și mai misterioasă, deși într-alt fel, și anume despre o tinărară și fermecătoare fată. Ei, ce ziceți de asta ? Da, o fată numai bună să interpreteze rolul *Caporălesei în alb* — o fată cu o înfățișare milităroasă, al cărei tată trebuie să fi fost un general. Avea un păr castaniu, ochii albaștri, obrații trandafirii, iar căpitanul Riga era prietenul ei cel mai devotat.

La întrebările curioase ale marinarilor în legătură cu fata, stewardul obișnuia să răspundă că-i fiica unuia dintre vătafii docurilor din Liverpool, care-o trimisese în America pentru a-și îngriji sănătatea și a-și desăvîrși educația ; fata făcuse voiajul pe acest vas, sub tutela căpitanului, care era prieten intim cu vătaful, iar acum se întorcea acasă.

Căpitanul se purta într-adevăr ca un tată cu ea și se plimba adesea cu fata atîrnată de brațul lui ; treceau amîndoi pe lingă sărmanul emisar secret, care le arunca cîte o privire uimită, ieșind o clipă din reveria lui, ca și cum ar fi socotit că purtarea căpitanului e cam prea îndrăzneată.

Avînd în vedere frumusețea fetei, mă gîndeam că purtarea lui era mai degrabă neelegantă, ca să nu zic prea mult : căpitanul profita de ocazie ca să se plimbe cu ea

pentru a-și uza hainele vechi — fiindcă nici un gentleman nu s-ar gîndi să-și cruțe îmbrăcămintea cea bună cînd se află în societatea unei doamne : dimpotrivă, abia așteaptă prilejul să-și terfelească hainele bune, transformîndu-le într-o punte deasupra unei băltoace, așa cum făcea Sir Walter Raleigh, pentru ca doamnele să nu-și murdărească tălpile condurilor lor eleganți. Dar acest căpitan Riga nu era un Raleigh și, precum am mai spus, nu semăna de loc c-un gentleman adevărat. Totuși poate că-și pusese hainele vechi anume pentru a dovedi, prin disprețul arătat îmbrăcămintei, că nu era decît tutorele tinerei fete, căci mulți tutori umblă îmbrăcați ca vai de lume, dar nici nu se sinchiesc de ținuta lor neglijentă.

Cu toate acestea, de-a lungul întregii călătorii am asistat la jalnicul flirt dintre fata aia milităroasă și căpitanul acela prost îmbrăcat, care făcea pe tutorele ei. Și nu încape îndoială că dacă maică-sa, în ipoteza că era încă în viață, ar fi văzut-o pe fată, i-ar fi servit o nesfîrșită lecție de bună purtare, oferindu-i și un exemplar din manualul doamnei Ellis despre „Fiicele Angliei”¹ ca să-l studieze cu luare-aminte.

Nu voi mai spune despre această nimfă anonimă nimic altceva decît că, atunci cînd am sosit la Liverpool, dumneaei a ieșit din cabină într-o rochie de mătase bogat brodată, cu un vâl și o pălărie de dantelă, și cu un soi de umbrelă chinezească, sau parasol, pe care unul dintre mateloți l-a calificat drept „mirobolant” ; iar căpitanul a urmat-o, îmbrăcat în costumul lui cel mai elegant, cu o pălărie de fetru și cu un baston cu măciulia de aur ; s-au urcat amîndoi într-o trăsură, și duși au fost ; pe ea n-aveam s-o mai văd niciodată și, deși sper că-i merge bine și că-i fericită, am unele îndoieli.

Rămîne să vorbesc acum despre pasagerii de clasa a doua. Erau vreo douăzeci, treizeci, mai toți lucrători care se întorceau în patrie împreună cu nevestele și copiii lor, după o ședere rodnică în America. Aceștia erau singurii

¹ Sarah Stickney ELLIS — scriitoare engleză, propagandistă afocată a sectei quakerilor, autoare a unei cărți moralizatoare intitulată „Fiicele Angliei” (1838). (n.t.)

pasageri de clasa a doua pe care-l văzusem, pînă cînd, într-o dimineată, devreme, în lumina sură a zorilor, cînd am ajuns în fața Capului Limpede¹ — extremitatea sudică a Irlandei — am zărit un irlandez înalt îmbrăcat într-o cămașă de dril jerpelită, ieșind prin bocaportul de la prova și rezemîndu-se de parapet, cu ochii țintă spre țărm, ceea ce nu-l împiedica să se scarpine la spate cu amîndouă minile. Am tresărit cu toții la vederea lui, fiindcă nimeni nu-l mai zărise pînă atunci; dar cînd ne-am gîndit că rămăsese poate tot timpul în culcușul lui, ni s-a dezvăluit numai decît și cauza probabilă a scărpinatului.

Era să uit de un alt pasager, un băiețuș de-o șchioapă, din Anglia, care, la vreo două zile de la plecarea vasului din New York, s-a ivit deodată pe punte și a cerut ceva de mîncare.

Era, pare-se, fiul unui dulgher care, răminînd văduv, plecase în America singur, cu același vas, în urmă cu șase luni, și murise curînd după aceea de prea multă băutură, lăsîndu-și băiatul orfan în țară străină. Timp de mai multe săptămîni, băiatul trăise în preajma cheurilor, hrănindu-se pe apucate cu melasa scursă din butoaiele descărcate de pe corăbiile din Indiile de Vest sau cu portocalele și lămiile ce pluteau uneori în bazinul docurilor. Își petrecea nopțile cînd în cîte o dugheană din piață, cînd în vreo cocină goală de lingă debarcader sau pe treptele vreunei case, odată a dormit chiar la corpul de gardă, fugind de-acolo a doua zi dimineată, printre picioarele paznicului, tocmai cînd acesta îl lua la refec pe un alt vagabond, care trăia din mila obștească.

În cele din urmă, tot rătăcind pe cheu, s-a întîmplat să zărească vasul nostru și l-a recunoscut numai decît ca fiind vasul ce-l adusese pe el și pe tatăl său din Anglia. Hotărîndu-se pe loc să se imbarce, l-a acostat pe căpitan, i-a spus ce pățise și l-a rugat să-l ia la bord. Căpitanul l-a refuzat, dar băiatul acesta viteaz nu s-a lăsat, ci s-a ascuns pe vas înaintea plecării sale din port; și s-a vîrît între

¹ În original, *Cape Cléar* sau *Clare*, promontoriul sudic al insulei cu același nume, din Oceanul Atlantic. (n.t.)

punți, ba mai mult încă, în spațiul îngust dintre două butoaie mari de apă, de unde își scotea din cînd în cînd capul ca să respire. Odată, într-o noapte, un pasager de clasa a doua s-a sculat și a-nceput să zgîndăre c-un băț, locul unde se ascunsese băiatul, crezînd că-i un șobolan neobișnuit de mare, furișat pe vas ca să străbată Atlanticul. Mulți pasageri de acest fel fac mereu naveta între Liverpool și New York.

De îndată ce și-a manifestat prezența pe vas — ceea ce a avut grijă să facă abia după ce și-a închipuit că uscatul nu se mai vedea — a fost chemat de căpitan, care l-a scărmanat zdravăn, amenințîndu-l că-l va azvîrli peste bord ca o delicatesă pentru rechini, dar care apoi i-a spus secundului să-l trimită la teuga, ca să stea printre marinari. Aceștia l-au primit cu brațele deschise; însă, înainte de a-l răsfăța, l-au spălat bine în jgheaburi, de unde a ieșit curat ca lacrima, vădindu-se un băiat frumușel, deși cam slăbănog și cam palid din pricina suferințelor îndurate. Totuși, primînd o bună îngrijire și mîncare din belșug, ajunsese cînd să se îngrășe; nu peste multe zile arăta la fel de chipeș și voinic ca un băiețuș crescut într-o grădiniță englezească.

Marinarii se ocupau de el cu un interes plin de căldură. Unul îi meșterise o pălărioară cu o panglică lungă; altul îi croise o jachetică, altul niște pantaloni hazlii, cam ca șalvarii pe care-i poartă marinarii din flota de război, încît ajunsese să semene cu un secund în miniatură. Bucătarul îi dăruise apoi un castronaș și o străchiună de cositor; stewardul îi oferise în dar o lingură de tinichea, iar un pasager de clasa a doua îi făcuse cadou un briceag. Astfel înzestrat, băiatul obișnuia să șadă cocoțat, la orele de masă, în mijlocul scării de la teuga, bătînd toba în tinichelele lui și arătîndu-se vesel ca un greier. Era un băiețuș neobișnuit de drăguț, isteț și voios, în vîrstă de numai șase ani, și ți se rupea inima de milă cînd te gîndeai că rămăsese singur pe lume. Cine ar fi putut spune dacă era sortit cumva să ajungă ocaș în New South Wales, ori deputat în parlament din partea circumscripției Liverpool? Cînd am ajuns în acel port, am făcut o chetă pentru el — căpitanul, ofițerii și chiar pasagerul acela misterios contribuind cu urările lor de

bine, iar mateloții și pasagerii de clasa a doua oferind laolaltă vreo cincisprezece dolari în numerar și în tutun. Era să uit însă că fiica vătafului docurilor i-a dăruit o frumoasă batistă de dantelă și o casetă, suveniruri foarte prețioase, dar cam nepotrivite. Astfel copleșit de daruri, micul erou a coborât singur pe țărm și s-a pierdut în mulțimea ce se îmbulzește pe cheurile din Liverpool.

Se cuvine să menționez aici, pentru a atenua oarecum impresia pe care o va fi făcut asupra cititorului caracterul lui Jackson, că acesta i-a arătat la început prietenie în fel și chip băiețușului, care însă se ferea totdeauna de dînsul; încît, pînă la urmă, iritat de purtarea piculuiui, Jackson nu i-a mai vorbit; se părea chiar că ajunsese să-l urască pe acest băiețuș nevinovat, așa cum ura restul omenirii.

Cît despre flăcăul din Lancashire, era un mare nătărău, precum am mai dat a înțelege. Atît de puțin ne sinchiseam de el, încît l-am lăsat să coboare pe țărm fără să-i adresăm un cuvînt; un singur om a ținut să-i spună adio.

XXIV

**Redburn începe să se cațăre pe
catarge ca o maimuță**

Dar încă n-am ajuns la Liverpool, deși, întrucît nu prea mai sînt multe de spus în legătură cu restul voiajului, ar fi bine ca vasul să ajungă cît mai curînd acolo. Între timp să profităm de scurtul răgaz ce ne mai rămîne pentru a arăta ce progrese făcusem în deprinderea îndatoririlor unui marinar.

După eroica mea ispravă —, desfășurarea „contrarîndunicii” — secundul începuse să nutrească speranța că va face din mine un bun marinar. În generozitatea lui, el

imi porunci să las munca de supraveghere a cotețului de găini în seama băiatului din Lancashire, ceea ce am făcut cu dragă inimă. După aceea am avut grijă să mă arăt foarte prompt ori de cîte ori mi se cerea să mă cațăr în arboradă, treabă care devenise un fleac pentru mine; nimic nu mă amuza mai mult decît să șed ore-ntregi pe una din vergile velei gabier, ajutîndu-l pe Max sau pe groenlandez.

Pe mare, mateloții sînt veșnic ocupați cu „înfășurarea”, „înfășurarea” și împodobirea sau repararea în fîl și chip a nenumăratelor sarturi și straiuri, ori cu cirpirea pinzelor; ei își fac pe punte un soi de țarc, împrejmuit cu parime, unde împletesc o fringhie rudimentară, botezată *spun-yarn*. O împletesc cu ajutorul unui vinci; băiatul din Lancashire trebuia să furnizeze energia necesară punerii în mișcare a vinciului. Ca material, foloseau așa-numitul *junk* — bucăți și capete de parimă uzată, ale căror fire sînt scoase și răsucite apoi din nou, cam în felul cum sînt culese literele unei cărți.

Acest *junk* poate fi cumpărat în dughenele speciale de pe cheuri — un soi de văgăuni stranii, îndeobște subterane, pline de fier vechi, straiuri uzate, macarale ruginite și alte articole marinărești ieșite din uz, și păzite de niște bătrîni fioroși la înfățișare. Cu pantalonii lor minjiți cu catran și cu bărbile lor galbene ca un șomoieg de cîlți, parc-ar fi niște pirați, iar mărfurile expuse de ei spre vînzare îmi aminteau, fără voia mea, de o plajă acoperită cu parime și carene, azvirlite la țărm de-o furtună.

Da, ajunsesem sprinten ca o maimuță, iar la auzul ordinului „Sus, băieți!”, eram printre primii care se cățărau pe catarge.

Dar prima oară cînd, într-o noapte întunecoasă, împreună cu alți unsprezece marinari am primit ordinul să terțarolăm vela gabier și cînd m-am pomenit atîrnat peste vergă, deasupra corăbiei ce se bălăbănea și se zbuțiuma ca un cal zălud, am simțit c-o să cad de-acolo; gîndindu-mă însă la patul cu saltea de puf de-acasă, m-am agățat cu ghearele și cu dinții de vergă, deși nu exista nici o șansă ca să pot sforăi pe ea. După ce-am repe-

tat de mai multe ori manevra asta, m-am obișnuit și nu peste multă vreme am ajuns să leg parimele la fel de temeinic și de repede ca oricare dintre ei, fără să fac vreodată ceea ce se numește „un nod de bunică”; apoi coboram pe straiuri, nu pe sarturi. E uimitor cât de repede își poate învinge un băiat teama de a se sui în arboradă. În ce mă privește, nervii mei deveniseră la fel de neclintii ca diametrul pământului și mă simțeam la fel de neînfricat pe verga rîndunicii, ca Sam Patch¹ pe stîncă de deasupra Niagarei. Spre mirarea mea, am mai constatat că-i mai ușor să te cațări pe catarg în largul mării, chiar pe vreme de furtună, decît atunci cînd vasul e ancorat în port. Fiindcă, urcușul făcîndu-se totdeauna pe partea dinspre vînt, arborada devine un fel de scară cînd vasul se apleacă într-o rînă, pe cînd în port rămîne dreaptă, aproape verticală.

Și-apoi, tangajul și ruliul comunică un fel de vitalitate plăcută corăbiei, astfel încît deosebirea între a te urca pe catarg în timp ce vasul plutește și a te urca în timp ce vasul e ancorat în port este cam aceeași ca între a călări un cal adevărat și unul de lemn. Chiar dacă armăsărul viu și adevărat te trîntește la pămînt, asta te bucură mult mai mult decît o cădere rușinoasă de pe celălalt cal.

Îmi plăcea nespus de mult să întind zburătorii și rîndunicile pe un vînt puternic, ceea ce se face cu amîndouă miinile.

Era ceva delirant în treaba asta; simțeam că-ți crește inima de bucurie și că singele îți aleargă mai repede prin tot trupul cînd te pomîeneai azvîrlit, la fiecă ruliu, în norii de pe cerul furtunatic; planînd ca un înger justițiar între cer și pămînt, cu amîndouă miinile slobode, cu un picior înfipt în greement și cu celălalt undeva înapoia ta, în văzduh. Pinza se umfla ca un balon, cu un bubuit de tun, apoi se prăbușea și se făcea cît un pumn de mică. Iar sentimentul că domini pinza rebelă și o legi ca pe-o sclavă de catarg, înfășurînd-o în saulă, îți dădea un sentiment de mîndrie și de forță, un sentiment cam ca

¹ Personaj în genul lui Păcală. (n.t.)

acela pe care-l va fi încercat tînărul rege Richard cînd l-a doborît pe răsculații lui Wat Tyler¹.

În ce privește cîrmitul, nu m-au lăsat niciodată să trec la timonă, decît o singură dată, în timpul unui calm plat cînd un cîrmaci avea cam tot atîta de făcut ca și galionul de sub bompres. În treacăt fie spus, galionul acela era în felul lui un pasager, despre care am uitat să vorbesc. Era o namilă de scoțian, înfășurat într-un tartan strălucitor ce-i lăsa genunchii goi, cu niște obiele vîrgate, cu o tichie albastră și cu obrajii cei mai rumeni din lume. Era viteaz pînă-n măduva-i de lemn și făcea față la greu și la bine, așa cum stătea, cu un picior împins puțin înainte și cu brațul drept întins fără teamă spre valuri. Era o plăcere să-l vezi pe vreme de furtună, stînd la datorie ca un erou și străbătînd Țara de sus și Țara de jos dintre talazuri, în timp ce corabia își croia drum, spumegînd. Era un veteran cu multe cicatrice, rămase de la multe bătălii navale; iar cînd a ajuns la Liverpool, un meșter de-acolo i-a amputat piciorul stîng și i l-a înlocuit cu un altul care, îmi pare rău că trebuie s-o spun, nu i se potrivea prea bine, fiindcă după aceea veteranul avea să arate ca și cum ar fi șchiopătat. Meșterul acela de galioane i-a dat și un alt nas, i-a dres un ochi și i-a cusut o gaură în tartan. După aceea a sosit și-un zugrav și i-a făcut din nou toaleta, dîndu-i un costum nou-nouț, cu un pled de toată frumusețea.

Nu știu ce-a devenit Donald, dar sper că-i bine, sănătos, cu o pensie frumoasă, undeva în „Căminul marinarilor” de pe Staten Island.

Motivul pentru care nu mi se dădea prilejul de a învăța să cîrmesc era că aș fi prea tînăr pentru treaba asta; conducerea unui vas este o mare artă, de care depind multe, mai ales scurtarea călătoriei, fiindcă, dacă timonierul e un tip neîndeminatic, neglijent sau care nu-și cunoaște datoria, el conduce vasul în așa fel, încît acesta pare cuprins de o jalnică nehotărîre în privința destinației sale; bunăoară într-o călătorie spre Liverpool, ar

¹ Wat Tyler (+ 1381) — conducătorul unei răscoale țărănești, reprimată sîngeros de regele Richard al V-lea. (n.t.)

putea să se îndrepte un timp spre Gibraltar, apoi spre Rotterdam sau naiba ştie unde, ceea ce nu-i doar o pierdere de vreme. Un cîrmaci adevărat nu slăbeşte corabia nici zi, nici noapte şi încearcă să navigheze în linie dreaptă de la un port la altul.

Cînd se abate pe neaşteptate o furtună, orice neatenţie sau lipsă de promptitudine la cîrmă poate provoca o „ambardee” sau chiar ceva mai rău. Pasagerii din cabine nu vor afla niciodată ce s-a întimplat cînd se vor pomeni că se scufundă, luîndu-şi pentru totdeauna rămas bun de la lună şi de la stele.

Mulţi dintre ei nici nu se gîndesc, fiind nişte gentlemen, ce personaj important şi vrednic de stimă e acest găligan îmbrăcat c-un veston de culoarea mazărei, pe care-l văd stînd la cîrmă cînd cu ochii pe sus, cînd privind în direcţia vîntului sau spre busolă. Păi în mîinile lui e toată viaţa şi veşnicia voastră ! Cu o mişcare aproape imperceptibilă a unei spiţe, pe timp de furtună, el poate da mult de lucru avocaţilor şi notarilor, care stabilesc drepturile de moştenire înscrise în testamente.

Da, puteţi să vă zgîiţi la el ! Nu prea are aerul unuia care-ar putea să devină complice c-un moştenitor legitim, nu-i așa ? Şi totuşi, așa e. De aceea priviţi-l cu luare-aminte, poftiţi-l din cînd în cînd jos în cabina voastră, după vreo furtună, şi împrieteniţi-vă cu el ; un pahar de rachiu vă va ajuta..

Iar dacă dumnevoastră sau moştenitorii dumneavoastră aveţi vreo treabă cu asiguratorii, nu-l slăbiţi din ochi pe cîrmaci. Dacă observaţi că toţi marinarii trimişi la cîrmă sînt neglijenţi sau nepricepuţi, iar căpitanul îi ceartă şi-i muştruluieşte adesea („Dobitocule, vezi că se abate din drum” sau „Ține-o drept, ticălosule, uită-te la busolă !”), atunci coboriţi grabnic în cabine şi, dacă încă nu v-aţi făcut testamentul, luaţi repede o hîrtie şi scrieţi-l ; iar cînd e gata, viriţi-l într-o sticlă, așa cum a făcut Columb cu jurnalul lui, căci poate va ajunge la ţărm în vreme ce dumnevoastră vă veţi fi înecat în toiul următoarei furtuni.

Dacă, din motivele arătate mai sus, nu eram lăsat la timonă, am ajuns, în schimb, să citesc roza vînturilor ; desenînd o copie a ei pe una din paginile goale ale „Avuţiei naţiunilor”, am studiat-o în fiecare dimineaţă ca pe tabla înmulţirii.

Îmi plăcea să arunc o privire în habitacul şi să urmăresc acul busolei ; mă întrebam cum de arăta spre nord, mai degrabă decît spre sud sau spre vest, căci nu ştiu să existe vreo explicaţie precisă pentru orientarea acului busolei într-o direcţie sau alta. S-ar părea, de asemenea, că, de vreme ce de la începutul lumii încoace direcţia migraţiilor a fost spre vest, acul busolei ar trebui să fie şi el îndreptat spre vest ; în realitate însă degetul său arătător e veşnic îndreptat spre Pol, unde sînt foarte puţine puncte de atracţie pentru un marinar, deşi găseşte acolo gheaţă din belşug pentru băuturile-i preferate.

Habitacul, adică lăcaşul busolei, merită să fie descris măcar în cîteva cuvinte. E o căsuţă aşezată pe un postament, chiar în faţa timonei — o căsuţă cam cît o colivie, cu porţiţe de lemn glisante ce se deschid spre două salonaşe. Două coşuri ies pe acoperiş pentru a evacua fumul felinarului aprins înăuntru noaptea. Vopsită în verde, colivia are pe două laturi un fel de obloane veneţiene, iar pe o altă latură două ferestruici de sticlă, încît seamănă cu o vilişoară cochetă, cu un pavilion estival aşezat la capătul unei alei umbroase. Dacăş fi fost căpitan, aş fi sădit viţă în nişte lăzi speciale, puse de jur împrejurul habitacului ; sau aş fi pus înăuntru canari ca într-o colivie adevărată. E uimitor cît de mult se poate schimba la înfăţişare pînă şi cel mai mărunţ obiect sub bagheta magică a bunului gust.

Să nu uit de cîrma însăşi, o cîrmă de construcţie nouă, foarte pe placul căpitanului : un sistem complex de dinţi, de roţiţe, de fuse, toate din alamă şlefuită, încît ai fi zis că-i o presă tipografică sau un război me-

Marinarul e un om care se
pricepe la toate

canic. Marinarii însă nu prea o iubeau, din pricina rănilor căpătate de degetele lor neprevăzătoare, prinse adesea între dinții și roțile complicatei mașinării. Uneori, pe o mare calmă, cînd vreo hulă ridica pe neașteptate vasul, cîrma se rotea de la sine, tirîndu-l pe cîrmaci în jurul ei, ca pe Ixion¹, și lovindu-l adesea zdravăn — ceva asemănător cu tragerea pe roată.

Așa-numitul *harness-cask*, un soi de dulap sau mai degrabă răcitor în care marinarii își țineau rațiile de carne de porc și de vită primite pe-o săptămînă, merită de asemenea să fie pomenit aci. Făcea parte din mobilierul punții superioare. De formă ovală, era încins cu niște doage argintate, prinse în șuruburi aurite, și avea un lacăt aurit, frumos cizelat. În cite o după-amiază, căpitanul venea și se așeza acolo ca să fumeze, cu o tichie chinezească cu ciucuri pe cap și cu-o havană aromată între dinții săi albi, ascuțiți, ca de ciine. Tare-i mai plăcea căpitanului Riga să huzurească!

Și-apoi minunatul *cabestan*! Mindria și gloria întregului echipaj, și copilul răsfățat al bucătarului, a cărui datorie și grijă statornică era să-l țină curat și lustruit ca un ceainic. Pasagerii de clasa a doua îl priveau de la distanță, cu admirație. Întocmai ca o masă de salon, își înălța drept în mijlocul punții trupul strălucitor, împodobit cu stele de aramă și cu încrustații de lemn de mahon, în formă de diamante. Acesta era divanul căpitanului și masa de scris a primului secund, care-și ținea în despărțiturile dintre barele de fier hîrtia și creioanele necesare diferitelor rapoarte.

Aș putea vorbi și despre așa-numitul *tambuchi*, folosit ca un fel de canapea de către ofițeri, precum și despre grilajul care împrejmuia arborele-maestru, adăpostind în mijloc o mică arcă de pînză, vopsită în verde; un cățeluș alb, cu o panglică albastră la gît, aparținînd fiicei vîtafului docurilor, își făcea plimbările matinale și lua aer în această mică ediție a faimosului *Bowling-Green*² new-yorkez.

¹ Personaj din mitologia greacă, pedepsit de Zeus să fie legat de o roată de foc care se învîrtea veșnic. (n.t.)

² Popicărie. (n.t.)

Am băgat de seamă că, pe măsură ce învățam să mă achit de îndatoririle mele marinărești și să mă urc în arboradă, oamenii mă tratau cu mai multă considerație, deși nu renunțau cîtuși de puțin la aerul lor de superioritate profesională. Căci simpla cunoaștere a denumirilor parîmelor și familiarizarea cu locurile lor, așa fel încît să le poți apuca pînă și noaptea, pe întunerice, precum și dibăcia de a întinde și a slăbi pinzele, de a terțarola velele gabier sau de a brața vergile, toate acestea, deși alcătuiesc, desigur, o parte indispensabilă a profesiunii de marinar și principala lui activitate, sînt lucruri pe care le poate învăța destul de repede orice începător cît de cît dotat; dar ele sînt net inferioare multor altor cunoștințe stăpînite de un „marinar calificat“.

Ce știam eu, de pildă, despre coborîrea unui arboret și aruncarea lui pe punte în timpul unei furtuni? Aș fi putut eu oare să manevrez un *cap de berbec* sau să prind o parîmă pe *velastraiul mare*, în stilul nautic clasic? Ce știam eu despre legarea unui *pălâncel* și despre nenumerate alte asemenea treburi complicate?

Meseria de marinar presupune o vocație specială, la fel ca meseria de dulgher sau de fierar. De fapt, ea cere mult mai multă îndeminare și infinit mai multă versatilitate.

În marina comercială engleză „mușii“ fac o lungă ucenicie pe mare: șapte ani. Mai toți intră la început pe vasele de cărbuni din Newcastle, deprinzîndu-se astfel cu asprele condiții ale navigației de coastă. Îmi amintesc că am citit într-o veche ediție a „Scrisorilor lui Junius“¹, aparținînd tatălui meu, că, deși cărbunele

¹ Junius — pseudonimul autorului unei serii de scrisori apărute în ziarul englez „Public Advertiser“ între 1769—1771, scrisori care criticau vehement moravurile politice din Anglia. (n.t.)

necesar aprovizionării Londrei putea fi scos din minele de la Blackheath și vândut la jumătate din prețul plătit pe atunci de către londonezi, guvernul nu permitea deschiderea acelor mine, căci asta ar fi însemnat închiderea principalei pepiniere a marinei comerciale britanice.

Un bun marinar trebuie să înțeleagă multe alte profesii. El trebuie să se priceapă nițeluș la brodat, ca să poată împleti gulerașe fanteziste de cîneapă în jurul sarturilor; trebuie să fie oarecum și țesător, ca să poată țese rogojinii de frînghie pentru legarea bărcilor; trebuie să cunoască oarecum arta modistelor, ca să poată face noduri frumoase, spre exemplu cele numite „trandafiri” sau „capete de turci”; trebuie să fie oarecum și muzician, ca să poată cînta cînd manevrează *fungile*; trebuie să fie și un soi de bijutier, ca să fixeze în arboradă „capetele de berbec”; dulgher, ca să poată improviza un catarg dintr-o vergă, în caz de nevoie; trebuie să se priceapă la cusut, ca să cîrpească și să repare pînzele; frînghier, ca să împletească *merline* și *vulpi spaniolești*; fierar, ca să meștească *rodanțe* și cîrlige pentru macarale; într-un cuvînt, trebuie să se priceapă la toate, ca să-și facă bine propria meserie. De fapt, poate că așa se întîmplă în orice domeniu, într-o măsură mai mare sau mai mică, fiindcă omul nu știe nimic pînă nu știe tot — ceea ce e și motivul pentru care nu știm niciodată nimic.

Cînd lucrează sus, în arboradă, marinarii folosesc unelte speciale; pe cele mai mici le poartă cu ei într-un fel de săculeț de pînză, de care nu se despart niciodată.

Prețul pe care-l pun marinarii pe cunoașterea tuturor acestor lucruri e dovedit de o vorbă a lor, aplicată unuia foarte priceput. Pentru a face o deosebire între un asemenea marinar și cei ce știu doar să se cațare pe vergi, să întindă pînzele, să tragă parimele și să țină cîrma, marinarului atoateștiutor i se spune *sailor-man*, adică un artist desăvîrșit în meseria lui.

Din păcate, nu mi se dădea ocazia să mă inițiez în această artă misterioasă decît, cel mult, să mă uit și să

mă gîndesc cum aș putea face și eu toate aceste lucruri la fel de bine ca ceilalți; motivul pentru care eram ținut deoparte era că mă angajasem pe „Highlander” numai pentru călătoria asta — o călătorie scurtă — și nu merita să se ostenească cineva cu mine ca să mă-nvețe ceva, căci roadele acelei învățături ar fi putut să fie culese abia pe următorul vas pe care aș fi lucrat. Nu voiau de la mine decît puterea mușchilor mei — putere destul de mică pe vremea aceea — de care pomeniții artiști să se folosească ori de cîte ori aveau nevoie. În consecință, cînd sus în arboradă se lucra la vreo broderie, eu eram pus la muncile cele mai umile; căci în marina comercială e o lege ca oamenii să muncească, indiferent ce, în timpul cît sînt de cart pe punte.

Adesea mă lăsau peste bord cu o parîmă, înarmat c-un ciocan, ca să curăț ancora de rugină — o treabă care mi se părea plicticoasă și enervantă la culme. O fatalitate stranie urmărea diferitele ciocane pe care le luam cu mine: făceau ce făceau, și-mi cădeau din mînă în mare. Dar rezerva de ciocane părea nelimitată, ca și rezerva de binecuvîntări pe care le primeam din partea secundului pentru neîndeminarea mea.

Alteori mă puneau să culeg cîlți, întocmai ca un ocnaș, iar contactul cu oribila cîneapă mă făcea să mă gîndesc la ștreanguri și spînzurători; sau mă puneau să ascut cavile, ceea ce era și mai rău.

Mă străduiam totuși să rabd toate aceste cazne ca un tînăr filozof și-mi alungam plictiseala, privind printr-un sabord în vreme ce mîinile mele lucrau de zor și repetînd Invocația către Ocean¹ a lordului Byron, pe care-o declarasem adesea pe scena școlii.

Da, mă deprinsesem cu lucrurile astea și ajunsesem să privesc totul cu oarecare răceală, în spiritul lui Seneca și al stoicilor.

Totul, în afară de scularea din pat în toiul nopții, cînd era chemat cartul — cu *asta* nu mă împăcam niciodată.

¹ În poemul „Childe Harold” (Cîntul IV). (n.t.)

Era o deprindere pe care, cu cât o cultivam mai mult, cu atât o respingeam — o treabă cu adevărat mizerabilă.

Gîndiți-vă numai ce înseamnă ca, după ce-ai umblat patru ore pe punte, să te duci la culcare și, în vreme ce-ți odihnești astfel mădulelele obosite, să fii brusc trezit, parcă îndată după ce-ai închis ochii, și trimis din nou pe punte, în aceeași noapte neagră și, poate, furtunoasă din care abia ai ieșit, coborînd la teuga.

Cele cîteva ore de somn parcă nici n-ar fi fost — căci, deși se considera îndeobște că somnul e reconfortant, omul care doarme nu-și dă seama că se odihnește. Ajunsesem la o mică înțelegere cu băiatul din Lancashire, care lucra în celălalt cart : să treacă pe la mine din cînd în cînd și să mă zgîlție, șoptindu-mi în ureche : „Cartul tău e liber, cartul tău e liber !” — ceea ce îmi aducea aminte de plăcutul meu privilegiu. Mă întorceam atunci pe cealaltă parte și mai trăgeam un pui de somn, bucurîndu-mă în felul acesta de mai multe perioade de odihnă în culcușul meu decît ceilalți marinari. Recomand acest procedeu tuturor celor ce vor să călătorească pe mare.

Dar în ciuda acestor subterfugii, oribila urmare nu putea fi evitată. În cele din urmă se auzeau cele opt bătăi de clopot, iar oamenii de pe punte, înnebuniți de perspectiva de a fi schimbați de către noi, ceștilalți, ne chemau în modul cel mai provocator, dar hazliu și glumeț totodată, ca de pildă :

— Cartul de la tribord, *ahoy* ! A bătut de opt ori clopotul, n-aziți ? Haide, suiți-vă încoace, vitejilor ! A sosit un vas, care așteaptă să vă mutați calabalicul pe puntea lui ! Hai, drăguților, v-așteaptă corabia, are și dușuri în cabine ! Hai, că vi se răcește înghețata !

La care, unul dintre mocirțanii de jos răspundea, punîndu-și nădragii :

— Ho, mai tacă-ți fleanca, ce te grăbești așa ? Te simți fain, da ?

Sau izbucnea în exclamații furioase.

Și, lucru ciudat, la terminarea cartului nostru, rolurile erau inversate : noi, cei de pe punte, deveneam spirituali și glumeți, iar cei de la teuga mîrșiau ca niște urși.

Redburn zărește un pic Irlanda și ajunge, în sfîrșit, la Liverpool

„Highlander” nu era un ogar, nu era adică un vas prea rapid ; de aceea, o călătorie care unor pacheboturi le ia cincisprezece sau șaisprezece zile, nouă ne-a luat vreo treizeci. În cele din urmă, într-o dimineată, cînd am ieșit pe punte, ceilalți mi-au spus că se vede Irlanda.

Irlanda ! Cea dintîi țară străină care apărea la orizont ! Am privit cu atenție, dar n-am putut zări altceva decît o pată albăstrie, ca un nor, spre nord-est. Asta era Irlanda ? Păi n-avea nimic deosebit, nimic remarcabil. Dacă așa arăta o țară străină, puteam să fi rămas și-acasă !

N-aș putea spune ce anume îmi închipuiam eu, dar îmi făceam oarecum socoteala că țărîmul unei asemenea țări trebuie să fie straniu și minunat. Iată însă că nu era de loc așa ; pe măsură ce se lumina de ziuă, iar corabia se apropia de țărîmul acela, pata se mărea, iar eu mă uitam la ea cu un interes sporit.

Irlanda ! Mă gîndeam la Robert Emmet¹ și la ultimul său discurs în fața lordului Norbury ; mă gîndeam la Tommy Moore² și la versurile sale de dragoste ; mă gîndeam la Curran³, la Grattan⁴, la Plunkett⁵ și la O'Connell⁶ ; mă gîndeam la Patrick Flinnigan, rîndașul unchiului meu ; mă gîndeam la naufragiul frumoasei corăbii *Albion*, sfărîmată în bucăți chiar la țărîmul acesta

¹ Robert Emmett (1780—1803) — revoluționar executat de autoritățile engleze fiindcă a luptat pentru independența Irlandei. (n.t.)

² Thomas Moore (1779—1852) — poet irlandez, prieten cu Byron. (n.t.)

³ Jean Philpot Curran (1750—1817) — orator, jurist și om de stat irlandez. (n.t.)

⁴ Henri Grattan (1750—1820) — orator irlandez. (n.t.)

⁵ Olivier Plunkett (1629—1681) — prelat irlandez. (n.t.)

⁶ Daniel O'Connell (1775—1847). — om politic, luptător pentru emanciparea catolicilor din Irlanda. (n.t.)

care apăruse acum în fața noastră; și-mi spuneam că aş părăsi bucuros vasul ca să vizitez Dublinul și Șoseaua Urișului.

Deodată se apropie de noi o barcă de pescari; am dat fuga s-o privesc, dar era o barcă obișnuită, ce se rostogolea pe valuri ca oricare altă barcă. Numai când m-am gândit că omul din barcă era originar din țara apărută la orizont, că nu fusese desigur niciodată în America și deci n-avea habar de prietenii mei de-acasă, am început să cred că-i un tip cam ciudat.

Era foarte vorbăreț de felul lui, căci de îndată ce s-a apropiat îndeajuns ca să se facă auzit, ne-a strigat:

— Hei, flăcăilor, sinteți marinari din America, nu-i așa, voinicilor?

Ne-a rugat apoi să oprim și să-i aruncăm o parimă. Crezind că pescarul ar putea avea ceva important să ne comunice, secundul ne porunci să-i aruncăm o parimă, de care irlandezul începu să tragă virtos, stringind-o colac în barcă și strigând:

— Mai dați, mai dați, voinicilor! Ce băieți drăguți sinteți!

Secundul îl întrebă de ce nu-și lipise barca de vas, apoi îl iscodi:

— Tot n-ai destulă parimă?

— Ba da — răspunse pescarul — și e timpul s-o tai și să vă las cu bine!

Și spunând acestea, reteză cu cuțitul parima, apoi, rînjind cum se rînjește la Kilkenny, sări la cirna bărcii, o îndreptă în bătaia vântului și se depărtă de vas, luînd cu el vreo cincisprezece stinjeni de parimă furată.

— Fugări-te-ar moartea și spinzura-te-ar de parima aia furată, irlandez ticălos! îi strigă secundul din urmă, agitîndu-și pumnul, după ce-și reveni din uluială.

Era o introducere strașnică în emisfera estică: nici n-apucasem să ne apropiem de țărm, că și fusesem jefuiți! Renghiul jucat de pescarul acela unor marinari cu experiență întrecă, desigur, tot ce auzisem eu în legătură cu isprăvile golanilor din Connecticut. Și mă gîn-

deam să, dacă și alți irlandezi ar fi la fel ca amicul de adineauri, yankeii ar face bine să se lase de șmecherii.

Următoarea țară pe care-am zărit-o a fost Țara Galilor. Era la amiază, cînd am văzut un șir lung de munți purpurii, rezemați aidoma unor nori pe boltă, înspre răsărit. Oare aceasta era într-adevăr Țara Galilor? Faimosul *Wales* — de unde-și trăgea numele Prințul de Wales?

Să fi domnit oare asupra țării pe care-o priveam cu ochii mei o regină adevărată, cu diademă? Mi-am amintit apoi de un bunic al meu, care se luptase la Bunker Hill cu strămoșul acestei regine.

Dar, în fond, impresia generală pe care-o lăsau acești munți era la fel de ștearsă ca aceea lăsată de munții Kaatskill de pe malul fluviului Hudson.

Avînd vînt prielnic, am navigat mai departe, pînă a doua zi cînd ne-am îndreptat spre Holyhead și Anglesea. Deodată vîntul s-a potolit și a început să bată slab în fața noastră, așa că ne-am fișit de colo pînă colo, luncînd fără spor; în depărtare se zărea cite un turn alb ca zăpada, care putea fi un far sau o fortăreață. Mă pierdeam în tot felul de presupuneri în legătură cu stăpîniile aceluia turn și mă întrebam dacă știau sau nu de existența noastră.

A treia zi, avînd un vînt bun la pupa, am ajuns atît de aproape de țință, încît, către seară, am luat la bord un pilot. Acesta se deosebea foarte mult de pilotul nostru din New York. În primul rînd, pilotina care l-a adus la noi era un cuter mătăhălos, cu prova turtită, care despica apa vîjiind, spre deosebire de *schooner*-ul acela micuț ca un pescăruș, care ne petrecuse pînă la Sandy Hook.

La bordul cutterului se aflau alți zece sau doisprezece piloți, niște tipi cu sprîncenele stufoase, încotoșmănați în pufoaice, încît ai fi zis, văzîndu-i cum șed pe punte, că-s niște urși strînși laolaltă iarna în vreun luminiș de pădure. Trebuie totuși că se distrau binișor navigînd prin Marea Irlandei în căutarea unor vase cu destinația Liverpool, duhăniind trabuce, bînd rachiu și spunînd la

povești, pînă cînd se risipeau care încotro, fiecare pe alt vas, pentru a se aduna din nou lîngă vreun foc strașnic de cărbuni, aprins în vreo circiumă din Liverpool, unde așteptau să pornească iarăși la drum.

Cînd pilotul acela s-a suit la bordul vasului nostru, m-am zgîit la el de parc-ar fi fost un animal sălbatic tocmai atunci scăpat din Grădina Zoologică, fiindcă era un englez adevărat, din Anglia. Dar fiindcă s-a apucat de îndată să ne poruncească să facem ba una, ba alta, înjurînd zgomotos într-o limbă ce-mi era destul de familiară, am început să-l gădesc foarte oarecare și chiar foarte plicticos.

După ce-am navigat pînă pe la miezul nopții, ne-am oprit lîngă vărsarea fluviului Mersey, iar a doua zi, înainte de zori, am profitat de primul flux și de vîntul prielnic și am intrat în gura fluviului, largă cît un braț de mare. Lunecînd prin lumina cețoasă, treceam acum pe lîngă geamanduri uriașe și întrezăream pe țărm niște siluete vagi, fantomatice, aidoma nălucilor lui Ossian.

Stăteam aplecat peste copastie și încercam să-mi reprezint cumva Liverpool-ul, ca să pot confrunta realitatea cu închipuirea mea, cînd, deodată, în vreme ce ceața și lumina sură a zorilor învăluiau totul într-o aură de mister, am tresărit la auzul dangătului lugubru al unui clopot, ale cărui bătăi intermitente răsunau parcă la unison cu solemnă rostogolire a valurilor. În viața mea nu auzisem un sunet atît de rău-prevestitor, un sunet ce mi se părea că evocă judecata de apoi și învierea din morți, întocmai ca glasul de clopot al Sfîntului Pavel din Tars¹.

Nu se auzea însă dinspre țărm, ci părea să iasă din beciurile adînci ale mării, din ceață și negură.

Cine murise și ce putea fi ?

Am aflat curînd de la colegii mei că aceasta era faimoasa „geamandură cu clopot“, care bate încet sau repede,

¹ Localitate din Cilicia (Asia Mică), unde s-a născut apostolul Pavel. (n.t.)

după cum se mișcă valurile. Pe vreme liniștită, e mută ; cînd bate un vînticel, clinchetește blînd ; dar pe vreme de furtună, răsună ca un clopot de alarmă, avertizîndu-i pe toți marinarii să fugă. Mie însă mi se părea că deslușesc în glasul ei mai mult bocete pentru trecut, decît avertismente pentru viitor ; în orice caz nimeni n-o poate auzi fără a se gîndi la marinarii care dorm în adîncuri, sub geamandură.

Ceva mai departe, fluviul începu să se îngusteze. Se lumina de ziuă. În curînd, trecînd repede pe lîngă două înălțimi care domină coasta Lancashire-ului, am ajuns aproape de oraș și, în cele din urmă, am ancorat.

Privind spre țărm, am zărit un lung șir de antrepozite fumurii, cărora părea să le lipsească orice element miraculos și care semănau neașteptat de mult cu antrepozitele de pe South-street din New York. Nu era nimic straniu, nimic extraordinar în ele. Stăteau acolo, un șir de antrepozite liniștite și sobre — niște clădiri foarte bune, desigur, și perfect adaptate scopurilor pentru care fuseseră construite, dar totuși niște clădiri oarecare, banale, despre care nu se poate spune nimic altceva.

Firește, nu mă așteptam ca fiecă casă din Liverpool să fie un Turn din Pisa ori o Catedrală din Strasbourg, dar mărturisesc că antrepozitele astea m-au dezamăgit amarnic.

Spre mirarea mea însă, cu totul alta a fost reacția lui Larry, omul de pe balenieră, care a exclamat, privind cu incîntare de jur împrejur :

— Tii, ce oraș mare, zău că-i grozav ! Păi are niște căsoaie ! E mai ceva decît coasta Africii, care-i pustie ; nu găsești așa ceva în *Madagasky*, da, băieți, Liverpool-ul ăsta-i o dată oraș !

Larry își uitase cu acest prilej ostilitatea față de civilizație. Fiind de atîta vreme obișnuit să lege noțiunea de țară străină cu ținuturile sălbatice din zona Oceanului Indian, își închipuise că Liverpool-ul trebuie să fie un tîrg cu colibe de bambus, situat în vreo mlaștină, și ai

cărui locuitori se ocupă îndeosebi cu afumarea peștilor zburători și cultivarea lemnului de santal. Înșuși faptul că un mare oraș comercial putea să existe la o distanță de trei mii de mile de patrie îl uluia pe Larry, care nu mai avusese pînă atunci ocazia de a vedea un asemenea oraș. Îl uluia și-l încînta totodată, făcîndu-l să simtă un soi de respect pentru țara care putea să se laude cu un oraș atît de mare. În loc s-o pună pe regina Victoria pe același picior cu regina Madagascarului, așa cum făcuse pînă atunci, avea s-o pomenească pe cea dintîi cu o afecțiune respectuoasă.

Cît despre ceilalți marinari, nici un entuziasm nu păru să se aprindă în inimile lor la vederea acelei țări străine, nici cea mai mică emoție. Se uitau în jur foarte calmi și se comportau întocmai cum te-ai comporta dumneata sau eu dacă ne-am întoarce acasă după o plimbare de cîteva ceasuri. Mai toți poposiseră de multe ori la Liverpool.

Curînd după ancorarea vasului, se apropiară de el cîteva bărci; dintr-una din ele ieși, cu o boccea în mînă, o femeie îmbrăcată curat și foarte impunătoare, în vîrstă de vreo treizeci de ani. Venind printre marinari, se interesă de Max, care se arătă numaidecît și o salută, chemînd-o cu numele dulce de *Sally*.

În timpul călătoriei, vorbindu-mi despre Liverpool, Max îmi spusese în repetate rînduri că orașul acela avea marea onoare de a adăposti o soție de-a lui și că mai mult ca sigur voi avea plăcerea s-o văd. Cum însă auzisem multe povești în legătură cu poligamia marinarilor, despre care se spune că au neveste și iubite în fiecare port din lume, și cum asistasem eu însuși la despărțirea lui Max de o doamnă din New York în chiar noaptea din ajunul plecării noastre, m-am gîndit că nu trebuia să acord acestei relații mai multă importanță decît merita. De aceea nu mică mi-a fost surpriza de a o vedea pe această femeie realmente prezentabilă și serioasă, venind cu o legătură de haine — hainele de uscat ale lui Max, spălate, călcate, gata să fie purtate în orice moment.

Cei doi rămaseră singuri cîteva clipe, dînd frîu liber simțămîntelor plăcute pe care le încearcă totdeauna, cred, un soț și o soție după o îndelungă despărțire.

În cele din urmă, după ce-l întrebă stăruitor cum se comportase la New York și după ce merse personal la teuga ca să cerceteze garderoba lui Max, Sally plecă, nu înainte de a fi schimbat legătura de haine curate cu un maldăr de haine murdare — întocmai cum făcuse, cu vreo treizeci de zile în urmă, nevasta din New York a lui Max.

Tot timpul cît am stat în port, Sally ne-a vizitat zilnic, dovedindu-se a fi o mare expertă în curățarea și călcarea hainelor și pantalonilor de pinză, o admirabilă croitoreasă și, pe cît mi-am putut da seama, o femeie foarte binecrescută, discretă și respectabilă.

Cred însă că și Meg, nevasta din New York, era la fel de binecrescută și respectabilă, în orice caz la fel de devotată garderobei lui Max.

Iar cînd am plecat, în sfîrșit, din Anglia, Sally și-a luat rămas bun de la Max exact așa cum făcuse și Meg; cînd am ajuns la New York, Meg avea să-l întîmpine pe Max exact, așa cum îl întîmpinase Sally la Liverpool. Cred că nici un bărbat n-a avut vreodată parte de două neveste atît de drăguțe: nu se certau între ele, n-aveau nici un fel de conflict, deoarece întregul Atlantic le despărțea, iar Max se purta deopotrivă de elegant cu amîndouă. De ani de zile naviga de la New York la Liverpool, făcînd naveta între cele două neveste cu o mare regularitate și fiind sigur că va fi primit cu bucurie de o parte și de alta a oceanului.

Socotînd totuși că purtarea lui era incorectă și cu totul imorală, m-am încumetaț odată să-i spun părerea mea, dar n-aveam să mai repet încercarea. Max s-a întors spre mine furios și, după ce m-a luat la refec că m-amestec în lucruri care nu mă privesc, a sfîrșit prin a-mi pune, triumfător, întrebarea dacă *bătrînul rege Solo* (așa îi spunea feciorului lui David) n-avusese o armată întreagă de neveste? Așa stînd lucrurile, el, un biet marinăr, n-avea oare dreptul să aibă măcar două neveste?

— Ceea ce era valabil atunci nu poate fi rău acum — încheie el. Așa că vezi-ți de treabă, Năsturel, altfel e vai de tine!

Redburn cinează la „Bricul din Baltimore“

Toată după-amiaza, pilotul nostru ne-a împărțit ordine cu nemiluita; am ridicat ancora și, după ce ne-am tot inghesuit și furișat printre alte nave, ne-am croit drum printr-o ecluză și am izbutit către seară să ne găsim un loc în *Docul Prințului*. După ce parimele și remorcile au fost strinse, echipajului i s-a îngăduit să coboare pe țarm, să-și aleagă locul de dormit și să cineze în oraș.

Se cuvine să menționez aici că, potrivit regulamentului strict dar necesar impus în docurile Liverpool-ului, nu e permis nici un fel de foc la bordul vaselor ancorate în aceste docuri; drept care, deși marinarii dorm îndobște la teuga, de mâncat trebuie să mănince pe țarm sau, dacă nu, să se mulțumească cu cartofi reci. Vasele de comerț americane aleg, toate, prima soluție, proprietarii lor plătind, se înțelege, chiria, care, în cazul unui echipaj numeros ce rămâne la Liverpool mai mult de șase săptămâni, așa cum era cazul nostru, reprezintă o parte destul de însemnată a cheltuielilor de călătorie. Alte nave însă — bunăoară cele ale danezilor și olandezilor, economi din fire, sau cele ale cumpătaților scoțieni — își hrănesc chiar în docuri marinarii nefericiți, cu exact aceleași merinde pe care li se servesc și pe mare: carnea sărată e dusă pe țarm ca să fie gătită, ceea ce provoacă îmbolnăvirea oamenilor de scorbut. Un asemenea mod de a face economie este privit cu o nemărginită scirbă de către echipajele vaselor din New York, care, dacă ar fi supuse la un asemenea tratament din partea căpitanilor lor, și-ar lua curind catrafusele și-ar fugi.

Era aproape întuneric cînd am coborît cu toții pe țarm. Pentru prima oară am simțit că-mi pătrund în ochi și-n plămîni firicele de praf din faimosul pămînt

britanic. A păși pe pămînt ar fi fost însă cu neputință pe străzile acelea bine pavate și pietruite; și n-am avut prilejul s-o fac decît mult mai tîrziu, cînd am putut pătrunde în interiorul țării, iar atunci am văzut într-adevăr Anglia și i-am adulmecat nemuritoarea țărînă.

Jackson mergea în frunte. După ce s-a oprit în fața unei taverne, ne-a dus cînd pe-o stradă-n sus, cînd pe-o stradă-n jos, pînă ce ne-am pomenit pe o uliță strîmtă, plină de case de raport, cîrciumi și marinari. Ne-am oprit sub o firmă, „La Bricul din Baltimore“, firmă flancată într-o parte de-un ciorchine aurit și-o sticlă, iar în cealaltă parte de inorogul englez și de vulturul american, așezați unul lingă altul, întocmai ca leul și mielul în paradis. Era o firmă foarte înțeleaptă și ispititoare, vădînd o subtilă înțelegere a necesității de a-i face pe marinarii americani să se acomodeze într-o casă de raport englezească, fără ca onoarea și demnitatea Angliei să fie știrbite cumva, căci ambele nații erau puse pe picior de egalitate.

Lingă inorog se vedea un mic animal, pe care la început l-am luat drept un pui de inorog, dar am constatat că era mai degrabă un pui de leu; își ținea în sus o lăbuță, de parc-ar fi avut o țeapă în ea; iar pe cap purta un soi de pălărie fără boruri, cu calota joasă, ca un coșuleț. L-am întrebat pe-un marinar care stătea în fața localului ce simboliza acest animal.

— Cum, tinere, nu știi ce-nseamnă? îmi răspunse el, rînjind. E un șacal, un pui de șacal care se tirăște afară din birlog cu-o oală de pilaf.

Deși casa de raport era englezească, proprietarul ei era un marinar american, un anume Danby, un trîntor destrăbălat, care se însurase c-o englezoaică trupeșă și trăia acum pe spinarea ei — căci dumneaei, nu marinarul, se dovedea a fi patronul stabilimentului.

Era o femeie arătoasă, voinică, la vreo patruzeci de ani, poreclită de marinari „Frumoasa Mary“. Deși din pricina trîndăviei soțului ei, Mary administra localul, ocupîndu-se de cumpărături, de servirea clienților și de

problemele cele mai importante, nu se purta nicidecum ca o amazoană cu soțul ei, chiar dacă în alte privințe se comporta ca un bărbat sadea. Mai grav era faptul că biata Mary părea prea amoretată de Danby ca să încerce să-l țină sub papuc. Adesea o vedea muncind cu lacrimi în ochi, după ce bruta aia de soț, îmbătându-se criță, o bătea zdravăn. Marinarii țineau cu ea și se ofereau nu o dată să-i tragă o sfintă de bătaie, dar Mary îi ruga să-l lase-n pace, zicând că Danby o să se-ndrepte.

Dar era puțin probabil să se îndrepte, cită vreme locului adăpostea acea „buvetă” abominabilă. De cum intra înăuntru, te privea pieziș, gata-gata să te înghită.

Era un soi de gheretă grotescă, demodată, făcută din lemn afumat și având în față un grilaj ce se ridica întocmai ca un *portcullis*. Acolo ședea Danby toată ziua, iar cind mușterii se imputinau, se cîntea singur, golind cană după cană de parcă s-ar fi luat drept un butoi.

Cîteodată un vechi prieten al său, un anume Bob Still, îi ținea tovărășie; ocupau atunci amîndoi ghereta, înghițindu-și berea la unison. Acest tovarăș de beție al lui Danby era o namilă de om, mare cît un cal de samar, și avea un cap rotund, cu părul unsuros, cu obraji rumeni și cu niște ochi strălucitori. Mare amator de cîntece de pahar, se apleca peste tejghea cu trupu-i mătăhălos și, cu cana-n mină, începea să cînte :

*Nici gerul, nici neaua, nici vîntul
Nu-mi pot face vreun rău,
Atîta de gros mi-i veșmîntul
De bere vîrtoasă, că zău
De vînt și de frig nici nu-mi pasă
Le-alung cu berea vîrtoasă !*

sau :

*De vinuri și rachiuri nu-mi vorbiți !
Un suc mai bun am, stors din orz ; priviți :
E partea malțului cea mai aleasă !
Iar cei ce-o beau, de sărături se lasă.*

*Hai, dară, bea această băutură
Și apă nu-o să mai pui în gură !*

Vai, frumoasă Mary ! La ce-ți vor folosi toate lacrimile și reproșurile la adresa incorigibilului Danby, atîta vreme cît bețivanul ăla de Bob Still îți va călea zilnic pragul, întunecîndu-l cu umbra pîntecelui său uriaș, pentru a se așeza pe tronul de după tejghea, pe care-l împarte cu bărbătelui tău ?

De ce bea, de aceea se îngrașă mai mult Bob, iar cîntecele-i ies pe gură pe măsură ce toarnă bere într-însa, potrivit binecunoscutului principiu care face ca aerul să iasă dintr-un vas în care torni un lichid.

Cît despre Danby, devine din ce în ce mai acru și se stafidește tot mai mult, cu fiecare strop de bere ce intră-n el. E limpede și ușor de dovedit că berea nu le prieste yankeilor și că are asupra-le cu totul alt efect decît asupra englezilor : de unde se vede că berea cată să fie băută pe vreme umedă și cețoasă.

Intrînd în local, Jackson ne-a dus într-o mică încăpere din interior, iar curînd după aceea frumoasa Mary a venit și ne-a salutat cu o plecăciune, la care mai mulți mușterii vechi, din rîndurile echipajului nostru, i-au răspuns prin complimente amabile. Patroana s-a dus apoi să se îngrijească de cîna noastră. În vreme ce colegii mei se cherecheau și stăteau la taifas cu numeroasele lor cunoștințe din localitate, care se strînseseră buluc în prag, eu, rămînînd singur în odăiță, meditam adînc la faptul că ședeam pe o bancă englezească, sub un acoperiș englezesc, într-o tavernă englezească, parte integrantă din imperiul britanic. Era un fapt uimitor, dar real.

Am cercetat cu luare-aminte locul — o încăpere lungă, strîmtă, cu o ferestruică boltită, acoperită de perdele roșii, ce dădea spre o curte murdară, fumurie, mărginită de un zid de cărămidă pe a cărui creastă se vedea un șir de cioburi de sticlă înfipte într-un strat de mortar.

Deasupra se bălăbănea un bec chior, virît într-o corăbioară de lemn atîrnată de tavan. Pereții erau acoperiți cu un tapet ce înfățișa o nesfîrșită procesiune de nave

aparținând tuturor națiunilor; o hartă plasată ca un cartag în mijlocul punții uneia dintre aceste nave înfățișă, în culori stinse, drapelele tuturor națiunilor. Din spre stradă se auzea zvon de cîntece, amestecate cu țipete de femei și copii și cu zbîerete de marinari beți.

„Asta să fie Anglia?” mă întrebam.

Dar unde erau vechile minăstiri, catedralele, lorzii primari, încoronările, arborii plantați în ziua de întii mai, vînătorii de vulpi, cursele de cai, ducii și ducesele. Conte de Orsay¹ și celelalte persoane și instituții din lecturile mele pe care obișnuiam să le asociez cu Anglia? Nu vedem nici cea mai vagă urmă a tuturor acestor reminiscențe livești.

„Vai tie, Wellingborough! îmi spuneam. Mă tem că nu prea vei avea ocazia să le vezi. Ești doar un biet marinăraș, iar regina n-o să trimită o solie de nobili ca să te invite la palatul St. James.”

Am început atunci să-mi dau seama că perspectivele de a vedea lumea, pe care mi le oferea condiția de marinăruș, erau foarte îndoielnice, deoarece marinarii fac doar ocolul lumii, fără a intra în ea, iar amintirile lor de călătorie se reduc, de fapt, la o suită de circiumi, care înconjoară globul, paralel cu ecuatorul; ele abia ating perimetrul cercului, planînd deasupra marginilor uscatului și abordînd numai cheurile și debarcaderele. Marinarii nici n-ar visa să viziteze locurile din interior, ca de pildă Kenilworth sau Castelul Blenheim, cum n-ar visa să plece cu o trăsură la Roma, ca să-l vadă pe papa, odată ajunși la Neapole.

Din aceste reverii am fost trezit în curînd de o slujnicuță care alerga din încăpere în încăpere, strigînd cu un glas pițigăiat: „Cina e gata!”

Urcînd o scară șubredă, am ajuns într-o sală de la etaj, unde trei candelabre înalte, de aramă proiectau o lumină fumurie asupra unor pereți la fel de fumurii, acoperiți cîndva cu un tapet albastru, iar acum mîzgăliți cu tot felul de desene, stihuri de dragoste și balade mari-

¹ Alfred Guillaume Gabriel, conte de Orsay (1801—1852), senator francez stabilit la Londra în 1821 și adoptat de contele de Blessington; autorul unui portret al lui Byron. (n.t.)

nărești. Într-un colț fuseseră bătute în cuie patru cărți de joc, patru valeți cu piciorul scos în afară, ca de obicei. N-aveam să aflu niciodată ce anume simbolizau.

Dar ce masă îmbelșugată! Gemea de atîta mîncare. Era oare cu puțință ca mateloții, care pe mare se hrănesc cu carne sărată și cu pesmeți uscați, să se ghistuiască astfel?

Întîi se vedea o tavă de cositor, largă cît pavăza lui Ahile, din care se înălța o piramidă de cîrnați afumați. La mijloc o farfurie asemănătoare, încărcată cu calupuri de brînză țărănească; iar la celălalt capăt al mesei, o congregație de biftecuri, rînduite unul peste altul. În intervale erau așezate farfurii cu cartofi fierți, ouă, pîine și murături, iar pe o masă alăturată se țineau în rezervă cantități copioase din toate bunătățile aflate pe masa principală.

Ne-am pus pe mîncat cu osîndie; am mistuit grabnic piramida de cîrnați, ne-am înfășurat în cojoacele fierbinți ale biftecurilor și, așezîndu-ne în fața calupurilor de brînză, le-am răs pînă la temelie.

Către sfîrșitul ospățului, i-am sugerat lui Peggy, una din fetele ce ne serviseră, că o cană de ceai ar fi tocmai nimerită. Ea mi-a răspuns că-i prea tîrziu ca să-mi facă un ceai, dar e-o să-mi aducă o cană de *swipes*, dacă doresc. Neștiînd ce înseamnă *swipes*, m-am gîndit totuși să încerc, ce-o fi o fi; se dovedi însă a fi o băutură groaznică, acră și cu gust de mușegai, de parcă-ar fi fost o zeamă de murături putrede. N-am mai cerut niciodată băutura asta, deși avea să fie servită la discreție și consumată de către mai toți marinarii, care pretindeau că-i foarte bună.

Bob Still n-ar fi fost de aceeași părere, căci acest *swipes* era, după cum aveam să aflu, un soi de înlocuitor ieftin al berei, sau o bere bastardă, ori poate niște lături culese de pe fundul butoaielor de bere, nu-mi mai amintesc precis ce anume se spunea că era. Știu numai că aveam oroare de băutura asta. Cît despre gustul ei, nu pot spune decît că-i pe deplin corespunzător denumirii sale, care evocă desigur ceva urît. Totuși sărăntocii din Liverpool și din împrejurimi beau această băutură în cantități mari, ceea ce constituie, poate, una din cauzele sărăciei lor.

**Redburn vorbește cu înțelegere
despre perspectivele marinari-
lor**

Vasul a rămas în Docul Prințului vreme de peste șase săptămîni; dar intrucît n-am de gînd să înfățișez aici un jurnal al șederii mele acolo, voi descrie doar în linii mari existența dusă de echipajul nostru în acest răstimp; apoi îmi voi descrie la întîmplare propriile plimbări prin oraș și impresiile pe care mi le-au lăsat, după atîția ani de zile, lucrurile văzute.

Întîi de toate însă trebuie să spun că nu prea l-am văzut pe căpitan în acest interval. Uneori, în cîte o dimineată frumoasă, ieșea c-un baston în mînă din *Hotelul Armelor*, unde cred că locuia; după ce se plimba pe vas și dădea ordine marelui său vizir și prim-ministru, adică secundului, se întorcea tacticos în apartamentele sale.

Zăbind un program de teatru în buzunarul lui, am dedus că frecvența acele lăcașuri ale artei, iar după roșeața obrajilor săi am înțeles că era un adorator fervent al vechiului vin de Porto, care face faima Liverpool-ului.

Din cînd în cînd își petrecea totuși nopțile la bordul vasului — niște nopți gălăgioase și deșuchete; cum i-ar fi plăcut lui Ben Jonson. În jurul mesei din careu ședeau atunci patru-cinci căpitani cu favoriți, care-l tot țineau pe steward ocupat cu scoaterea dopurilor și cu umplerea paharelor. Odată, întreaga trupă fu găsită sub masă la ora patru în zori și fu vîrită în paturi de către cei doi secunzi. Cu acel prilej, am fost de acord cu preacuviosul nostru bucătar negru, care spunea că ar fi trebuit să le fie rușine; numai că unii căpitani de corăbii nu cunosc acest sentiment și roșesc doar după ce-au golit trei carafe.

În numeroasele sale vizite pe vas, căpitanul Riga îi adresa totdeauna cîte un cuvînt politicos unui ofițer vamal care se instalase la bordul vasului, rămînînd acolo aproape tot timpul cît nava a stat în docuri — un tip bine, dar lipsit de prieteni. Greu trebuie să-i fi fost acestui

ofițer vamal, care încerca să-și omoare timpul citind ziarul în cabină și izbind cu degetele în cîte o grîndă. Fusese trimis pe vas ca să împiedice contrabanda, însă obișnuia să se strecoare el însuși pe țarm foarte adesea, deși legea îl obliga să rămînă mereu la datorie pe vas. Dar nu-i mirare; părea să fie un om cu simțăminte alese, superior slujbei sale destul de umile — era mai rău decît dac-ar fi mînat niște giște la gîrlă.

Să mă întorc însă la echipaj.

În zori, toți marinarii erau chemați la apel și puși să spele punțile, apoi coboram pentru o oră pe țarm ca să ne luăm micul dejun, după care, lucram în arboradă, sau stringeam cîlți, ori eram puși să facem vreo altă treabă, fie ea cît de mărunță, pînă la orele douăsprezece cînd ne duceam la masă. La unu și jumătate ne apucam iar de lucru pînă la patru după-amiază, cînd — dacă nu era ceva urgent de făcut — aveam voie să ne ducem unde poftteam, cerîndu-ni-se să fim din nou la bord abia a doua zi în zori.

Cum n-aveam nici o treabă eu încărcarea vasului, munca noastră era destul de ușoară, încît secundul nu știa ce să mai născocască pentru a ne da ceva de lucru.

N-aveam nici măcar datoria de a sta de veghe, deoarce un paznic adus de pe țarm ne scutea de această sarcină; și, în tot acest timp, oamenilor le mergea leafa ca de obicei, întocmai ca pe mare. Iar duminicile eram liberi să facem ce vrem.

Așadar, viața dusă de marinarii americani la Liverpool era destul de ușoară, ba chiar plină de huzur. Ei trăiau, ca să zic așa, din osînza uscatului, iar după un scurt exercițiu de înviorare, dimineata, le rămînea toată ziua la dispoziție.

Totuși aceste călătorii la Liverpool, ca și cele spre Londra și Havre, sînt cele mai puțin rentabile pe care le poate face un marinăr sărac. Căci atît la New York cît și la Liverpool primește avans leafa pe-o lună, bani care se duc de obicei repede, astfel încît, la terminarea călătoriei, nu prea mai are de încasat mare lucru, uneori nici măcar o centimă. Pe cînd într-o cursă lungă, bunăoară spre India sau China, leafa se adună, marinărul are mai multe motive să facă economii și mai puține prilejuri să-și

risipească banii ; astfel încît, cînd ajunge să-și primească simbria, are ce număra !

Și-apoi, dintre toate porturile lumii, Liverpool-ul este poate cel mai bîntuit de rechini, șobolani și alte dihănii, ce-l iau ca pradă pe bietul marinar. Proprietarii, circiumarii, telalii, misiții și alți rechini de uscat îl devoră, mîdular cu mîdular, în vreme ce șobolanii și șoricelii de uscat îi ronțăie fără încetare punga.

Îl mai pîndesc și alte primejdii, mult mai rele — din partea locatarilor celebrelor vîgăuni corintiene¹ din preajma docurilor, neîntrecute în dezmăț de nimic dincoace de groapa fără fund a iadului.

Și totuși marinarii iubesc Liverpool-ul și, în cursul lungilor călătorii pe care le fac în colțurile cele mai depărtate ale globului, vorbesc într-una despre farmecul și atracțiile lui și-l așază înaintea tuturor celorlalte porturi ale lumii. Căci în Liverpool ei își găsesc paradisul — nu faimoasa stradă cu același nume — iar unul dintre ei mi-a spus odată c-ar fi fericit să zacă în Docul Prințului pînă-n ziua cînd va ridica ancora spre lumea de apoi...

Se vorbește mult despre ameliorarea condițiilor de viață ale marinarilor, dar cred că aceasta se va dovedi întotdeauna o treabă foarte anevoioasă, atîta timp cît antidotul va fi servit înainte ca otrava să fi fost înlăturată.

Gîndiți-vă numai că, în majoritatea cazurilor, însuși faptul că sînt marinari indică o anumită fire aplecată spre senzualitate, ignoranță și depravare ; gîndiți-vă că marinarii sînt îndeobște lipsiți de prieteni, singuri pe lume — sau cînd au prieteni și rude, rămîn mereu în afara razei buneî lor influențe ; gîndiți-vă că, după rigurile disciplinei și după greutățile, primejdiile și privațiunile unei călătorii pe mare, se pomenesc într-un port străin, unde sînt expuși la o mie de ispite, cărora i-ar fi greu chiar și virtuții însăși să le reziste, dacă nu cumva virtutea aceea ar umbla în cirji ; gîndiți-vă că prin însăși profesia lor, ei sînt ocoliți de oamenii din clasele superioare și că li se refuză accesul la orice societate respectabilă, ce i-ar putea ameliora ; gîndiți-vă la toate acestea și vă veți da seama că situația marinarilor, ca tagmă, nu e de loc de invidiat.

¹ Localuri de destrăbălare. (n.t.)

Intr-adevăr, relele de care suferă intră în categoria acelor boli sociale cronice care nu pot fi remediate, pare-se, decît prin ameliorarea organizării morale a întregii civilizații.

Deși vechile vase de război sînt transformate în capele plutitoare, ancorate în docuri ; deși „Secundul duhovnicesc“ și alte asemenea broșuri religioase, scrise în jargon nautic, le sînt împărțite marinarilor ; deși preoții le țin predici chiar la debarcader, iar capelanii din marina militară le citesc pasaje din biblie chiar pe punte ; deși au acces la casele speciale deschise în porturi de diferite misiuni evanghelice ; deși zgîrcenia proprietarilor de nave a înlesnit efortul realmente sincer depus de societățile de temperanță pentru a le răpi marinarilor rațiile de grog în timpul călătoriei pe mare, în ciuda tuturor acestor factori și a multor altora, condiția marinarului în raport cu restul omenirii rămîne cam aceeași care-a fost cu un secol în urmă.

E răspîndit, poate prea mult, obiceiul de a considera drept un mare pas înainte acel progres inevitabil, dar pur colectiv, pe care-l face orice categorie de oameni care ia parte la mișcarea generală a neamului omenesc. Astfel, deoarece marinarul, care în zilele noastre a ajuns să conducă vapoare ca „Hibernia“ sau „Unicorn“ pe apele Atlanticului, se deosebește întrucîtva de marinarii „frenetiei ai lui Smollett“¹ și de cei care-au luptat alături de Nelson la Copenhaga, supraviețuind pentru a se răscula la North Corner, în Plymouth ; deoarece marinarul de azi nu mai e chiar atît de necioplit ca acela de odinioară, a lepădat de pe el unele vestoane flocoase și și-a tuns coada à la Lord-Rodney, anumiți observatori au tras, de aici, concluzia că marinarul a început să-și dea seama de părțile negative ale condiției sale și să se amelioreze de bună voie. Dar, la o cercetare mai atentă, se va vedea că el n-a făcut altceva decît să se lase dus de marea cea mare, care are, poate, două fluxuri la fiecă reflux. El personal însă n-a realizat nici un progres.

¹ Tobias Smollett (1721—1771) — romancier englez, autor al romanelor „Roderick Random“, „Peregrine Pickle“, „Humphrey Clinker“ etc. (n.t.)

Există în lume categorii de oameni care sînt la fel de indispensabili societății, ca și roțile unei trăsurii. Oricît de ușor și de plăcut ar vibra arcurile trăsurii, oricît de somptuos ar fi poclitul și oricît de lucioase porțițele, totuși roțile trebuie să se rostogolească prin praf sau prin noroi. Nici o invenție, nici o iscusință nu le poate ridica pe ele din noroi; pentru că trăsura trebuie să se rezeme pe ceva, pentru că pasagerii trebuie să fie trași de ceva.

Marinarii alcătuiesc una din aceste roți: ei fac ochiul pămîntului, sînt adevărații importatori și exportatori de mirodenii și mătăsuri, de fructe, vinuri și marmură; ei îi duc la destinație pe misionari, pe ambasadori, pe cîntăreții de operă, pe soldați, pe neguțatori, pe turiști și pe cărturari; ei formează un pod de vase peste Atlantic și reprezintă *primum mobile*¹ al întregului comerț; într-un cuvînt, dacă ei ar emigra în bloc pentru a conduce flota din lună, aproape că toate cele ar înceta să funcționeze aici pe pămînt, afară doar de rotirile acestuia în jurul propriului ax și de discursurile membrilor Congresului american.

Și cu toate acestea, ce sînt marinarii? Ce credeți dumneavoastră, în adîncul sufletului, despre flăcăul acela care merge clătînîndu-se de-a lungul cheului? Nu-l salutați din mers, nu-l ocoliți, socotindu-l cu foarte puțin deasupra jivinelor sortite să piară? V-ați deschide oare saloanele în fața lui, l-ați invita oare la masă ori i-ați oferi un loc în strana dumneavoastră din biserică? Nu! N-ați face una ca asta. De la distanță, poate că ați fi dispus să subscrieți doi-trei dolari pentru construirea unui spital, hărăzit marinarilor scoși din uz sau pentru distribuirea de cărți printre marinarii care nu știu să citească. Însuși felul în care sînt concepute aceste acte de caritate dovedește, mai grăitor decît orice cuvinte, proasta reputație de care se bucură marinarii. N-are rost să mă contraziceți: marinarii sînt socotiți ca o drojdie a societății, iar punctul de vedere romantic asupra lor este exprimat mai cu seamă în romane.

¹ În sistemul astronomic al lui *Ptolemeu*, sfera pe care se bazează mișcarea întregului sistem al planetelor. (n.t.)

Dar ar putea oare marinarii, una din roțile acestel lumi, să fie ridicați din noroi pe de-a-ntregul? O asemenea posibilitate nu prea se întrevade în vechile sisteme și programe de viitor, oricît de sincere și de bine intenționate ar fi acestea; pentru că, în pomenitele sisteme, ideea de a-i ridica pare la fel de utopică, precum speranța de a cultiva struguri în Novaia Zemlia.

Nu trebuie totuși să ne pierdem cu totul nădejdea în privința bietului marinar; și nici aceia care lucrează pentru binele lui nu trebuie să se necăjească prea tare, fiindcă s-ar putea ca Timpul să se dovedească pînă la urmă prielnic lui; și deși cîteodată marinarul pare un fiu vitreg al cerului, lăsat în părăsire, să-și petreacă zilele în dezmăț, fără ca nimeni să-l țină-n friu, în vreme ce ceilalți fii sînt păziți și îngrijiți cu dragoste părintească, totuși simțim și știm că Dumnezeu e tatăl tuturor și că nici unul din copiii săi nu iese de sub ocrotitoarea-i aripă.

XXX

Redburn se necăjește din cale
afară din pricina unor ghiduri
vechi și bizare

Printre volumele aflate în biblioteca tatălui meu se găsea o colecție de ghiduri vechi, din Anglia și din Europa, pe care le cumpărase în călătoriile lui, cu mulți ani în urmă. În copilăria mea le-am cercetat pe îndelete, privind cu un neobosit interes nenumăratele lor ilustrații și gravuri, precum și copertile atît de ciudate, dintre care unele mi se păreau că seamănă cu fețele mustăcioase ale unor străini.

Era acolo o broșură franțuzească, decolorată, cu scoarțe trandafirii ca niște obraji emaciați de pe care rujul se ștersese pe-alocuri și pe care scria: „VOYAGE DESCRIPTIF ET PHILOSOPHIQUE DE L'ANCIEN ET

DU NOUVEAU PARIS; MIROIR FIDÈLE¹; de asemenea, o carte înnegrită de timp, mucegăită, legată într-un carton marmorat, asemănător porfirei, și intitulată: „ITINÉRAIRE INSTRUCTIF DE ROME, OU DESCRIPTION GÉNÉRALE DES MONUMENTS ANTIQUES ET MODERNES ET DES OUVRAGES LES PLUS REMARQUABLES DE PEINTURE, DE SCULPTURE ET D'ARCHITECTURE DE CETTE CÉLÈBRE VILLE“²; pe coperta-i rozulie era o vigneta înfățișând o stincă goală, umbrită de un tufiș (sărăcăcios peisaj!), iar sub stinca aceasta se apleca matern mama vitregă a lui Romulus și Remus, alăptându-i pe iluștrii gemeni — doi heruvimi golași, cu brațele încolăcite, absorbiți cu totul de această indeletnicire; o frunză mare de cactus sau un șervet înflorat atârna de o creangă; cît despre lupoaică, semăna cu o vacă fără coarne, cum sînt unele vaci de grajd. Opera asta era publicată „Avec privilège du Souverain Pontife“³.

Mai era acolo și o carte legată în catifea, cu cheotori de alamă, intitulată „GHID PRIN OLANDA“ și împodobită cu o gravură înfățișînd Primăria; de asemenea, o venerabilă „DESCRIERE A LONDREI“, plină de gravuri înfățișînd Catedrala Sf. Paul, Monumentul, Temple-Bar, Hyde-Park Corner, Manejul, Amiralitatea, Charing-Cross și Podul Vauxhall. De asemenea, un volum masiv, cu o copertă galbenă, prăfuită, ce aducea cu porțița unui poștalion și purtînd un titlu complicat, tipărit cu tot soiul de fiorituri, parcă înadins ca să concureze cu un bici împletit în patru — titlu care suna, în parte, așa:

„Drumurile mari, drepte sau ocolite prin Anglia și Wales, după o Măsurătoare făcută din porunca Directorei general al Poștelor Majestății Sale. Această lucrare descrie Orașele, Tîrgurile, Burgurile și Așezările unde se țin judecăți, și dă orariul sosirilor și plecărilor Poștalioanelor din fieștecăre; mai descrie și Hanurile de țară care au cai de poștă și trăsură; descrie reședințele de

¹ Voiaj descriptiv și filozofic prin Parisul vechi și nou; oglindă fidelă. (n.t.)

² Itinerar instructiv prin Roma, sau descriere generală a monumentelor antice și moderne, și a celor mai remarcabile opere de pictură, sculptură și arhitectură din acest oraș celebru. (n.t.)

³ Cu aprobarea Suveranului Pontif. (n.t.)

nobili și gentilomi aflate în preajma drumurilor, și cuprinde Hărți ale Imprejurimilor Londrei și ale localităților Bath, Brighton și Margate“. Cartea era dedicată „Onorabililor Conți de Chesterfield și Leicester de către preaplecata și respectuoasă slugă a domniilor lor, John Cary, 1798.“

Mai era acolo și o broșură verzuie, cu un motto din Virgiliu și cu un blazon complicat pe copertă, semănînd cu o diagramă a Labirintului din Creta, broșură intitulată „O Descriere a York-ului, a Antichităților și a Clădirilor sale publice, îndeosebi a Catedralei; compilată cu mari strădanii după cele mai autentice izvoare“. De asemenea, un volumaș cu aspect școlăresc, legat într-o scoartă clasică, de hîrtie velină, pe al cărei frontispiciu se vedeau turnurile și foișoarele faimosului King's College alături de grandioasa Catedrală din Ely, deși aceste două clădiri sînt situate la o distanță de șaisprezece mii una de alta; volumașul purta titlul: „Ghidul orașului Cambridge: colegiile, sălile, bibliotecile și muzeele sale, cu descrierea ceremoniilor municipale și universitare, precum și cu o prezentare a Catedralei din Ely“.

Țin minte și o broșură cu o copertă lucioasă, pe care se vedeau niște construcții încilcite, un fel de pagode ce pretindeau a fi „Marea Fațadă Nordică a Palatului Blenheim“¹, broșură intitulată: „O Descriere a Blenheim-ului, Reședința Excelenței Sale Ducele de Marlborough: cuprinzînd o prezentare integrală a Picturilor, Covoarelor și Mobilierului; o plimbare pitorească prin Grădini și Parcuri; o descriere de ansamblu a celebrei Galerii Chinezești etc. Precum și un eseu despre Arta Grădinăritului. Și împodobită cu o Vedere a Palatului și un Plan nou și elegant al Marelui Parc“. În sfîrșit, mai era acolo și un tom intitulat „DESCRIEREA LIVERPOOL-ului“ — o carte ciudată și întru totul remarcabilă, pe care, avînd în vedere numeroasele amintiri plăcute legate de ea, aș dori s-o immortalizez, dac-aș fi în stare. Dar s-o scot mai întîi din raft și să încerc s-o zugrăvesc după model.

¹ Palat construit lângă Woodstock (Oxfordshire) pentru ducele de Marlborough după victoria dobîndită de acesta în 1704, la Blenheim, în Bavaria, asupra armatelor franceze și bavareze. (n.t.)

Acum cînd răsfoiesc filele acestei cărți atît de dragi copilăriei mele, file pe care, cu ani și ani în urmă, tatăl meu le întorsese chiar în decorul zugrăvit de ele, o dulce tristete mi se furiează în suflet, încît parcă m-aș topi în trecut și-n uitare!

Carte scumpă! Mi-aș vinde ediția operelor lui Shakespeare și mi-aș jertfi chiar străvechea ediție *in-quarto* din Hogarth, decît să mă despart de tine. Da, m-aș scoate pe mine însumi la mezat decît să te văd atinsă de ciocănelul prețuluiitorului. Da, relievă scumpă a familiei, ție nu-ți va lipsi niciodată un loc în raft, chiar dacă eu n-aș avea pe ce să m-așez, vei fi la adăpost pînă ce te vei destrăma filă cu filă, slovă cu slovă.

Ca format, este ceea ce librării numesc un *18-mo* și-i legată într-un marochin verde, însă pe care mi-l amintesc dintotdeauna pătat de semnele timpului; colțurile i-s însemnate cu niște petice roșii triunghiulare, aidoma unor mici tricornuri; și nu știu ce barbar i-a făcut o rană incurabilă pe scoartă. Cotorul nu poartă nici o inscripție, astfel încît cel ce se plimbă prin fața modestei mele biblioteci nici nu visează să deschidă acea cărțuție anonimă, legată în piele verde. Acolo stă: zi după zi, săptămînă după săptămînă, an după an; și nimeni altcineva în afară de mine nu se uită la ea. Dar nepăsarea celorlalți e compensată din belșug de dragostea ce i-o port eu însumi.

Să deschidem însă cartea.

Ce sînt aceste mîzgăleli? Ce incorigibil discipol al unui meșter în ale scrisului a trecut pe-aici? Ce desinator de animale sălbatice și castele himerice? A, nu! Toate acestea sînt parte integrantă din prețioasa carte, la a cărei valoare contribuie din plin.

Unele dintre aceste mîzgăleli îmi aparțin chiar mie; și așa cum procedează poeții cu sonetele scrise de ei în tinerețe, aș putea să scriu sub acest cal: „Desenat la vîrsta de trei ani“, iar sub acest autograf: „Scris la vîrsta de opt ani“.

Celelalte sînt opera fraților, surorilor și verilor mei; iar mîinile care-au făcut unele dintre aceste desene sînt de mult oale și ulcele.

Dar ce-i cu ancora asta? Ce corabie-i asta? Dar acest cîntec marinăresc ă la Dibdin¹? Pesemne că volumul o fi încăput pe mîinile vreunui lup de mare. Ba nu: ancora, corabia și cîntecul marinăresc îmi aparțin, le-am desenat și scris cu mîna mea chiar în cursul acestei călătorii spre Liverpool. Dar să nu mă grăbesc — încă nu voiam să dezvălui acest amănunt.

Drept în mijlocul acestor schițe în creion, complet înconjurată de ele, se vede următoarea inscripție, făcută cu o cerneală de neșters — deși cam decolorată — de mîna tatălui meu:

WALTER REDBURN
Riddough's Royal Hotel
Liverpool, 29 martie 1808

Întorcînd fila, dau peste niște însemnări pe jumătate șterse, caracteristice unei minți metodice, de aceea n-am nici o îndoială că tatăl meu le-a făcut, de bună seamă, în timpul șederii sale la Liverpool. Însemnările astea au pentru mine un iz ciudat, potolit, vetust și văratic în același timp; și cu toate că, de atîtea ștersături, abia izbutesc să le descifrez, simt nevoia să transcriu la întîmplare cîteva dintre ele:

	lire șilingi dinari		
Ghid	3	6	
Masă la „Star & Garter“	10		
Excursie la Preston (distanță 31 m.)	2	6	3
Gratificații	4		
Trăsură	4	6	
„Anotimpurile“ lui Thomson ²	5		
Bibliotecă	1		
Barcă pe fluviu	6		
Vin de Porto și trabuce	4		

¹ Charles Dibdin (1745—1814) — dramaturg și poet englez, autor de cîntece nautice. (n.t.)

² James Thomson (1700—1748) — poet englez, autorul unui ciclu de poeme intitulat „Anotimpurile“ (Seasons). (n.t.)

Pe fila cealaltă descifrez următoarele :

Masă cu dl. Roscoe, luni.

Tot luni, vizită la dl. Morille.

De lăsat carte de vizită la Colonelul Digby, marți.

Vineri, seara teatru — „Richard al Treilea”. Și o farsă nouă.

Marți, de dus scrisoare la Miss L.

Vineri, de mers la Sampson & Wilt.

De încasat polița firmei din Londra.

De scris acasă prin „Prințesa”.

Sac cu corespondență la Sampson & Wilt.

Întorcînd fila, dau peste o hartă unde, într-unul din colțuri se lăfăie, în mijlocul stemei britanice, o inscripție : „Planul Orașului Liverpool”. Dar nu prea deosebești vreun plan în liniile frînte și înclăite ale străzilor și ale docurilor împrăstiate pe malul fluviului Mersey, a cărui curgere domoală e marcată printr-o dungă mai întunecată.

În colțul dinspre nord-est al hărții se întinde o sahară alb-gălbuie, un deșert care încă mai poartă semnele strădaniei mele de a-l popula cu tot felul de monștri desenați cu creionul. Spațiul însemnat cu acea pată albă a fost desigur umplut între timp cu construcții.

Descopăr un șir de linioare, trasate cu cerneală, ce se răspîndesc în toate direcțiile de la capătul așa-numitei Lord-street, pe care se înalță „Riddough's Hotel”, casa unde a poposit tatăl meu. Aceste linioare marchează diferite plimbări în oraș făcute de tata; le urmez, prin străzi și ulicioare, prin piețe largi, și pătrund în curțile înguste. Datorită lor, îmi dau seama că tatăl meu n-a uitat de credință în această țară străină căci s-a dus la Biserica Sf. Ioan de lingă Hay-market și în alte lăcașuri sfinte; văd de asemenea că a vizitat casa de lectură a ziarelor de pe Duke-street, Liceul de pe Bold-street și Teatrul Regal; și că s-a dus să-i prezinte omagiile sale eminentului istoric, poet și bancher, domnul Roscoe.

Împăturind cu grijă harta, trec peste o poză a Primăriei și ajung la pagina de gardă, împodobită în mijloc cu un peisaj — o femeie cam golașă, cu sandale în picioare, șade gînditoare pe o stîncă neagră, la malul mării, sprijinindu-și cu o mîină capul și arătînd cu cealaltă spre un fel de tîpsie ovală pe care se vede o pasăre stranie și care poartă, la margine, în chip de motto, cuvintele : „Deus nobis haec otia fecit”¹.

Pasărea face parte din stema orașului și e imaginea unei păsări numită *Liver*, care-a dispărut între timp și despre care se zice c-ar fi hălăduit în balta (*pool*) ce acoperea odinioară, potrivit spuselor arheologilor, o bună parte din terenul ocupat astăzi de Liverpool, de unde și numele orașului.

La oarecare distanță de melancolică doamnă în sandale se vede o corabie cu toate pinzele sus; iar pe plajă, un omuleț care încearcă zadarnic să se cațare pe-o stivă de mărfuri.

Deasupra și dedesubtul acestui desen, egal împărțit, e titlul — pe care mă tem că tipograful nu-l va putea reda întocmai :

Un
Tablou
al

Liverpool-ului
sau

Călăuza streinului
și

Ghidul de buzunar al gentleman-ului
pentru vizitarea orașului

Împodobit
cu Gravuri

Ale celor mai desăvîrșiți și mai eminenti Artiști

LIVERPOOL;

Imprimat la Swift's Court

și distribuit de Woodward și Alderson, Castle St. 56

Anul 1803

¹ Vers din „Bucolicele” lui Vergiliu : „Dumnezeu ne-a dăruit aceste răgazuri”. (n.t.)

O scurtă și ceremonioasă introducere, al cărei autor pare să facă tot timpul temenele, îl informează pe cititor de succesul edițiilor anterioare ale lucrării, citind „mărturii de stimă apărute recent în diferite publicațiuni — ca *British Critic Review* și al șaptelea volum al *Frumuseților din Anglia și Wales*” — și încheie exprimându-și speranța că această ediție nouă, revăzută și ilustrată, „o va face mai puțin inaptă de a trezi interesul publicului și mai puțin nevrednică de subiectul pe care-și propune a-l ilustra”.

La capătul acestei scurte și excelente prefețe e precizat solemn locul unde-a fost scrisă și data: *Hope Place, 1 sept. 1803.*

Cît de fericit aș fi fost, zăbovind asupra acestei mențiuni, dacă autorul ar fi precizat și ora, și marca ceasornicului, precum și propria-i vîrstă, numele și ocupația.

Dar totul s-a pierdut; nu știu cine-a fost acel autor valoros, care împărtășește desigur soarta tuturor literaților incognito: uitarea.

Trebuie să fi avut cele mai nobile și mai elevate idei despre adevărata glorie de vreme ce a refuzat, disprețuitor, să semneze cu o inițială solitară. Dacă-ăș putea să-l găsesc acum, în vreun cimitir în care-și doarme somnul de veci, i-aș cumpăra o lespede și aș grava pe ea doar această pagină de gardă, cel mai ales epitaf cu puțință.

După prefață, urmează un extras dintr-un prolog scris de admirabilul dr. Aiken, fratele domnișoarei Barbauld, la deschiderea Teatrului Regal din Liverpool, în 1772:

Acolo unde șerpuindul Mersey
Ajunge apa-n ocean să-și verse,
O ceată de pescari își așezară
Umila vatră, într-un fund de țară.
Deprinși cu greul, harnici, răbdători,
Ei marea o-nfruntau, răzbătători,
Smulgîndu-i hrana pitulată-n val.
Colîbele li se-nșirau pe mal,
Iar plasele și bărcile erau
Tot ceea ce, pe-acest tărîm, aveau.

Intr-adevăr, lucrarea abundă în asemenea citate în versuri și în aluzii clasice la „Eneida” și la „Naufragiul” lui Falconer¹.

Autorul anonim trebuie să fi fost nu numai un cărturar și un gentilom, dar și un om profund dezinteresat, și un adevărat patriot local, căci în a sa „Privire asupra orașului” există nouă pagini dintr-un poem al unui bard din Liverpool, pe nedrept uitat.

Scuzîndu-se pentru ceea ce ar putea să pară cititorului o paranteză prea lungă, el recomandă cu căldură poemul, spunînd că acesta „a devenit de mai mulți ani încoace greu de găsit, încît e foarte puțin cunoscut astăzi; de aceea cititorul cultivat va saluta desigur apariția unui mic fragment din acest nobil poem epic, scris cu o mare ușurință a expresiei și cu o simțire deosebit de delicată”.

O dată, dar o singură dată, m-a fulgerat gîndul — lipsit de caritate — că autorul poemului ar putea fi chiar autorul Ghidului. Dar asta s-a întîmplat cu ani în urmă, iar de atunci încoace n-am mai îngăduit acestui gînd necrutător să se strecoare în mintea mea.

Judecînd după fragmentul aflat sub ochii mei, poemul e scris în vechiul și grandiosul stil clasic, cu niște stihuri ce se rostogolesc impetuos, precum roțile unei birji trase de patru cai. Este un imn de slavă închinat Liverpool-ului și Mersey-ului, docurilor, corăbiilor și anrepozitelor, baloturilor și ancorelor. Iar după ce evocă urîta vreme cînd fluviul „lipsit de glorie, nobilele-i unde. Și le rostogolea”, poetul exclamă cu forța unui întreg Parnas:

Acum răsună numele-i în lume,
Din miazănoapte pînă-n Indii-anume,
La țărîmuri Atlanticului larg
Și-aî Balticei cu valuri ce se sparg;
Precum și unde valu-mbrățișează
Siciliă, ca pe-o mireasă trează.
Groenlanda-i dă balenele-i greoaie,
Iar Franța vinurile ei bălcie;

¹ William Falconer (1732—1769) — autorul poemului epic „Naufragiul”, foarte popular la vremea lui. (n.t.)

*Iberia, cu înfloriți lămâi,
 Li dăruie lui roadele, întii.
 Corăbiile-i cunoscute sînt
 Sub orice climă pe acest pămînt,
 Iar avuția fiecărei clime
 Li aparține lui în întregime.*

Poemul cuprinde și o aluzie delicat voalată la domnul Roscoe¹:

*Ilustrul R. trăiește-aici, o minte
 Care deschide drumuri înainte.*

Într-adevăr, atît autorul anonim al Ghidului cit și înzestratul bard al Mersey-ului par să fi nutrit convingerea sinceră că Roscoe a adus mult iubitului lor oraș o faimă ce-i împodobește frumos reputația de centru comercial. Roscoe trece drept un Guicciardini modern al Florenței moderne, iar tratatele-i de istorie și Viețile italienești, laolaltă cu traducerile sale, sînt privite cu admirație, ca niște lucrări clasice.

Primul capitol începe cu metodă, într-un stil faptic, informîndu-l pe cititorul nerăbdător despre latitudinea și longitudinea la care este situat Liverpool-ul, așa fel încît, din capul locului, să nu existe nici o neînțelegere în această privință. Apoi face o prezentare a istoriei orașului, citînd la început o însemnare scrisă de William Cuceritorul în faimoasa „Doomsday Book”².

În legătură cu aceasta, trebuie să recunosc sincer că, în ciuda numeroaselor sale merite pe alte planuri, autorul meu preferat vădește lipsa unui spirit istoric pătrunzător, căci dacă l-ar fi avut, nu s-ar fi oprit cu cercetările sale la domnia monarhului normand, ci le-ar fi

¹ William Roscoe (1753—1831) — autorul unei biografii a Papei Leon al X-lea, și al altor cîtorva biografii. (n.t.)

² Doomsday (sau Domesday) Book, nume popular sub care e cunoscut primul mare cadastru din Anglia, realizat în 1086 din ordinul lui William Cuceritorul. (Doomsday înseamnă „Ziua judecării de apoi”). (n.t.)

împins înapoi, cu hotărîre, prin Evul Mediu, pînă la epoca lui Moise, a omului din Uz și a lui Adam, pentru a stabili cu o certitudine de netăgăduit că pămîntul Liverpool-ului a fost creat o dată cu Facerea Lumii.

Dar unul dintre cele mai curioase pasaje ale capitolului privitor la trecut este, poate, cel în care piosul autor reflectează, moralizator, asupra unui fapt interesant, și anume faptul că în anul 1571 A.D. locuitorii orașului i-au trimis reginei Elizabeta un memorandum, rugînd-o să-i ajute cu un subsidiu — memorandum în care se califică ei singuri drept „norod al sârmanului și decăzutului oraș al maiestății sale, Liverpool”.

Acum cînd îmi ațîtesc privirea asupra acestui străvechi și ros de vreme Ghid, care poartă semnele ravagiilor unei jumătăți de veac, și cînd văd cum vorbește relicva asta despre relicvele de dinaintea ei, îmi spun fără să vreau că lumea îmbătrînește. Iar cînd ajung la al doilea capitol, „Despre dezvoltarea orașului și despre numărul locuitorilor săi”, și răsfoiesc apoi paginile cărții, pline de aluzii la măreția unei așezări care, de atunci încoace, și-a sporit de peste patru ori populația, bogăția și splendoarea, încît locuitorii de azi trebuie să privească desigur cu un sentiment de nemăsurată mîndrie și superioritate spre perioada amintită, mă simt copleșit de o jale adîncă și-mi vine să rîd de deșertăciunea elanurilor omenești. Căci bolta zilei de astăzi este piatra de temelie a celei de mîine; și după cum biserica Sf. Petru a fost clădită în mare parte pe ruinele vechii Rome, tot așa, în toate construcțiile noastre, fie ele cît de impunătoare, noi nu facem decît să furnizăm material de rînd pentru lăcașurile și mai grandioase ale posterității.

La fel cum acest vechi Ghid se fălește cu Liverpool-ul de acum cincizeci de ani, insignifiant pentru noi, Ghidurile New York-ului proslăvesc astăzi măreția unui oraș ai cărui viitori locuitori, numeroși precum pietricelele unei plaje și înconjurați de ziduri și turnuri înalte ce vor străjui nesfîrșite bulevarde cu vitrine bogate și pline

de bun gust, vor vedea în toate aceste Broadway-uri și Bowery-uri ale noastre nucleul mărunț al falnicei lor Ninive. De hăt dincolo de riul Harlem, din susul Hudson-ului, unde acum cresc copăceii tineri, ce-și vor întinde peste veacuri ramurile largi deasupra palatelor lor prin-ciare, ei vor trimite poate exploratori pe Fifth Avenue și Strada a 14-a, alei devenite între timp obscure și ce-țoase; pătrunzînd și mai spre miazăzi, exploratorii aceia ar putea dezgropa clădirea în stil doric a actualei Vămi, dînd-o drept o dovadă a faptului că ilustra și puternica lor metropolă ar fi avut o antichitate elină.

Cum n-aș vrea de loc să omit a cita o mostră a stilu-lui nobil în care e scris acest Ghid al Liverpool-ului, spre deosebire de Călăuzele concise, alerte și pedestre care prezintă Niagara și Buffalo în zilele noastre, mă gîndesc să intercalez aici un capitol — cel privitor la antichitate — mai ales că e foarte amuzant și conține multe date pre-țioase, ba poate chiar rare, ce i-ar putea fi de folos citi-torului, în legătură cu faimosul oraș, în care am poposit în prima mea călătorie. Socot că e preferabil ca, într-o chestiune în care eu însumi sînt cu totul ignorant, să-l citez întocmai pe vechiul meu prieten, decît să-i sub-țiez belșugul de informații într-un fel de tocană proprie, inconsistentă, dar în schimb cu pretenții de originalitate. Da, voi da respectatului meu Ghid ceea ce i se cuvine.

Dar cum ar putea oare tipografii, cu zaturile lor în-tunecate, să scalde paginile într-un galben catifelat ca lumina soarelui în asfințit și să imprime slovelor tipă-rite toate plăcutele asociații de idei pe care mi le tre-zește mie textul original?

Nu! Pe amintirea sfîntă a tatălui meu și pe întreaga zestre tainică a amintirilor de familie, jur că nu o voi face, nu te voi cita, cartă veche, nu te voi pune sub ochii reci ai lumii cu inimă de marmură, pentru că antichitățile tale ar ajunge să fie pîngărite de lectura grăbită a unor cititori superficiali; iar eu aș ajunge să fiu învinuit că-mi dilat volumul prin plagierea unui Ghid — cel mai vulgar și mai ignobil dintre furturi!

Redburn face o plimbare pro-zaică prin oraș, cu vechiul și prozaicul său ghid

Cînd am plecat de-acasă, mi-am luat cu mine Ghidul acela legat în marochin verde, făcîndu-mi socoteala că mă voi nimeri probabil pe una din numeroasele corăbii care merg spre Liverpool, ceea ce s-a și întîmplat.

Mare era bucuria mea tinerească, la gîndul că voi vizita aievea un oraș, a cărui cheie sigură pentru toate cotloanele sale se afla în mîna mea.

În timpul călătoriei i-am studiat paginile pe îndelete. În primul rînd m-am familiarizat cu istoria veche și modernă a orașului, așa cum este ea înfățișată în capi-tolul pe care intenționasem să-l citez. Apoi am studiat datele statistice, privitoare la populație — le-am studiat cu atenție, așa cum studiasem cîndva tabla înmulțirii. Căci eram hotărit să-mi însușesc materia în întregime, nu să mă mulțumesc cu o spoială de cunoștințe, așa cum fac de obicei cei ce consultă un Ghid. După aceea am citit pe rînd amănunțitele descrieri ale clădirilor publice, comparînd scrupulos textul cu respectiva ilustrație, pen-tru a vedea dacă corespund întocmai. Și să se știe că vo-lumul avea nu mai puțin de șaptesprezece ilustrații, in-clusiv harta. Cercetîndu-le adesea, îmi întipărisem atît de bine în mînte fiecă cornișă și fiecă coloană, încît eram incredințat că le voi recunoaște într-o clipă origi-nalele.

Pe scurt, cînd mă gîndeam că tatăl meu consultase Ghidul și că acesta fusese, prin urmare, serios verificat, fidelitatea lui fiind dovedită dincolo de orice dubiu, aveam sentimentul că mi-am asigurat o cunoaștere fără greș a Liverpool-ului, mai ales că mă familiarizasem cu harta, pe care eram în stare să străbat, cu încredere și repe-ziciune, străzile cele mai întortocheate.

Culcat în pat, la teuga, făcusem de multe ori, cu în-chipuirea, plimbări plăcute prin oraș — pe St. James-

street și pe marele bulevard George — oprindu-mă în locurile mai interesante sau mai atrăgătoare. Începusem să cred că mă născusem la Liverpool, într-atît de familiare mi se păreau toate locurile însemnate pe hartă. Și deși unele străzi păreau să se piardă într-un labirint, fiind la fel de încilcite ca acelea de pe harta Boston-ului din Massachusetts, n-aveam nici o îndoială că le-aș putea parcurge chiar și pe întuneric, în noaptea cea mai neagră, fiind în stare, la nevoie, să și alerg spre docurile cele mai depărtate.

Scumpă amăgire !

Niciodată nu-mi trecuse prin mintea mea de băietan gîndul că un Ghid care fusese de folos la vremea lui, cu cincizeci de ani în urmă, s-ar putea dovedi o mizerabilă călăuză pentru un om din zilele noastre. Nu-mi închipuiam că Liverpool-ul vizitat de tatăl meu s-ar putea deosebi de Liverpool-ul spre care navigam eu, fiul său, Wellingborough. Nu, asemenea gînduri nu-mi treceau prin minte ; într-atît de mult mă deprinsesem să asociez vechiul Ghid cu orașul pe care-l descria, încît nici nu concepeam c-ar putea exista vreo nepotrivire.

În timp ce vasul își aștepta pe Mersey intrarea în docuri, mi-am scos Ghidul din buzunar ca să identific pe hartă locul unde ne aflam. Dar nu exista nici cea mai mică asemănare. Pesemne că de vină era faptul că eu priveam orizontal, în loc să privesc de sus, cum fac cei ce stabilesc o hartă. Așa îmi spuneam, dînd dreptate Ghidului meu străvechi.

În aceeași seară însă, credința mea avea să primească o lovitură grea. După cum am mai spus, echipajul a coborît pe țarm ca să cineze. Oamenii s-au oprit la o tavernă ciudată, de lîngă Docul Prințului. Avînd în buzunar Ghidul, l-am scos ca să identific locurile, dar am constatat că, exact în punctul unde ne aflam eu și tovarășii mei, căroră o hangîță cu obrajii rumeni le umplea cîmile, infailibilul meu Ghid plasa un fort militar, adăugînd că acesta merita să fie vizitat de către străinii cultivați, cu scopul de a asista, seara, la schimbarea gîrzii.

Astă m-a cam pus pe gînduri : într-adevăr, cum putea oare o tavernă să fie confundată cu un fort militar ? Și deși acum era seară, cam la ora indicată pentru schim-

barea gîrzii, nu se vedea nici o uniformă roșie. Dar cu toate astea nu puteam să-l condamn, pentru o mică inadvertență, pe bătrînul slujitor al familiei, care-l servea cu atîta devotament pe tatăl meu. Iar cînd am aflat că localul se numea „Taverna Vechiului Fort“ și că multe din pietrele fortului se mai găseau încă în zidurile tavernei, aproape că l-am absolvit pe Ghid de orice bănuială că m-ar fi indus în eroare.

A doua zi fiind duminică, zi în care eram liber să fac ce vreau, m-am gîndit să pornesc împreună cu Ghidul la plimbare prin oraș, pînă la marginile lui.

M-am sculat, așadar, foarte devreme, m-am spălat din cap pînă-n picioare, cu o „scrupulozitate orientală“, m-am îmbrăcat cu cămașa roșie și tunica de vînătoare, precum și cu pantalonii sport, acoperindu-mă apoi cu mantaua ; încît această combinație de veșminte, îndeosebi cămașa roșie, mă făcea, cred, să par o făptură foarte bizară : trei părți sportiv, două treimi din cealaltă parte soldat, iar cealaltă treime marinar.

Colegii mei au rîs, firește, de înfățișarea mea, dar nu le-am dat atenție ; iar după micul dejun am coborît repede pe țarm, plin de nerăbdare și entuziasm.

Mergeam țanțoș și eram destul de înalt pentru vîrsta mea, poate de aceea un matelot beat mi-a strigat în timp ce pășeam grăbit de-a lungul docurilor :

— Drept înainte ! Pas alergător !

Un alt marinar m-a oprit ca să mă-ntrebe dacă mă duc la vînătoare de vulpi, iar un tip din poliția vamală, după ce m-a privit atent din ghereta de la intrare — o gheretă confortabilă, mobilată cu bănci și c-o masă plină de ziare și cu pereții doldora de mantale de ploaie și glugi de mușama — a ieșit în mare grabă și, ațînîndu-mi calea, tocmai cînd mă pregăteam să pășesc în stradă, mi-a poruncit să stau pe loc. M-am supus, iar omul, după ce mă privi cu luare-aminte, mă întrebă de unde aveam pălăria aceea de mușama, neputînd pesemne să-și explice cum de ajunsese ea să încununeze capul unui biet vînător de vulpi. Cînd i-am arătat spre vas, care nu era prea

departe, și când și-a dat seama, după vocea mea, că sînt un yankeu, acest slujbaş conștiincios m-a lăsat să trec.

Poliția vamală este foarte vigilentă cu străinii care ies pe poarta docurilor, deoarece pe bordul vaselor au loc multe furturi; iar dacă observă ceva suspect, agenții ei cercetează fără milă. Astfel, bășinii care cumpără vechituri și „deșeuri” de pe corăbii, trebuie să-și întoarcă sacii pe dos în fața poliției înainte de a fi lăsați să iasă pe poartă. Agenții vamali scotocesc adesea hainele unui individ suspect, chiar dacă acesta e un slăbănog, îmbrăcat într-o haină cu buzunarele mici, aproape imperceptibile.

Dar încotro mă îndreptam oare?

Intenția mea era să mă duc întâi la Riddough's Hotel, unde poposisese tatăl meu, cu peste treizeci de ani în urmă; apoi, cu harta în mînă, să refac itinerariul lui prin oraș, urmînd liniile de pe diagramă. În felul acesta aș fi făcut un pelerinaj filial spre niște locuri care erau sfinte în ochii mei.

În cele din urmă, cînd m-am pomenit coborînd pe Old Hall-street spre Lord-street, strada unde, potrivit Ghidului meu, era situat hotelul, și cînd, scoțînd harta, am văzut că Old Hall-street era marcată pe întreg traseul ei cu creionul tatălui meu, m-am simțit copleșit de emoție.

„Da, chiar pe această stradă, ba chiar pe acest caldarîm a pășit tata!” îmi spuneam. Apoi mi-a venit să plîng cînd m-am uitat la îmbrăcămintea mea jalnică și mi-am dat seama cum mă privesc trecătorii: bărbații se zgîiau la mine ca la o arătare ciudată, iar cucoanele mai bătrîne, cu pălării îmblănite și gulere de mătase, treceau pe celălalt trotuar.

Cu totul altfel trebuie să fi fost îmbrăcat tatăl meu — purta poate o haină albastră, o vestă de piele și cizme de călărie. Nici prin gînd nu-i trecuse că un fiu al său va vizita vreodată Liverpool-ul ca un biet marinăraș neajutorat și lipsit de prieteni. Nici nu mă născusem încă pe vremea aceea, pe vremea cînd tata călca pe acest caldarîm; nu fusesem nici măcar conceput — nu figuram încă în recensămîntul populației globului. Propriul meu tată nu mă cunoștea pe atunci, nici măcar în vis nu mă

văzuse. Iar gîndul acesta mă mîhnea adînc, pentru că, dacă însuși tatăl meu nu mă învrednicise cîndva nici măcar cu un gînd, ce se va alege oare de mine? „Sărmane Wellingborough! îmi spuneam. Băiețuș nefericit! Ești într-adevăr lipsit de prieteni și părăsit. Iată-te cutreierînd ca un străin străzile acestui oraș străin; însăși ideea că tatăl tău a fost aici înaintea ta te face să te gîndești că el nu te-a cunoscut pe atunci și nu s-a sinchisit de tine cîtuși de puțin.”

Dar, străduindu-mă din răspuțeri să alung aceste reflecții amare, am mers mai departe pînă-am ajuns pe Chapel-street; traversînd-o, am pășit pe sub o arcadă de piatră, ca bolta unei minăstiri, a cărei întunecime și îngustime mă încînta, umplîndu-mi sufletul de yankeu cu gînduri romantice despre abații și minăstiri străvechi. Am ieșit de-acolo drept în piața pătrată a Bursei Negustorilor; acolo, rezemat de un stîlp, mi-am scos harta și am încercat să urmăresc pe ea drumul străbătut de tatăl meu pe Chapel-street și pe sub arcada din spatele meu, pînă-n scuarul pavat unde mă aflam acum.

Atît de vie era senzația că tata fusese pe-aici și atît de îngust pasajul prin care trecuse și el, încît mi-a venit să alerg mai departe și să ocolesc împreună cu el Primăria veche, situată la intrarea pe Castle-street. M-am stăpînit însă, amintindu-mi că tata plecase într-un loc unde nici un fiu din această lume nu-l putea găsi. M-am gîndit apoi la tot ceea ce i se întîmplase din ziua cînd păsise pe sub această boltă — cîte încercări și necazuri pătîmise, de cîte furtuni vrăjmașe fusese zguduit pînă să moară, ajuns în stare de faliment. M-am uitat la hainele mele jalnice și abia-abia mi-am putut stăpîni lacrimile.

Venindu-mi în fire, mi-am aruncat privirea în jur, la sculpturile de piatră, și m-am uitat în Ghid: locul era marcat corect pe hartă, deși îi lipsea ceva: monumentul din centrul scuarului; cum însă era vorba de o construcție adăugată ulterior, mi-am spus că o atît de neînsemnată omisiune nu poate știrbi valoarea generală a fidelului meu prieten.

Monumentul cu pricina era un grup de statui de bronz, ridicat pe un soclu de marmură și înfățișîndu-l pe

Lord Nelson în clipa cînd își dădea duhul în brațele Victoriei. Un picior al amiralului se reazemă pe un dușman ce se rostogolește, iar celălalt pe un tun. Victoria așază o cunună de flori pe fruntea amiralului în agonie, în vreme ce Moartea, sub înfățișarea unui schelet hidos, își strecoară mina osoasă sub mantia eroului, căutîndu-i inima. O scenă impresionantă și plină de adevăr; nu m-am putut niciodată uita la imaginea Mortii, fără să mă-nfior.

La distanțe egale în jurul bazei pedestalului, patru siluete goale, înălțuite, de dimensiuni puțin mai mari decît cele naturale, stau în diferite atitudini de umilință și disperare. Una își ține un picior peste genunchiul celuilalt și capul plecat, ca și cum ar fi abandonat orice speranță de a se simți vreodată mai bine. O altă siluetă își ține capul îngropat în palme, privind desigur printre degete, cu jale, deși nu i-am putut vedea expresia, întrucît tocmai își ferea capul în momentul cînd fusese imortalizată. Aceste triste figuri de captivi simbolizează principalele victorii ale lui Nelson; privindu-le brațele și cătușele de bronz, mă gîndeam însă fără voia mea la patru sclavi africani scoși la meaz în piața publică.

Atunci gîndurile mele se întorceau la Virginia și la Carolina, precum și la faptul, istoricește dovedit, că negoțul de sclavi africani a constituit cîndva principala activitate comercială a Liverpool-ului, a cărui prosperitate era, pare-se, indisolubil legată de acest negoț. Și-mi aminteam că tata stătuse adeseori de vorbă cu niște domni ce ne vizitau la locuința noastră din New York, despre neliniștea cauzată la Liverpool de discuțiile privitoare la abolirea pomenitului negoț; lupta între interesele sordide și principiile de umanitate aruncase o umbră grea asupra căminelor negustorilor, ajungînd să despartă mulți fii de părinții lor, ba chiar soți de soțiile lor. Gîndurile mele s-au întors apoi spre prietenul tatălui meu, marele și inimosul Roscoe, adversar neînduplecat al negoțului de sclavi și factor activ în fel și chip pentru suprimarea lui; Roscoe a scris un poem („Suferințele Africii”), mai multe pamflete, precum și un discurs rostit de la tribuna Parlamentului, discurs care, venind din partea unui deputat din Liverpool, a întrunit pare-se adevărată mulțime și a

contribuit în mare măsură la triumful politicii mai sănătoase și mai plină de omenie, adoptată de Parlament.

Cît de adînc m-a impresionat acest grup statuar se poate vedea din faptul că, ori de cîte ori m-am mai dus pe Chapel-street, am trecut prin galeria aceea strîmtă ca să-l mai privesc o dată. Eram sigur că, fie zi sau noapte, îl voi găsi acolo pe Lord Nelson, încă aplecat spre soclu, cu aceea cunună a Victoriei planînd mereu deasupra spaidei sale, și cu Moartea la fel de rinjitoare ca totdeauna, în vreme ce cei patru prizonieri de bronz continuau să-și căineze amarnic captivitatea.

În duminica aceea, pe cînd stăteam în fața balustradei din jurul statuilor, am observat mai multe perscane ce intrau și ieșeau din subsolul clădirii cu coloane. Apropiîndu-mă, am văzut că era o casă de lectură, plină de teancuri de ziare. Dragostea mea pentru literatură mă îmboldea să deschid ușa și să intru, dar o privire aruncată tunicii mele soioase îl făcu pe un individ cilibiu la înfățișare să se ridice de pe scaun și să-mi închidă ușa în nas. Am stat cîteva clipe să mă gîndesc ce-aș putea să-i fac, dar pînă la urmă m-am hotărît să-l las în pace și să-mi văd de drum. Am pornit, așadar, pe Castle-street în jos (i se spune Castle-street de la un castel care se înălța odinioară acolo, îmi explică Ghidul), apoi am trecut pe Lord-street.

Ajuns la capătul acestei străzi, am căutat în zadar hotelul. Cît de mare mi-a fost dezamăgirea, vă puteți lesne închipui, dacă vă amintiți că abia așteptam să contemplu clădirea unde poposisese tatăl meu, unde dormea și mîncă, unde-și fuma trabucele, își deschidea scrisorile și-și citea gazetele. Am întrebat pe cîțiva trecători unde se află hotelul căutat, dar ei și-au văzut de drum, holbîndu-se la mine; un singur om, cu înfățișare de lucrător, a binevoit să se oprească, politicos, și să-mi răspundă la întrebare:

— Riddough's Hotel? Pe legea mea, parc-aș fi auzit de el! Stai nițel, da, da, e hotelul unde taică-meu și-a rupt

un braț, ajutînd la dărîmarea zidurilor sale. Băiete dragă, cauți chiar hotelul ăla ? Ce vrei să găsești acolo ?

— A, nimic — am replicat eu — vă mulțumesc pentru informație.

Și am plecat mai departe.

Din acea clipă, Ghidul mi-a apărut într-o nouă lumină, iar toate vagile mele bănuieli anterioare mi s-au confirmat. Ghidul acesta era cu aproape o jumătate de veac în urma epocii mele și nu-mi putea fi mai de folos în vizitarea orașului decît o hartă a Pompeiului.

Era un gînd trist, grav și foarte amar. Cartea pe care mă bizuisem atîta, cartea asta legată în marochin verde, cu colțurile indoite, cu filele doldora de frumoase și vechi amintiri de familie, cartea asta cu șaptesprezece gravuri, executate cu o artă supremă, ei bine, cartea asta scumpă era aproape nefolositoare. Da, Ghidul care-l călăuzise pe tată nu-l putea călăuzi pe fiu.

Așezîndu-mă pe treptele unei prăvălii, mi-am dat friu liber gîndurilor.

„Uite, Wellingborough, asta să-ți fie de învățătură și să n-o uiți niciodată, îmi spuneam. Lumea asta, băiete, este o lume schimbătoare. Hotelurile ei sînt mereu dărîmate. E o lume care nu rămîne nici o clipă locului, nispurile ei sînt în veșnică mișcare. Însuși portul acesta, al Liverpool-ului, se infundă treptat, pe cît spun oamenii, și cine știe ce va privi fiul tău (dacă vei avea unul) cînd va veni în vizită la Liverpool, după un interval tot atît de lung ca acela scurs de la vizita tatălui tău aici. După cum Ghidul tatălui tău nu te poate călăuzi pe tine, Wellingborough, tot așa Ghidul tău (dacă ți-ai putea îngădui luxul de a-ți cumpăra unul modern) nu i-ar putea călăuzi pe cei ce vor veni după tine. Da, Wellingborough, Ghidurile sînt cărțile pe care se poate pune cel mai puțin temei ; și aproape toată literatura e alcătuită, oarecum, din Ghiduri. Cele vechi ne spun cum au pășit părinții noștri prin aleile și curțile de odinioară — locuri dintre care numai foarte puține pot fi identificate acum de către urmași, printre bulevardele orașelor moderne. Pentru cît de puțini oameni continuă vechiul Ghid să fie un îndreptar ! Fiece epocă își făurește propriile ghiduri, iar cele

vechi sînt aruncate la coș. Există însă, Wellingborough, un Ghid sacru, care nu te va face să rătăcești niciodată dacă-l vei urma întocmai ; și există unele monumente nobile, menite să dăinuie, chiar dacă piramidele se vor nărui.“

Deși m-am sculat de pe trepte mai trist și mai înțelept, și deși Ghidul meu era acum lipsit de aura lui de infailibilitate, n-am tratat cu dispreț acele pagini sfinte, care fuseseră cîndva ca un far pentru părintele meu.

„Nu ! Sărmane Ghid, îmi spuneam dezmiardîndu-i co-perta și îndreptîndu-i cu pietate colțurile, nu te voi disprețui ! Și s-ar putea să-mi mai călăuzești cu folos pașii prin multe străzi vechi din cartierele vechi ale orașului, chiar dacă greșești ici-colo în ce privește cutare hotel sau alte locuri uitate ale trecutului.“

În timp ce frunzăream cu duioșie filele Ghidului, privirea mi-a căzut asupra unui pasaj referitor la „Docul vechi“, pasaj care-mi stîrni curiozitatea. M-am hotărît să vizitez numaidecît locul și, pornind în direcția ce mi se părea bună, am mers pînă m-am pomenit în fața unei clădiri spațioase, cu o superbă colonadă de piatră cafenie ; intrînd pe poartă, mi-am dat seama după numeroase semne că trebuie să fie clădirea Vămii. După ce-am admirat-o pe îndelete, mi-am scos iarăși Ghidul și, spre uimirea mea, am văzut că, potrivit afirmațiilor sale, mă înșelasem în privința acestei clădiri, care nu era Vama, ci chiar „Docul vechi“. Citînd mai departe, am dat peste următorul alineat foarte oportun : *Ceea ce-l izbește pe străinul care vizitează acest doc este spectacolul ciudat al unui număr atît de mare de vase plutînd chiar în inima orașului, impresie întărită de faptul că nu se vede nici o legătură cu marea.*

Ce enigmă ! Ghidul mărturisea că e vorba de un „spectacol ciudat“ și nu tăgăduia că lipsa unei legături aparente a docurilor cu marea e un fapt uluitor ! Totuși autorul spunea în continuare că *vizitatorul uluit trebuie să-și stăpînească uimirea o clipă și să o ia la stînga*. Numai că, fie la stînga, fie la dreapta, nimic din cele descrise în Ghid nu corespundea realității.

Era ceva de-a dreptul năucitor și cam greu de explicat, chiar făcînd obișnuitele raționamente privitoare la dez-

voltarea și creșterea orașului în decursul anilor. De aceea, cu Ghidul în mână, am acostat un polițist și l-am rugat să-mi spună dacă auzise de vreun loc numit „Docul vechi”. La început, omul s-a uitat cu mirare la mine și, văzînd că par să fiu normal, ba încă și politicos, mi-a explicat următoarele lucruri, biciuindu-și cu bastonul de cauciuc cizmele bine lustruite și ridicîndu-și gulerul cu găitane de argint al uniformei :

Se pare că în locul unde mă aflam fusese pe vremuri „balta” de la care orașul își trage numele și care inițial înconjură cea mai mare parte a vechilor așezări ; în interesul navigației, „balta” aceea fusese transformată într-un doc, care însă fusese închis cu ani în urmă, pe locul lui fiind clădită Vama pe care-o vedeam acum în fața mea.

Am început să mă uit la clădire, cu un sentiment asemănător aceluia pe care-l încearcă drumețul ce se oprește pe malul Mării Moarte ; aici însă, spre deosebire de cele întimplute la Gomorra, un lac fusese transformat într-o construcție solidă de piatră și mortar.

„Ai face mai bine, Wellingborough, să-ți pui cartea în buzunar și s-o duci la Asociația arheologilor — mi-am spus. A fost cu mult depășită de mersul progresului. Mi-roase-i vechea scoarță de piele, Wellingborough ; nu-i așa că are un iz de mumie ? Nu-ți amintește oare de Cheops și de catacombe ? Să știi c-a fost scrisă înaintea cărților pierdute ale lui Tit Liviu și că-i vară bună cu acel în veci pierdut tom pomenit de Moise în „Pentateuch” și intitulat „Războaiele Domnului”. Vir-o în buzunar, Wellingborough prietene, și lasă-te de aici înainte călăuzit prin Liverpool de propriul tău nas : te va însoți peste tot, la bine și la rău. Iar catargul corăbiei tale și turla bisericii Sf. Gheorge îți vor sluji de repere.»

„Nu ! Nu ! mi-am spus apoi, dezmiardînd din nou cartea și netezindu-i ușor o filă. Încă nu te părăsesc. Înainte, carte legată în marochin verde ! Du-mă de-a dreptul la venerabila Abație din Birkenhead și îngăduie acestor ochi lacomi să contemple castelul locuit cîndva de către conții de Derby !”

Ghidul meu dădea amănunte despre ambele aceste locuri, arătînd că Abația se înalță pe coasta Cheshire-ului,

că e acoperită toată cu iederă și mușchi și că dintr-un anumit punct, pe partea dinspre Lancashire, poate fi văzută în întregime. Despre castelul nobilei familii Derby spunea că era acum închisoare — fapt cit se poate de grăitor și îndemn la înțelepciune !

Dar, vai ! nu mi-a fost dat să văd Abația, căci de pe apă nu se vedea nimic asemănător clădirii descrise în carte ; cit despre castelul conților, ce să mai vorbesc ? !

Vai mie ! Oare în zadar venisem în vechea Anglie, în țara lui Thomas-à-Becket¹ și a voinicului John, din Gaunt² ? Bătusem atîta drum, ca să nu întrezăresc măcar o clipă minăstirea sau castelul ? Nu există oare nimic altceva în întreg imperiul britanic decît aceste șiruri de dughene și antrepozite fumurii ? Nu-i oare Liverpool-ul decît un cuptor de cărămidă ? Păi nici o clădire de-aici n-arată la fel de veche precum casa bunicului meu dinspre mamă, o casă cu frontonul triunghiular, ale cărei cărămizi au fost aduse din Olanda cu mult înaintea războiului de independență ! E o înșelăciune, o mistificare grosolană ! Anglia asta mult lăudată nu-i mai veche decît statul New York ; dacă e, dovediți-mi cu acte, negru pe alb. Unde-i turnul lui Iuliu Cezar ? Unde-i zidul roman ? Unde-i faimoasa Stonehenge³ ?

„Dar, Wellingborough, te afli doar la Liverpool ! m-am admonestat eu. Monumentele străvechi se găsesc la nord, la sud, la est și la vest de tine. Ești un biet marinăraș, nu un turist bogat, și n-ai cum să vizitezi antichitățile, cu tunica asta caraghioasă pe tine. Nu, băiete !”

„Așa e — mi-am spus. Nu sînt un călător cum a fost tatăl meu ; sînt doar un muritor de rînd care-a străbătut Atlanticul.”

După o zi de umblet obositor, am ajuns în sfîrșit la hanul „Bricul din Baltimore”, taman la vremea cînei, iar frumoasa Mary mi-a oferit o cană de ceai, în care mi-am înecat întreaga amărăciune.

¹ Thomas-à-Becket (1118 ?—1170) — arhiepiscop de Canterbury, asasinat din ordinul regelui Henric al II-lea, fostul său prieten. (n.n.)

² John din Gaunt (sau Gand) (1340—1399) — duce de Lancaster, al patrulea fiu al regelui Edward al III-lea, personaj imortalizat de Shakespeare în „Richard al II-lea”. (n.t.)

³ Denumirea unei celebre rotonde de piatră din cîmpia Salisbury. (n.t.)

Docurile

Vremie de peste șase săptămîni, vasul „Highlander“ a stat în Docul Prințului; în acest timp, pe lângă observațiile făcute asupra lucrurilor din imediata mea apropiere, am vizitat ocazional și celelalte docuri, pe care nu mă mai săturam să le admir.

Cum înainte de ele nu mai văzusem decît cheurile mizerabile, de lemn, și debarcaderele șubrede ale New York-ului, mintea mea tinăra s-a umplut de incîntare și uimire la vederea acestor docuri mărețe. Firește că la New York fusesem impresionat de lungul șir de vase și de încăleceala catargelor îngrămădite pe East River; dar admirația mea fusese mult știrbită de acele cheuri urite și diforme, care sînt desigur un reproș și o rușine pentru orașul ce le tolerează existența.

Pe cînd la Liverpool aveam în fața mea lungi ziduri chinezești, durate din cărămidă, imense debarcadere de piatră și un șir de bazine cu muchii de granit, complet închise, deși multe comunicau între ele, ceea ce îmi amintea de marele lanț american al lacurilor Ontario, Erie, St. Clair, Huron, Michigan și Superior. Întinderea și trăinicia acestor construcții păreau să fie egale cu acelea ale Piramidelor din Egipt.

Liverpool-ul poate revendica invenția primului model de „Doc umed“¹, precum și tot ceea ce se leagă de construcția, funcționarea și ameliorarea lui în zilele noastre. Pînă și Londra a fost nevoită să imite modelul din Liverpool, iar portul Havre i-a urmat exemplul. În ceea ce privește amploarea, costul și trăinicia, docurile Liverpool-ului le întrec, pînă-n ziua de azi, pe cele din întreaga lume.

¹ Termenul de „Doc umed“ nu-și are obîrșia — așa cum a pretins, altminteri, învățatul Bardoldi — în faptul că oamenii care ar cădea într-un asemenea doc s-ar uda negreșit, ci în necesitatea, foarte simplă, de a deosebi aceste docuri de „Docurile uscate“, unde sînt aduse pentru a fi reparate vasele cu fundul spart. (n.a.)

Primul doc construit de oraș a fost așa-numitul „Doc vechi“, la care am făcut aluzie în capitolul precedent. El a fost construit în anul 1710, iar de atunci încoace s-a înfiripat treptat acel lung șir de ziduri portuare, care mărginesc astăzi partea dinspre Mersey a Liverpool-ului.

Cale de multe mile poți merge de-a lungul celui mai, trecînd prin docurile ce se succed ca un lanț de imense fortărețe: Docul Prințului, Docul lui George, Salt-House, Clarence, Brunswick, Trafalgar, Docul Regelui, Docul Reginei, și multe altele.

Într-un spirit de recunoștință patriotică față de acei eroi navali, care, prin vitejia lor, au făcut atîta pentru a ocroti comerțul Angliei, comerț în care Liverpool-ul ocupa un loc atît de important, orașul a dat străzilor sale mai moderne o seamă de nume ilustre, cu care Broadway-ul nostru s-ar putea mîndri: Duncan, Nelson, Rodney, St. Vincent, Nilul.

E păcat însă că nu a dat aceste nume alese nobilelor sale docuri, care, astfel botezate, ar fi putut să fie niște monumente apte a perpetua numele eroilor, în strînsă legătură cu negoțul pe care-l ocrotiseră.

Aceste monumente, pline de viață și de mișcare, ar fi mult mai impresionante decît obeliscurile austere din Luxor sau decît atîtea turnuri de piatră golașe, care, nefiind folositoare lumii, aspiră zadarnic să înveșnicească vreun nume solitar, gravat în granitul lor. Asemenea monumente sînt într-adevăr niște cenotafuri, durate departe de locul unde și-a cucerit faima eroul, care, dacă-i cu adevărat erou, trebuie să fie încă legat de interesele vii ale neamului său; căci adevărata faimă cată să fie slobodă și să umble firesc printre oameni. Monumentele care slăvesc moartea, nu și viața unui erou, sînt ele însele niște morminte. E bine ca deasupra gropii vreunui bogătaș anonim și lipsit de glorie să se înalțe o coloană de marmură pentru a consemna faptul că bogătașul cu pricina a trăit și a murit, căci astfel de mențiuni sînt indispensabile pentru a-i păstra amintirea printre oameni, deși, o dată cu marmura, se va năruî curînd și amintirea, înghițită de apa stătută a uitării. Dar a înălța un asemenea monument al deșertăciunii deasupra rămășițelor unui erou, înseamnă a-i pingări gloria și a-i jigni umbra. Unele mo-

numente alcătuite din literele alfabetului și închise într-un sipet dăinuie mai mult decât cele pe care le-ar fi putut dura până și un Cheops, cu piatra din întreg Egiptul și din întreaga Nubie.

Printre docurile pomenite mai sus se numără și cele ale Regelui și Reginei. Ele îmi aminteau adesea de principalele două străzi ale satului meu din America, străzi botezate odinioară cu aceste nume; botezul avușese loc înainte de Declarația de Independență, căci la vreo cîțiva ani după aceea numele regale fuseseră abolite, în cadrul unei adunări entuziaste la care, într-un elan libertar, cetățenii au declarat solemn că Regele George și doamna sa nu sînt vrednici de a fi immortalizați de satul L. Un cărturar din sat mi-a povestit odată că un comitet alcătuit din doi bărbieri a fost însărcinat să-i scrie nefericitului rege pentru a-i aduce la cunoștință faptul.

Intrucît o descriere a oricăruia dintre aceste docuri din Liverpool se potrivește oarecum cu toate, mă voi strădui să evoc aici Docul Prințului, unde vasul nostru a rămas să se odihnească după traversarea Atlanticului.

Docul acesta, relativ recent construit, este poate cel mai încăpător și e familiar marinarilor yankei, prin faptul că-i cel mai frecventat de navele americane. Aici poposesc falnicele pacheboturi din New York, pe care le poți vedea la poalele Wall-street-ului; tot aici trag vasele comerciale care transportă bumbac din Savannah¹ și Mobile².

Docul a fost construit, ca și celelalte, îndeobște în albia fluviului, după ce pămîntul și roca au fost excavate cu grijă și transformate în materiale de construcție pentru cheuri și diguri. În partea dinspre fluviu, docul este protejat de un dig lung, străjuit de un zid masiv, iar înspre oraș, e mărginit de ziduri asemănătoare, dintre care unul se desfășoară paralel cu un bulevard. Întreg spațiul astfel împrejmuit formează o incintă prelungă, cu o suprafață de aproximativ cincisprezece sau douăzeci de acri, deși, neavînd nici o unealtă de măsurat, s-ar putea să greșesc.

Suprafața docului propriu-zis, fără cheurile înconjurătoare, ar putea fi estimată la, să spunem, zece acri.

¹ Savannah, port în Georgia (S.U.A.). (n.t.)

² Mobile, port în Alabama (S.U.A.). (n.t.)

Intrarea dinspre străzi se face prin mai multe porți, astfel încît, la închiderea acestora, întregul doc rămîne ferecat ca o casă. Dinspre fluviu, intrarea se face printr-o ecluză, în care vasele pot pătrunde numai cînd nivelul apei din bazin coincide cu acela al fluviului, adică în perioada fluxului, căci apa din bazin este totdeauna la acel nivel. De aceea, cînd fluviul e în reflux, vasele aflate în spațiul dintre cheuri sînt cu peste douăzeci de picioare mai sus decât vasele de pe Mersey. Iată un fenomen care-l uimește desigur pe cel ce vede pentru prima oară cum sute de corăbii enorme plutesc parcă deasupra zidurilor masive și în mijlocul lor.

Docul Prințului este îndeobște atît de aglomerat, încît intrarea unei noi nave poate stirni mare zarvă în rîndurile ocupanților mai vechi. Vătafii docului, a căror autoritate este indicată prin niște tăblițe metalice purtate la vedere în vîrfurile pălăriilor lor, se urcă pe dunele diferitelor vase și le strigă noilor veniți ce se îngheșuie din toate părțile:

— Hei, ai de pe *Highlander*! Acostați lingă *Neptun*!... Hei, ai de pe *Neptun*! Scoateți o parimă la pupa și acostați lingă *Trident*!... Hei, ai de pe *Trident*! Scoateți o bulină și așezați-vă în urma *Nînfricatului*!

E ca un șoc electric: cînd se declanșează asupra cuiva, îi atinge pe toți. Treaba asta îi enervează la culme pe marinari, dar e unul din inevitabilele inconveniente ale docurilor închise, inconveniente compensate din plin de nenumărate avantaje.

În imediata apropiere a ecluzei se află un bazin care comunică totdeauna cu fluviul printr-o intrare îngustă străjuită de capetele digurilor. Acest bazin formează un soi de anticameră a docului propriu-zis, anticameră unde vasele își așteaptă rîndul. Pe vreme de furtună, necesitatea acestui bazin este evidentă, căci ar fi cu neputință să bagi de-a dreptul în docuri un vas care vine de pe ocean; vasul e scos mai întîi din valurile furioase ale oceanului și dus în anticamera liniștită dintre capetele digurilor, iar de acolo pătrunde în doc.

Cu privire la costul docurilor, pot spune doar că Docul Regelui, care ocupă o suprafață relativ mică, a fost construit cu o cheltuală de aproximativ 20.000 lire.

Bătrînul nostru paznic, un tip născut la Liverpool, care cutreierase ani mulți mările, ne-a povestit o istorie curioasă în legătură cu docul acesta. Unul din vasele care transportaseră în 1688 trupe din Anglia în Irlanda în așa-numitul război al regelui William, a intrat în Docul Regelui chiar în ziua deschiderii acestuia, în 1788, exact la un secol distanță. Era un bric mărunțel și fumuriu, botezat *Port-a-Ferry*. Probabil că doar numele îi rămăsese neschimbat după o sută de ani, în care șarpanta de lemn îi fusese desigur înlocuită de multe ori.

Între ziduri e cuprinsă o platformă pavată, foarte largă, iar de-a lungul cheurilor se întind numeroase magazii cu pereți de fier, menite să adăpostească vremelnice mărfurile descărcate de pe vase. Nimic nu poate întrece zarva și forfota febrilă ce animă aceste cheuri în timpul zilei; baloturi, lăzi, cutii de tot felul sînt manipulate de mii de lucrători; camioane vin și pleacă neconținut; vătafii docului vociferează; marinari de toate națiile cîntă sus pe catarge; și întreagă această zarvă e sporită de ecourile zidurilor ce o împresoară.

XXXIII

Dubasurile pentru transportul sării și corăbiile germane cu emigranți

Împrejmuit de briul său lat și masiv, fiecare doc din Liverpool este o fortăreață plină de însuflețire sau, mai de grabă, un mic arhipelag, un fel de rezumat al lumii, în care sînt reprezentate toate națiile creștinătății, ba chiar și cele păgîne. Căci fiecare corabie este ea însăși o insulă, o colonie plutitoare a tribului căreia îi aparține.

Se întîlnesc aici cele mai depărtate hotare ale pămîntului, iar în arboradele acestor corăbii sînt reprezentate toate pădurile de pe glob, ca într-un vast par-

lament al catargelor. Canada și Noua Zeelandă își trimit pinii, America stejarii, India lemnul de tek, Norvegia brazii, iar Excelența sa Mahonul, reprezentant al Honduras-ului și Yucatan-ului, se află la postul său, lângă timonă. Sub oblăduirea binefăcătorului Geniu al ne-goțului, se îmbrățișează aici toate climaturile și țările lumii; vergă cu vergă, se ating cu dragoste frățească.

Un doc din Liverpool este ca un mare caravanserai sau ca un hotel clădit după modelul generos al spați-oasei *Astor House*. Corăbiile sînt cazate aici pentru o chirie modestă, a cărei plată nu e cerută pînă-n momentul plecării. Ele primesc casă și masă și sînt puse la adăpost de vinturi și de calamități. Căci nu pot da crezare unei istorii pe care-am auzit-o, în legătură cu niște vase care, pe vreme de furtună, și-ar fi pierdut arborele-gabier chiar în mijlocul docurilor. Oricare ar fi greutățile și vitregiile întîlnite pe mare — fie că vin din Islanda, fie că vin de pe coasta Noii Guinee — aici suferințele se sfîrșesc și corăbiile se instalează comod în hanul lor acvatic.

Am stat nenumărate ore să privesc vasele din Docul Prințului, încercînd să le ghicesc trecutele călătorii și perspectivele de viitor. Unele abia sosiseră din porturi îndepărtate și arătau ostenite, betegite chiar; altele erau parcă nou-nouțe și străluceau, gata-gata să pornească pe mare.

În fiecare zi vasul nostru avea alți vecini. Un bric negru venit de la Glasgow, cu marinarii purtînd pe cap sobra tichie scoțiană, și cu un căpitan grav, și probabil zgîrcit, era înlocuit de vreun vesel bric-goeletă din Franța, cu teuga răsunînd de cîntece și cu puntea subțiată de prea mult dans.

În cealaltă parte a docului, vreun mare pachebot new-yorkez, care-ți evoca prin masivitatea lui un *Delmonico* sau un *Mivart*¹ plutitor, era înlocuit de vreun vas de emigranți din Sidney, ce-și primea la bord încărcătura vie de ciobani din munții Grampieni, mențiți să-și pască în curînd turmele pe dealurile și-n văile Noii Olande.

¹ Restaurante din New York. (n.t.)

Îmi plăceau și mă amuzau numeroasele dubasuri numite *Saltdroghers*, ambarcațiuni prevăzute cu un greelement ca acela al cuterelor, dar nu mai mari decât o pilotină, deși aveau prova lată, vopsită în negru, și niște pinze roșii, puse parcă la murat într-o saramură plină de argăseală. Bărcuțele astea veneau mereu, cu încărcătura lor destinată vaselor ce navigau spre America; așa cum stăteau, cite cinci sau șase, îngrămădite de-a lungul acelor mătăhăloase nave yankee, semăneau cu niște furnici roșii lângă scheletele unor bivoli negri.

Cînd sînt încărcate, aceste ambarcațiuni caraghioase par cam la nivelul apei și, adesea, cînd bătea vîntul pe fluviu, le vedeam zburînd pe valurile înspumate fără să-și arate altceva decât catargul și cite un om la cîrmă: întreaga încărcătură era însă la adăpost sub bocaportii.

Era amuzant să vezi cită importanță își dădeau căpitanii acestor bărcuțe de-o șchioapă. Își dădeau niște aere de amirali și, desigur, că se și socoteau astfel în sinea lor. Și, în fond, de ce nu? Oare ce și-ar fi putut dori mai mult Cezar? Deși ambarcațiunea unui atare căpitan nu era mare, era totuși sub comanda lui; și chiar dacă echipajul ei se reducea uneori la el însuși, o conducea bine, repurtînd un triumf pe care moralistii din toate epocile l-au pus deasupra victoriilor lui Alexandru.

Ambarcațiunile astea au fiecare cite o cabină mică — cea mai drăguță și mai fermecătoare vizuină posibilă — nu mai mare decât un alcov de modă veche. Această chilioară e luminată de niște gemulețe rotunde încrustate în punte, astfel încît tavanul ei îi apare locatarului ca un mic firmament strălucitor. Totuși, pentru un om mai înalt, locul nu prea e comod; în acest caz, locatarul cămăruței e nevoit să șadă culcat sau într-o poziție înclinată. Dar chiar așa mică, strîmtă și joasă cum e, cămăruța oferă destul spațiu căpitanului și familiei sale. De multe ori am stat să mă uit la vreo gospodină curată care, așezată lângă micul bocaport deschis, întocmai ca o femeie în pragul unei case de țară, împletea ciorapi pentru soțul ei — sau poate-l tunde, în vreme ce dumnealui stătea în genunchi în fața ei. Odată, pe cînd mă întrebam cum de găseau loc să se miște aici doi oa-

meni (soț cu soție), am rămas cu gura căscată văzînd niște marinari roșii la față, care ieșiră gălăgioși prin bocaport, aidoma unor căței dintr-o cușcă.

Altă dată am avut curiozitatea să mă urc la bordul unei asemenea ambarcațiuni și să intru în vorbă cu comandantul ei, un holtei care-și ținea singur gospodăria. Era un tip mai în vîrstă, foarte simpatic și comunicativ, care avea mania să trăiască într-o ambianță plăcută. Era într-o seară și m-a invitat la cină, în sanctuarul lui; ne-am așezat acolo, întocmai ca un cuplu într-un mic separeu al unui restaurant specializat în stridii.

— Ha, ha! chicoti el, îngenunchind în fața unui butoiș de bere și punînd sub cep o cană pîntecoasă. Vezi, băiete? Am aici tot ce-mi trebuie și mă distrez strașnic, de unul singur. Nu strică să te aghezmuiеști nițel înainte de a merge la culcare. Hai, băiete, scaldă-ți buzele în licoarea asta. Vrei și-o pipă? Dar stai, mai întii să cinăm.

Căpitanul se duse, așadar, la un dulăpior fixat în perete și, după ce căută pe dibuite, mormăind: „Ce de haleală, ce de haleală!“, scoase în sfîrșit de-acolo o bucată de pîine, o felie de brînză, puțină șuncă și un borcan cu unt. Punîndu-și apoi o scindură în poală, așternu masa, cu cana de bere în mijloc.

— Păi asta-i o masă cu două picioare, hai s-o facem să aibă patru — i-am propus eu.

Și, împărțind povara, am cinat împreună, foarte vioși, pe genunchi.

Era un tip rumen la față și-mi plăcea să văd cum îi spumegă berea în colțul gurii și-i strălucește în barba de culoarea nucii. Semăna el însuși cu un butoi de bere, încît îmi venea să-l apuc de gît și să-l vîrs.

— Și-acum, spune-mi, băiete, fumezi? mă întrebă el după cină. Atunci, umple-aici!

Și-mi întinse o pipă și-o pungă cu tutun, croită din piele de focă. Am fumat amîndoi în cămăruța aceea pînă ce a-nceput să semene cu o gheenă; din pricina fumului, aproape că nici nu-l mai vedeam pe căpitan, în ciuda nasului său rubicond.

— Ha, ha, băiete! exclamă el deodată. N-am ploșniț aici, să stii: le afum în fiecare noapte înainte să mă culc.

— Dar unde-ai putea să te culci aici? am întrebat eu, privind în jur și nezăbind nici urmă de pat.

— Păi mă culc îmbrăcat, vestonul e cea mai bună saltea, iar drept pernă îmi folosesc capul. E nostim, nu?

— Foarte nostim.

— Mai toarnă-ți nițică bere, am berechet.

— Nu, mulțumesc — i-am răspuns. O să cam plec.

Din cauza fumului de tutun și a berei începuseră să simt nevoia de aer curat. Și-apoi, mă cam muștra cugetul din pricină că acceptasem să mă-nfrupt pe gratis din toate bunătățile astea.

— Nu pleca, băiete — stăruie bătrînul. Nu ieși în noaptea asta umedă, ascultă povata unui creștin bătrîn. N-are rost — adăugă el, punîndu-și mîna pe umărul meu. Dacă ieși acum afară, scoți și berea din tine și te trezești, pe cînd dacă mai rămîi aici, o să ațipești curînd și-o să tragi un pui de somn pe cîinste.

În ciuda îndemnurilor bătrînului, i-am strîns mîna și am plecat.

Dintre toate lucrurile pe care le vedeam petrecîndu-se în docuri, cel mai mult mă interesa apariția emigranților germani, care se imbarcau pe marile vase, cu multe zile înaintea plecării acestora spre New York pentru a-și face cît mai comodă viața pe bord. Oameni bătrîni, care abia se țineau pe picioare, și mame cu prunci în brațe, feteșcane vesele, îmbrăcate în bluze cu nasturi strălucitori, și bărbați în floarea vîrstei, cu pipe colorate, puteau fi văzuți laolaltă, în cîrduri de cîte cinci, șase, șapte ba chiar opt sute pe același vas.

În fiecare seară acești compatrioți ai lui Luther și Melancton¹ se adunau pe punte ca să cînte și să se roage. Și era o plăcere să le ascuți frumoasele înnuri sonore, al căror ecou era amplificat de înalte ziduri ale docurilor. Închizînd ochii, te puteai crede într-o catedrală.

Emigranții nemți își păstrează acest obicei chiar și pe mare; în fiecă noapte ei intonează cîntecele Sio-

¹ Filip Schwartzerd Melancton (1497—1560) — unul din întemeietorii protestantismului, autorul „Confesiunii de la Augsburg” și al altor scrieri. (n.t.)

nului în ritmul mării orgi a oceanului; e un obicei pios al unei seminții evlavioase, care-și trimite în zbor cîntecele de slavă înainte de a porni către țara străină.

Acești germani cumpătați alcătuiesc cea mai disciplinată și mai valoroasă seminție dintre semințiile străine ale țării mele. Statele din nord-vest și-au sporit populația tocmai datorită lor; strămîtîndu-și plugurile în cîmpiile Wisconsin-ului și semănînd griul Rinului pe malurile riului Ohio, ei scot aici recolte de-o sută de ori mai îmbelșugate, ca să le poată trimite rudelor din Europa.

Felul cum a fost colonizată America are ceva care poate stinge pentru totdeauna, într-un suflet ales, prejudecățile sau antipatiile naționale.

Întemeiată de oameni din toate națiunile, toate națiunile ar putea s-o revendice. Nu poți vărsa o picătură de sînge american fără a vărsa sîngele întregii omeniri. Fie el englez, francez, german, danez sau scoțian, europeanul care ride de un american își disprețuiește propriul frate. Noi nu sîntem un mic trib de iudei fanatici, al căror sînge s-a stricat în încercarea de a-l înnobila prin căsătorii făcute exclusiv în sinul aceleiași comunități. Nu, sîngele nostru e ca apa fluviului Amazon, în care se varsă și se contopesc mii de afluenți nobili. Noi sîntem nu atît o națiune, cît o lume, căci dacă nu putem revendica drept tată, aidoma lui Melchisedec¹, întreaga lume, înseamnă că sîntem orfani.

Cine a fost tatăl și cine, mama noastră? Putem, oare, atribui unor Romulus și Remus onoarea de a ne fi întemeiat națiunea? Strămoșii noștri se pierd în arborele genealogic al întregii omeniri: Cezar și Alfred, Sf. Pavel și Luther, Homer și Shakespeare ne aparțin la fel ca și Washington, care e deopotrivă al lumii ca și al nostru. Sîntem moștenitorii întregii istorii și împărțim cu toate națiile această moștenire. În emisfera occidentală toate națiile și noroadele alcătuiesc o singură federație...

¹ Preot și rege al Salemului, care l-a binecuvîntat pe Avram după victoria acestuia asupra regiilor Sodomei și Gomorei (Cf. *Vechiul Testament*, Cartea Facerii). (n.t.)

Corabia Irrawaddy

Printre vasele ancorate în Docul Prințului, cel mai mult mă interesa „Irrawaddy“ din Bombay, un vas „tărănesc“, cum spun europenii cînd vorbesc de corăbiile pîntecoase ale Indiei. Cu patruzeci de ani în urmă, aceste vase comerciale erau poate cele mai mari din lume, și încă și astăzi dimensiunile lor le întrec pe ale multora. Ele sînt construite din faimosul lemn de tek, stejarul Orientului sau „Regele stejarilor“, cum zic orientalii.

„Irrawaddy“ tocmai sosise din India cu o încărcătură de bumbac. Avea un echipaj alcătuit din patruzeci sau cincizeci de *lascari*, mateloți indieni, care păreau să fie comandați de un compatriot de-al lor, dintr-o castă superioară. În vreme ce subalternii săi umblau îmbrăcați într-o fișie de pînză albă, acest demnitar purta o tunică roșie, cazonă, cu fireturi de aur, un tricorn și o sabie. Numai că efectul general era compromis de picioarele lui desculțe.

Misiunea lui părea să constea în a șfichiui echipajul cu latul sabiei, exercițiu în care devenise expert, în urma unei practici îndelungate. Bieții marinari se fereau în lături ca niște pisici, cu parîmele în mină.

Într-o duminică, urcîndu-mă la bordul vasului „Irrawaddy“, m-am pomenit acostat pe o schelă de acest portar oriental, a cărui sabie se îndrepta spre gîtul meu. Am împins-o încetîșor ceva mai încoace, făcînd un semn menit să sugereze caracterul pașnic al vizitei mele pe vas. Drept care, omul m-a lăsat, foarte politicos, să trec.

Am crezut că nimerisem în Pegu¹, atît de tare și ciudat mirosea lemnăria fumurie a vasului, miros sporit de acela al *kayar*-ului, adică al fibrei de nucă de cocos din care era făcut greementul.

„Lascarii“ se aflau pe covertă. Erău printre ei malaezi, maharati, birmani, siamezi și ceylonezi. Ședeau în jurul

¹ Pegu sau Bago, stat din Birmania. (n.t.)

unor străchini pline cu orez, din care se serveau, potrivit obiceiului lor, cu o mină; cealaltă era rezervată pentru cu totul altceva. Mîncînd, trîncăneau ca niște coțofene, în limba hindi, dar am constatat că mulți dintre ei știau foarte bine și englezește. Erău mici de stat, tucurii și musculoși; și mi s-a spus că sînt niște marinari excelenți, deși nu prea rezistă la condițiile aspre ale navigației în zonele nordice.

Am aflat de la ei că șapte membri ai echipajului pieriseră pe drum, de la plecarea din Bombay — doi sau trei îndată după traversarea Tropicului Racului, iar ceilalți în Canalul Minecii, unde corabia lor fusese zguduită de talazuri puternice, sub ploile reci caracteristice acelor meleaguri. Alți doi marinari căzuseră peste bord, de-a dreptul de pe săgeata bompresului.

Vorbeam cu un tînăr mus englez despre pierderea acestor sărmani marinari; tînărul mi-a spus că, după părerea lui, numai ei erau de vină: nu voiau să poarte mantale de ploaie, ei rămîneau înfășurați în pinzele lor subțiri, chiar pe vremea cea mai rece. Musul vorbea despre ei cam la fel cum ar vorbi un fermier despre pierderea unor oi lovite de molimă.

Căpitanul vasului era un englez, la fel și cei trei secunzi, și bosmanul. Acești ofițeri locuiau în cabina de la pupa, unde în fiecare duminică citeau rugăciuni anglicane, în vreme ce păgînii din celălalt capăt al vasului erau lăsați pradă idolilor și zeilor lor calpi. Și astfel, cu creștinătatea pe dînetă și cu păgînimea la teuga, corabia „Irrawaddy“ despica apa mărilor.

Parcă înadins pentru a simboliza această situație, galionul de la pupa cuprindea, pe lingă numeroase podoabe sculptate, o cruce și o mitră, pe cînd galionul de la prova înfățișa un soi de diavol: o creatură cu trup de dragon, cu o gură roșie ca focul și cu-o coadă ca un bici.

După ce-au descărcat bumbacul — „în sunete de fluier și naiuri“, așa cum marinarii din flota de război engleză lucrează adesea în acompaniamentul fluierului bosmanului, lascarii au fost puși să dea jos vergile și parîmele.

Între timp, corabia fusese trasă lângă noi, astfel încît Turnul Babel de pe bordul ei aproape că ne acoperea vocile. Încinși doar cu briiele lor, fără nimic altceva pe ei, lascarii săreau în arboradă, sporovăind ca niște maimuțe, deși vedeau multă dexteritate și măiestrie în felul cum munceau.

În fiecare duminică, o mulțime de oameni bine îmbrăcați veneau să vadă această corabie ciudată; mulți se cățărau pe vergile vaselor din apropiere, spre minia căpitanului Riga, care dăduse paznicului nostru ordine stricte de a nu lăsa nici un străin pe „Highlander“. Era amuzant să le vezi pe cucoanele cu umbrelă, care se zgiiu de pe cheu la lascari, chiar cînd aceștia voiau să rămînă singuri. Aceste babe curioase din fire păreau să-i considere pe mateloții indieni drept un soi de animale sălbatice, la care se puteau uita fără frică, tot așa cum s-ar fi uitat la leoparzii din grădina zoologică.

Într-o noapte mă întorceam spre vas cînd, intrînd pe poarta docului, am zărit o siluetă rezemată de zidul exterior: era un lascar care fuma — căci regulamentul docurilor interzice fumatul la bordul vaselor. Uluit de forma curioasă a pipei sale și de duhoarea fumului, l-am întrebat ce tutun fumează. Mi-a răspuns: *Joggerly*, care e un soi de buruiănă folosită în locul tutunului.

Constatînd că vorbea bine englezește și că-i destul de sociabil, ca mai toți fumătorii, m-am ciucit alături de *Dallabdulman* — căci așa mi se recomandă — și ne-am așezat la taclale. Ceea ce mi-a povestit el mi s-a părut atît de interesant, încît la plecare am avut senzația că-mi sporisem considerabil cunoștințele. Într-adevăr, a sta de vorbă cu un asemenea om e o ocazie rară. Lascar-ul cunoaște o mulțime de lucruri de care nici nu visai, iar experiențele lui sînt o adevărată revelație, ca acelea ale unui om picat din lună. Dacă dorești să afli povești romantice sau să pătrunzi taina unor lucruri misterioase și minunate, lasă-ți cărțile de călătorie și plimbă-te de-a lungul docurilor unui mare port comercial. Mai mult ca sigur că-l vei întîlni pe însuși Crusoe printre numeroșii marinari veniți acolo din toate colțurile lumii.

Dar nu e locul aici să pomenesc toate subiectele despre care am discutat cu prietenul meu lascar-ul; voi încerca să redau doar ceea ce mi-a spus despre lemnul de tek și despre *kayar*, lucruri care mă interesau și despre care ceream lămuriri.

Sagun-ul, cum numea el copacul care produce lemnul de tek, crește cel mai bine în văile munților din Malabar, de unde mari cantități sînt trimise la Bombay pe șantiererele navale. Mi-a vorbit și de un alt soi de lemn, *sisor*-ul, din care se fac mai toate „colțarele“ și grinzile curbe de pe o astfel de corabie. *Sagun*-ul crește pînă la dimensiuni uriașe, avînd uneori un trunchi înalt de cincizeci de picioare și lat de trei picioare înainte de a scoate vreo ramură. Frunzele lui sînt foarte late — pentru a-mi face o idee despre ele, amicul meu le-a comparat cu urechea unui elefant. Mi-a mai spus că din ele se extrage o vopsea purpurie, folosită la colorarea pinzeturilor și a mătăsurilor. Lemnul e mai greu decît apa, poate fi lucrat ușor și e extrem de tare și rezistent. Dar principalul său merit este că rezistă la acțiunea corosivă a apei sărate și la atacurile insectelor — rezistență ce se datorește unei rășini numite *poonja*.

Spre surprinderea mea, am aflat că „*Irrawaddy*“ fusese construit în întregime de constructorii navali din India, care, afirma amicul meu cu modestie, îi întreceau pe meșterii din Europa.

Și greementul era de fabricație indiană. Cum *kayar*-ul, din care este alcătuit, începe să fie utilizat atît în Anglia cît și în America, atît la confecționarea parîmelor și pinzelor cît și la aceea a rogojinilor și scoarțelor, socot că aprecierile făcute de amicul meu, ca și propriile mele observații nu sînt lipsite de interes.

În India, *kayar*-ul este preparat cam în același fel ca și în Polinezia. Nucile de cocos sînt culese cît mai au coaja verde și cît încă nu s-au copt pe deplin; această coajă e îndepărtată prin izbirea nucilor, cu ambele mîini, într-un țărșuș ascuțit infipt în pămînt. Un băiat poate coji astfel vreo mie cinci sute de nuci pe zi. Dar *kayar*-ul nu se scoate din coajă, cum s-ar putea crede, ci din scoarța nucii propriu-zise, scoarță care, după ce

e pusă să se moaie bine în apă, e lovită cu niște ciocane și desfăcută în fibre. Acestea sînt strinse în mănunchiuri și puse la soare ca să se usuce, după care pot fi toarse întocmai ca firele de cînepă sau alte fire asemănătoare. Fibrele astfel obținute servesc la confecționarea unor parime foarte trainice și rezistente, extrem de bine adaptate, prin însăși rezistența și ușurimea lor, la legarea pînzelor unei corăbii; din aceleași motive, la care se adaugă marea ei elasticitate, fibra aceasta e foarte bună pentru confecționarea garlinelor și remorcilor.

Dar această elasticitate a kayar-ului îl face nepotrivit pentru confecționarea sarturilor și a altor elemente ale greementului, care trebuie să fie relativ ferme. De aceea, întrucît toate sarturile corăbiei erau făcute din kayar, marinarii trebuiau să le întărească sau să le slăbească merou, după cum era vremea, caldă sau rece. Iar amicul meu atribuia tocmai acestei împrejurări pierderea unui arbore trinchet într-o furtună la Tropice.

După o ședere de vreo două săptămîni, „Irrawaddy“ și-a înlocuit vergile grele, din lemn indian, cu vergi din pin canadian, iar sarturile din kayar i-au fost înlocuite cu sarturi de cînepă. După care, și-a chemat la bord păgîni și a ridicat ancora spre Londra.

XXXV

Galioturi, corăbii de pe coasta Guineii și capele plutitoare

Un alt tip de corabie ce poate fi adeseori văzut în docurile Liverpool-ului este galiotul olandez, un vas cam demodat ca aspect, parcă scobit la mijloc, cu prova și pupa înalte, care-mi amintea, de cîte ori îl zăream printre vasele comerciale masive ale yankeilor și brigan-

tinele zvelte ale francezilor, de un tricorn rătăcit printre niște jobene elegante.

Construcția galotului a rămas neschimbată vreme de secole; națiunile nordice ale Europei, danezii și olandezii, continuă să navigheze pe mare în aceste pivnițe plutitoare cu fundul plat, deși posedă, pe lângă ele, și nave de o construcție mai modernă.

Ei își vopsesc rareori galiotul, dar îi curăță și-i lustruiesc toate scindurile și vergile, încît ajunge să semene, întreg, cu „briul de lumină“, adică fișa lucioasă cu care e încins de obicei un vas american.

Unele din aceste galioturi sînt ținute într-o curățenie desăvîrșită și-ți evocă o tavă de lemn bine lustruită sau o masă veche de stejar frecată cu multă ceară. De navigat, navighează ușor cînd au vîntul prielnic, dar cînd sînt remorcate, deviază rău din pricina carenei lor largi și a fundului plat.

Nu trecea zi fără să vezi intrînd în Docul Prințului vreo navă ciudată; abia apucam să mă satur privind vreo corabie din Surat sau din Levant, că un alt vas și mai straniu îmi atrăgea atenția.

Îmi amintesc, printre altele, de un mic bric de pe coasta Guineii. Scund, vopsit în negru, cu o proră cam ca aceea a clipper-elor și cu punțile într-o neorînduială ca aceea de pe vasele de pirăți, părea să fie o corabie de sclavi ideală. În mijloc avea un tun lung, ruginit, așezat pe un afet; tunul acesta era un obiect foarte bizar, vîndut pesemne pe nimica toată de autorități, ca o vechitură nefolositoare. Pe țeava lui se vedeau scrijelituri — pe jumătate șterse — inscripții, co-roane, ancore, pajuri; iar lângă fus avea două minere, ca un castron de supă Protuberanța de pe chiulasă avea forma unui cap de delfin, iar „gura tunului“ închipuia, printr-un efect comic, o ureche omenească — care trebuie să fi avut un timpan foarte rezistent ca să facă față detunăturilor.

Bricul, încărcat vîrf, stătea între două corăbii mari cu balast, astfel încît puntea lui se afla cu cel puțin douăzeci de picioare mai jos de punțile vecinelor sale. Bocaportii bricului astfel închis evocau intrarea unei

mine sau a unei subterane adânci, mai ales că oamenii scoteau din cală, cu roabele, un fel de minereu, poate minereu aurifer, într-atît de grijulii erau să-l netezească în căldările mari cît o baniță în care-l transportau pe cheu, și într-atît de atent îl controla, cu un creion și un carnet în mînă, căpitanul — un balaoacheș cu favoriți și cu o tichie malteză cu ciucuri pe cap.

Marinarii arătau că niște pirați — cu piepturile păroase, cu bluzele purpurii și cu brațele tatuate sălbatic. Secundul avea un picior de lemn și șonticăia pe punte cu un baston răsucit ca o scară în spirală. Pe bordul vasului se înjura de mama focului, lucru cu atît mai reprobabil, cu cît ancorase alături de „Capela plutitoare“.

Aceasta era un vechi cuter militar, care fusese transformat într-o biserică marinărească. În locul unuia din catarge fusese înălțată o turlă de clopotniță, aproape de temelia căreia se vedea un balconaș, aflat la vreo douăzeci de picioare deasupra apei: în balconașul acela apărea un bătrîn lup de mare, care se așeza pe un scăuneț și citea din biblie. Asta, în zilele obișnuite. Duminică, arbora prapurul marinăresc și, întocmai ca muezinul din minaretul unei moschei turcești, îi chema pe mateloți la slujbă — nu oficial, ci pe propria-i socoteală, conjurîndu-i să nu se facă de rușine, ci să se strîngă în jurul amvonului, așa cum se strîngeau în jurul cabestanului. Bătrînul acela era paracliserul capelei. Am asistat de mai multe ori la slujbă, găsind de fiecare dată înăuntru cîte o congregație cam mică, dar foarte disciplinată. Prima oară cînd m-am dus, capelanul tocmai predica despre pedepsele din lunca de apoi, făcînd aluzie la lacul de smoală al Tartarului, aluzie care, împreună cu mirosul de catran al vechii corăbii, trezea cca mai puternică imagine a pomenitului lac.

Capelele plutitoare care se pot găsi în anumite docuri reprezintă unul din mijloacele încercate pentru a-i convinge pe marinarii veniți la Liverpool să-și abată gîndurile spre lucruri mai serioase. Dar cum foarte puțini dintre ei calcă pragul acestor capele, deși adesea trec pe lîngă ele de zeci de ori pe zi, cîte un preot le vor-

bește duminică, în aer liber, din vreun ungher de pe cheu sau de oriunde i se pare că poate fi ascultat.

Ori de cîte ori am zărit, în plimbările mele duminicale, o asemenea adunare religioasă, m-am socotit dator să mă alătur și eu; mă pomeneam atunci înconjurat de o mulțime pestriță de marinari din toate colțurile globului, precum și de femei, salahori și lucrători de toată mîna. Preotul stătea de multe ori pe cîte un poloboc vechi, deși era îmbrăcat în sutană, ca un arhiereu al bisericii anglicane. În viața mea n-am auzit predici mai bine adaptate unui auditoriu ca acela alcătuit din marinari, oameni ce pot fi impresionați îndeosebi, dacă nu și exclusiv, prin noțiunile cele mai simple și printr-o dezvoltare a efectelor groaznice ale păcatului, demonstrate la fel de concludent și incontestabil ca teoremele lui Euclid. Față de asemenea oameni, simpla retorică nu e de ajuns, frazele sforăitoare sînt zadarnice. Nici cu poezia nu-i poți impresiona. Numai faptele concrete au darul de a-i convinge.

Și tocmai acesta era modul în care le vorbea de obicei preotul cu pricina: atacînd teme familiare, potrivite cu nevoile auditoriului, izbutea întotdeauna să-i capteze atenția. Îndeosebi cele două mari păcate la care se dedau cu precădere marinarii și pe care le practică spre paguba trupului și a sufletului lor erau temele cel mai des atacate și dezvoltate. Nu o dată am putut vedea în docuri cîte un preot în sutană adresîndu-se unei mulțimi de femei adunate de pe ulițele și străzile rău famate din împrejurimi.

Și nu era oare firesc să fie așa? Căci adevărata menire a preoților este, întocmai ca aceea a dumnezeiescului lor dascăl, să-i aducă pe calea cea dreaptă pe păcătoși, nu pe cei drocți. Cînd unii dintre ei își abandonau turma gata pocăită și îndestulată a dreptcredincioșilor, în fața căreia predicaseră an de an, și se aruncau piepțiș, aidoma sfîntului Pavel, în chiar miezul și inima viciului, abia atunci găseau de înfruntat un dușman puternic; iar o victorie dobîndită asupra unui asemenea dușman îi făcea să-și merite cu adevărat laurii cuveniți

învingătorilor. Mai bine să mintui un singur păcătos de viciul care-l distruge, decît să îndoctrinezi zece mii de sfinți. Și după cum în orașele catolice găsești în fiecare ungher imaginea Fecioarei cu Pruncul, care-l amintește drumetului de cele sfinte, tot așa s-ar cuveni ca și protestanții să-și aibă amvoanele lor în piețele publice și la colțurile străzilor, unde cei ce propovăduiesc cuvîntul Domnului să poată fi auziți de toate odraslele sale.

XXXVI

Vechea biserică Sf. Nicolae și morgia

Capela plutitoare îmi amintește de „Vechea Biserică”, binecunoscută de marinarii din multe generații care au vizitat Liverpool-ul. Ea se înalță în imediata apropiere a docurilor — o clădire masivă de piatră cafenie. E biserica Sf. Nicolae, cea mai bine păstrată relievă a orașului.

Înainte ca Liverpool-ul să fi dobîndit vreo însemnătate, biserica era singurul lăcaș de rugăciune în această parte a Mersey-ului; în parohia învecinată a Walton-ului mai era o biserică, o așa-numită „capelă comodă”, deși băncile ei cu spătarul drept nu erau, cred, de fel comode.

În vechime, se înalța în fața bisericii o statuie a sfințului Nicolae, patronul marinarilor, statuie căreia toți mateloții evlavioși îi aduceau ofrande pentru a-l îndupleca pe sfînt să le asigure o călătorie cît mai scurtă și mai rodnică. În clopotniță e o salbă de clopote cu dangăt frumos, și-mi amintesc cu cîtă încîntare le-am auzit prima oară, în dimineața celei dintîi duminici de după sosirea noastră în docuri. Dangătul acela părea să exprime un avertisment, asemănător celui dat tînărului

Whittington de faimoasele „Bow Bells”¹: *Wellingborough Wellingborough! Nu uita să te duci la biserică, Wellingborough! Nu uita, Wellingborough! Wellingborough, nu uita!*

Cu treizeci sau patruzeci de ani înainte, clopotele acestea erau trase ori de cîte ori se întorcea la Liverpool o corabie plecată de-acolo pe mare. Dacă s-ar mai păstra acest obicei și astăzi, clopotele ar bate fără încetare, ceea ce dovedește cu prisosință cît de mult a sporit activitatea comercială a orașului.

Factul cel mai surprinzător în legătură cu această biserică străveche — un fapt ce mi se părea barbar și-mi știrbea venerația cu care-i priveam zidurile sfințite de vreme — era că cimitirul din preajmă ajunsese într-o stare de paragină, greu de descris. Acest cimitir e străbătut de alei în toate direcțiile, din imediata apropiere a bisericii pînă la tavernele lucrătorilor ce mișună prin docuri; iar mormintele, ale căror pietre nu sînt drepte, ci culcate — ca un fel de pardoseală a cimitirului — sînt mereu călcate în picioare de oameni; călcîiele acestora trec peste tîgve și oase, ultimele vestigii ale răposaiților. La amiază, cînd hamalii se retrag pentru o oră ca să mănînce, mulți dintre ei vin aici, în cimitir și, așezîndu-se pe cîte o piatră de mormînt, o folosesc pe cea de-alături în chip de masă. Am văzut adesea oameni întinși pe pietrele astea și cufundați într-un somn de bețivi; iar odată, dînd la o parte brațul unui individ, am putut citi următoarea inscripție, ce i se potrivea perfect, măcar lui, dacă nu și mortului:

AICI ODIHNEȘTE
TRUPUL LUI TOBIAS BEȚIVUL

Două evenimente memorabile legate de această biserică mi-au fost aduse la cunoștință de bunul meu prieten, Ghidul în piele de marochin: în 1588, cînd Conte

¹ Clopotele bisericii „St. Mary-le-Bow” din cartierul londonez Cheapside, celebre pentru dangătul lor, au dat naștere și unei legende, potrivit căreia un anume Richard Whittington (mort în 1432) ar fi fost avertizat de pomenitele clopote să se întoarcă la neguțatorul în slujba căruia intrase. Avertismentul i-a prins bine, căci numitul Whittington avea să devină primarul Londrei. (n.t.)

Ce a văzut Redburn în Launcelott's-Hey

de Derby urma să sosească la reședința sa, în așteptarea unei călătorii spre insula Man, corporația orașului a construit în biserică o strană somptuoasă pentru primirea domniei sale; iar pe vremea războaielor lui Cromwell, când localitatea a fost cucerită de prințul Rupert, acest nepot dement al regelui Charles a transformat vechea biserică într-o închisoare militară, prevăzută cu grajduri; tot atunci, desigur, o altă „strană somptuoasă” a fost construită pentru armăsarul vreunui nobil ofițer de cavalerie.

În subsolul bisericii se află o morgă, ca aceea din Paris, unde cadavrele celor înecați sînt expuse pînă cînd sînt revendicate de prietenii răposaiților sau îngropate pe cheltuiala obștei.

Această morgă își recrutează clienții, mai mult sau mai puțin numeroși, din rîndurile oamenilor care lucrează în port sau pe vase. Ori de cîte ori treceam pe Chapel-street, vedeam o mulțime de oameni ce se zgîiau la fețele înecaților prin grilajul de fier al ușii de la intrare. Iar odată, cînd ușa era deschisă, am zărit cadavrul unui marinar, cu mineca hainei suflecată, încît i se vedeau numele și data nașterii tatuate pe braț. Era o priveliște foarte sugestivă: marinarul părea să fie propria sa piatră de mormînt.

Mi s-a spus că pentru scoaterea din bazinuri a înecaților sînt oferite mari recompense — mai mari în cazul cînd înecații sînt readuși la viață și ceva mai mici în cazul cînd nu mai pot fi recuperați. Ispitiți de aceste recompense, o seamă de indivizi, mai mult bătrîni și femei, dau mereu tîrcoale docurilor, în căutarea cadavrelor. Îi vedeam mai ales în zori, cînd ieșeau din birlogurile lor, la fel cum scormonitorii de gunoale ies pe stradă devreme, căci atunci recolta nopții e coaptă.

Se pare că nu există pe lume calamitate care să nu poată deveni rentabilă. Gropării, cioclii, pietrării de morminte și dricarii își cîștigă plinea pe seama morților și prosperă cel mai mult în timpul unei molime. Acei bătrîni și acele femei mizerabile vinau cadavre ca să nu se ducă ei înșiși la cîmîtîr, căci erau niște famelici nenorociți.

Morga îmi amintește de alte lucruri dureroase, fiindcă în preajma docurilor găsești multe priveliști întristătoare.

În drum spre hanul unde locuiam — „La Bricul din Baltimore” — treceam de obicei printr-o străduță îngustă, numită Launcelott's-Hey și străjuită de niște magazii murdare, cu aspect de temniță, unde era depozitat bumbacul. Pe această străduță nu vezi pe nimeni decît cel mult vreun camionagiu sau vreun paznic solitar, care umblă ca o stafie prin fața magaziiilor afumate.

Într-o zi, nimerindu-mă pe-acolo, am auzit un geamăt stins ce părea să iasă din pămînt. Stăteam pe un trotuar îngust și șerpuitor, sub zidul acela lung și întunecos, care prefăcea amiaza într-un amurg; nu se vedea nici țipenie de om. Cînd am auzit vaietul acela, mi-a venit s-o iau la goană; parcă era geamătul deznădăjduit al unui condamnat la moarte. În cele din urmă m-am îndreptat spre o deschizătură care comunica, jos, cu un șir lung de pivnițe ale uneia dintre magazinele acelea dă-răpănate; acolo, la vreo cincisprezece picioare dedesubtul străduței, zăcea într-o murdărie de nedescris, cu capul plecat, ceea ce fusese cîndva o femeie. Brațele-i vinete împreunate pe pieptul livid țineau de o parte și de alta două făpturi pipernicite, două fetițe agățate de ea. La început nu mi-am dat seama dacă erau vii sau moarte. Nu se mișcau de loc; dar de jos se auzea acel geamăt îngrozitor.

Mutindu-mi piciorul, am făcut un zgomot al cărui ecou a răsunat în tăcere pînă hăt departe, dar n-am auzit nici un răspuns. Am repetat zgomotul, și atunci una dintre fetițe și-a ridicat capul, aruncînd în sus o privire stinsă, apoi a închis ochii, rămînînd nemișcată. Femeia a ridicat și ea ochii și, zărindu-mă, i-a închis,

de asemenea. Erau toate trei amuțite și aproape moarte de foame. Cum de se tiriseră în văgăuna aceea, n-aș putea să spun, dar e limpede că se tiriseră ca să moară acolo. În clipa aceea nici nu m-am gândit să le ajut, fiindcă moartea li-era întipărită atât de adânc în ochii sticloși, încât aproape că nici nu le mai socoteam în viață. Mă uitam la ele, copleșit, și mă întrebam: „Ce drept au unii să zimbească și să fie fericiți, cînd în lume pot fi văzute astfel de lucruri?” Simțai că ți se varsă fierea în suflet și că începi să urăști neamul omenesc. Căci cine erau acești strigoi? Nu erau, oare, oameni? O femeie și două fetițe, cu ochi, buze și urechi la fel ca ale oricărei regine? Și cu niște inimi care, deși golite de sînge, încă mai băteau în ritmul surd al suferinței care era însăși viața lor?

Am mers mai departe, spre un loc unde străduța se lărgea și unde speram să întîlnesc cîteva din babele zdrențăroase pe care le zărisem nu o dată scormonind prin gunoaie în căutarea unor fișii murdare de bumbac, pe care apoi le spălau, ca să le vîndă pentru doi-trei gologani.

Le-am găsit și, acostînd-o pe una dintre ele, am întrebato dacă le cunoaște pe femeia și pe fetițele acelea. Mi-a răspuns că nu le cunoaște și nici nu vrea. Am întrebato apoi pe alta, o hircă bătrînă, înfășurată într-un fel de sac rupt. După ce mă privi o clipă, continuă să scormonească prin gunoaie, spunîndu-mi că știa despre cine vorbesc, dar că n-are timp să se ocupe de o cerșetoare și de odraslele ei. Am mai acostat o femeie, care părea să știe ce vreau, și am întrebato dacă nenorocita aceea n-ar putea fi dusă în vreun adăpost.

— Ba da, la cîmîtir — îmi răspunse femeia.

Iar cînd i-am spus că nu era moartă, mi-a replicat:

— Înseamnă că n-o să moară niciodată. Păi zace acolo de trei zile, fără să fi pus nimic în gură, pe cîte știu.

— Așa-i treburile — se amestecă în vorbă o cotoroanță, care tocmai își puneia pe umerii scîlîmbi sacul cu zdrențe și se pregătea să plece. Betsy Jennings își merită soarta. Păi ce, a fost vreodată măritată?

Ieșind din Launcelott's-Hey am intrat pe o stradă mai frecventată și, întîlnind un polițist, i-am vorbit de starea în care se găseau femeia și fetițele acelea.

— Nu mă privește, băiete — mi-a răspuns polițistul. Strada aia nu-i în sectorul meu.

— Atunci, în al cui sector e?

— Nu știu. Dar ce te interesează? Nu cumva ești yankeu?

— Ba da — i-am răspuns. Dar vino cu mine, hai, o să te-ajut s-o scoți de-acolo pe femeia aceea.

— Uite ce e, băiete, întoarce-te pe corabia ta și lasă treburile astea în seama autorităților orașului.

Am mai acostat alți doi polițiști, dar cu același rezultat; nu voiau nici măcar să mă-nsoțească pînă-n locul acela. Era, ce-i drept, un loc retras și cam peste mină, iar mizeria celor trei nenorocite ascunse acolo nu stătea în drumul nimănui.

Întorcîndu-mă la ele, am încercat să le atrag din nou luarea-aminte; dar de data asta, nici femeia, nici fetițele n-au ridicat ochii spre mine, nici măcar nu s-au mișcat. În vreme ce stăteam acolo, încă nehotărît, m-am auzit strigat de un glas de la fereastra oblonită a unei mansarde de peste drum. Omul mă întrebă ce doresc. I-am făcut semn — cred că era un fel de portar — să coboare, ceea ce și făcu; i-am arătat atunci spre cele trei mogildețe.

— Da, și ce-i cu asta? mă întrebă el.

— N-am putea să le scoatem de-acolo? N-aveți vreun loc în magazia asta, în care să le-adăpostiți? N-aveți ceva de mîncare pentru ele?

— Ești nebun, băiete?! Crezi că Parkins și Wood vor să-și transforme magazia în spital?

M-am dus atunci la „Bricul din Baltimore” și i-am povestit frumoasei Mary ce văzusem, întrebînd-o dacă nu poate face ceva pentru ca femeia și fetițele să fie scoase de-acolo, sau dacă nu, să-mi dea măcar ceva de mîncare pentru ele. Dar, deși era inimoasă de felul ei, frumoasa Mary mi-a răspuns că dădea și așa destule pomeni cerșetorilor de pe strada ei (ceea ce era adevărat), ca să nu mai se îngrijească de tot cartierul.

M-am dus la bucătărie și am rugat-o pe bucătăreasă, o bătrinică uscată din Țara Galilor, cu o limbă ascuțită — marinarii o porecliseră „Rachierita” — să-mi dea ceva de-ale gurii pentru nenorocitele alea, măcar hrană rece, dacă n-avea altceva mai bun. Bucătăreasa a izbucnit însă într-o furtună de ocări la adresa lor și m-a refuzat. Am intrat apoi în sala de mese și, după ce-am așteptat să iasă slujnica, am luat o bucată de pîine și una de brînză și, virîndu-le în sîn, am șters-o repede. Ajuns pe străduța aceea, am aruncat mîncarea în beciul unde zăcea femeia cu fetițele; una dintre acestea înținse mîna spre pachet, dar căzu înapoi, parcă leșinată, surioara ei împinse brațul celeilalte și, apucînd pîinea, cu un gest nesigur ca al unui prunc, o duse la gură, dar o lăsă numaidecît să cadă, murmurînd parcă „apă”. Femeia nu se clinti; ședea cu capul plecat, la fel ca atunci cînd o zărisem prima oară.

Văzînd cum stau lucrurile, am dat fuga spre docuri și, intrînd într-o mică tavernă marinărească, am cerut o cană, dar patronul, un bătrînel cîrcotaș, n-a vrut să-mi dea decît contra cost. Eu însă n-aveam bani. Și cum hanul era cam departe, iar la vas nu mă puteam duce ca să-mi iau cana de tinichea, mi-a venit brusc ideea să alerg la una din pompele de incendiu, pe care le zărisem deunăzi lîngă o cocioabă mistuită de flăcări; și, scoțîndu-mi pălăria nouă, de mușama, pe care o împrumutasem chiar în ziua aceea de la un marinar, am umplut-o cu apă.

M-am întors pe străduță și, cu mare greutate, am izbutit să cobor în beci; parc-aș fi coborît într-o fîntînă — abia aveam loc să stau în picioare. Cele două fetițe hăură din pălărie, privindu-mă cu o expresie idioată, fixă, care-mi făcea rău. Femeia însă nu se clinti și nu spuse o vorbă. În timp ce fetițele înfulecau pîinea, am încercat să-i ridic capul, dar și-l ținea aplecat cu hotărîre, în ciuda slăbiciunii ei. Văzînd că-și ține brațele strînse pe piept și că pare să ascundă ceva sub zdrențe, m-a fulgerat un gînd, care mă făcu să-i dau la o parte brațele o clipă: am zărit atunci un copilăș plîpînd, ale cărui piciorușe erau virite într-o bonetă veche; avea o față strălucitor de albă, chiar murdară fiind; dar ochii

semănau cu două boabe de indigo. Cred că murise cu cîteva ore înainte.

Cum femeia refuza să vorbească, să mănînce sau să bea, am întrebat-o pe una din fetițe unde locuiau; însă fetița s-a zgîit la mine, bolborosind ceva de neînțeles.

Simțeam că mă înăbuș în aerul acela stătut, dar am mai rămas o clipă, întrebîndu-mă dacă n-aș putea să le scot singur din beci. Mi-am spus însă că ar fi totuna: chiar dacă le-aș scoate de acolo, ar muri în stradă; aici, cel puțin, erau la adăpost de ploaie și puteau să moară în liniște.

M-am tîrît pînă-n stradă și, privindu-le încă o dată, aproape că mi-a părut rău că le adusesem de mîncare, căci aceasta nu va face decît să le prelungească suferința, fără nădejdea unei alinări statornice. Era limpede că aveau să moară foarte curînd: erau prea bolnave ca să mai poată fi ajutate cu vreun leac. Nu știu dacă se cuvine sau nu să mărturisesc un alt sentiment pe care l-am încercat în clipa aceea, dar o fac: am simțit o dorință aproape irezistibilă de a le acorda ultima grație, punînd în vreun fel sau altul capăt vieții lor îngrozitoare; și aș fi făcut-o, cred, dacă nu m-aș fi gîndit la consecințele legale la care m-aș fi expus. Căci știam prea bine că autoritățile, care le lăsau să moară fără a le da măcar o cană cu apă, ar fi cheltuit la nevoie chiar și o mie de lire pentru a obține condamnarea celui care s-ar fi încumetat să le scape de viață pe aceste nenorocite.

A doua zi și în ziua următoare am trecut pe lîngă beciul acela și am văzut aceeași prîveliste. Fetițele stăteau rezemate de o parte și de alta a femeii, care continua să-și țină capul plecat și să stringă la piept copilășul mort. În prima seară n-am zărit pîinea pe care-o aruncasem în dimineața aceleiași zile, dar în seara următoare am văzut că pîinea adusă de mine în cursul dimineții rămăsese neatinsă. În cea de-a treia dimineață am simțit o duhoare atît de puternică, încît l-am acostat pe același polițist pe care-l acostasem deunăzi și i-am spus că persoanele despre care-i vorbisem muriseră, așa c-ar fi bine să le scoată din beciul cu pricina. El mă privi mirat, ca și cum nu i-ar fi venit să creadă, și-mi spuse că strada aceea nu intra în sectorul lui.

Cînd am ajuns la docuri, în drum spre corabia mea, am intrat în ghereta paznicului și l-am rugat să mă ducă la unul dintre comandanți, căruia i-am relatat faptele; comandantul mi-a dat a înțelege că, întrucît poliția docurilor e altceva decît poliția orașului, greșisem adresa.

În dimineața aceea n-am mai putut face nimic, deoarece a trebuit să mă întorc pe vas, dar la amiază, cînd m-am dus la masă, am zbughit-o spre Launcellott's-Hey, unde am constatat că beciul era gol; în locul femeii și al fetițelor se vedea un morman de var nestîns.

N-am putut afla cine le scosese de acolo și nici unde anume le duse, dar dorința mea fusese împlinită: nenorocitele acelea muriseră. Își găsiseră, în sfîrșit, liniștea.

Am mai aruncat o privire spre beci și mi s-a părut că văd, cu închipuirea, siluetele lor sfrijite. Vai, care ni-i credința și cum de nădăduim să fim mîntuiți? Spune-mi, o, biblie, din nou povestea lui Lazăr, ca să-mi pot regăsi în suflet puterea de a-i alina pe cei sărmani și părăsiți! Înconjurați cum sîntem de nevoile și necazurile semenilor noștri, dar osîndiți să ne vedem mai departe de propriile noastre plăceri, fără a ține seama de suferințele lor, nu semănăm noi oare cu niște oameni care dănuie pe un cadavru, petrecînd într-o cameră mortuară?

XXXVIII

Cerșetorii de sub zidurile docurilor

Aș putea să povestesc și alte lucruri ce mi s-au întîmplat în timpul celor șase săptămîni ale șederii mele la Liverpool, săptămîni pe care mi le-am petrecut vizitînd adeseori beciurile, gropile și bordeiele de pe ulițele și maidanele nenorocite din preajma fluviului. Dar ar

însemna să repet povestea istorisită mai înainte, așa că mă întorc la docuri.

Babele care scormonesc prin gunoaie fac parte din aceeași categorie de ființe care, la orice oră din zi, pot fi văzute în incinta docurilor, unde scotocesc prin mormanele de deșeuri scoase din calele corăbiilor și aruncate pe mal.

Întrucît legea interzice aruncarea peste bord a oricărui lucru, fie chiar a unui capăt de frînghie; și întrucît această lege se deosebește radical de legile similare din New York, prin faptul că e aplicată cu strășnicie de vătăfii docurilor; mai mult încă, întrucît după descărcarea unui vas rămîn în cală multe deșeuri și gunoaie, cantitatea acestor deșeuri nefolositoare strînse în locurile rezervate lor în incinta docurilor este extrem de mare și sporește mereu prin contribuția tuturor vaselor ancorate la cheu.

Dacă te uiți la aceste mormane, vezi zeci de nenorociți în zdrențe, înarmați cu furci și cu scoabe de fier cu care răscolesc gunoaiele, căutînd cite un capăt de frînghie, care pentru ei are valoarea unui scul de mătase. Dar recolta lor e foarte săracă, deoarece pe un vas comercial al doilea secund are, din vremuri imemoriale, sarcina de a strînge și de a vinde în propriu-i folos toate parîmele vechi de pe vasul căruia îi aparține, iar el are de obicei grijă ca în gălețile de gunoi transportate pe mal să nu rămînă decît foarte puține bucăți de parîmă.

La fel, bucătarul obișnuiește să păstreze toate rămășițele de grăsime de porc și de vită, pe care le vinde la un preț ridicat, realizînd într-o călătorie de șase luni un profit de treizeci-patruzeci de dolari, ba chiar și mai mult cînd e vorba de un vas mare. E lesne de imaginat, de aceea, cît de deznădăduită e situația acestor scormonitori de gunoaie, dacă ajung să răscolească niște mormane gata curățate de tot ce ar putea avea vreun preț.

Vreau să pomenesc și de ciudata cerșetorie practică pe străzile frecventate de marinari, îndeosebi de cea remarcabilă armată de sărăntoci care iau cu asalt docurile la anumite ore ale zilei.

La orele douăsprezece, echipajele de pe sute de nave ies buluc pe porțile docurilor și se duc să ia masa în

oraș. Această oră este folosită de gloata cerșetorilor pentru a se proțăpi lângă zidurile docurilor, în timp ce alții se înghesuie pe trotuar ca să stîrneasă mila marinarilor. Prima oară cînd am trecut prin această lungă uliță a sărăciei, mi-a venit greu să cred că o asemenea paradă a mizeriei ar putea fi oferită de vreun alt oraș din lume.

Toate soiurile de suferință și toate nevoile posibile te întîmpinau aici, și toate viciile își scoteau la vedere victimele. Nu lipseau, pentru a întregi acest tablou dezonorant pentru civilizație și pentru întreaga omenire, numeroasele trucuri și stratagemă ale cerșetorilor de profesie.

Babe stafidite ca niște mumii, uscate de foame și de bătrînețe; femei tinere, bolnave incurabil, care s-ar fi cuvenit să zacă într-un spital; oameni vînjoși, cu spinzura toarea în ochi și cu minciuna rinjind pe buze; flăcăi decrepiți, cu ochii goi; mame sfrijite, ridicînd niște prunci plăpînzi în lumina orbitoare a soarelui, toate aceste fapte ocupau primul plan al scenei.

Dar, pe lângă ele, mai vedeai și forme particulare de suferință, de viciu sau de cerșetorie, forme care — cel puțin mie, care nu mai văzusem pînă atunci asemenea lucruri — mi se păreau neobișnuite și monstruoase în cel mai înalt grad.

Îmi amintesc de un tînăr olog destul de decent îmbrăcat, care ședea ghemuit sub zid, ținînd pe genunchi o pancartă pictată: pictura încerca să-l arate prins în mașinăria unei fabrici și rostogolit printre fuse și roți dințate, cu trupul ciumpăvit și însîngerat. Ologul nu scotea o vorbă, ci ședea liniștit și-și arăta firma. Lîngă el, rețemat de zid, stătea un vlăjgan cu un bandaj alb pe frunte și cu o față palidă ca de mort; nici el nu scotea un cuvînt, dar arăta cu un deget spre caldarîm, unde, pe o lespede curată și vopsită în albastru, scrisese cu cretă:

*N-am pus nimic în gură de trei zile încoace;
Nevasta și copiii mei sînt pe moarte.*

Ceva mai încolo zăcea un individ îmbrăcat într-o haină ruptă, fără o minecă, scoțînd la vedere o plagă oribilă, deasupra căreia se vedea o inscripție.

În unele locuri, pe o distanță destul de mare, șirurile de lespezi de la poalele zidului erau acoperite cu inscripții, deasupra cărora cerșetorii stăteau tăcuți.

Trecînd de-a lungul acestor pisanii îngrozitoare, mergeai să fie șterse într-o oră de pașii miilor de pietoni, nu erai scutit de asaltul zgomotos al cerșetorilor mai zoriți să-ți stîrneasă mila. Aceștia te încolțeau la tot pasul, te apucau de minecă, se agățau de tine și te urmăreau, cerșindu-ți, în numele Cerului sau al Domnului, măcar un gologan. Dacă apucaai să le arunci o privire, fie și o clipă, nu te mai slăbeau pînă nu le satisfăcea rugămintea sau izbuteai să dispari după vreun colț. Asta era atitudinea cerșetorilor — cel puțin față de marinari, căci am văzut că pe locuitorii orașului îi tratau altfel.

N-aș putea spune că marinarii făceau mult pentru a ușura soarta acelor care-și dădeau în vileag de trei ori pe zi mizeria, punîndu-le-o sub ochi. Poate că deprinderea îi făcuse nesimțitori, deși adevărul este că foarte puțini dintre ei aveau bani de împărțit. Totuși cerșetorii aveau de bună seamă motive temeinice să se adune sub zidurile docurilor, în felul în care se adunau.

Ca un exemplu al atitudinii capricioase a marinarilor și al simpatiei ce-o arătau colegilor lor în suferință, voi menționa cazul unui bătrîn care, fie soare, fie ploaie, stătea de dimineată pînă seara într-un anumit ungher, pe unde treceau totdeauna marinarii. Era un bărbat neobișnuit de masiv, corpulent, cu un picior de lemn și îmbrăcat marinărește; avea o față rumenă și rotundă și era mereu vesel. Cu ciotu-i de lemn întins, în așa fel încît un trecător neatent ar fi putut să se-mpiedice de el, ședea pe un maldăr de vestoane, ca pe-o pernă înaltă, lăsată puțin la mijloc, între genunchii omului, pentru a primi gologanii ce i se aruncau. Și i se aruncau destui gologani în această chetă de către marinari, care schimbau totdeauna cite o vorbă cu bătrînul înainte de a-și vedea de drum, fără să se uite la ceilalți cerșetori.

În prima dimineată cînd am coborît pe țărm cu camarazii mei, unii dintre ei l-au salutat pe bătrîn ca pe o veche cunoștință; și, într-adevăr, el ocupa de mulți ani acel colț. Lucrase pe un vas de război și-și pierduse piciorul în bătălia de la Trafalgar; iar acum își expunea pi-

ciorul de lemn pentru a arăta o mostră autentică a lemnului de stejar din care fusese meșterită corabia lui Nelson, *Victory*.

Mulți dintre sărăntocii acela purtau vestoane și berețe marinărești uzate, pretinzând c-ar fi fost ei înșiși marinari la vremea lor și cerind, pe acest temei, ajutor de la frații lor; dar marinarii simțeau numaidecît impostura și își vedeau de drum fără să-i binecuvînteze.

Trecînd zilnic prin această uliță a milogilor, care se imbulzeau în docuri așa cum ologii iudei se imbulzeau la scăldătoarea din Bethesda, și gîndindu-mă la neputința mea de a-i ajuta în vreun fel, mă rugam în sinea mea să coboare vreun inger și să prefacă apa docurilor într-un elixir care să le tămăduiască toate rănile, încît să devină, bărbat și femeie, la fel de sănătoși ca strămoșii lor Adam și Eva în grădina raiului.

Adam și Eva! Dacă ați mai trăi, undeva în ceruri, nu v-aș dori să vă plecați privirea asupra lumii pe care ați părăsit-o; căci intrucît toți acești bolnavi și infirmi fac parte din familia voastră la fel ca și tinărul Abel, privilegiu suferințelor omenеști v-ar pricinui o durere cu ade-vărat părintească.

XXXIX

Străzile rău famate ale orașului

Aceleași scene care se petrec la amiază de-a lungul zidurilor docurilor pot fi văzute mereu — deși într-o măsură mai mică și însoțite de alte scene — pe străzile înguste unde marinarii își găsesc loc de dormit.

Seara, mai ales cînd marinarii se adună în număr mare, aceste străzi oferă un spectacol cit se poate de ciudat; întreaga populație a cartierului pare atrasă într-acolo. Flașnete, dibele și cimbalele muzicanților ambulanți își amestecă acordurile cu cîntecele marinarilor, cu

trăncăneala femeilor și copiilor, cu vaietelē și mormăielile cerșetorilor. Din numeroasele case de raport — fiecare deosebindu-se prin firma aurită de afară (o ancoră, o corabie, un cabestan sau un delfin) — răzbate larma petrecerii și a dansului, iar la ferestrele deschise apar fete și femei care pălăvrăgesc și rîd cu mulțimea din mijlocul străzii. Marinarii care, întilnesc vreun coleg de altădată, văzut ultima oară la Calcutta sau la Savannah, se salută într-un chip ciudat, invariabilul gest de politețe făcut de fiecare dată cu acest prilej fiind să meargă în cel mai apropiat local și să bea unii în sănătatea celorlalți.

Unele sectoare ale acestor străzi sînt frecventate cu precădere de o anumită categorie de sărăntoci, care-i privesc cu dușmănie pe cerșetorii ce vin aici din alte părți ale orașului. Am văzut, printre alții, un bătrîn orb cu părul alb, dus pe stradă de o femeie care ținea în mină un mic talger pentru pomeni. Bătrînul acela cînta, mai bine zis îngîna niște cuvinte într-un fel tărăgănat, parcă din gîtlej, dîndu-și capul pe spate și întorcînd spre cer albul ochilor săi orbi. Era un bocet despre infirmitatea lui, și mi-a produs pe moment aceeași impresie ca cea pe care avea să mi-o lase, cu mulți ani mai tîrziu, prima lectură a Invocației lui Milton către soare. Nu-mi mai amintesc exact cuvintele bătrînului, dar litania lui suna cam așa :

„Iată un bătrîn orb, orb, orb, orb... n-o să mai vadă niciodată soarele sau luna, niciodată soarele sau luna...”

Și cîntînd astfel, trecea prin mijlocul străzii, precedat de femeie, care-l ținea de mînă și-l trăgea peste toate obstacolele, lăsîndu-l din cînd în cînd singur pentru a merge cu talgerul prin mulțime, după gologani.

Dar unul din cele mai curioase aspecte ale cartierului îl constituie cîntăreții de balade marinărești, care, după ce-și cîntă baladele, îți oferă textul lor tipărit și te roagă să-l cumperi. Unul dintre acești barzi, un tip îmbrăcat în uniforma matrozilor din flota de război, stătea totdeauna într-un anumit colț al străzii, pe la mijlocul ei; avea o voce plină și sonoră, ca de orgă, ale cărei acorduri se înălțau deasupra gălăgiei din jur. Cîntărețul acesta avea o ciudățenie : în timp ce cînta, își azvîrlea unul din

brațe în aer, rotindu-și-l ca în jurul unui ax. Acest gest, atât de nefiresc, era menit să stirnească simpatia privitorilor, căci baladistul spunea că ajunsese să-și poată roti astfel brațul, căzînd de pe catargul unei fregate pe puntea ei.

Am făcut cunoștință cu bardul acesta și am văzut că nu era de loc un om oarecare. Trăise numeroase aventuri admirabile și avea un sac cu povești înfricoșătoare despre pirați și despre tot felul de grozăvii petrecute pe mare. Era obsedat de aceste subiecte — ai fi zis că-i un Calendar Newgate¹ al tilhăriilor și omorurilor săvîrșite în cartierele marinărești ale orașului; mai toate baladele sale tratau despre teme asemănătoare. Își compunea îndeobște singur versurile și le tipărea pe cheltuiala lui, ca să le vîndă. Pentru a arăta cît de expeditiv era în acest negoț, voi spune că, într-o seară, cînd ieșisem din docuri ca să merg la masă, am zărit o mulțime adunată în preajma „Tavernei Vechiului Port”; amestecîndu-mă printre oameni, am aflat că o femeie tocmai fusese omorîtă în tavernă de către un marinar spaniol beat, din Cadiz. Ucigașul a fost luat de poliție chiar sub ochii mei, iar a doua zi dimineată cîntărețul acela avea să evoce într-o baladă tragedia din ajuń, făcînd să circule în fața hanurilor textele tipărite ale cîntecului; firește, marinarii le cumpărau numaidecît.

Această aluzie fugară la un omor va sugera poate evenimentele ce se pîtec în cartierele cele mai rău famate și mai mizere frecventate de marinari la Liverpool. Pe ulițele și străduțele pestilențiale care, în vocabularul lor, poartă nume ca *Rotten-row*, *Gibraltar-place* sau *Booble-alley*, viciul și crima colcăie, poate, ca în nici un alt loc din lume. Înseși cărămizile afumate și înnegrite ale caselor au un iz de Sodomă și o înfățișare tilhărească; iar fumul de cărbune care atîrnă deasupra acestei părți a orașului parc-ar încerca să ascundă ca un vîl grozăviile ce se petrec aici. Din aceste case marinarii dispar uneori pentru totdeauna sau ies alteori, dimineată, goi-pușcă,

¹ „Calendarul Newgate sau Cronica sîngeroasă a Răufăcătorilor” — publicație apărută pe la sfîrșitul secolului al XVIII-lea în Anglia, cuprinzînd date despre crimele celebre ale epocii. (n.t.)

pe ușile sparte. În aceste case, jocurile de noroc, înjurăturile, hoția și alte asemenea apucături de rînd sînt socotite virtuți prea înalte de către gorgonele și hidrele ce stăpînesc pe-aici. Buna-cuviință mă împiedică să intru în amănunt, dar voi spune numai că, în comparație cu ele, răpitorii de copii, sugrumătorii și hoții de cadavre sînt niște ingeri. Aceste persoane par să fie strîns legate între ele, alcătuiind o ligă de mizantropi păgîni, puși pe toate relele pe care le pot săvîrși împotriva omenirii. Ar trebui scoase din vîgăunile lor ca păduchii, cu fum de pucioasă!

XL

Reclame, giuvaericele, cai de căruță și nave

Deoarece vreau să adun laolaltă toate impresiile mele despre docurile din Liverpool, voi încerca să înghesui în acest capitol mai multe observații mărunte pe care am avut prilejul să le fac.

Reclamele de paupertate scrise cu creta pe lespezile caldarîmului de sub zidurile docurilor sînt însoțite de o sumedenie de alte anunțuri publicitare, făcute chiar pe ziduri. E vorba mai ales de comunicări în legătură cu apropiata plecare a unor „nave superioare, rapide, captușite cu aramă”, spre Statele Unite, Canada, New South Wales și alte destinații. Amestecate cu aceste anunțuri, sînt cele prin care croitorii evrei îi informează pe marinari unde-și pot procura hainele cele mai bune și mai ieftine; de asemenea, anunțurile ambigue ale tagmei doftorilor și vrăcilor care-și pîndesc clientela printre oamenii mării. Dar acești neobosiți Sangrado¹ și falși

¹ Dr. Sangrado, personaj din *Gil Blas* de Lesage, pretins medic, care prescrie invariabil bolnavilor să bea apă fierbinte etc. (n.t.)

samariteni nu se mulțumesc să-și lase adresele, ci angajează niște vagabonzi zdrențăroși, parcă scăpați din casele de corecție, pe care-i trimit în cartierul docurilor cam la ora prinzului, ca să strecoare în mâinile marinariilor uimiți un fel de bilețele misterioase: ediții liliputane ale reclamelor de pe ziduri. Ei fac acest lucru clipind din ochi atât de misterios, cu un aer atât de complice, cu o atitudine de ticăloasă pretenție de a-ți cunoaște nevoile, încât îți vine să-i faci una cu pământul pentru osteneala pe care și-o dau.

Printre reclamele de pe ziduri sar în ochi îndemnu-rile, scrise cu enorme litere cursive, adresate tuturor mateloșilor scârbiți de marina comercială, de a se îmbarca pe vasele maiestății sale, contra unei recompense mari.

În timp de pace, flota de război britanică nu angajează permanent oameni așa cum face flota americană, ci angajează doar marinari pentru o anumită navă, pentru o anumită cursă. Bunăoară, se anunță că fregata *Thetis* e pe cale de a porni la drum sub comanda venerabilului *Lord George Flagstaff*, vechi prieten al marinarilor.

Anunțuri asemănătoare pot fi văzute pe ziduri, în legătură cu înrolarea în armată. Nici măcar la o licitație în care e scoasă la mezat vreo moșie nu auzi laude mai mieroase ca acelea pe care le aduc autorii acestor anunțuri, frumuseții și climei salubre a țărilor depărtate către care urmează să plece regimentele dornice de noi recruți. Pajiști însozite, dealuri îmbrăcate în viță, nesfârșite poleni înverzite, iată ce-i așteaptă pe recruți, iar tinerii gentlemen setoși de aventură și dornici să călătorească sînt informați că li se oferă șansa de a vedea lumea pe indelete și că li se mai și plătește pentru asta. Regimentelor care pleacă în India li se promit plantații în văi cu palmieri, iar celor ce pleacă în Noua Olandă li se oferă o viață nouă și un larg cîmp de activitate; recruții trimiși în Canada și Noua Scoție sînt atrași cu povești despre un soare văratic, care face să se coacă strugurii în plin decembrie. Nu se pomenește un cuvînt despre război, zăngănitul armelor nu se aude în aceste anunțuri, încît en-

tuziastul recrut e ispitit să creadă că arma pe care-o va mînuși va fi cosorul, nu sabia.

Dar, vai! oare nu aceasta a fost stratagema folosită de Bruce¹, care, la Bannockburn, i-a atras în capcană pe dușmani acoperindu-și cu ramuri verzi gropike adinci? În locul fermei de la poalele albastrii ale Himalayei, recrutul trimis în India găsește sabia ascuțită a Sikh-ului; în loc să se prăjească la soare, soldatul trimis în Canada dîrdîie pe meterezele sumbrei fortărețe a Quebec-ului, asediată de vînturile năprasnice dinspre Golful Baffin și Labrador; în timp ce privirea lui coboară spre St. Lawrence, fluviul ale cărui unde se îndreaptă către oceanul ce scaldă tîrmul străvechii Anglii, și în timp ce se gîndește la contractul prin care s-a vîndut, pentru mulți ani, armatei — la fel cum Doctor Faustus s-a vîndut diavolului — sărmanul soldat oftează, amintindu-și de iubita lui și de pîrleazul cîmîtirului de-acasă.

Aceste anunțuri ale armatei găsesc la Liverpool un teren foarte prielnic. Printre numeroșii emigranți care sosesc zilnic din toate colțurile Angliei ca să se îmbarce spre Statele Unite sau spre colonii, se află mulți tineri care ajung la Liverpool fără un sfînt în buzunar sau doar cu bani destui ca să-i ducă dincolo de ocean, dar nu și să le asigure întreținerea acolo. Acești tineri se lasă lesne și în chip firesc ispitiți să intre în armată, care le făgăduiește o călătorie pe gratis în cele mai depărtate și mai prospere colonii, bașca o soldă primită pentru o viață de trîndăvie, pe lîngă perspectiva de a dobîndi vreo fermă sau vreo podgorie. Pentru un tînăr lipsit de bani, hotărîrea de a pleca de-acasă și de a porni la drum lung spre o țară îndepărtată este un act de curaj foarte asemănător aceluia ce-l îmbeie pe un recrut să se înroleze în armată.

Ori de cîte ori treceam prin fața acestor anunțuri, vedeam o sumedenie de emigranți care căseau gura la ele, fără să se gîndească la capcanele ce li se întindeau.

¹ Rege scoțian, ale cărui isprăvi au fost celebrate de poetul John Barbour (+ 1395) într-o epopee „The Bruce”, în care este descrisă, printre altele, bătălia dusă de rege la Bannockburn împotriva englezilor. (n.l.)

În afară de misterioșii emisari ai doctorilor, care-ți strecoară în palmă bilețelele acelea împăturite cu grijă, ca niște hapuri, mai există și alți ticăloși care dau tîrcoale docurilor, mai ales la căderea serii, și care-ți fac semne ciudate, chemîndu-te la o parte, ca și cum ar avea să-ți comunice vreun secret de stat, strîns legat de propășirea țării. Ei îți dau cu cotul, un cot dolidora de aluzii și insinuări, îți aruncă o privire strălucitoare ca aceea a unui zaraf, te încolțesc întocmai ca asasinii italieni; dar dacă se nimerește prin preajmă vreun polițist în uniformă albastră, ei se grăbesc să-și ia o înfățișare cu totul indifereentă față de lumea din jur și se depărtează încet, ca și cum s-ar îndrepta agale spre un cămin unde-i așteaptă vreo nevastă drăgăstoasă.

Cînd am fost acostat pentru prima oară de un asemenea personaj misterios, m-am grăbit să trec mai departe, luîndu-l drept un nebun. Dar el m-a urmat ca o umbră, pînă cînd m-am oprit și m-am întors, uimit de purtarea lui. Era un bătrînel pîrpiriu, cu o haină veche și o pălărie ponosită, iar mîna lui scotocea într-un buzunar al vestei, ca și cum ar fi vrut să scoată de-acolo o carte de vizită. Văzîndu-mă că stau nemișcat, mi-a făcut semn să vin într-un colț întunecos de sub zidul lîngă care ne aflam; bănuind că-i un hoț viclean, am grăbit din nou pasul, dar deși nu mă uitam peste umăr, îl *simțeam* încă pe urmele mele, așa că m-am oprit iarăși. De astă dată individul arbora un aer atît de enigmatic și de imperios, încît am început să cred că voia să-mi dea un avertisment — că fusese poate pus la cale un complot pentru aruncarea în aer a docurilor din Liverpool, iar dumnealui era vreun Monteagle dispus să-mi asigure scăparea. Eram hotărît să aflu ce anume voia. Cu ochii la pîndă, l-am urmat sub arcada unei magazii; acolo, după ce aruncă o privire bănuitoare în jur, individul îmi arată pe furis un inel, șoptindu-mi:

— Îl poți avea pentru un șiling, e din aur curat! L-am găsit într-un șanț... ssst! Nu vorbi! Dă-mi banii și-ți va aparține!

— Amice — i-am zis eu — lucrurile astea nu mă interesează, n-am nevoie de inelul dumitale.

— Nu? Atunci ia asta — îmi șopti el, cu un glas pătimaș, lovindu-mă cu pumnul în piept.

Și în timp ce cu mă prăbușeam, infamul giuvaergiu se făcu nevăzut. Repeziciunea cu care condusesese această „tranzacție“ mă uimi.

De atunci i-am ocolit pe ticăloșii aceștia, ca pe niște leproși, iar a doua oară cînd m-am simțit urmărit, m-am oprit locului și am strigat către trecători, arătîndu-li-l cu degetul; drept care, urmăritorul meu a întors către mine o pereche de călcîie, mai bine zis de ghetete scilciate. Și m-am gîndit atunci că ticăloșii ăștia, atît de iuți de picior în caz de nevoie, trebuie să dea mult de lucru cizmarilor — cum ar putea da de lucru și cultivatorilor de cînepă și împletitorilor de ștreanguri.

Dintr-o tagmă oarecum înrudită cu aceea a neguțătorilor de giuvaeruri calpe fac parte vînzătorii de brice din Sheffield, în majoritate băieți, pe care poliția docurilor îi azvîrle afară din oră-n oră; ei izbutesc totuși să se furișeze înapoi și să se urce pe vase, unde își arată marfa printre marinari. Ispitit de prețul foarte ieftin al unuia din bricele oferite și de cutia lucioasă în care era pus, un coleg l-a cumpărat de îndată, nu cu bani, ci cu tutun. În duminica următoare, marinarul a folosit acel brici, iar rezultatul au fost doi obraji chinuiți și ciumpăviți, care aproape c-au avut nevoie de un doctor ca să-i repare. Nu degeaba meseria de bărbier era asociată pe vremuri cu aceea de chirurg.

O altă categorie de ticăloși care-i jefuiesc pe marinari la Liverpool sînt amanetarii, instalați în niște dughene pe ulițele din vecinătatea docurilor. M-a surprins numărul foarte mare al globurilor aurite de pe aceste ulițe — globuri care reprezintă emblema caselor de amanet. Fiind îndeobște așezate alături de cîrciumi, care au ca emblema un ciorchine aurit, unele din aceste case sînt chiar legate de cîrciumi prin uși interioare, astfel încît clienții lor trec dintr-un local în celălalt, ceea ce facilitează desigur afacerile amîndorura. Am văzut adesea marinari beți

alergînd dintr-o cîrciumă într-o casă de amanet, unde-și lăsa pe un preț de nimic ghetetele, pălăriile, vestoanele sau fularele, ba uneori chiar pantalonii de pe ei; se înțelege că asemenea cereri nu erau niciodată refuzate.

Dar deși la Liverpool bietul marinar întîlnește mai mulți rechini decît pe mare, nu-i nici el ușă de biserică, dedîndu-se la unele practici care, cel puțin din punctul de vedere al legii, contravin moralei publice. Bunăoară, face contrabandă de tutun; iar cînd izbutește să-și păstreze singele rece, ajunge adesea să treacă pe sub nasul vameșilor pachete întregi cu acea buruiănă, care, în Anglia, poate fi vîndută la un preț foarte mare, din pricina imenselor taxe vamale la care e supusă.

De îndată ce am ancorat în fluviu, chiar înainte de a intra în doc, trei vameși s-au urcat la bordul vasului nostru și, coborînd la teuga, au poruncit marinarilor să scoată tot tutunul pe care-l aveau. Ca urmare, au fost scoase mai multe pachete.

— Asta-i tot? întrebă vameșii.

— Tot — răspunseră oamenii, într-un glas.

— O să vedem noi! replică vameșii.

Și, fără alte vorbe, începură să deșerte cuferele, să răscolească paturile și să scotocească peste tot; nu descoperiră însă nimic. Atunci le dădură a înțelege marinarilor că, în perioada cît vasul rămînea în docuri, tutunul trebuia ținut în careul ofițerilor, primul secund urmînd să le dea în fiecare dimineață cîte o porție, așa fel ca să nu poată duce tutunul pe țarm.

— Foarte bine — ziseră oamenii.

Dar mulți dintre ei aveau pe vas ascunzători tainice, de unde scoteau zilnic tutun, ca să-l transporte clandestin pe mal, în felul următor:

Cînd echipajul cobora să ia masa în oraș, fiecare marinăr își lua cu el cel puțin o porție de tutun, porție la care avea dreptul, precum și încă vreo cîteva, atîtea cîte îndrăzneă să ascundă prin haine. Se înțelege că acești contrabandiști nu prea puteau fi depistați în mulțimea de marinari ce se scurgeau pe porțile docurilor la ora aceea, deși porțile erau păzite totdeauna de polițiști vigilenți; cu toate că aceștia bănuiau că pe poartă ies și

contrabandiști de tutun, a-i dibui într-o asemenea mulțime era tot atît de greu ca a nimeri cu harponul un anu-mit marsuin din puzderia ce se zbenguie sub prova unei corăbii.

Teuga noastră era deseori vizitată de marinari de pe alte vase, care, știind că venim din America, doreau să cumpere tutun la un preț ieftin, căci la Liverpool costă destul de mult. De-a lungul docurilor se vînd niște roto-coale de tutun, vîrite în cornete de hîrtie pe care sînt scrise versuri sau sînt tipărite cu litere roșii precepte morale pilduitoare.

Printre priveliștile pe care le oferă docurile, caii de căruță nu sînt cei mai de lepădat. Sînt niște animale mari și puternice, cu o piele atît de lucioasă, încît parc-ar fi pusă pe ei în fiecare dimineață, după ce un rîndaș ar fi țesălat-o bine. Înaintează cu un pas domol și maiestuos, ridicîndu-și întocmai ca elefanții regali din Siam copitele grele. Acești cetățeni ai Romei nu trebuie minăți cu biciul sau cu hățul, într-atîta sînt de docili; ajunge să le șoptești ceva, ca să pornească sau să se oprească locului. Atît de gravi, demni și cuviincioși par acești cai, înzestrați cu atîta inteligență calmă, încît am încercat adesea să intru în vorbă cu ei cînd stăteau liniștiți și meditativi, în vreme ce li erau încărcate căruțele. Dar nu le puteam smulge decît un nechezat prietenos, deși aș pune rămășag pe orice că, dacă le-aș fi vorbit în graiul lor, aș fi obținut de la ei o sumedenie de informații prețioase în legătură cu docurile, unde-și petreceau întreaga lor viață, plină de demnitate.

Animalele ascund într-insele lumi nebănuite; cînd ai în fața ta vreun cal sau vreun ciine cu o privire neobișnuit de blindă, calmă și pătrunzătoare, poți fi convins că-i un Aristotel sau un Kant, care meditează liniștit la tainele omului. Ciinii și caii ne înțeleg mai profund decît orice filozof. Ei ne ghicesc într-o clipă gîndurile. Și, în definitiv, ce altceva e un cal, dacă nu o specie de om cu patru picioare, fără grai, cu haină de piele, care se nimerește să se hrănească cu ovăz și trudește pentru stăpînii săi, ce-l exploatează și-l bruftuluiesc, așa cum fac și stăpînii bi-

pezilor care taie lemne sau scot apă? Dar pină și animalele au ceva sacru în ele, iar calul, mai ales, are un fel de nimb, care ar trebui să-l scutească pe veci de umilințe. Cît despre cai aceia din docuri, mai degrabă l-aș lovi pe un magistrat în plin tribunal, decît să mă ating de pielea lor sfîntă.

E de mirare cît de grele poveri catadicesc maiestățile lor să tragă. Căruțele lor sînt niște platforme largi, pătrate, pe patru roți, pe care docherii așază baloturi de bumbac unul peste altul, de parc-ar umple o magazie mare; totuși, cei trei cai înhămați la platforma asta o vor trage fără să cricnească.

Căruțașii sînt ei înșiși dintr-un neam la fel de ciudat ca acela al dobitoacelor lor. Intocmai ca judecătorii din Anglia, ei poartă un soi de robe — e drept, nu de aceeași croială și culoare — care le vin pină sub genunchi; iar după zgomotul pe care-l fac pe caldarîm bocancii lor cu ținte, ai crede că frecventează același potcovar ca și caii. N-am putut smulge niciodată nimic din gura acestor căruțași. Sînt niște oameni tăcuți, sobri, care merg foarte gravi înaintea animalelor lor, sfătuindu-le din cînd în cînd cu blîndețe să cotească la dreapta sau la stînga pentru a se feri de vreun vehicul. Petrecîndu-și o parte atît de mare din viață în nobila societate a cailor lor, ajung pare-se să-și schimbe în bine apucăturile și să-și rafineze gusturile, pe lîngă că dobîndesc ceva din demnitatea animalelor; dar tot din aceeași pricină ajung să nutrească un soi de aversiune mută și trufașă împotriva societății omenești.

Circulă multe povești pe seama acestor cai. Iată una dintre ele:

A fost odată un papagal care, fiind închis multă vreme într-o colivie atîrnată sub o fereastră în fața docurilor, învățase să se exprime destul de fluent în graiul hamalilor și al căruțașilor. Într-o zi un căruțaș și-a lăsat căruța pe cheu, cu spatele la apă. Era pe la amiază, cînd liniștea pogoară asupra docurilor; papagalul, văzîndu-se față-n față cu calul și avînd chef să lege o conversație, i-a strigat: „Înapoi, înapoi, înapoi!” Iar calul s-a dat înapoi și a căzut cu căruța cu tot, în apă.

Docul Brunswick, situat la apus de Docul Prințului, este unul dintre cele mai interesante, fiindcă aici trag faimoasele vase care fac naveta între cele trei părți ale regatului și care nu seamănă de loc cu vasele americane, deoarece sînt silité să treacă prin furtunoasele Strîmtori¹. Se pot vedea aici uriașe cantități de produse importate din famelica Irlandă, punți transformate în țarcuri pentru vite și oi; iar uneori, chiar lîngă aceste țarcuri, pasageri irlandezi, înghesuiți pe punte ca turmele. Era pe la începutul lui iulie cînd am debarcat în port, iar lucrătorii irlandezi soseau zilnic, cu miile, ca să ajute la strîngerea recoltei în Anglia.

Într-o dimineață, mergînd în oraș, am auzit în spatele meu un tropot ca de bivoli; întorcîndu-mă să văd ce se-ntîmplă, am constatat că toată partea de mijloc a străzii era ocupată de o mulțime de irlandezi, care tocmai ieșiseră pe poarta Docului Brunswick, îmbrăcați în saricile lor mițoase și cu nădragii lor scurți de stofă ripsată, și încălțați cu niște bocanci care stirneau nori de colb. Agitîndu-și în aer bitele din Donnybrook², arătau ca niște năvălitori barbari. Se duceau de-a dreptul la țară și, poate din considerație pentru finanțele orașului, treceau prin mijlocul străzii, ca să cruțe trotuarele.

— Hai să cîntăm despre Langolee și despre lacurile din Killarney! răcni unul dintre ei, azvîrlîndu-și bita în văzduh și începînd să țopăie cu bocancii.

Ceilalți îi urmară pilda, dănuind cu mare veselie.

Gîndindu-mă la mulțimea de irlandezi care debarcă în fiecare an pe țărmurile Statelor Unite și ale Canadei și văzînd cu mirare atîția alții dintre ei îmbarcîndu-se la Liverpool spre Noua Olandă; gîndindu-mă, de asemenea, la aceste stoluri de lucrători care se năpusteau ca un nor de lăcuste spre ogoarele englezești, mă minunam de fertilitatea unei insule care, chiar cînd recolta de cartofi i-e compromisă, își produce an de an, fără greș, recolta de oameni, ca s-o împrăștié în lume.

¹ În original, „Narrow Seas” — strîmtorile sau canalele care despart Anglia de continent și de Irlanda. (n.t.)

² Sat lîngă Dublin, vestit pentru țîrgurile sale din vechime. (n.t.)

Redburn hoinărește încolo și-ncoace

Nu știu dacă vreun alt călător ar socoti că un asemenea amănunt merită să fie menționat, dar adevărul este că, la Liverpool, vara, zilele sînt extrem de lungi; prima oară cînd m-am pomenit mergînd în lumina de amurg de după nouă seara, am încercat să-mi rememorez cunoștințele de astronomie pentru a-mi putea explica acest fenomen atît de ciudat. Dar zilele de vară, ca și nopțile de iarnă, sînt la fel de lungi la Liverpool cum sînt și la Capul Horn, deoarece latitudinea acestor două locuri corespunde aproape exact.

Zilele acelea lungi din Liverpool îmi priiau însă foarte mult, deoarece îmi dădeau posibilitatea să mă plimb prin oraș cîteva ceasuri, după o zi de trudă pe „Highlander”. După ce-am vizitat toate locurile celebre pe care le putusem identifica pe harta tatălui meu, am început să-mi extind aria plimbărilor, delegîndu-mă ca unic membru al unui comitet menit să cerceteze toate părțile accesibile ale orașului: și deși au trecut de atunci atîția ani, mă gîndesc să-mi prezint aici raportul.

Era o mare încîntare pentru mine — căci în orice oraș din lume aș fi nimerit, îmi făcea întotdeauna plăcere să mă plimb pe străzile și aleile mărginașe și să meditez la străinii pe care-i întîlneam. Astfel, la Liverpool, umblam la nesfîrșit pe străzi, uitîndu-mă la numele de pe ușile caselor, admirînd fețele frumoase din ferestre și binecuvîntînd în treacăt pe copiii așezați pe trepte. Fiereste, oamenii se zgîiau și ei la mine, dar nu-mi păsa. În asemenea ocazii trebuie să dai și să primești. De fapt, eu și tunică mea de vînătoare strîrneam o adevărată senzație la Liverpool: și n-am nici o îndoială că mulți capi de familie aduceau acasă, copiilor lor, o poveste ciudată despre un fel de arătare pe care-o întîlniseră pe stradă în ziua aceea. Dar vorba cîntecului: *De nimeni*

nu-mi păsa și nimeni nu se sinchisea de mine. Îmi îndestulam ochii, lăsîndu-mă și eu privit de alții.

Odată stăteam într-un seuar larg și mă uitam la o caleașcă splendidă trasă în fața unei porți. Caii lucioși fremătau de sănătate și trai bun, ca și pulpele grase ale vizitiului și vaeților îmbrăcați în fireturi. Am fost surprins mai ales de obrazii rumeni ai acestor oameni, și nu era singurul indiciu că se bucurau de viață și-o gustau din plin.

Cum stăteam eu așa, am observat deodată că și ei mă priveau cu aceeași curiozitate, ca și cum aș fi fost vreun intrus picat fără autorizație pe pămîntul britanic. Aveau, de fapt, oarecare temei fiindcă, gîndindu-mă cum trebuie să fi arătat pe-atunci, mă mir că nu mi se cerea de-o mie de ori pașaportul în cursul plimbărilor mele.

Totuși nu eram decît un muritor necăjit, pierdut printre mîile de sărăntoci în zdrențe. Căci în unele părți ale orașului, locuite de muncitori și de sărăcime, treceam printre șiruri de bărbați, femei și copii murdari care, la această oră de seară, în aceste cartiere ale Liverpool-ului, par să iasă buluc în stradă, prefăcînd-o într-un soi de locuință. Așa ceva nu văzusem niciodată la New York.

Am asistat adesea la scene ciudate și la multe altele foarte triste; îmi amintesc îndeosebi de un individ palid, îmbrăcat în zdrențe, care alerga de zor ca să scape de nevasta și copiii ce i se agățau de brațe și de picioare și-l implorau să nu-i părăsească. Omul părea să se îndrepte spre fluviu, hotărît să se înecă din disperare, dar și din nebulie și ticăloșie. Pe străzile acelea cerșetorii mă întîmpinau pretutindeni, hărțuîndu-mă neconținut. Sărăcie, sărăcie, sărăcie, în șiruri aproape nesfîrșite; nevoia și suferința umblau braț la braț pe aceste străzi mizerabile.

M-a uimit peste măsură un lucru: absența negrilor, care, în orașele mari din „statele libere” ale Americii alcătuiesc aproape întotdeauna grosul sărăcimii. Pe aceste străzi însă nu vedeai nici un negru. Toți sărăntocii erau albi și, cu excepția irlandezilor, originari din Anglia, englezi get-beget, la fel de englezi ca ducii din Camera Lorzilor...

Venind vorba despre negri, îmi amintesc de privirile pline de interes cu care sînt urmăriți marinarii de culoare

cînd trec pe străzile Liverpool-ului. Aici, un negru umblă într-adevăr cu un pas mai țănoș și-și ține capul sus, ca un bărbat, pentru că la Liverpool el nu stîrnește, ca în America, animozități exagerate. De trei sau patru ori l-am întîlnit pe steward-ul nostru negru, îmbrăcat foarte elegant și plimbîndu-se braț la braț cu o englezoaică frumoasă. La New York, un asemenea cuplu ar fi fost atacat de mulțime în cel mult trei minute, iar steward-ul ar fi fost fericit să scape nevătămat. Datorită primirii prietenești ce li se face aici și neobișnuitelor imunități de care se bucură, bucătarii și stewarzii negri de pe vasele americane vin cu plăcere la Liverpool și se simt foarte atașați de acest oraș.

Fiind atît de tînăr și de necopt și împărtășind, oarecum inconștient, acele prejudecăți locale și sociale care sînt pacostea multor bărbați în toată firea, și de care, pentru marea masă, nimeni nu poate scăpa, am fost surprîns la început să văd că un om de culoare e tratat astfel în acest oraș; dar, chibzuind puțin, mi-am dat seama că, la urma urmei, era un mod de a-i recunoaște dreptul la egalitate și la o existență omenească; încît, în unele privințe, noi, americanii, lăsăm în seama altor țări aplicarea principiului înscris în fruntea Declarației de Independență.

Ori de cîte ori treceam seara prin cartierele mai bogate ale orașului, simțeam că umblu cu moartea-n suflet. Cauza era faptul umilitor și neprevăzut de mine că Liverpool-ul de dincolo de docuri semăna foarte mult cu New York-ul, abstracție făcînd de mizerie și de cerșetorie. Avea cam aceleași străzi, cu aceleași rînduri de case, cu praguri de piatră; aceleași trotuare și aceleași borduri; și aceleași mulțime de trecători care dau din coate și nu se uită la tine.

Intr-o după-amiază am traversat canalul Leeds; dar zău că nu se deosebea de Canalul Erie la Albany. Într-o simbătă noapte m-am dus în Piața St. John și cu toate că acoperișul acela uriaș sprijinit de atîția stîlpi mi s-a părut destul de straniu, totuși cred că nici cel mai ager observator n-ar fi putut vedea vreo deosebire între articolele expuse acolo și cele expuse spre vînzare în Piața Fulton din New York.

Am coborît pe Lord-street, uitîndu-mă în vitrinele bijutierilor, dar am avut sentimentul că mă aflu undeva pe Broadway. Am început să cred că tot ceea ce se spune despre călătorii e o minciună și că omul care trăiește într-o coajă de nucă trăiește într-un microcosm și nu prea are ce vedea în afara lui. E adevărat că-mi spuneam uneori că Londra e la numai șapte sau opt ore de drum cu trenul și că acolo m-ar aștepta, desigur, o lume plină de minuni. Dar voi vorbi în curînd de Londra.

Duminicile erau zilele cînd porneam în cele mai lungi expediții. Mă sculam devreme, avînd în cap întregul plan de operațiuni. Întîi mă duceam într-un doc necunoscut pînă-atunci, apoi intram într-un birt să mă-nînc ceva. După ce mă plimbam pe vreo stradă mai civilizată, ca să văd cum merg oamenii la biserică, intram eu însumi în cea mai arătoasă biserică pe care-o puteam găsi — una cu o clopotniță cît mai înaltă, ca flăcăii din Kentucky.

Căci sînt un mare admirator al arhitecturii bisericesti, și deși ar fi fost poate preferabil ca sumele cheltuite pentru construcția unor catedrale grandioase să fie folosite în scopuri caritabile, totuși, de vreme ce catedralele au și fost construite, cei ce nu le aprobă într-un sens le pot aprecia și trage folos de pe urma lor, în cel de-al doilea sens.

Este un lucru cît se poate de plăcut că orice păcătos are posibilitatea să se ducă la biserică oriunde dorește; chiar și Catedrala Sf. Petru din Roma îi este deschisă, la fel ca și cardinalilor; catedrala Sf. Paul din Londra îl primește, de asemenea, iar Tabernacolul din Broadway, New York, îi pune la îndemină toate stranele, care n-au nici măcar praguri și uși, tocmai ca să-i ofere o ospitalitate deplină. Ideea asta a ospitalității în biserici este o idee cît se poate de fermecătoare...

De aceea, neintimidat de gîndul că eram un străin, neintimidat nici de superioritatea arhitectonică și de grandioarea bisericilor din Liverpool sau de suvoaiele de mătăsuri și haine scumpe ce curgeau în strane, mă înfățișam înaintea paracliserului și-i ceream, smerit, să mă lase să intru. El se zgîia, poate, la mine

(unul dintre ei a șovăit odată), dar pînă la urmă n-avea încotro și-mi indica o strană în care să mă așez — nu cea mai comodă, desigur, și nici cea mai bine plasată. Nu eram în stare nici măcar să-l văd sau să-l aud ca lumea pe predicatorul din amvon. Nu! În chip surprinzător, se găsea totdeauna în calea mea cîte un afurisit de stilp sau cîte un colț de perete îndărătnic; încît am ajuns să cred că paracliserii din Liverpool ținuseră pesemne o ședință secretă în legătură cu mine și hotărîseră să-mi repartizeze cea mai incomodă strană din bisericile aflate în grija lor. Totuși îmi ofereau totdeauna un loc, uneori chiar pe vreo bancă de stejar în partea deschisă a bisericii, astfel încît împărțeam cu preotul atenția enoriașilor, care păreau să știe că sînt un străin cu vază.

Era plăcut să ascuți slujba, acompaniamentul de orgă, predica — la fel cum erau și acasă, la o distanță de trei mii cinci sute de mile! Numai rugăciunea pentru maiestatea sa regina m-a cam nedumerit, dar m-am alăturat și eu, invocînd pentru înalta doamnă cele mai bune urări ale unui biet yankeu.

Îmi plăcea tare mult să șed în tăcerea sfîntă a acestor strane vechi, monahale, gîndindu-mă la Harry al Optulea¹ și la Reformă. Îmi plăcea să-mi las ochiul să lunece de-a lungul pereților și coloanelor sculptate, printre liniile încîlcite ale plafonului, prin tot acest labirint, în care îmi croiam un drum capricios, ca acela al cariului într-un lemn. Aș fi putut să stau acolo toată dimineața, pînă la amiază, pînă seara chiar. Dar în cele din urmă preotul rostea binecuvîntarea, așa că, luîndu-mi partea ce mi se cuvenea, mă depărtaam încet, gîndindu-mă cît de mult mi-ar plăcea să merg acasă cu unii dintre acești domni bătrîni și simandicoși, încălțați cu ghete lustruite și înarmați cu bastoane de Malacca, pentru a mă așeza la masa lor confortabilă și tihnită! Dar, vai! Nu mă aștepta nici o masă altundeva decît la „Bricul din Baltimore.“

¹ Nume mai familiar al lui Henric al VIII-lea, regele Angliei în perioada 1509—1547; sub domnia lui, s-au rupt legăturile dintre biserica catolică engleză și Papalitate, pregătindu-se astfel Reforma. (n.t.)

Totuși mesele pe care le servea frumoasa Mary, duminica, nu erau de disprețuit. Friptura de vacă à la „Old England“ se găsea din belșug; la fel, nemuritoarele pudinguri cu prune și negrăit de gustoasele plăcinte cu coacăze. Dar îngrozitoarele *swipes* servite la urmă, aproape că stricau totul; deși eu, însumi nu mă atingeam de această băutură oribilă, îmi venea rău numai cînd îi vedeam pe camarazii mei golind cană după cană, căci nu mă puteam împiedica s-o gust cu închipuirea.

Duminica, la prînz, ba chiar și în celelalte zile, mă uitam curios la pregătirile ce se făceau în han. Slujnicele alergau de colo pînă colo, chemînd diferitele echipaje, cărora li se servea masa în cîte o rezervă; le chemau strigînd numele vaselor respective:

— Unde ești *Arethusa*? Friptura voastră-i gata de-o jumătate de ceas!... Dă fuga, Betty dragă, uite că vin *Splendizii*!... Repede, Molly scumpo, adu solnițele pentru *Highlander*!... Hei, Peggy, unde-i borcanul cu murături pentru *Siddons*?... Ia ascultă, Judy, nu mai vii odată cu pudingul ăla pentru *Lord Nelson*?

În zilele obișnuite nu mîncam chiar atît de bine ca duminica; iar odată am găsit două inimi uriașe de bivoli, aburînd la capetele mesei noastre. Jackson se arătă indignat de acest ultragiul adus echipajului de pe „*Highlander*“.

El se așeza totdeauna în capul mesei; de data asta își îndreptă trupul și, ridicîndu-și cuțitul și furculița ca pe niște prăjini de steag, așa fel ca să vire între ele cele două inimi, îl strigă pe Danby, patronul, căci deși nevasta acestuia, Mary, conducea localul, Danby ținea să vină personal ori de cîte ori mușterii aveau vreo nemulțumire.

Patronul își făcu, așadar, apariția, și rămase slugarnic în prag, știînd bine ce-o să urmeze. Nu se aștepta însă la o asemenea demonstrație de oratorie din partea lui Jackson: în loc de orîce vorbe, acesta îi aruncă în obraz cele două inimi de bivoli, smulse rapid din farfuriile. După care, ne-am ridicat de la masă, scîrbiți, și ne-am dus să mîncăm în altă parte.

Cu toate că mă duceam aproape în fiecare duminică la biserică, restul zilei îl petreceam plimbîndu-mă; în-

tr-una din acele plimbări de duminică după-amiază, tocmai cînd treceam prin Piața St. George, m-am pomenit într-o mare mulțime, strînsă lîngă postamentul statuii ecvestre a lui George al IV-lea.

Oamenii erau îndeobște muncitori și meșteșugari, îmbrăcați în straie de sărbătoare; dar printre ei se vedeau și mulți soldați, în bluze subțiri, ușoare, și-n tunici de *rattan*¹ de o croială ceva mai sportivă; soldații aceștia făceau parte din diferite regimente locale. Se mai vedeau și polițiști în uniforme lor. Domnea o liniște desăvîrșită, cel puțin la început.

În fața acestei mulțimi disciplinate vorbea un tînăr palid, cu ochii duși în fundul capului, îmbrăcat într-o haină de culoarea tutunului, și care părea obosit — de prea multă veghe, de prea multă trudă sau de nemîncare. Avea niște trăsături armonioase, o înfățișare respectabilă și nu încăpea nici o îndoială că era foarte sincer în tot ce spunea.

Ținea în mînă o broșură ferfenițită, desigur incendiară, din care citea mereu cîte un pasaj, după care adresa un apel vehement auditoriului, rotindu-și ochii și făcînd niște gesturi frenetice. Nu mi-a trebuit mult ca să-mi dau seama că tînărul acesta era un chartist².

Deodată s-a stîrnit o mișcare în rîndurile mulțimii, care sporise, și am băgat de seamă că polițiștii deveniseră și mai numeroși; încet-încet ei începură să se strecoare printre oameni, dîndu-le a înțelege, politicoși, că ar face bine să se împrăstie. Se adresară mai întîi soldaților, care se grăbiră să facă stînga împrejur, privindu-și cu admirație cizmele lustruite. Era limpede că bietul chartist nu atîrna prea greu în talgerul inimilor lor. Cît despre ceilalți, se împrăstiară și ei treptat; iar la urmă, plecă și oratorul.

M-am gîndit că trebuie să fie vreun băiat sărac, care-și ajută mama și surorile muncind din greu...

¹ Un fel de trestie (în Malaiezia). (n.t.)

² Mișcarea Chartistă, începută în 1837, în Anglia, a fost prima mișcare organizată a proletariatului. Numele ei venea de la „Charta Poporului”, un program de revendicări revoluționare. (n.t.)

În aceeași după-amiază de duminică m-am plimbat spre marginea orașului și, atras de priveliștea a două coloane mari, pompeiene, de forma unor turle negre, înfipte parcă în pămînt, m-am apropiat de ele, plin de curiozitate. Privind însă peste un parapet scund care le lega, nu mică mi-a fost mirarea să văd la picioarele mele o groapă fumegîndă, cu pereți de piatră și avînd la un capăt niște găuri negre în care se pierdeau mai multe linii de cale ferată; în depărtare se zărea o altă cale ferată ducînd drept spre cîmp. Deasupra acelei gropi se arcuia un frumos pod de piatră; treptat, privindu-l cu luare-aminte și privind, de asemenea, podețele laterale din fundul gropii, am încercat senzația ciudată că mai văzusem undeva toate aceste lucruri. Cum așa? Deși nu mai fusesem niciodată la Liverpool, îmi aminteam foarte bine de podul acela arcuit! Abia la cîteva luni după întoarcerea mea acasă, în America, nedumerirea mi s-a risipit: răsfoind un număr vechi din revista *Penny Magazine*, am dat peste o poză a acelui loc și mi-am amintit că văzusem cu ani în urmă aceeași poză. Era o imagine a locului unde calea ferată din Manchester intră în periferia orașului.

XLII

Ce-a pățit Redburn cu bătrînul Țîfnos

Pățania mea din sala de lectură de la Bursă, pățanie istorisită într-un capitol anterior, îmi amintește de o alta, petrecută cu cîteva zile mai tîrziu, la *Lyceum*, și mă grăbesc s-o notez aici înainte de a o uita.

Mă plimbam agale pe Bold-street, cînd privirea mi-a fost atrasă de o clădire foarte mare și frumoasă din piatră cafenie. Ferestrele-i erau deschise, așa că am putut privi înăuntru: acolo, așezați comod, picior peste picior, niște bătrîni cu mître blăjine și fericite citeau

ziare și reviste; unul dintre ei ținea în mână o carte frumos legată în scoarțe aurite.

„Acesta trebuie să fie faimosul *Lyceum*¹ — mi-am zis. Și, scoțind din buzunar Ghidul, l-am deschis la capitolul respectiv, unde, bineînțeles, era descrisă, piatră cu piatră, clădirea din fața mea. Stăteam și mă uitam de pe celălalt trotuar la poza din ghid și la modelul original, ațintindu-mi din când în când privirea asupra simpaticilor domni așezați la fereastră deschisă, până ce deodată m-am simțit ispitit să intru o clipă înăuntru ca să citesc și eu ziarele.

„Sînt un biet marinăraș, lipsit de prieteni, așa că domnii aceștia nu pot avea nimic împotriva, îmi spun-neam. Mai ales că vin dintr-o țară străină, iar străinii trebuie să fie tratați cu politețe.“ Cu asemenea gânduri în minte, am traversat strada; inima îmi bătea un piculeț mai repede cînd am ajuns să pun piciorul pe bordura celui alt trotuar și, scoțindu-mi pălăria, am intrat încetîșor în clădire.

N-am apucat însă să fac prea mulți pași în sala aceea largă și înaltă, plină de lucruri plăcute la vedere, cînd un bătrîn morocănos își ridică privirea de pe ziarul LONDON TIMES, pe care-l ținea în mână, și, uitîndu-se la mine ca la un ciîne străin, murdar de noroi, care i-ar fi intrat în casă de-a dreptul din șanț, își agită fioros spre mine bastonul cu măciulie de argint, pînă cînd îi căzură de pe nas ochelarii. Aproape în aceeași clipă se ivi un domn teribil de țîfnos, care avea parcă o cataplasma de muștar în spinare, într-atîta de exasperat arăta; trîntind jos niște hîrtii, pe care scrisese ceva, mă apucă de umeri, apoi, lipindu-și gheata de fundul pantalonilor mei, mă azvirli drept în stradă și mă lăsă lungit pe caldarîm, fără să-și ceară nici un fel de scuze. M-am repezit spre el, dar în zadar: închisese ușa.

„Englezii ăștia n-au de loc maniere, e clar“ — mi-am spus eu și am pornit mai departe pe stradă, cufundat în gânduri.

¹ Un fel de casă de cultură, în Anglia. (n.t.)

Redburn face o frumoasă plimbare la țară și leagă cunoștință cu trei domnițe adorabile

Care cetățean al Americii n-a auzit de luminoasele cîmpuri și lanuri verzi ale Angliei și n-a dorit să le privească? Așa s-a întîmplat și cu mine, iar acum, cînd mă aflam în Anglia aieva, eram hotărît să nu plec înainte de a privi pe îndelete acele cîmpuri.

Într-o duminică dimineată am pornit, așadar, cu ceva merinde în buzunar, pentru la prînz. Era o zi frumoasă de iulie; aerul era dulce de răsuflarea florilor, iar peisajul, de un verde superb, mă fermeca. Am ajuns curînd pe o movilă de unde se vedea pînă hăt-departate de jur împrejur: eram impresurat de pajiști și pășuni, de păduri și cîmpii.

Aceasta era, cu adevărat, Anglia! În sfîrșit, o găsisem; aici era la țară! Văzduhul catifelat, jilav de rouă, părea să răsfrîngă verdele ierbii, și m-am gîndit, răsuflînd adînc, că s-ar putea să sorb însuși aerul respirat cîndva de Frumoasa Rosamundă¹.

Am mers mai departe de-a lungul marelui drum al Londrei, neted ca o pardoseală; fiecă căsuță albă pe lingă care treceam mi se părea vie, îmbrăcată în curpeni de viță sălbatică.

Orele însă înaintau, soarele începuse să ardă, iar drumul devenise cam prăfuit. M-am gîndit că n-ar strica să mă odihnesc un pic în vreo poiană umbroasă. De aceea, ajungînd într-o vilcea minunată ce se vălurea spre un fel de ripă acoperită de o boltă de frunziș, m-am îndreptat într-acolo; pe drum însă m-am oprit în fața unui anunț înfricoșător, bătut în cuie pe scoarța unui copac bătrîn, folosit ca stilp de poartă:

¹ Rosamond Clifford, iubita regelui Henric al II-lea, care-a domnit în Anglia între 1154—1189. Frumusețea ei a inspirat numeroase balade și chiar o operă, „Rosamond“, scrisă în 1707 de Addison. (n.t.)

CAPCANE DE OAMENI ȘI PUȘTI CU ARCURI !

În America nu văzusem niciodată așa ceva. Ce putea să însemne ? Oamenii care locuiau acolo, în vâlceaua aceea încântătoare, nu puteau fi, desigur, niște canibali, nu puteau trăi, aidoma nevăstuicilor și castorilor din Canada, prinzând oameni !

Capcane de oameni ! Totuși așa era, anunțul nu putea avea decît un singur înțeles, și anume că exista pe aproape un mecanism menit să prindă oameni, ceva care s-ar închide brusc peste drumetul neatenț și l-ar ține prins de picior, ca un ciine ; sau poate l-ar devora pe loc !

Nu-mi venea să cred ! Într-o țară creștină să se întâmple una ca asta ? Oare nobila regină Victoria îngăduia asemenea practici diabolice ? Oare trecuse ea vreodată prin aceste locuri și văzuse anunțul ?

Cine-l pusese oare aici ?

Proprietarul, de bună seamă.

Și cu ce drept ?

Păi cu dreptul celui ce stăpînește pămîntul.

Dar unde i-s titlurile de proprietate ?

Într-un sipet, pesemne.

Stăteam așa, cufundat în gînduri. „Halal de tine, Wellingborough ! îmi spuneam. Ești un drumet nemai-pomenit, n-am ce zice : te oprești din drum din pricina unei capcane ! Crezi că Mungo Park¹ a fost servit cu astfel de anunțuri în Africa ? Îți inchipui că Ledyard² a primit asemenea avertismente în Siberia ? Pe legea mea, o să te-ntorci acasă nu cu mult mai deștept decît ai fost la plecare ; iar singura scuză pe care vei putea s-o invoci pentru că n-ai văzut prea multe lucruri vor fi *capcanele, capcanele de oameni*, care te-au speriat !“

În indignarea mea, m-am întrebat din nou pe ce temei revendica proprietarul acela dreptul asupra unui pămînt, pe care-l păzea acum cu asemenea balauri ? Ce

¹ Mungo Park (1771—1806). — celebru explorator englez. (n.t.)

² John Ledyard (1751—1788) — explorator american, participant la una din expedițiile lui Cook. (n.t.)

neobrăzare fără margini, să pretinzi dreptul exclusiv asupra unui petec de pămînt, socotind că-ți aparține de sus pînă jos, pînă la osia pămîntului, ba poate chiar pînă la antipozi ?? O clipă, m-am gîndit să-i pun la încercare capcanele și să intru în Edenul interzis. Dar iarba era atît de deasă și părea atît de plină de capcane, încît am preferat să plec mai departe.

Am nimerit apoi pe o cărare străjuită de gherghine, care ducea spre o bisericuță cu zidurile năpădite de mușchi — taman soiul de bisericuță pe care visasem întotdeauna să-l văd în Anglia. Poarta i-era îmbrăcată în viță ca, un boschet, pe turlă i se cățara iedera, iar în preajma bătrinelor pietre de mormînt așezate de-a lungul zidurilor bîzîiau albinele.

„Să fie și pe-aici capcane sau puști cu arc ?“ mă întrebam.

Nu !

Am mers, așadar, mai departe și, intrînd în biserică, am găsit numaidecît un scaun și m-am așezat. Nici un indian cu pielea roșie ca a cerbului n-ar fi putut să-i sperie mai avan pe oamenii dinăuntru. Se zgîiau la mine, dar cum eu eram atent numai la predică și mă purtam cît se poate de corect, nu m-au alungat, așa cum îmi inchipuisem la început c-o vor face.

După terminarea slujbei mi-am croit drum printre copiii care se strînseseră buluc ca să-l vadă pe miraculosul străin și mi-am continuat plimbarea pe Drumul Londrei.

Următorul popas l-am făcut la un han, unde un grup de țărani ședeau la o masă sub un pom și beau bere.

— Bună ziua — le-am spus.

— Ziua bună. De la Liverpool vii ?

— Da.

— Spre Londra ?

— Nu. Nu de data asta, adică. Vreau doar să mă plimb puțin la țară.

La auzul acestor vorbe, se priviră unii pe alții, iar eu m-am uitat la mine — căci mă întrebam dacă nu cumva arăt ca un hoț de cai ?

— Ia loc, tinere! mă îndemnă hangiu, un grăsan care se încinsese, cred, cu șorțul neveste-si.

— Mulțumesc.

Și, încetul cu încetul, am intrat într-o discuție lungă, în cursul căreia le-am spus cine sînt și de unde vin. Țăranii îmi păreau simpatici și prietenoși, și sînt convinși că și ei mă găseau destul de comunicativ. M-au tratat cu bere, iar eu i-am tratat cu povești despre America, față de care manifestau cea mai vie curiozitate. Unul dintre ei totuși părea foarte mirat că nu-l cunoscusem pe-un frate al său, care locuia de mulți ani undeva pe malurile fluviului Mississippi; după știința mea însă, nu-l întîlnisem printre cele douăzeci de milioane de concetățeni de-ai mei.

În cele din urmă, lăsîndu-i pe țărani, mi-am văzut de drum, ațîțat de conversația la care luasem parte și de plăcutele impresii pe care le schimbasesm și, poate, și de berea pe care o înghițisem — da, o bere bună, englezească, făcută în Anglia! Iar eu călcam pe pămînt englezesc și trăgeam în piept aer englezesc și fiecîr firicel de iarbă era englezesc sadea. Bătrînul și fumegosul Liverpool se afla cu mult în urmă, iar în fața mea nu se vedeau decît pajiști și cîmpii.

„Hai, Wellingborough, ce-ar fi să dai o raită pîn' la Londra? Bravo! Ce zici? Hai să aruncăm o privire în catedrala St. Paul! Nu vrei s-o vezi pe regină? N-ai chef să-l vezi pe Duce? Gîndește-te la Westminster Abbey și la Tunelul de sub Tamisa! Gîndește-te la Hyde Park și la cucoanele de-acolo!”

„Dar cine plătește? m-am întrebat eu mai apoi, pipăindu-mi buzunarele goale. Nu se cade să cerșești, Wellingborough, fiindcă ești fiul tatălui tău și nu se cuvine să-ți faci de rușine familia într-o țară străină; nu trebuie să te transformi într-un sărăntoc, Wellingborough!”

Era, vai! prea adevărat. Nu putea exista pentru mine nici o Westminster Abbey și nici o catedrală St. Paul — asta era limpede.

Dar lasă, sus inima, băiete, o să le vezi tu într-o bună zi!

Gîndindu-mă însă că mă aflam chiar pe drumul care ducea spre Tamisa, că în clipa asta chiar călcam pe făgașele roților unor calești pornite spre metropolă, mă apucă ja-lea! Dar, trăgîndu-mi pălăria peste sprîncene, am mers mai departe pîn-am ajuns pe un tăpșan verde, umbrît de un copac bătrîn și rămușor, ce-și întindea crengile late deasupra drumului, așa cum o găină își întinde aripile peste puii ei. M-am trîntit în iarbă verde și mi-am culcat capul, de parc-ar fi fost o nucă de anțărț. Pe drum treceau oameni, pe jos sau în calești, și nici nu bănuiau că sărmanul tînăr întins la umbra copacului e nepotul unui fost senator american.

Deodată am sărit în picioare, auzind înapoia mea un glas răstit:

— Ce cauți aicea, golanule? Cară-te repede, că de nu, îl asmut pe Blucher asupra-ți!

Cine era Blucher? Un dulău fioros, al cărui bot negru, ca de taur, se și virise într-o spărtură a gardului. Iar stăpînul lui era un fermier vînjos, cu o bită amenințătoare în mînă.

— Ai de gînd să te cari odată? zbiră el.

— Acușica — i-am răspuns eu, depărtîndu-mă cu mare grabă.

Cînd am ajuns în mijlocul drumului (care-mi aparținea în egală măsură ca și reginei însăși), m-am întors cu fața spre fermier și i-am spus:

— Omule, dacă-ai să vii vreodată în America, treci pe la casa noastră, unde vei găsi oricînd o masă și-un pat. Nu uita!

Și spunînd acestea, am purces înapoi spre Liverpool, copleșit de gînduri amare în legătură cu lipsa de omenie a unora și cu primirea urîtă făcută tinerilor drumeteși îmbrăcați în haine de vinătoare jerpelitate.

Am mers așa, în marginea cîmpurilor verzi interzise, pînă am ajuns la o casă de țară, în fața căreia m-am oprit ca fermecat.

În viața mea nu văzusem o casă ca asta: nici un palat din Persia nu putea fi mai plăcut la vedere. În grădină erau flori, iar la o fereastră atîrnau, ca niște trandafiri, șase obraji roșii. În pragul ușii năpădite de viță ședea un bătrîn care-și fuma liniștit luleaua, în

timp ce un copilăș se juca pe jos cu șireturile lui. O femeie trupeșă, dar cu o expresie destul de tinerească, citea un ziar alături de moșneagul acela, iar pe fereastră se aplecau trei zîne !

„Ce zici, Wellingborough, n-ai vrea să intri puțin în casa asta ?“

Mă pregăteam să-mi văd de drum, cu inima grea, cînd m-am pomenit strigat de bătrîn și poftit înăuntru :

— Vîno, vîno, pari ostenit de drum lung, intră și bea o cană cu lapte. Matilda, scumpa mea (inima îmi tresări), du-te de adu puțin lapte !

Iar ingerul acela cu miinile albe se supuse cu smerenie și-mi aduse mie — mie, vagabondului — o carafă cu lapte proaspăt, pe care abia l-am putut sorbi, fiind cu ochii la roua de pe buzele fetei.

M-aș fi înșurat pe loc cu frumoasa aia, zău așa !

Era cea mai frumoasă floare pe care-o văzusem în Anglia. M-am străduit însă să-mi ascund admirația fierbinte și, pentru a spulbera numaidecît orice impresie nefavorabilă în legătură cu jalnica mea haină de vînătoare, examinată acum în mod insistent, le-am spus că sînt un marinar american sosit la Liverpool și care-și petrecea duminica la țară.

— Dar la biserică ai fost astăzi, tinere ? mă întrebă femeia, săgetîndu-mă cu privirea.

— Am fost, doamnă. În bisericuța din vale, știți, unde am ascultat o predică strașnică și mi-a priit.

Aș fi vrut s-o îmbinez pe bătrîna asta severă la înfățișare, căci știam din proprie experiență — oricît de puțin întinsă ar fi fost această — că femeile bătrîne sînt dușmancele ereditare ale tinerilor străini.

În curînd am izbutit să abat discuția către America — știam dinainte că-i un subiect interesant, despre care puteam vorbi într-un fel curgător și plăcut. M-am străduit să vorbesc în englezeasca lui Addison¹, și nu peste multă vreme mi-am dat seama că frazele mele șlefuite făceau o impresie grozavă, deși afurisita aia de haină

¹ Joseph Addison (1672—1719) — scriitor englez, care, împreună cu Richard Steele, a editat revistele „The Tatler” și „The Spectator”. (n.t.)

de vînătoare continua să fie o piedică în calea ifoselor mele aristocratice.

În ciuda încercărilor mele de a o îmbuna, bătrîna stătea la postul ei ca o santinelă și, spre adîncă mea jale, le ținea pe cele trei fete deoparte, cu toate că bătrînul le poftea mereu să iasă la iveală. Englezul acesta bătrîn părea să fie cu totul lipsit de orice bănuieli meschine, pe cît de plină de asemenea bănuieli era otrava de nevestă-sa. Eu însă tot mai zăboveam, aruncînd priviri piezișe spre fete în timp ce-i vorbeam de zor bătrînului despre Illinois, despre riul Ohio și despre frumoasele ferme din ținutul Genesee, unde, la vremea secerișului, pătrund în lanuri armate de cîte o mie de lucrători.

„Dă-i înainte, Wellingborough — îmi ziceam. Nu-i lăsa bătrînei răgazul să se gîndească. Dă-i înainte și vei fi răsplătit cu o invitație la ceai.“

Și chiar așa s-a întîmplat. Bătrîna a încetat să mai stea încruntată.

A fost o masă nespus de încîntătoare. Cele trei zîne sedeau toate în fața mea, care eram flancat de cei doi bătrîni. Zîna mijlocie turnă în cești ceaiul negru, apoi îmi întinse niște tartine cu unt, cum nu pomenisem vreodată pe celălalt țărm al Atlanticului ; untul avea o aromă strașnică — ce mai, era un deliciu !

Iar cele trei zîne mînceau aceste tartine cu unt drept sub ochii mei. Aș fi vrut să fiu eu însumi o tartină. Mi se păreau din clipă în clipă mai frumoase și mă gîndeam fără voia mea ce strașnic ar fi să aduc în patrie o nevestică mîndră din Anglia ! Ce s-ar mai zgîi prietenii mei la o englezoaică frumoasă ca asta !

Se prea poate să mă fi înșelat, dar mi se părea că Matilda, cea care-mi adusese carafa cu lapte, îmi arunca din cînd în cînd priviri binevoitoare. În orice caz, se uita la haina mea de vînătoare și, am impresia, chiar la fața mea. Nu cumva se îndrăgostise de mine de la prima vedere ? Să fi fost oare cu puțință ? Dar vai ! așa ceva era exclus, căci oare ce fel de pețitor eram eu, sârmanul Wellingborough ?

În cele din urmă bătrîna se uită spre ușă și spuse ceva în legătură cu drumul lung care mă aștepta pînă-n oraș. Îmi dădu apoi cîteva tartine cu unt, ca și cum

ar fi oficiat un ultim ritual al ospitalității, și-mi arată și prin alte gesturi nervoase că ar dori să-mi iau tălpășița.

M-am ridicat încet de la masă și am mulțumit în șoaptă, făcând o plecăciune; dar când să plec, m-am înțors repede și iar am mulțumit și am mai făcut o plecăciune, ca să câștig timp. „Ah, zinele mele! îmi spun neam. Trebuie oare să plec? Da, Wellingborough, trebuie.” Așa că m-am repezit spre ușă și am zbughit-o, într-o fugă deznădăjduită.

Nu le-am mai văzut de-atunci și nici n-am mai auzit de ele, dar din pricina acelor zine încântătoare am rămas holtei până-n ziua de azi.

Am ajuns în oraș când asfințitul pogora tot mai adânc în noapte și, urmîndu-mi drumul solitar spre vechile docuri, am intrat pe poartă și m-am furișat printre șirurile de vase dintre cheu și „Highlander”. Singura mea avere era culcușul de la teuga; ostent de lungă-mi plimbare, m-am culcat și am adormit repede, visînd trandafiri și obraji rumeni.

XLIV

**Redburn îl prezintă cititorului
pe domnul Harry Bolton,
recomandîndu-i-l cu căldură**

A doua zi după plimbarea mea la țară, cam la vreo patru săptămîni după sosirea în Anglia, am făcut cunoștință cu un tînăr chipeș, capabil, dar nefericit, pe nume Harry Bolton. Era una dintre acele ființe minuscule, dar perfect alcătuite, care par să se fi născut în gogoși de mătase. Avea părul creț și o față de un brun roșcat, foarte feminină, niște picioare mici, ca și mîinile-i albe, și doi ochi mari, negri, de fată; iar vocea lui suna ca o harpă — și nu-i doar o imagine poetică.

Dar unde, oare, am putut eu, un prăpădit de marinăraș yankeu, să-l întîlnesc pe acest tînăr cilibiu, cînd umblam toată ziua prin docuri, prin ulițele și fundăturile întunecoase ale portului?

Cîteva seri la rînd îl observasem pe strada unde luam masa: stătea și contempla în tăcere spectacolul plin de însuflețire al străzii. Frumusețea, îmbrăcămintea și manierele lui mi se păreau atît de deplasate pe o asemenea stradă, încît nu puteam să pricep cum de ajunsese acest delicat fruct exotic, crescut în vreo florărie de pe Regent-street, să fie transplatat taman în pămîntul noroît al Liverpool-ului?

În cele din urmă l-am întîlnit pe neașteptate la „Bricul din Baltimore”. Stătea de vorbă cu un marinăr despre America și, din cuvintele pe care le-am auzit în treacăt, am dedus că intenționa să plece acolo. Încîntat de înfățișarea lui și dornic să leg cunoștință cu acest autentic fecior de gentleman — plăcere de care fusesem lipsit atîta vreme — mi-am netezit pulpanale tunicii de vinătoare și l-am acostat de îndată, prezentîndu-mă și declarîndu-i oă aș fi nespus de bucuros dacă i-aș putea oferi orice informații despre America, de care ar avea nevoie.

El mă măsură din tălpi și până-n creștet, mai bine zis de la cap pînă la tunică și invers, și, într-un tîrziu, cu o expresie oarecum buimacă, dar veselă, mă rugă să-l însoțesc într-o plimbare.

Ne-am plimbat pe lingă docul St. George pînă pe la miezul nopții, dar înainte de a ne despărți, tînărul apucase să-mi povestească, cu o neobișnuită sinceritate, multe lucruri strănii în legătură cu viața lui.

Potrivit spuselor sale, Harry Bolton era originar din Bury St. Edmunds, un tîrgușor situat în Suffolk, nu prea departe de Londra, unde, rămîinînd de timpuriu orfan, fusese crescut de o mătușă bătrînă. Maică-sa îi lăsase acesteia o parte din avere, cealaltă parte, în valoare de aproximativ cinci mii de lire, revenindu-i tînrului Harry.

Fiind hoinar din fire, tînărul era din ce în ce mai nerăbdător să plece din tîrgușorul său natal atît de tînit, mai ales că n-avea nici o ocupație sau profesiune

care să-i capteze interesul. În zadar încerca tirgușorul, cu toate vechile-i și frumoasele-i așezări monahicești, să-l oprească pe malurile riului Larke și la umbra impunătorului și străvechiului său turn saxon.

„Te conjur pe toate vechile-mi monumente istorice — se ruga tirgușorul — pe poarta abației, care și-a păstrat pină-n ziua de azi blazonul lui Edward Confesorul; pe acoperișul sculptat al străvechii biserici Sfinta Maria, care a scăpat de furia puritanilor fanatici; pe cenușa regală a Mariei Tudor, care doarme la sinul meu; pe ruinele mele normande și pe toate vechile lăcașuri din Bury, te conjur, Harry, nu mă părăsi! Unde vei găsi oare cărări mai umbroase decât cele de sub teii mei? Unde vei găsi oare grădini mai mindre decât cele cuprinse între zidurile bătrâne ale mănăstirii mele, în care se intră prin magnifica-mi poartă? Iar dacă, fiindcă nu-ți pasă, vai! de locurile mele istorice și nici de verdeața mea, trebuie neapărat să te lași ispitit de alte frumuseți și, aidoma fiului risipitor, să-ți irosești averea, barem nu te du departe de mine. Căci vei găsi și aici, pe Angel-Hill, destule cafenele, saloane de biliard și tripouri, unde să-ți poți petrece ceasurile dimineții și să-ți golești paharul și punga deopotrivă.“

Dar în zadar: Bury nu-l putea reține pe aventurosul Harry, care simțea nevoia să plece la Londra, unde, într-o singură iarnă, în compania unor filfizoni și cartofori înrăiți, avea să-și piardă pină și ultimul gologan.

Ce era de făcut acum? Prietenii lui se făcură luntre și punte și obținură ca Harry să se îmbarce spre Bombay ca marinăr pe un vas de pe ruta Indiilor orientale; camarazii lui îl porecliră „purcel de India“, cum erau porecliți toți bobocii angajați de Companie. Și, judecînd după purtarea desușcheată a tinărului, după făptura lui gingașă, după pielea-i catifelată și după cantitatea de guinee¹ de aur pe care le pierduse, această poreclă se potrivea destul de bine în cazul bietului Harry.

¹ În original, joc de cuvinte intraductibil: porecla de „Guinea-Pig“ poate să însemne și „purcel de India“, și purcel care înghite guinee. (n.t.)

El făcu o călătorie și se întoarse; mai făcu una și se întoarse, apoi își azvirli scirbit contractul de angajare. După cîteva săptămîni de chefuri la Londra, punga lui se goli din nou, dar cum, aidoma multor altor fii risipitori, nu voia să se întorcă acasă la matusă-sa — deși ea îi scrisese adesea în acest sens, cu afecțiune — Harry se hotărî să se aventureze în Lumea Nouă și să-și încerce acolo norocul.

Cu acest gînd în minte, își făcu bagajele și luă primul tren spre Liverpool. Ajuns în acest oraș, se duse numaidecît în docuri, ca să cerceteze vasele americane, cînd îi veni o nouă idee, născută din amintirile-i marinărești: să-și îmbrace pantalonii albi și pălăria de mușama și să străbată Atlanticul ca marinăr. Planul acesta avea ceva romantic și induiosător, prin disprețul ce-l arăta straielor elegante, dispreț care se potrivea perfect cu dezgustul său față de orice convenții.

Cu această hotărîre în minte, își schimbă valiza pe un cufăr de lemn, își vindu unele dintre lucruri și se instală la hanul „Ancora de Aur“ de pe Union-street.

După ce-am făcut cunoștință și i-am aflat intențiile, i-am spus că așa fi foarte bucuros dacă s-ar îmbarca pe „Highlander“ ca să călătorim împreună spre America; iar el se arătă încîntat de idee.

Nădăjduiam că va reuși să obțină aprobarea căpitanului, mai ales că în timpul șederii vasului în docuri trei-patru marinari ne părăsiseră, iar locurile lor urmau să rămînă vacante pină-n ajunul plecării noastre.

Trebuie să spun aici că din pricina taxelor mari la care sînt supuse vasele americane ce rămîn mai multă vreme la Liverpool, precum și din pricina obligației de a-i plăti în continuare pe marinari chiar cînd aceștia au puțin de lucru sau aproape de loc, și de a-i caza pe țarm, boierește, căpitanii coproprietari ai vaselor lor nu sînt de fel supărați cînd marinarii îi părăsesc, renunțînd astfel la simbrie; căci ei știu că un nou echipaj este ușor de găsit ori de cîte ori e nevoie, prin intermediul recrutorilor din port.

Deși vorbea curent englezește și deși, tot slujind pe vasele new-yorkeze, căpătase un aer american, căpitanul Riga era de fapt originar din Rusia — amănunt

pe care se străduia, de altfel, să-l țină ascuns. Și, cu toate că era extravagant în cheltuielile sale personale, obișnuind chiar să se îmbrace în haine de lux, scumpe ca acelea ale unui nabab oriental, căpitanul Riga era zgircit cu ceilalți — așa cum o dovedea și magnifica sumă de trei dolari cu care se învoise să-mi plătească prețioasele servicii. De aceea, intrucit mă înțelesesem cu Harry să se angajeze ca mus pentru aceeași simbrrie ca și a mea, eram convins că, avînd în vedere micimea acestei simbrrii, căpitanul Riga se va învoi bucuros să-l primească pe vas și, astfel, în loc să plătească șaisprezece dolari pe lună unul matelot hirsit, care și-ar consuma toate rațiile, să-l cumpere pe filfizonul din Bury la prețul de o jumătate de dolar pe săptămînă, cu perspectiva luminoasă ca, la sfîrșitul călătoriei, mofturosul filfizon să lase neatinsă o cantitate mare de carne conservată.

Cu o parte din banii căpătați din vînzarea cîtorva dintre jiletele sale de catifea, Harry își cumpără, potrivit sfaturilor mele, un tricou și o pereche de pantaloni marinarîrești; astfel echipat, își făcu apariția, într-o dimineață frumoasă, pe puntea de comandă a vasului „Highlander”, scoțîndu-și respectuos pălăria de mușama nou-nouță în fața temutului Riga.

Abia apucă să-și rostească dorința, că am și observat pe fața căpitanului aceeași expresie blajină, binevoitoare și veselă care mă fermecase cîndva, amăgindu-mă, în ziua cînd îl vizitasem în cabină împreună cu domnul Jones.

„Vai ție, Harry! mă gîndeam eu în timp ce stăteam la teuga și mă uitam la ei. Înșelătorul ăsta n-o să te răsfete tot timpul așa! Iar dacă-o să te răsfete mereu, înseamnă că Wellingborough n-o să mai aibă nici o plăcere de tine, în drumul de întoarcere spre patrie.”

Căpitanul Riga își exprimă cu acest prilej simpatia și înțelegerea pentru tristele necesități ce-l vor fi împins desigur pe Harry să se angajeze ca marinar; îi mai spuse că-i sincer interesat în vîltoarea lui propășire; și nu șovăi să-i declare că, plecînd în America, în aceste condiții, ca să-și caute norocul, Harry dădea dovadă de bărbăție și curaj și că însăși călătoria ca marinar va consti-

tui o bună pregătire pentru debarcarea pe un țărm, unde îl aștepta lupta cu destinul pentru cucerirea norocului.

Îl angajă, așadar, numai-decît, deși îi spuse, cu regret, că nu-i putea oferi un adăpost pe bord pînă-n ajunul plecării vasului, precum și că, pînă atunci, nu-i putea da nici un avans asupra salariului.

Bucuros totuși să se angajeze în orice condiții, flăcăul din Bury își exprimă satisfacția și, plin de admirație pentru acest căpitan atît de civilizât și de inimos, veni la mine să-l felicite.

— Ascultă, Harry — i-am zis eu — nu te lăsa amăgit de Riga, acest vesel Lothario¹ al tuturor tinerilor lipsiți de experiență care, fie de la oraș, fie de la țară, pornesc pe mare. El are fața lui Ianus, astfel încît nu-l vei recunoaște cînd, odată ajuns în larg, își va pune straietele vechi, pe care nu le poartă nicicînd pe uscat. *Atunci* devine cu totul alt personaj și-și potrivește caracterul după urîtenia veșmintelor. S-a sfîrșit atunci cu complimentele și cu lingușelile, o să te țină ceva mai bine decît își ține ghețele și n-o să catadicsească a-ți vorbi mai mult decît îi vorbește lui Donald, omul de lemn de pe galionul vasului nostru.

L-am dăscălit apoi în legătură cu echipajul nostru, mai ales cu diabolicul Jackson, avertizîndu-l să fie cu ochii în patru. I-am spus că, dacă nu-l obișnuie cît de cît cu greementul și nu se pricepe să strîngă o pînză pe vreme de furtună, îl paște din partea marinarilor un tratament umilitor în cel mai înalt grad.

Am făcut-o și pe inchizitorul, interogîndu-l pe Harry asupra priceperilor sale marinărești — voiam să știu dacă ametește greu sau ușor, dacă brațele i-s destul de vîjnoase ca să-i țină trupul, dacă socoate că, agățat cu o singură mînă de-o vergă, poate înfrunta vîntul într-o vijelie.

La aceste întrebări și la multe altele, Harry mi-a răspuns cu dezinvoltură și încredere în sine, spunîndu-mi că în zilele cînd slujise ca „purcel de India” se cocoțase

¹ Personaj din „Frumoasa Pocăită”, piesă în versuri a dramaturgului englez Nicholas Rowe (1674—1718); Lothario e tipul seducătorului lipsit de scrupule. (n.t.)

adeseori pe catarge și manevrase pinzele cu destulă dibăcie, astfel încît era sigur că va avea în curînd prilejul să-și dovedească înșusința de acrobat în arborada vasului „Highlander“.

Ușurătatea și încrederea lui în sine, laolaltă cu înfățișarea lui cît se poate de nemarinărească — mai potrivită cu saloanele reginei decît cu teuga unei corăbii — îmi stîrneau multe aprehensiuni. Dar, la urma urmei, orice om pe lumea asta își are soarta lui, de care răspunde, și oricît l-am avertiza noi, ceilalți, și oricîte povețe înțelepte i-am da, prietenul își vede de drumul său și singurul lucru ce-l putem face e să nădăjduim pentru dînsul.

I-am sugerat totuși lui Harry că ar fi poate mai bine dacă-ar traversa oceanul ca pasager de clasa a doua, deoarece pentru asta și-ar putea face rost de destui bani. El însă ținea morțiș să se imbarce ca marinar.

Aveam acum un tovarăș în plimbările mele de după-amiază și în excursiile mele duminicale; Harry era un băiat generos și-și împărțea cu mine banii și inima. Își mai vîndu cîteva din hainele-i scumpe, flautul cu sunet argintiu și ghitara smălțuită și-și lăsă o parte din bani în hanurile din preajma orașului, în care intram ca să ne ospătăm.

Așezați umăr lingă umăr în vreun colțișor plăcut, ne povesteam unul altuia experiențele de viață. Harry îmi vorbea pe larg despre fascinația vieții londoneze, evocîndu-mi caleașca pe care obișnuia s-o conducă prin Hyde Park, comunicîndu-mi circumferința gleznei doamnei Vestris, pomenindu-mi în treacăt despre felul cum făcuse cunoștință la un club cu marchizul de Waterford, un nebun notoriu, despre sumele pe care le pierduse într-o zi la cursele din Derby, precum și despre o misterioasă Lady Georgiana Theresa, nobila fiică a unui conte anonim.

Harry era risipitor chiar și în conversație, cheltuindu-și istoriile aristocratice cu o mină nepăsătoare și, poate, atacînd uneori fonduri de amintiri ce nu-i aparțineau personal.

În ce mă privește, nu mă puteam lăuda decît cu bietul meu unchi, senatorul, pe care-l foloseam în orice ocazie, cum e folosit calul la jocul de șah, punîndu-l să sară de colo pînă colo și să înfrunte, de unul singur, strașnica armată de duci, lorzi, contese și calești a amicului meu.

În aceste lungi convorbiri, îmi exprimam adesea dorința sinceră de a vizita Londra; odată i-am povestit cît de mult mă simțisem ispitit, într-o duminică, s-o întînd pe jos pîn-acolo, fără un sfanț în buzunar. Harry mi-a răspuns atunci că ar fi cît se poate de încîntat să-mi arate capitala, și chiar făcu o aluzie vagă și misterioasă la posibilitatea de a mi-o arăta destul de curînd. Ideea asta mi s-a părut atît de năstrușnică, încît am pus-o pe seama firii vesele și trăncănitoare a amicului meu, care se pomenea cîteodată spunîndu-ți te miri ce, anume ca să-ți facă plăcere. Și-apoi, îi convenea oare acestui filifizon din Bury să fie văzut de cunoștințele sale aristocratice, umblînd braț la braț pe Oxford-street, să zicem, cu mîneca hainei mele de vinătoare? Era o idee absurdă și începusem să-mi spun că Harry cam abuzează de credulitatea mea de yankeu.

Din fericire, n-avea nici o cunoștință la Liverpool, unde se afla de fapt ca-ntr-o țară străină, de parc-ar fi și ajuns pe malurile lacului Erie, așa că se plimba cu mine foarte degajat, fără să-i pese de croiala hainei mele și fără să se sinchisească nici cît negru sub unghie de cei ce s-ar fi putut zgîi la un cuplu atît de bizar.

Odată însă, pe cînd traversam un scuăr străjuit într-o latură de un hotel modern, Harry m-a apucat de braț și, trăgîndu-mă repede după un colț, nu s-a oprit pînă n-a lăsat scuărul cu cîteva case în urmă. Cauza acestei retrageri brusce era un costum neobișnuit de elegant, care stătea pe treptele hotelului și care conținea un tînr ce-și lovea dinții cu o cravașă de călărie, cu minerul de fildeș.

— Cine era? l-am întrebat eu pe Harry.

— Un vechi prieten, lordul Lovely — mi-a răspuns el, cu dezinvoltură. Și numai Dumnezeu știe ce anume l-o fi adus de la Londra încoace.

— Un lord ? îngînai eu, tresărind. Atunci, trebuie să mă mai uit o dată la el (fiindcă lorzii erau foarte rari la Liverpool).

Și, fără să-mi pese de muștrările amicului meu, am alergat înapoi, după colț, și m-am plimbat încet prin fața personajului de pe trepte.

Nu era cine știe ce de privit : foarte sfrijit, cu niște picioare subțiri ca de păpușă și cu un căpșor lucios ca de focă. Văzusem eu destui lorzi dintr-ăștia încremeniți în atitudini patetice în fața hotelului Palmo de pe Broadway.

Totuși, întrucît eram amîndoi prieteni cu Harry, m-am gîndit să-l acostez într-un fel și să-i cer sfatul în legătură cu ceea ce s-ar putea face pentru binele risipitorului nostru amic ; chibzuind însă mai temeinic, m-am hotărît să-l las în pace pe lord, mai ales că acesta se aruncă tocmai atunci pe portiera deschisă a unei calești strălucitoare : așezîndu-se într-o poziție interesantă — cu talpa unei cizme expusă la vedere pentru a arăta marca de pe ea (o coroană), începu să discute cu o magnifică pălărie de satîn alb, încununată cu o pană de marabu.

N-aveam nici o îndoială că domnița aceasta era cel puțin contesă și-mi spuneam că ar fi nespus de plăcut să mă așez lingă dumneai și să-i poruncesc vizitiului să ne plimbe undeva la țară. Dar, gîndindu-mă mai bine, mi-am spus că doamna contesă ar putea să refuze onoarea de a mă însoți, din pricină că nu-i fusesem recomandat nici măcar printr-o carte de vizită. Așa că m-am întors la amicul meu și am încercat numaidecît să-l trag de limbă în legătură cu lordul Lovely ; el însă mi-a răspuns în doi peri și a schimbat vorba, începînd să-mi povestească despre vizitele lui la Ickworth, în Suffolk, somptuoasă reședință a nobilului marchiz de Bristol, care-l asigurase în repetate rînduri pe Harry că poate socoti Ickworth-ul drept propria-i casă.

Toate poveștile astea despre marchizi și reședințe nobiliare, despre relațiile lui Harry cu atîția lorzi și contese începuseră să nască în mine unele bănuieli în legătură cu etica de povestitor a amicului meu, adică cu adevărul spuselor sale. „Dar, în definitiv, mi-am zis, cine poate dovedi că Harry minte ? E, fără-ndoială, un tînăr cu

maniere alese și plin de grație și n-ar fi de loc exclus să se fi avut bine cu marchizul din Ickworth și cu fiica acelei conte anonim. Și ce drept ar avea un biet yankeu ca mine să arunce măcar o umbră de îndoială asupra spuselor sale ? Harry își cheltuiește generos puținii bani pe care-i are : nu poate fi un escroc elegant, fiindcă nici eu nu-s un porumbel bun de jumulit, așa că ipoteza asta e exclusă ; piară îndoielile mele asupra bunului meu prieten !“

Dar, cu toate că mi-am înăbușit îndoielile pe cît mi-a stat în putință și i-am păstrat lui Harry o afecțiune sinceră, n-am putut niciodată să-i accept în întregime unele dintre amintirile sale imperiale din lumea bună. Îmi părea foarte rău, pentru că din pricina asta mi se întîmpla uneori să mă simt prost în tovărășia lui și să nu-i pot vorbi cu sufletul deschis, deși acesta tînjea, în singurătatea lui, după un prieten adevărat.

XLV

Harry Bolton îl răpește pe Redburn și-l duce la Londra

Trecuse mai bine de o săptămînă de la întîlnirea noastră cu lordul Lovely, cînd, într-o după-amiază, Harry, care aștepta o scrisoare care, potrivit spuselor sale, i-ar fi putut „schimba planurile“, a dat buzna pe bord și a sărit prin bocaport în locul dintre punți unde, singur-singurel, tocmai culegeam cîlți — în lipsa a ceva mai bun, secundul mă trimisese să fac treaba asta.

— Hai la Londra, Wellingborough ! îmi strigă el. Miine, cu primul tren ; ajungem acolo miine seara. Hai, am parale ca să te-mbrac din cap pînă-n picioare, leapădă-ți straietele astea de călău și vino ! Pfui, da' urît mai miroase pe-aici ! Hai, scoală-te odată !

Tremuram de uimire și încîntare.

Londra? Era cu neputință! Ce drăguț din partea lui! Harry era, într-adevăr, un gentleman. Dar în aceeași clipă mi-am amintit de toate datele reale ale situației și l-am întrebat, curios, ce anume îl făcuse să ia hotărîrea de a pleca așa de grabnic la Londra.

Drept răspuns, amicul meu îmi povesti că primise o sumă de bani și spera să reintre în posesia unei sume uriașe, pe care-o pierduse într-un mod ce nu mi-l putea dezvălui.

— Bine, Harry, dar cum o să părăsesc vasul? N-au să mă lasc să plec. Mai bine te-ai duce fără mine, nu țin neapărat să vin și eu. Și-apoi, n-am bani ca să suport partea mea de cheltuieli.

Așa i-am vorbit, străduindu-mă să par indiferent. Deși inima îmi bătea în piept să se spargă.

— Ține-ți pliscul, cocoșule yankeu, uite-aici! mă repezi Harry, arătîndu-mi un pumn de galbeni.

— Bine, dar sînt *ai tăi*, nu *ai mei* — i-am zis.

— *Ai tăi și ai mei*, prietene! exclamă Harry. Hai, scufundă corabia și să mergem!

— Bine, dar nu te gîndești că, dacă părăsesc vasul, au să trimită poliția pe urmele mele?

— Ce spui? Îți închipui că țin atîta la serviciile tale? Ia te uită! Mă faci să rid. Hai, Wellingborough, n-am vreme s-aștept!

Avea dreptate: știam prea bine că Riga n-o să se necăjească din cale afară dac-o s-o șterg englezește. Așa că, fără să mai stau mult pe gînduri, l-am rugat pe Harry să aștepte cîteva clipe, pînă ce clopotul vasului va bate de patru ori, căci atunci obișnuiam să merg la masă, pe țarm, rămînînd liber pentru restul zilei.

Clopotul a bătut, iar noi am plecat. În timp ce zoream pe cheu, de-a lungul zidurilor docurilor, l-am întrebat pe Harry ce intenții avea. Mi-a răspuns că voia neapărat să meargă la Londra, apoi la Bury St. Edmunds, dar că nu-mi putea preciza de pe acum cît va rămîne în fiecare din aceste locuri; în orice caz, nu era exclus să ne reintorcem în mai puțin de-o săptămînă la Liverpool. gata să pornim pe mare. Dar cuvintele lui erau invă-

luite într-un mister care nu-mi prea plăcea — măcar că nu prea știu dac-am reprodus întocmai aceste cuvinte.

Ajunși la „Ancora de aur“, unde locuia Harry, acesta mă duse numaidecît în camera lui și începu să-și scoată lucrurile din cufăr, ca să vadă ce haine mi s-ar potrivi mie.

Deși era cu cîțiva ani mai în vîrstă ca mine, aveam cam aceeași statură — în orice caz, eu eram mai lat în spete decît el — așa că, trăgînd un pic pe ici pe colo, am găsit în cîrînd o cămașă, o jiletcă și o pereche de pantaloni pe măsura mea; apoi Harry a dat fuga și mi-a cumpărat o haină și o pălărie — o haină largă, din pinză de sac, și un soi de cască de infanterist, modestă, dar foarte drăguță.

Prietenul meu își lepădă în cîrînd tricoul de marinăr și se înfățișă înaintea mea, îmbrăcat într-un costum foarte simplu, pe care și-l cumpărase anume chiar în dimineața aceea. L-am întrebat de ce mai făcuse și această cheltuială inutilă, cînd avea încă atîtea haine în cufăr? El însă a clipit din ochi cu subînțeles; ceea ce nu prea mi-a plăcut, deși m-am străduit să pun pe fugă orice gînduri urite.

Am stat la taclale pînă spre seară, apoi Harry și-a încuiat cufărul și a rugat-o pe patroană să-l păstreze pînă-l va cere înapoi sau va trimite după el. Și, apucîndu-mă de braț, am ieșit amîndoi în stradă.

Croindu-ne drum printre cîrdurile de marinari și de lăutari petrecăreți, am cotit pe o stradă ce ducea spre Bursă. Acolo, în umbră colonadei, Harry mi-a spus să-l aștept pînă se întoarce, căci voia să-și completeze echipamentul. Întrebîndu-mă ce-o fi însemnînd asta, m-am tras la o parte, cînd, deodată, m-am pomenit acostat de un individ cu mustață și favoriți.

— *Eu sînt* — îmi spuse necunoscutul, care nu era altul decît Harry, strașnic deghizat.

Cu un glas tremurător, deși încercam să-l fac să sune vesel, l-am întrebat de ce se deghizase astfel și mi-am exprimat speranța că nu vrea să devină un falsificator. M-a asigurat rîzînd că era doar o măsură de precauție, ca să nu fie recunoscut de prietenii săi din Londra.

— Dar de ce te temi de prietenii tăi ? I-am întrebat eu, uluit. Și doar n-am sosit încă la Londra !

— Ce yankeu ești, Wellingborough ! Păi nu-ți dai seama că am un plan în minte ? De altfel, deghizarea asta e doar pentru scurtă vreme. O să-ți explic eu cu timpul.

Deși nu mă simțeam la largul meu, am încetat să-l mai descos și am pornit mai departe, pînă am ajuns la un han, în apropiere de gară. Am rămas acolo noaptea, iar a doua zi am plecat cu trenul, care ne-a dus prin numeroase sate, pajiști și parcuri, peste viaducte arcuite și prin niște tuneluri grozave ; în cele din urmă, ațîtat la culme, m-am pomenit, seara, azvirlit printre felinarele cu gaz de sub marea cupolă a gării din Euston Square.

Ajunsesem, în fine, la Londra, în West-End !

XLVI

O noapte de mister la Londra

N-avem vreme de pierdut, hai repede ! îmi spuse Harry.

Și, chemînd o trăsură, îi șopti birjarului o adresă. Am sărit în trăsură, și duși am fost. În timp ce trăsura ne hurduca peste pietrele vuitoare, lăsînd în urmă scuaruri, biserici și prăvălii, care mai de care mai frumoase, și ocolind colțurile de parc-ar fi lunecat pe gheață, eu, cu larma Londrei în urechi și cu ochii copleșiți de zidurile de cărămidă ce nu se mai sfîrșeau, mă gîndeam la New York ca la un cătun, iar la Liverpool ca la o groapă cu cărbuni ; eu însumi încetasem parcă să mai exist, devenisem altcineva, într-atît de ireal mi se părea totul în jur. Mi se învîrtea capul ca un titirez, iar ochii mă dureau de atîta privit — mai ales colțurile ochilor, din pricină că-i mișcam ba la dreapta, ba la stînga, ca să nu

pierd nimic, deși de fapt îmi scăpau foarte multe privilegii.

— Oprește-te aici ! exclamă Harry după un timp, scoțînd capul pe fereastră. Oprește, n-auzi, surdule ? Ai trecut de casă, doar ți-am spus că are numărul 40 ! Asta e... treptele alea înalte, unde-i lumina aia purpurie...

După ce-l plăti pe birjar, Harry își trase puțin pălăria pe-o ureche, își netezi favoriții și mustața și, cerîndu-mi să-mi iau un aer degajat, mă apucă de braț și mă împinse în casă ; mie, să-mi crape obrazul de rușine, nu alta, fiindcă nu mai fusesem de mult în societate.

Era un fel de restaurant intim, de mare lux, cum nu mai văzusem niciodată. Pardoseala de mozaic, cu plăci de marmură roșie și albă ca zăpada, suna sub pași, de parcă toate catacombele Parisului s-ar fi ascuns dedesubt. M-au cuprins presimțiri rele la auzul acestui sunet straniu, care-mi părea ecoul unor suspine deznădăjduite răzbind prin prveliștile scînteietoare din jur, parcă anume pentru a-și bate joc de ele.

Pereții erau zugrăviți așa fel, încît să amăgească ochiul cu iluzia a nenumărate colonade ; grupuri de coloane de marmură de toate culorile — verde ca smaragdul, aurie, „St. Pons” vîrstată cu argint, „Sienna” vîrstată cu porfir — sprijineau o boltă pe care fusese pictată o frescă în culori strălucitoare, înfățișînd o viță de vie doldora de ciorchini. În partea de răsărit a acestei bolti frunzoase se zărea veșnic tinărul Apolo al lui Guido¹, minînd telegarii soarelui, în lumina trandafirie a zorilor. Ici-colo, de stalactitele sculptate ale curmeielor de viță atîrnau galaxii de lămpi de gaz, a căror lumină orbitoare era atenuată de globuri pale de porțelan lăptos, ce aruncau asupra locului raze argintii, odihnitoare, ca și cum fiecare glob ar fi fost o lună, iar acest superb apartament ar fi fost grădina Porției din Belmont, în care Lorenzo și Jessica² s-ar fi ascuns undeva printre araci.

¹ Guido Reni (1575—1642) — pictor italian din școala bologneză. (n.t.)

² Personaje din „Neguțătorul din Venetia” de Shakespeare. (n.t.)

La numeroasele mese maure, sprijinite pe cariatide de sclavi cu turbane pe cap, ședeau grăpuri de oameni bine îmbrăcați, avind în față ziare, trabuce, precum și carafe și pahare ce se subțiau spre mijloc.

O armată de chelneri alerga de colo pînă colo, cu servete albe pe braț și făcea cite o plecăciune adincă, tușind ușor ori de cite ori scotea vreun cuvînt.

În fundul acestei săli splendide se vedea un fel de foișor de mahon, clădit parțial în perete, și prin care se putea trece în odăile de dincolo de perete. Acolo stătea, ca o santinelă politicoasă, un bătrîn foarte chipeș și robust, cu părul și favoriții albi, îmbrăcat într-o jiletcă albă ca zăpada — arăta ca un migdal în floare: el comanda armata chelnerilor și primea, cu un salut tăcut, arginții mușterilor.

Intrarea noastră n-a stîrnit aproape nici un interes, deoarece toți cei din sală păreau preocupați peste măsură de propriile lor interese; un grup numeros se strînsese în jurul unui domn înalt, milităros la înfățișare, care le citea din *TIMES* nu știu ce știri de război din India și, comentîndu-le cu glas tare, condamna întreaga companie.

Ne-am așezat ceva mai departe de acest grup, iar Harry, bătînd în masă, ceru să ni se aducă vin — o marcă străină, cu un nume curios.

După ce chelnerul ne aduse o carafă plină cu un lichid gălbui, amicul meu sorbi cîteva pahare, apoi îmi șopti să rămîn locului pînă se va întoarce. L-am văzut înaintînd spre foișorul acela din fund, unde schimbă în taină cîteva cuvinte cu migdalul înflorit; acesta se arăta foarte mirat, ba chiar cam descumpănit, apoi dispăru cu el undeva.

În absența prietenului meu, m-am apucat să cerceiez locul, încercînd să par cît mai indiferent cu putință și cît mai familiarizat cu splendorile din jur. De fapt însă, eram zăpăcit de aceste priveriști bizare și nu-mi venea a crede că mă aflu cu adevărat la Londra. Ce-ar zice fratele meu dac-ar ști? Ce-ar zice Tom Legare, trezorierul Societății pentru Temperanță a tinerilor?

Aproape că n-cepusem să cred că n-aveam prieteni și rude într-un tîrgușor situat la o depărtare de trei mi-

cinci sute de mile, în America — pentru că o amintire atît de modestă era greu de pus în legătură cu superba însuflețire a scenei londoneze din jurul meu.

Cuprins parcă de delir, am început să mă gîndesc prosteste la conții și contesele cărora Harry ar fi putut să mă prezinte și mă așteptam în fiecă clipă să-i aud pe chelneri adresîndu-se vreunui domn cu formula *My Lord* sau *Alteță*. Nu știu dacă vor fi fost sau nu în sală lorzi adevărați, deoarece chelnerii nu le declinau titlurile, cel puțin atît cît puteam eu auzi.

Printre aceste gînduri se amestecau viziuni confuze despre Catedrala St. Paul și despre Strand, pe care eram hotărit să le vizitez chiar a doua zi dimineată, înainte de micul dejun, fie ce-o fi. Ardeam de nerăbdare să se întoarcă Harry, ca să putem ieși de îndată în stradă și să vedem cite ceva înainte de închiderea magazinelor.

Cum ședeam așa singur, am observat că un chelner mă privește cam obraznic, de parc-ar fi descoperit ceva bizar în ținuta mea. Am încercat să-mi iau un aer nepăsător și aristocratic, așezîndu-mă picior peste picior, întocmai cum ar fi procedat un june prinț Esterhazy; dar îmi simțeam fața arzînd de rușine și cred că trebuie să fi făcut o mutră de om vinovat. Totuși priveam drept înainte cu semeție și vedeam cum din cînd în cînd se ridicau de la mese grăpuri de oameni ce se duceau în fundul sălii, ca și cum s-ar fi retras într-un apartament particular. L-am auzit pe unul dintre ei spunînd *Rouge*, dar nu era vorba de fard, căci fața lui era neobișnuit de palidă. Un altul spuse ceva despre *Loo*¹.

În cele din urmă Harry se întoarse, cam roșu la față.

— Hai, Redburn, vino — îmi spuse el.

Convins că mă cheamă la o plimbare, poate în Parc, ca să vedem Apsley House² și să-i aruncăm o privire bătrînului Duce³ înainte ca acesta să se retragă în dormitor — căci Harry îmi spusese că Ducele se culca de-

¹ Joc de cărți (ca și *Rouge et Noir*). (n.t.)

² Apsley House, palat din Hyde Park, construit pentru lordul Apsley la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. (n.t.)

³ E vorba de ducele de Wellington, care a locuit în Apsley House după 1820. (n.t.)

vreme — am pornit repede după el; dar, spre adinea mea mirare și dezamăgire, am constatat că mă duce doar într-un coridor, spre o scară luminată de trei Grații de marmură care țineau un candelabru enorm, aidoma coarnelor unui cerb.

Am urcat lungă și șerpuitoarea scară, ale cărei trepte aristocratice, acoperite cu covoare turcești, evocau îmbrăcămintea somptuoasă a caleștii Lordului-Primar; Harry s-a îndreptat spre o ușă din lemn de trandafir care, la atingerea lui, se deschise încetitor, de parcă ar fi fost prinsă în țigini fermecate.

Intrind în încăpere, mi s-a părut că mă cufund, fără voia mea, într-o baltă plină de păpuși, într-atît de groase și moi erau covoarele persiene, cu motive florale ce imitau lalele, trandafiri și brinzușe, ca într-un boschet din Babilon.

Divane lungi, tapițate cu niște țesături scumpe ca goblenurile, ce înfățișau scene de lupte și turniruri, se vedeau peste tot, așezate cam la întimplare: și canapele orientale, ale căror cuverturi înfățișau șerpi ce se răsuceau pe sub mormane de frunze, printre care răzbeau, din loc în loc, solzii lor strălucitori, țesuți din fire de aur.

Sub ferestrele largi erau așezate, ca-n scorburile stejarilor regelui Charles, jilțuri laocooniene¹ de modă veche, cu ciucuri grei de argint și mătase pe margini.

Pereții, tapetați cu un soi de hîrtie cadrilată, cu dungi de catifea, erau plini de tablouri mitologice, atîrnate de sfori din fire de argint împletite cu fire albastre.

Astfel de tablouri îi vor fi arătat lui Alexandru arhieriei, ca să-l îmbuneze, în cel mai ascuns altar al templului lor alb din oaza libiană; astfel de picturi se va fi străduit preotul soarelui să le ascundă de Cortez, cînd acesta a pătruns, cu spada în mină, în sanctuarul templului-piramidă din Cholula²; astfel de tablouri pot fi văzute și astăzi în alcovul central al vilei lui Pansa din Pompei.

¹ Probabil jilțuri împodobite cu sculpturi înfățișînd legenda lui Laocoon, preotul din Troia, care, vrînd să-și salveze feciorii atacați de niște șerpi, a fost zdrobit de aceștia. (n.t.)

² Localitate în Mexic. foarte prosperă înainte de invazia conchistadorilor spanioli. (n.t.)

În acea parte a ei, denumită de Varro „căușul casei”; Martial și Suetoniu pomenesc de existența unor asemenea tablouri în cabinetul particular al împăratului Ti-beriu; scene asemănătoare sînt gravate pe medaliile de bronz dezgropate în zilele noastre pe străvechea insulă Capri; în sfîrșit, asemenea tablouri pot fi văzute într-o tainică boltită din partea stîngă a galeriei secrete a templului Afroditei din Corint.

În nișa principală se afla un pedestal de marmură, cioplit în formă de cap de balaur, care servea de suport unui bust fără seamăn de frumos, înfățișînd un bătrîn pleșuv, cu o expresie enigmatică și vicleană, care impunea tăcere cu un deget subțire dus la buzele sale. Gura lui de marmură părea să freamăte de taine.

— Ia loc, Wellingborough — îmi spuse Harry. Nu te teme, sîntem ca la noi acasă. Fii bun și trage clopoțelul. Ba nu, stai puțin! Și apropiindu-se de bustul acela misterios, îi șopti ceva la ureche. E un mut care știe multe — îmi explică el. Stă nemișcat în locul acesta, deși face tot felul de servicii. Ai grijă numai să nu-i șoptești la ureche vreo taină.

Ca răspuns la o dorință comunicată într-un chip atît de straniu, își făcu apariția aproape numaidecît un servitor, care rămase cu capul plecat, în așteptare.

— Trabuce! îi porunci Harry.

Cînd trabucele fură aduse, Harry trase o măsută în mijlocul încăperii și, aprinzîndu-și un trabuc, mă sfătui să-i urmez exemplul și să mă simt ca la mine acasă.

Fermecat de acest cadru princiar, nevisat de unul ca mine, care-și ducea viața de ciine la teuga murdară a vasului „Highlander”, mi-am luat un jilț și m-am așezat în fața amicului meu.

Mă simțeam însă tot timpul stînjinit, parc-aș fi avut presimțiri rele, deși mă sileam din răspuseri să le alung: întorcîndu-mă cu fața spre prietenul meu, am exclamat!

— Iar tu, Harry, locuiești în acest palat al lui Aladin?

— Ai ghicit, zău! mi-a răspuns el. Pesemne c-ai mai fost pe-aici și înainte, Wellingborough! Palatul lui Aladin! Păi chiar așa i se spune!

Harry avu un ris ciudat și, pentru prima oară, mi se păru că băuse peste măsură, deși se ținea bine pe picioare; ochii lui aveau însă o expresie feroce.

— La cine te uiți așa urît, Wellingborough? mă întrebă el.

— Mă tem, Harry, că ai sorbit o băutură mai tare decît vinul, adineauri, cînd ai plecat de lîngă mine.

— La auzi-l cum vorbește! izbucni el, întorcîndu-se cu fața spre bustul de pe pedestal, ca și cum i s-ar fi adresat lui. Parc-ar fi popă, zău! Dar ascultă, Wellingborough băiete, trebuie din nou să te părăsesc, de data asta pentru mult mai mult timp; s-ar putea să nici nu mă-ntorc astă-noapte.

— Cum? ! am exclamat eu.

— Taci din gură! mă repezi el. Uite ce e, îl cunosc pe bătrînul duce și...

— Care duce? Nu cumva ducele de Wellington? l-am întrerupt eu, întrebîndu-mă dacă Harry voia să-l includă și pe el în lunga-i listă de cunoștințe și prieteni intimi.

— Hodoronc-tronc! E vorba de bătrînul cu favoriți albi pe care l-ai văzut jos: i se spune *Ducele*; el e stăpînul casei. Îl cunosc și mă cunoaște și știe ce m-a adus aici. Ei bine, am aranjat cu el totul: o să dormi la noapte în odaia asta și... trebuie să păstrezi scrisoarea asta — adăugă el în șoaptă, virîndu-mi în palmă un plic sigilat. Dacă nu mă-ntorc pînă mîine dimineată, trebuie s-o expediezi direct la Bury. Hai, ia hîrtia asta; în ea scrie negru pe alb tot ce ai de făcut: unde să mergi, ce să faci și așa mai departe. După ce-ai expediat scrisoarea — bagă de seamă că e vorba doar de cazul cînd nu mă-ntorc — poți face tot ce poțestești: să mai rămii puțin aici la Londra sau să te întorci la Liverpool. Și iată, aici, niște bani; destui pentru acoperirea tuturor cheltuielilor.

Vorbele astea se abătura asupra mea ca un trăsnet. Mi-am spus că Harry nu-i în toate mințile. Ținînd în mînă punga pe care mi-o dăduse, m-am uitat țintă la el, pînă ce aproape că mi-au dat lacrimile.

— Ce-i cu tine, Redburn? strigă el, chicotind parcă. Ți-e frică de mine? A, nu se poate! Eu am încredere în tine, altminteri n-ai ține punga asta în mînă și nici scrisoarea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce vrei să faci? am strigat eu într-un tîrziu. Chiar ai de gînd să mă lași singur aici, în casa asta ciudată?

Și l-am apucat de mînă.

— Haide, hai, dă-mi drumul! Îți repet că totul e-n regulă. Fă așa cum ți-am spus și-o să fie bine. Îmi promiți? Jură!

Iar cînd l-am rugat să-mi spună mai multe, a exclamat cu patimă:

— Nu, n-o să-ți spun, nu mai am nimic de spus, nici un cuvînt. Îmi juri?

— Încă o vorbă, pentru binele tău, Harry, ascultă-mă...

— Nici o silabă! Îmi juri? Nu vrei? Atunci, dă-mi înapoi punga, așa, ia banii ăștia... au să-ți ajungă ca să-ți plătești drumul înapoi pînă la Liverpool. Adio, nu ești prietenul meu!

Și spunînd acestea, se răsuci pe călcîie.

Nu mai știu ce gînd m-a fulgerat, dar ceva m-a împins brusc să-l apuc de mînă și să-i jur că voi face așa cum îmi spusese.

Harry alergă la bust, îi șopti ceva, și peste cîteva clipe apăru bătrînul cu favoriți albi; Harry îl bătui pe umăr și mă prezentă apoi ca un prieten, pe nume Lord Stormont, rugîndu-l pe bătrîn să aibă grijă de mine în lipsa lui.

Migdalul înflorit se înclină respectuos și rinji, cu o expresie ciudată care nu-mi plăcu de loc. Apoi, după alte cîteva cuvinte, se retrase. Harry îmi scutură mîinile și, fără a-mi da ocazia să spun și eu ceva, își luă pălăria și ieși repede pe ușă, șoptindu-mi:

— Nu părăsi în noaptea asta odaia și nu uita de scrisoare, s-o duci la Bury!

M-am prăbușit într-un jilt și am început să mă uit în jur la pereți și la tablourile alea misterioase, apoi la candelabrul din tavan; după aceea m-am ridicat și am

deschis ușa, ca să privesc pe coridorul luminat; n-am auzit însă decât larma depărtată a sălii de dedesubt, niște voci răzlețe, precum și un zgomot înăbușit dinspre apartamentul de alături — ceva ca un carambol de bile de fildes. M-am întors în încăpere, năpădit de o spaimă cumplită: aș fi dat orice ca să fiu înapoi la Liverpool, confundat într-un somn adânc în vechiul meu culcuș de pe vasul ancorat în Docul Prințului.

Tremuram la auzul fiecărui pas, mai-mai îmi venea să cred că-i pasul unui asasin care mă urmărea. Întreaga casă mi se părea contaminată și mă bătu deodată gîndul că, pînă și în perdelele din jur, se aciuase vreo molimă orientală. Dar oare vinul gălbui pe care-l băusem în sală nu era otrăvit? Casa asta era desigur una din acele clădiri care-și au temelia în iad... Dar gîndurile astea nu făcuseră decât să mă țintuiască în jilt, astfel încît, deși aș fi vrut să fug de-acolo, parcă aveam cătușe la mîini și la picioare.

În vreme ce ședeam ferecat în jiltul meu, undeva pe-aproape se deschise parcă o ușă; o larmă confuză de glasuri ce se certau, amestecate cu pocnetul acela de bile de fildes, îmi ajunse la ureche și, prin ușa întredeschisă a odăii mele, am zărit atunci un individ înalt, cu pumnii încheștiți, alergînd nebunește pe coridor, în direcția scărilor.

În acest timp eu mă gîndeam la Harry — sub pașii lui violenți se deschideau și se închideau toate ușile sufletului meu.

În clipa aceea mi s-a perindat fulgerător prin minte întreaga istorie a relațiilor mele cu el. De ce venise la Londra? La Liverpool n-ar fi putut să facă același lucru? Și ce anume voia de la mine? Purtarea lui era inexplicabilă din toate punctele de vedere. Din clipa cînd venise la mine pe bordul vasului, își schimbase treptat felul de a se purta, iar din clipa cînd sărisem în trăsură, mi se păruse cu totul altfel față de cum îl știam.

Dar ce puteam face? Dispăruse, asta era sigur; avea oare să se întoarcă? Poate că mai era pe undeva prin casă, mi-am spus și, amintindu-mi, înfiorat, de pocnetul acelor bile de fildes, aproape că mi-a venit să alerg din

încăpere în încăpere, ca să-l salvez. Ar fi fost însă curată nebunie; și apoi îi jurasem să rămîn locului. N-aveam, pare-se, nimic altceva de făcut, decât să-l aștept pînă se va întoarce. Dar dacă nu se va întoarce?

Am scos punga din buzunar și am numărat banii, apoi m-am uitat la plic și la hîrtia pe care notase tot ceea ce-mi cerea să fac.

Deși mi-o amintesc foarte limpede, nu voi reda aici adresa de pe scrisoare, nici cuprinsul hîrtiei. După ce m-am uitat cu luare-aminte la ele, mi-am spus că Harry nu putea avea nici un motiv să mă înșele: „Da, e așa cum mi-a spus, n-a glumit de loc, și iată-mă acum aici, într-o casă din Londra! Da, voi rămîne în încăperea asta, fie ce-o fi. Îi voi urma întocmai îndrumările și voi vedea astfel ce-o să se întîmple.“

Dar în ciuda acestor gînduri și în ciuda somptuosului decor în care mă aflam, eram copleșit de un sentiment ciudat, îngrozitor, pe care nu-l mai încercasem niciodată, decât, cel mult, atunci cînd pătrunsesem în cele mai sordide „bombe“ marinărești din Liverpool. Toate oglinzile și marmurele din jurul meu păreau năpădite de reptile, și m-am gîndit că, oricît de aurit ar fi, șarpele păcatului rămîne totuși un șarpe.

Se făcuse foarte tîrziu. Oștenit de atîta încordare, m-am trîntit pe un divan și am încercat să dorm, dar m-am zvîrcolit multă vreme, neliniștit, într-un fel de coșmar. Îmi venea mereu s-o zbughesc pe ușă pînă jos în stradă, ca să întreb unde mă aflu, în ciuda jurămîntului făcut lui Harry; dar, amintindu-mi de îndemnurile lui, de faptul că nu cunoșteam Londra și că era atît de tîrziu, încercam să mă liniștesc.

În cele din urmă am adormit adînc și-am visat că Harry joacă zaruri cu individul milităresc din sală. M-a trezit o lumină vîrită brusc sub ochii mei: Harry stătea, foarte palid, în fața mea.

— Scrisoarea și hîrtia! Îmi strigă el.

M-am scotocit prin buzunare și i le-am dat.

— Așa, așa, uite cum te rup! exclamă el, sfișîind scrisoarea cu amîndouă mîinile și călcînd în picioare bucățelele. Plec în America, jocul s-a terminat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, explică-mi! l-am rugat eu, îngrozit, nemaiînțelegînd absolut nimic. Spune-mi, Harry, ce e? Nu cumva ai jucat cărți?

— Ha, ha! rise el în delir. Să joc cărți? Sau zaruri? Sau arșice? Ha, ha! Joc, joc, ce silabă diavolească, tăioasă ca un cuțit! Ascultă, Wellingborough — adăugă el, venind încet spre mine, dar fulgerîndu-mă cu privirea. Uite, Wellingborough, ia asta (și scoase din buzunarul de la piept un pumnal), ia-l, îți spun, hai, n-o face pe prostu! Și mi-l viri în mină. Ține-l departe de mine, să nu-l mai văd, nu vreau să-l știu lingă mine cît timp mă simt cum mă simt. Aici sinucigașii sînt tratați cu zgîrcenie, Wellingborough! Nici măcar nu-i îngroapă ca lumea. Uită-te la cordonul ăla de sonerie. Pe legea mea, e o invitație la spînzurătoare!

Și trăgînd de minerul aurit al cordonului, îl smulse din perete.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce te frămîntă? i-am strigat.

— Nimic, nimic — îmi răspunse Harry, luîndu-și un aer liniștit, înșelător. Nimic, Redburn, absolut nimic. Sînt cel mai senin dintre oameni.

— Dă-mi pumnalul ăla! îmi strigă el deodată. Dă-mi-l, îți spun! A, n-am de gînd să mă omor, am depășit criza, hai, dă-mi-l!

Și, smulgîndu-mi-l din mină, îl viri într-o pungă goală, pe care-o trînti cu furie pe masă. Iată ceva pentru bătrînul Duce, ca să aibă ce vedea miine dimineată! exclamă el. Cam asta-i tot ce-a mai rămas din mine, Wellingborough, e scheletul meu. Dar haide, nu fi necăjit, mai e un pic de aur în Golconda, mi-au mai rămas vreo cîteva guince. Nu te zgîi așa la mine, băiete, o să fim înapoi la Liverpool miine seară; plecăm miine dimineată.

Și întorcîndu-mi spatele, începu să fluiera zgomotos.

— Așadar, asta a fost plimbarea prin Londra pe care mi-ai făgăduit-o? i-am spus. N-aș fi crezut. Dar dezvăluie-mi secretul tău, oricare ar fi el, și n-o să mai regret că n-am văzut orașul.

Se întoarse fulgerător spre mine și zbieră:

— Redburn, trebuie să-mi mai juri ceva, numaidecît!

— Și de ce, mă rog? îl întrebai eu, neliniștit. Ce-ai mai putea să vrei de la mine?

— Să-mi juri că n-o să mă mai întrebî nimic în legătură cu afurisita asta de călătorie la Londra! tună el, cu spume la gură. Jură-mi că n-o să mai pomeniști nici odată despre asta!

— Bine, Harry, n-o să te mai deranjez cu nici o întrebare, dacă nu dorești, dar de jurat nu-i nevoie să jur.

— Ba jură-mi, dacă mă iubești, Redburn! mă imploră el.

— Atunci, îți jur solemn. Și acum, șezi jos și hai să uităm de povestea asta cît mai repede. Ce să-ți mai spun? Ai făcut din mine cel mai nefericit ciine din lume!

— Dar eu, eu ce sînt?! exclamă Harry. Iartă-mă, Redburn, n-am vrut să te jignesc. O, dac-ai ști tot, dar nu, să nu mai vorbim despre asta!

Și alergă la bustul de pe pedestal, căruia îi șopti ceva. Un chelner apărui de îndată.

— Rachiu! rosti Harry, printre dinți.

— N-ai de gînd să dormi? l-am întrebat, din ce în ce mai neliniștit de starea lui nervoasă și speriat de urmările pe care le-ar fi putut avea asupra lui încă vreo cîteva pahare.

— Eu nu pot dormi! Dormi tu, dacă ești în stare. Eu voi rămîne treaz, cu paharul în față. Ia să vedem, e doar ora două noaptea — adăugă el, privind ceasornicul aurit de pe consolă.

Chelnerul, care părea foarte somnoros, cu cearcăne verzui sub ochi, aduse o tavă cu o carafă și cîteva pahare, iar Harry îi porunci să le lase și să plece.

Văzînd că Harry nu poate fi clintit, m-am culcat de îndată pe canapea. N-am adormit însă, ci am moțait ca un somnambul, trezindu-mă în răstimpuri din visele mele; cît despre Harry, ședea la masă cu pălăria pe cap, în fața carafei cu rachiu din care-și turna mereu în pahar. În loc să-l aștepte însă, alcoolul păru să-l liniștească, încît, spre mirarea mea, curînd deveni destul de calm.

Intr-un tirziu, tocmai cind adormisem adinc, m-am trezit, scuturat de Harry.

— Trăsura e la poartă — îmi spuse, dînd la o parte perdelele grele de la fereastră. Uite, e ziua !

Am ieșit din încăpere și, trecînd prin sala cu coloane, pustie și tăcută acum, care duhnea parcă a trandafiri și a mîcuri de trabuce putrede, am ajuns la o ușă, pe care ne-a deschis-o un chelner taciturn ce se freca la ochi. Ne-am repezit în stradă și ne-am urcat în trăsură, care ne-a hurducat pînă la gară, de unde am luat trenul spre miazănoapte, spre Docul Prințului și spre „Highlander“.

XLVII

In drum spre patrie

Iată-ne, așadar, din nou la Liverpool ! În timp ce-mi croiam drum pe aceleași străzi vechi, spre hanul „La Ancora de aur“, abia puteam crede că trăisem aievea întimplările din ultimele treizeci și șase de ore.

Atît de neprevăzută fusese plecarea noastră la Londra, atît de rapidă călătoria, atît de inexplicabilă purtarea lui Harry și atît de precipitată întoarcerea noastră, încît aveam impresia că visez. Nu puteam să cred că fusesem la Londra ; pentru unul ca mine, care dorise atîta să privească minunata metropolă, ideea că fusesem acolo, dar plecasem la fel de neghiob precum venisem, era dureroasă la culme.

Mă uitam la Harry, care mergea tăcut alături de mine, mă uitam și la casele pe lingă care treceam ; mă gindeam la trăsură, la sala luminată cu lămpi de gaz a Palatului lui Aladin, la tablouri, la scrisoare, la jurămint, la pumnal, la încăperea misterioasă în care se petrecuseră toate, și aproape că-mi venea să cred că vinul acela gălbui fusese vrăjit.

Cît despre Harry, își virise în buzunar mustața și favoriții calpi și mergea tacticos spre hanul lui. Ajuns acolo, o salută pe patroană, care ne duse în odaia lui, unde ne-am schimbat numaidecît hainele pentru a apărea din nou în straiele noastre marinărești.

— Ei, ce-ai de gînd să faci acum, Harry ? îl întrebai eu, cu inima grea.

— Păi să mă îmbarc pe „Highlander“ și să-ți vizitez țara yankee, ce altceva aș putea să doresc ? îmi replică el.

— O vizită sau o ședere mai lungă ?

— Depinde cum o să iasă — îmi răspunse el. Dar, în tot cazul, acum sînt mai hotărit ca oricînd să plec pe mare. Pentru unul ca mine nimic nu poate fi mai potrivit ca marea. Un disperat nu poate răzbi dincolo de cheu, știi bine asta, Redburn. Următorul pas trebuie să fie o săritură lungă. Dar hai să vedem ce au aștia de mîncare, după aia fumăm un trabuc și ieșim la plimbare. Mă simt mai bine de pe acum. Să nu zici niciodată c-ai murit, asta-i deviza mea.

Ne-am dus să cinăm, după care am ieșit la plimbare și, trecînd pe cheu de-a lungul Docului Prințului, am aflat că în dimineața aceea se anunțase că „Highlander“ va porni în larg peste două zile.

— Perfect ! exclamă Harry.

Eram eu însumi foarte bucuros de veste.

Deși lipsisem de pe corable patruzeci și opt de ore și intenționam să mă înapoiez la bordul ei, nu mă așteptam să fiu muștruluit pentru absența mea de către ofițeri, deoarece mulți dintre oamenii noștri lipsiseră mai îndelung decît mine, iar la întoarcere nu li se spusese nimic sau prea puțin. În unele cazuri, secundul se prefăcuse a nici nu fi băgat de seamă ceva. În tot timpul șederii noastre la Liverpool, disciplina de bord a fost ca și inexistentă, încît cu greu puteai crede că aveai de-a face cu aceiași ofițeri, care erau atît de tiranici pe mare. Explicația era că n-aveam nimic important de făcut ; și deși legea li dădea căpitanului dreptul de a refuza să mă reprimească la bord, nu mă temeam de asta, fiindcă eram un băiat voinic pentru vîrsta mea și nu primeam o sim-brie mai mare decît ar fi fost căpitanul dispus să plă-

tească vreunui marinar pe care l-ar fi angajat în locul meu, în călătoria de întoarcere.

A doua zi dimineața ne-am făcut apariția pe vas înaintea celorlalți din echipaj; zărindu-mă, secundul îmi spuse:

— Va să zică te-ai gândit că-i mai bine să te-ntorci, nu-i așa, domnule? Căpitanul Riga și cu mine ne felicităm că ai șters-o definitiv.

Așadar, căpitanul, care de cele mai multe ori se prefăcea că n-avea habar de ceea ce fac marinarii săi, luase cunoștință de plecarea mea.

— Dar nu-i nimic, domnule, întoarce-te — adăugă secundul. Hai, cațără-te în arboradă și slobozește flamura aia: s-a încurdat în patarătină!

Curind după aceea, când veni la bord, căpitanul îi aruncă o privire foarte binevoitoare lui Harry, dar, ca de obicei, păru să nu mă bage în seamă.

Acum eram cu toții foarte ocupați cu pregătirile de plecare. Încărcătura fusese depozitată în cală de hamalii și docherii din port, dar era treaba echipajului să degajeze așa-zisele *between-decks*, punțile intermediare, ce se întindeau de la cloazonul cabinei pînă la teuga, pentru a face loc la vreo cinci sute de emigranți, ale căror cuferi și începuseră să umple punțile.

Pentru satisfacerea nevoilor lor era necesară o cantitate de apă mai mare decît cea consumată în călătoria spre Liverpool. De aceea, pe lîngă numărul obișnuit de butoaie așezate pe punte, fuseseră aduse în locul numit *between-decks* șiruri de poloboace grele, care alcătuiau un fel de alee ce ducea spre patru rînduri de lavițe — trei rînduri suprapuse — lipite de bordajul vasului. (Două rînduri de lavițe erau așezate deasupra butoaielor cu apă din mijloc.) Lavițele astea fură în curind legate cu șipci, încît ajunseră să semene mai degrabă cu niște cuști pentru ciini decît cu orice altceva, mai ales că locul era foarte întunecos: nu răzbeau pîn-acolo decît razele stîlșite, filtrate prin bocaporți — cel de la prova și cel de la pupa — deasupra fiecărui bocaport fiind așezată cîte o căsuță numită *booby-hatch*. Pe gurile de magazie

care erau bine călăfătuite și acoperite cu prelate grele, fu instalată „bucătăria pasagerilor“.

Această „bucătărie“ era o sobă mare, mai bine zis un grătar de fier, făcut anume pentru vasele de emigranți: numai ei au voie să-și gătească mîncarea, în larg, pe aceste sobe, aflate la cheremul vînturilor.

După două zile de lucru, toate pregătirile erau încheiate, iar majoritatea emigranților se găseau la bord, astfel încît, către seară am îndreptat vasul spre ieșirea docului, cu prova lipită de ecluză, ca să putem porni o dată cu fluxul de dimineață.

A doua zi dimineață a urmat o zăpăceală de nedescris. La obișnuita larmă a docurilor, se adăugau acum zgomoatele făcute de cei cinci sute de emigranți, dintre care ultimii se urcau la bord, cu bagajele lor; mai erau și pasagerii din cabine, care veneau precedați de hamalii ce le cărau valizele; vîtafii docurilor zbierau pe întrecute, poruncind diferitelor vase din spatele nostru să-și păstreze rîndul de ieșire din doc; emigranții își luau rămas bun de la prietenii lor, iar marinarii de pe vasele din preajmă îi salutau prin chiote.

Acum vasul nostru era așezat în așa fel, încît nu se putea nimeni urca la bordul lui decît prin bompres, care atîrna deasupra cheului. Deodată, clătînîndu-se pe bompres, apăru un „recrutor“ fără un ochi, care trăgea după el, de guler, un marinar beat, angajat în echipajul nostru cu o zi înainte. După cum am mai spus, doi-trei dintre oamenii noștri ne părăsiseră pentru totdeauna. După ce „recrutorul“ l-a plasat pe omul acela și pe încă unul într-un culcuș sigur, la teuga, s-a întors pe țîrm și, mergînd la o birjă hodorogită, a mai scos de-acolo un om beat care nici nu se mai putea ține pe picioare. Între timp vasul își apropiase ceva mai mult bordajul de cheu, așa că nenorocitul acela — părea un portughez, judecînd după culoarea gălbuie a feței sale, deși aceasta i-era parțial acoperită de o tichie scoțiană trasă peste ochii-i închiși — fu adus pe bord cu ajutorul unei frînghii petrecute pe sub brațe; oamenii îl luară în primire și-i dădură și lui un culcuș la teuga — „recrutorul“ avu

grijă să-l așeze personal acolo, rugându-i pe marinari să nu-i tulbure somnul pînă la ieșirea vasului în larg.

Cînd am ieșit din doc, larma s-a întetit și mai virtos. Pălării și batiste începură să fluture, răsunau urale, curgeau lacrimi și ultimul lucru pe care l-am văzut în timp ce vasul intra în matca fluviului, a fost un polițist care-l apuca de guler pe-un băiat și-l ducea spre corpul de gardă.

Un remorcher cu aburi, GOLIAT, ne luă de braț și ne conduse politicos la vale, pînă dincolo de fort.

Priveliștea era de-a dreptul uluitoare.

Din pricina unei brize puternice, care suflase în ultimele patru zile în susul fluviului, tîntuind în docuri o sumedenie de vase din toate colțurile lumii, o întreagă flotă grăbea acum spre mare. Pinzele albe străluceau în văzduhul limpede al dimineții, evocînd o mare adunare de sultani orientali; iar de pe punțile multor corăbii se auzeau acordurile melodioase ale vechiului cîntec cu care marinarii își acompaniază mișcările cînd ridică ancora.

Vîntul era prielnic, vremea senină, marea foarte netedă, iar sărmanii emigranți păreau fericiți că-și încep călătoria sub auspicii atît de favorabile. Stăteau îngrămădiți pe punte, vorbind despre America, unde, potrivit spuselor celor de la agenție, aveau să ajungă în cel mult douăzeci de zile.

Trebuie să menționez aici că, din pricina marelui număr de vase care pornesc din Liverpool spre porturile americane, ele își fac concurență în ce privește imbarcarea de emigranți, care reprezintă o încărcătură mult mai rentabilă decît baloturile sau lăzile cu marfă; o concurență atît de aprigă, încît unii dintre agenții navelor nu se sfiiesc să-i amăgească pe sărmanii solicitanți cu tot felul de povești în legătură cu rapiditatea traversării oceanului de către vasele respective. Asta îi face adesea pe emigranți să-și lăe mult mai puține provizii decît e nevoie, ceea ce duce uneori la consecințe dezastruoase, după cum se va vedea în curînd. Și deși la Liverpool au fost de multă vreme înființate societăți de binefacere, ale căror oficii oferă emigranților informații și sfaturi în legătură cu problemele ce-i interesează,

iar autoritățile engleze au adoptat o lege care prevede că toți căpitaniii vaselor de emigranți cu destinația America trebuie să aibă grijă ca fiecare pasager să-și asigure provizii pentru șaiszeci de zile, totuși aceste măsuri nu-i împiedică pe comandanții mercenari și pe agenții lor lipsiți de scrupule să se dedea la cele mai ordinare înșelăciuni, de pe urma cărora emigranții suferă cel mai mult.

Abia ieșisem în largul Mării Irlandei, pierzînd rînd pe rînd din vedere numeroasele vase cu care pornisem la drum, cînd vremea s-a schimbat brusc, devenind rece și umedă. Au urmat zile și nopți negrăit de urite. Vîntul ne sufla dușmănos în obraji. Emigranții își pierdură grabnic curajul: aproape toți se viriseră în cală, ca să scape de punțile primejdioase și incomode, astfel încît prin cei doi bocaporți răzbătea acum neconținut zvonul unor vaiete și gemete subterane. Răul de mare, acest luptător de nebiruit, îi doborîse pînă și pe cei mai puternici dintre ei, iar femeile și copiii se îmbrățișau și gemeau, pradă chinurilor ce-i încearcă pe bieții emigranți în timpul primei furtuni pe mare.

În asemenea momente suferă destul și pasagerii din cabine, deși trăiesc într-un cadru mai intim și au la dispoziție stewarzi care vin de îndată ce sînt chemați și le pun perne sub cap, se interesează cum o mai duc și le prepară cîte o băutură întăritoare; dar chiar în asemenea condiții, domni și doamnele care cad pradă acestei maladii ce biruie sufletul și trupul se vaită adesea că viața e de nesuportat și se roagă pentru o cît mai grabnică dispariție — de fapt, fiindcă nu se gîndesc decît să-și păstreze prețioasele vieți, pentru care tremură.

Ce să mai spui de sărmanii emigranți, azvîrliți pe punte ca niște baloturi de bumbac sau viriți în cală ai-donia sclavilor — pe vreme de furtună, cala fiind închisă ca să nu pătrundă în ea nici aer nici lumină? Ei nu pot atunci să-și gătească vreo mîncare, nici măcar să-și încălzească o cană cu apă, deoarece talazurile le-ar stinge numaidecît focul aprins în „bucătăria“ de pe punte! Ce să mai spui de acești bărbați, femei și copii, pentru care cea dintîi călătorie e, chiar în cele mai bune împrejurări, la fel de grea pe cît este pentru Excelența

Sa De Lancey Fitz Clarence, care s-a imbarcat cu soția, fiica și șaptesprezece servitori ?!

Și mai e ceva : pe unele dintre aceste vase, ca de pildă pe „Highlander“, emigranții sînt lipsiți de cele mai elementare condiții de cazare civilizată. Din acest motiv, pe vreme de furtună ei sînt siliți să trăiască într-o promiscuitate atît de cumplită, încît nu-i de mirare că se îmbolnăvesc și cad pradă molimelor de tot felul. Ne aflăm în larg abia de o săptămînă, și iată că, dacă vreunul dintre noi își vîra capul pe bocaportul de la prova, simțea că a deschis parcă o hazna.

Mai mult încă : aristocrația menținută pe bordul anumitor nave face să se ia cele mai arbitrare măsuri pentru a-i împiedica pe emigranți să pătrundă în locurile sacre de pe puntea superioară — singura punte complet descoperită de pe un vas. Drept urmare, chiar și pe vreme frumoasă, emigranții sînt îngrămădiți în mijlocul vasului, printre bărcile de salvare, printre butoale și vergi ; marinarii îi bruftuiesc mereu, iar uneori ofițerii înșiși îi iau la palme fiindcă stau, fără voia lor, în drumul echipajului care manevrează vasul.

Pasagerii de clasa întâi de pe „Highlander“ nu erau mai mulți decît cincisprezece ; pentru a-i proteja pe acești nobili de incursiunile barbare ale emigranților irlandezi, de la o margine la alta a vasului fusese trecută o parimă legată de arborele-mare : acest hotar îi despărțea pe cei ce plățiseră trei lire, de cei ce plățiseră douăzeci de guinee pentru călătorie. Pasagerii înșiși erau cei mai aprigi susținători ai acestui hotar.

Pentru pretențiile anumitor parveniți, ale căror suflete sînt depuse la bancă și ale căror trupuri servesc doar pentru a le transporta punga — făcută din coardele inimilor oamenilor săraci — ar fi foarte bine dacă ar putea să definească și pe uscat, cu aceeași ușurință, deosebirea dintre ei și restul omenirii.

Dar eu, Redburn, sînt un băiat sărac, care n-am prea știut c-nseamnă să ai cinci dolari de argint în buzunar dintr-o dată, ceea ce contribuie desigur, într-o oarecare măsură, la indignarea, ineficace de altfel, ce mă cuprinde împotriva unor asemenea stări de lucruri.

Ni-era hărăzit ca ieșirea noastră din apele Angliei să fie marcată de un eveniment tragic, asemănător cu moartea acelu sinucigaș, care mă impresionase atît de profund la plecarea din America.

Dintre cei trei marinari nou-angajați, aduși în stare de ebrietate la bordul vasului, doi se dovediră apți de muncă la numai patru-cinci ore după plecarea din port. Dar al treilea marinăr continua să zacă în culcușul lui, în aceeași poziție în care-l lăsase „recrutorul“ ce-l adusesese acolo.

Numele sub care fusese trecut în registrele vasului era Miguel Saveda. Pentru acest Miguel Saveda veni în cele din urmă primul secund la tambuchiul de la teuga, să-l strige să se prezinte numaidecît pe punte. În locul lui răspuseră însă marinarii, dîndu-i a înțelege secundului că Miguel era încă beat criță și nu-l putea asculta ; atunci secundul se întoarse pe puntea superioară, biiguind, ca de obicei, o injurătură.

Asta s-a întîmplat în primul cart de noapte, între orele patru și șase. În timpul cartului următor, cam la a treia bătaie de clopot, Max neamțul, care, ca mai toți marinarii bătrîni, se pricepea să-i doftoricească pe bețivi, recomandă ca Miguel să fie dezbrăcat pentru a putea dormi mai comod. Dar Jackson, care tolera rareori vreo inițiativă a altora, respinse categoric această propunere, astfel încît marinarul continuă să zacă în culcușul lui, așezat în fundul teugei, înapoia *bintelor de bompres* — două blăni de lemn înfipite în chila vasului. O oră sau două mai tîrziu, cîțiva marinari adulmecară o duhoare stranie, pe care o atribuiră prezenței unor șobolani morți în interstițiile dintre scîndurile pereților laterali ai teugei, mai ales că aceasta fusese, cu cîteva zile mai înainte, afumată zdravăn pentru stîrpirea insectelor. Pe la miezul nopții, cartul de la babord, din care făceam parte și eu, a fost chemat pe punte ; și în clipa cînd ne-am trezit,

fiecare dintre noi a simțit în nări duhoarea aceea, care devenise de-a dreptul insuportabilă, fiind, credeam noi, exacerbată de apa murdară din fundul calei, tulburată de ruliul vasului.

— Lua-l-ar naiba de șobolan ! exclamă groenlandezul.

— L-a și luat — zise Jackson, care, îmbrăcat numai în izmene, se tirise pînă la culcușul lui Miguel. E un șobolan de mare, băieți, uitați-vă la el ! A mierlit !

Și spunînd acestea, trase afară un braț al marinarului mort.

Oamenii se repeziră atunci spre culcușul din fund, iar Max își apropie lanterna de fața mortului.

— Nu, nu-l mort ! strigă el, văzînd că flacăra galbuie se mișcă puțin sub suflarea ce ieșea din gura încrămășată a marinarului. Dar abia rostise aceste cuvinte, cînd, spre groaza tuturor, două panglici de foc verzui țîșniră ca o limbă de șarpe dintr-o buzele lui Miguel, iar în aceeași clipă fața lui cadaverică fu asaltată de un roi de flăcări subțiri ca niște viermi.

Max scăpă din mînă lanterna, care se stîncă, în vreme ce cadavrul, acoperit peste tot de scînteii și limbi de foc ce pîrîiau în tăcere, ardea sub ochii noștri, ca un rechîn fosforescent în mare, la miezul nopții.

Ochii lui Miguel erau deschiși și încrămășiți ; gura îi era curcăită ca un sul, și fiecă trăsătură a feței părea desușită, ca în viață — fața însăși, învăluită acum în fum de foc albăstrui și avînd o expresie lugubră, de sfidare a morții veșnice. Prometeu înlănțuit pe-o stîncă și lovit de fulgere.

Un braț, sub mîneca suflecăată a bluzei roșii, scotea la vedere numele omului, tatuat lingă îndoitura cotului ; și, ca și cum carnea asta vopsită ar fi fost o substanță aparte, fiecă literă strălucea atît de tare, încît întreg numele se zugrăvea, luminos, pe fundalul albastru, tremurător.

— Unde-i afurisitul ăla de Miguel ? ne întrebă deodată prin bocaport secundul, care tocmai venise pe punte, hotărît să-i pună la treabă pe toți oamenii din cartul lui.

— S-a dus în portul unde cei ajunși acolo nu mai ridică niciodată ancora — îi răspunse Jackson. Coboră și matală, domnule, și privește.

Crezînd că Jackson vrea să-și bată joc de el, secundul coborî furios, dar cînd văzu trupul arzînd, se feri în lături, ca din calea unui glonț.

— Dumnezeu ! exclamă el, rezemîndu-se de scară.

În cele din urmă Jackson îi spuse groenlandezului :

— Apucă-l, trebuie aruncat peste bord. Nu mai dîrdăi ca un cîine fricos, apucă-l îți zic ! Dar stai nițel ! adăugă el și, înfășurînd cadavrul în pături, îl trase puțin din culcuș.

Peste cîteva minute, cadavrul căzu în valurile fosforescente ale mării, lăsînd în urmă o diră părelnică.

Întîmplarea asta mă îngrozi peste măsură, iar comentariile colegilor mei de cart n-avură darul să mă liniștească.

Ceea ce mă uluia cel mai mult, pîrîndu-mi-se aproape de necrezut, era opinia lui Jackson că omul fusese adus mort la bordul corăbiei ; cu bună știință, în scopul de a pune mîna pe avansul din leafă, plătit în temeiul înscrisului prezentat, „rècrutorul“ trimisese pe „Highlander“ un cadavru, dîndu-l drept un marinar beat. Jackson pretindea că auzise și înainte despre asemenea cazuri. Dar nici acum nu pot crede că au existat vreodată cadavre care să ardă în felul acela. Marinarii păreau însă obișnuiți cu astfel de lucruri, sau cel puțin cu poveștile despre astfel de lucruri.

În ce mă privește, întrucît nu mai auzisem pînă atunci despre un asemenea caz de combustie, am avut, în spaima ce m-a cuprins, sentimentul că trupul în flăcări e un semn, o imagine premonitoare a ceea ce-l aștepta pe Miguel în iadul calvinist, la care fusese osîndit în veci.

Îndată după aruncarea peste bord a cadavrului, în culcușul lui a fost pusă o oală cu tăciuni aprinși, peste care cineva a aruncat doi pumni de cafea. După aceea culcușul a fost bătut în cuie și n-a mai fost deschis pînă la sfîrșitul călătoriei ; echipajul a primit ordine stricte să nu divulge emigranților ceea ce se petrecuse la teuga ; pentru așa ceva, nici nu le trebuia vreun ordin.

De atunci încoace, nici un marinar, afară de Jackson, nu mai avu curajul să stea singur la teuga, noaptea sau chiar la amiază, și nu mai cîntară acolo, nici nu mai

aleră, ei își păstrară toate glumele pentru cartul de pe punte. Numai Jackson continua să se uite spre locul fatidic și, în vreme ce ceilalți ședeau și fumau în tăcere pe cuferele lor sau în culcușuri, el ridea și invoca tușind numele mortului, cu tot felul de vorbe urite. Îmi îngheța singele în vine și simțeam că mor, auzindu-l.

XLIX

Carlo

Se afla pe vas, printre emigranți, un băiețuș italian cu păr castaniu și rumen la față, îmbrăcat într-o jiletică de catifea măslinie și niște pantaloni zdrențuiți, suflecați până la genunchi. N-avea mai mult de cincisprezece ani, dar melancolia de amurg a ochilor lui matinali părea să ascundă o experiență atât de tristă și de bogată, încât cred că pentru el zilele însemnau ani. Ochii aceștia nu erau ca ai lui Harry, mari și feciorelnici. Aveau în ei o lumină catifelată și spirituală, ca aceea a unei stele pe un cer tropical; și vorbeau despre umilință, despre o fire adânc meditativă, și totuși capabilă să rabde cu nepăsare toate relele existenței.

Avea un cap mic, năpădit de smocuri dese de păr, ce i se revărsau peste frunte și peste urechile delicate, încât amintea de un vas clasic încărcat cu frunze faleriene.

De la genunchi în jos, piciorul gol îți încînta privirea întocmai ca un braț de femeie, într-atît de arcuit și de plin de grație era. Întreaga lui făptură părea slobodă, frumoasă și nepăsătoare. Un băiat dintre cei ce prind viață într-o podgorie napolitană; un băiat dintre cei pe care țiganii îi fură de mici; un băiat cum picta adesea Murillo, cînd se ducea printre săraci și dezmoșteniți, în căutarea unor subiecte cu care să captiveze ochii nobililor și bogătaşilor; un băiat plin de poezie, cum pot fi

numai cerșetorii Andaluziei, care respiră poezia prin toți porii.

Acest fiu vitreg și sărman al pămîntului, lipsit de părinți și tîrît de valurile vieții ca o epavă de talazurile oceanului, se numea Carlo.

Cu cîteva luni mai înainte debarcase în Docul Prințului de pe o corabie din Messina și cutreierase cu flăș-neta lui străzile Liverpool-ului, cîntînd melodiile înso-rite ale sudului, în ceața și burnița nordului. Iar acum, după ce cîștigase destui bani ca să-și plătească drumul peste ocean, se îmbarcase din nou pentru a-și încerca norocul în America.

Harry îl îndrăgise din capul locului pe băiat.

— Carlo — îl întrebă el odată — cum ți-a mers în Anglia?

Așezat pe-o pînză veche întinsă în șalupă, cu bere-ta-i soioasă dar împodobită cu ciucuri trasă pe ceafă, Carlo își mîngîia un picior, copilărește. Drept răspuns la întrebare, spuse în englezeasca lui stricată, ce-ți evoca un vin virtos de Porto, amestecat cu nu știu ce sirop delicios:

— A mers foarte bine, fiindcă am cîntece pentru tîneri și bătrîni, pentru cei veseli și pentru cei triști. Am marșuri militare pentru soldații tineri, și cîntece de dragoste pentru doamne, și cîntece serioase pentru bătrîni. Oricînd în jurul meu se adună oameni, știu după fețele lor ce cîntece o să le placă mai mult. Oricînd mă opresc în fața unei case, judec după poarta ei cam ce fel de melodie o să-i facă pe locatari să-mi arunce mai repede niște bănuți. Niciodată nu cînt cîntece triste oamenilor veseli, și cîntece vesele oamenilor triști; mai întotdeauna oamenii bogați iubesc cîntecele triste, iar săracii iubesc cîntecele vesele.

— Dar nu ți se întîmplă uneori să dai peste niște bătrîni suciți și arțăgoși, care rămîn nesimțitori la vocea ta frumosă? îl întrebă Harry.

— Ba mi se întîmplă — spuse Carlo, arcuindu-și piciorul.

— Și-atunci, cunoscînd prețul pe care-l are liniștea pentru oamenii neliniștiți, presupun că nu-i lași nici-odată în pace pînă nu-ți dau măcar un șiling?

— Nu — replică băiatul. Țin la flașnetă ca la ochii din cap, fiindcă e singurul meu prieten. Sărmana flașnetă! Mă înveselește cînd sînt trist. Eu nu cînt niciodată în fața unei case anume pentru a fi plătit ca să plec de-acolo, nu-i așa, flașnetă dragă? adăugă el, privind spre flașnetă, care zăcea undeva pe bocaport. N-am făcut niciodată așa ceva și nici n-o voi face, chiar de-ar fi să mor de foame. Fiindcă, dacă oamenii mă alungă, nu flașnetă-i de vină, ci oamenii aceia, căci înseamnă că le-au ruginit și le-au plesnit coardele muzicale de vreme ce nu le mai poți face să vibreze.

— Poate că doar la cîntecele tale nu pot vibra, Carlo — rîse Harry.

— A nu, aici greșești. Deși flașnetă mea e la fel de plină de cîntece, cum e plin un stup de albine, nici un instrument nu poate face să vibreze un suflet nemuzical, tot așa cum vînturile din țara mea nu pot face să vibreze o harfă lipsită de coarde.

În ziua următoare, o zi senină și frumoasă, către seară, cînd vasul luneca lin, împins de o briză plăcută, iar sărmanii emigranți, ușurați de chinurile din ultima vreme, stăteau strînși pe punte, Carlo ieși brusc din ascunzătoarea lui, coborî în cală și se întoarse de-acolo cu flașnetă.

Muzica e un lucru sfînt, iar instrumentele ei, oricît de modeste, cată să fie iubite șienerate. Orice obiect care-a fost vreodată, sau mai este încă, în stare să scoată muzică, trebuie socotit la fel de sacru ca friul daurit al calului șahului Persiei și ca barosul de aur cu care-a fost potcovit. Instrumentele muzicale trebuie să fie aldona cleștelui de argint cu care arhierii îngrijeau altarele evreiești — și care nu putea fi atins de o mină profană. Cel ce vatămă un nai, fie el făurit dintr-o trestie smulsă din gardul unui mîlog, aduce ocară însuși zeului melodiilor.

Orice obiect cîntător, fie el cît de umil — ca trișca sau ca dibla negrilor — cată să fie privit cu aceeași admirație ca și cea cuvenită celei mai grandioase orgi ce și-a revărsat vreodată potopul armonios într-o catedrală. Căci pină și-o drimbă poate fi ciupită în așa fel, încît să trezească toate zănele ce sălășluiesc în noi, făcîndu-le

să dănuie în sufletele noastre, ca pe-o paște cu albăstrele, luminată de lună.

Dar ce putere subtilă, acumsă într-un hirb de oțel, cît un cui de mare, pătrunde așa, fără să bată, în ființa noastră cea mai adîncă și ne dezvăluie toate tainele ei?

Nu dintr-un spirit de speculație deșartă, de meditație filozofică pură, și-au reprezentat gîcicii antici sufletul omenesc drept o armonie. Iar dacă dăm crezare lui Paracelsus și lui Campanella, potrivit cărora fiecî om are cîte patru suflete, ne putem explica acele acorduri îngemănate, legate între ele prin fire argintii, acele cuarțete melodice care răsună uneori în noi, de parcă sufletele noastre ar fi niște palate senioriale, iar muzica noastră ar fi executată de cei mai venerabili harpiști din Țara Galilor.

Dar iată-l pe Carlo cu flașnetă lui : înconjurat de mulțimea mută, el o privește iscoditor, dar blajin, ciupînd elapele de fildes de la capătul instrumentului.

Priviți această flașnetă !

Dacă e adevărat că vechile viori ale Cremoniei sînt, pe cît de vechi, pe atît de melodioase, cît farmec damnezeiesc nu ne făgăduiește această flașnetă venerabilă, înnegrită de vreme, care-ar fi putut executa Marșul Funebru cu prilejul înmormîntării regelui Saul !

O flașnetă frumoasă cu turle, foișoare și clopotnițe fantastice, gravate pe marginile-i de lemn ; cu o arhitectură ce amintește intrucitva de cea gotică — în partea din față ai zice că-i leit latura vestică a catedralei din York.

Ce arcade sculptate ducînd spre tainițe misterioase ! Ce ferestruici boltite deschise parcă spre niște capele potopite de asfințituri extatice ! Ce coloane avîntate, ce capiteluri, ce nișe cu sfinți !... Dar stați ! Asta-i o infamie maură — vād o arcadă sarazină, care-ar putea duce spre vreo Alhambră¹.

Și chiar duce : învîrtînd manivela flașnetei, Carlo execută o melodie italienească, încît parc-aud cum susură Fintina Leilor, ale cărei șuvoaie sonore îmi împrășcă fața.

¹ Palat celebru al regilor mauri din Grenada (Spania). (n.t.)

Cintă, cintă, italianule ! N-are a face că notele sînt dezacordate pe-alocuri, armonia interioară contează ! Ridică-ți ochii matinal-melancolici și lasă-mă, în vreme ce ascult melodiile noastre gemene, să-ți sondez privirea de nepătruns : e ca și cum aş privi în adîncul Mărilor Sudului și aş desluși razele scinteietoare ale delfinilor ce se scaldă în apele lor.

Cintă, cintă ! Căci fiece acord dezlănțuie armate în marș, cu stindardele desfășurate — o adevărată paradă sonoră ! Am senzația că sînt Xerxes, înfruntînd nechezaturile marțiale ale tuturor hergheliilor persane. Sătrapii mei se înghesuie în juru-mi aidoma unui roi de muște aurii agățate de vreo creangă înaltă.

Dar, iată, parada a trecut, iar eu mă prăbușesc, Carlo își ciupește clapele de fildes și cintă o sarabandă dulce, învăluitoare, aidoma clipocitului unor visle de argint prin apa cîntătoare a unui pîrîu. Apoi execută o melodie marțială, zăngănitoe, de parcă zece mii de trîmbițe de alamă, făurite din pîteni și din minere de săbii, ar chema la asalt !

Și din nou, ce mărăciniș blestemat e acesta ? Ce bolboroseală ca aceea a vrăjitoarelor lui Macbeth ? Valsul spiridușilor de Beethoven ! Apelul duhurilor și fantomelor ! Haideți, veniți cu mîinile împreunate, tu, Meduză, tu, Hecate, și tu, vrăjitoare din Endor¹, precum și voi, demoni din Blocksberg² !

Carlo atinge din nou clapele, făcînd să răsune iarăși acordurile prelungi ale unui imn către Cleopatra ; superbe globuri de aur se rotesc încet, vaste și solemne ; în fața mea plutesc nenumărate regine, înfășurate în văluri argintii.

Așa putere avea Carlo asupra mea — era în stare să mă desfacă, să mă destrame, apoi să mă lipească la loc, mădular cu mădular. Un adevărat arhitect al unor domuri sonore, al unor boschete vrăjite.

¹ Endor — oraș unde se afla ghicitoarea, la care s-a dus Saul înainte de a da lupta cu filistenii. (n.t.)

² Munte din masivul Hartz, numit și Brochen și socolit de imaginația populară ca fiind sălașul unor vrăjitoare cumplite, conduse de demoni. (n.t.)

Și asta, numai cu ajutorul acelei flașnete vechi ! Slăvite fie, așadar, toate flașnetele de stradă ! În degetele acestui băiat italian se ascunde mai multă melodie decît în sute de orchestre pariziene.

Dar Carlo are cu ce îndestula și ochiul, nu numai urechea ; ornamentele flașnete au, pentru mine, grandoare, deși fiecare din ele ar avea nevoie de o mînă de meșter ca să le repare sau, în orice caz, să le șteargă de praf.

Catedrala din York își deschide fațada vestică ; aidoma porților paradisului miltonian, poarta ei are balamale de aur.

Ce-i aici ? Palatul secret al Marelui Mogul ? Mănunchiuri de coloane daurite ; fîntini, baldachine, divane ; cavaleri și domnițe în straie de mătase cu fluturași de aur.

Flașnetă cintă un marș solemn și, *presto* ! sub arcadele larg deschise pășesc doi cîte doi, inclinîndu-și panasele și turbanele roșii, oșteni fără număr ; cu iatagane zăngănitoe, trec prin sală, salută și pier.

Iată-i acum pe saltimbancii mlădioși și sprinteni — sclavi nubieni, negri ca smoala ; se cațără pe cîte o prăjină, se așază pe cap și dispar în pămînt.

Urmează o mascaradă, siluete stranii ies dansînd pe ușile laterale, amestecîndu-se printre cavaleri și domnițe. Cîte un sultan dansează cu o sultăniță ; cîte un împărat, cu cîte o regină ; minere de săbii încrustate cu giuvaeruri răsfrîng privirile întoarse cavalerilor de către contesele cochete.

Cortina cade. Și iată, sărmana flașnetă ne privește, înnegrită și plăpîndă.

Spune-mi, Carlo, poate fi oare om mai bogat decît mine, dacă pentru un singur *penny* tu mă strămuți în împărăția elizeeană a viselor ? Cel ce posedă un milion de dolari, nu-i nicidecum mai bogat !

Vai și amar să fie de cel ce te va întîmpina altfel decît cu bunătate, italianule drag ! Blestemat să fie sclavul ce-ți va alunga de lingă ușa vreunui boier cutia fermecată, cu sunete și priveliști !

Harry Bolton pe mare

Încă n-am spus nimic despre felul cum s-a descurcat a marinar prietenul meu Harry.

Sărmane Harry! O tristete adîncă, de neogoit mă copleșește pînă și azi, cînd mă gîndesc la tine. Căci această călătorie n-a făcut decît să te apropie de acel mormînt oceanic, care avea să te-nghită, cu tainele tale eu tot, și la care nu se poate ajunge în nici un pelerinaj funebru.

Dar de ce ne întristăm la gîndul celor morți? De ce n-am fi mai degrabă veseli? Nu cumva, pentru că-i socotim lipsiți în vecii vecilor de orice bucurie? Și pentru că-l credem cu adevărat morți? Răposații nu ne mai vizitează, glasurile lor nu mai răsună în văzduh, ei rămîn într-o veșnică iarnă, chiar cînd în jurul nostru e vară — deși nici noi nu simțim curgîndu-ne în mădulare seva ce reîmprospătează în fiecare primăvară viața verde a copacilor.

Tu, Harry, trăiești însă din nou acum, cînd îți rechem amintirea. Te văd limpede, ca în viață, și-ți pot face existența palpabilă și altora. E, oare, mort cel despre care se poate spune așa ceva?

Dar, Harry, te văd amestecat printre o mie de siluete stranii — centauri ai imaginației: jumătate reali și umani, jumătate sălbatici și grotești. Plăsmuiri divine coboară ca niște zei în crîngurile Thessaliei noastre și, strîngînd în brațe amintirile-driade, zămislesc fapte care uluiesc lumea.

Dar, Harry, deși imaginea ta îmi bîntuie acum crîngul thessalian, ea e la fel ca odinioară; printre turmele de centauri și alte asemenea fapte, tu te deosebești ca o zebură într-un cîrd de elani.

Îmbrăcat în bluza-i vărgată, cu părul lui lucios și cu obrajii lui oacheși, Harry Bolton semăna, într-adevăr, în echipajul de pe „Highlander“, cu acel patrupeș mă-

tăsos care alcargă prin pădurile cafre, urmărit de boșimani sălbatici.

Cum te mai fugăreau și pe tine, ca pe-o zebură ome-nească, acei barbari ai mării, acei marinari răi la suflet și necivilizați! Cum te mai fugăreau de la bompres pînă la arborele-maestru, scoțîndu-te din fiecare ascunzătoare!

Cu o zi înainte de plecarea vasului, marinarii aflaseră că tînărul feciorelnic pe care-l vedeau zilnic lingă hanul de pe Union-street o să facă împreună cu ei drumul de întoarcere, ca membru al echipajului. Drept care, îl supuseră la un sever examen critic, ajungînd curînd la concluzia că Harry n-avea să reprezinte un spor prea substanțial al forței lor și că un braț atît de delicat nu putea înălța pinze prea grele pe catarge. De aceea îl antipatizară chiar înainte de a-l cunoaște, iar asemenea antipatii sînt, după cum se știe, cele mai tenace și mai apte a lua proporții. Dar cum nici măcar marinarii nu rămîn orbi la aura de sfințenie a unui necunoscut, ai noștri se abținură un timp de la orice violență, arborînd față de prietenul meu doar o politete rece și lipsită de simpatie.

Cît despre Harry, la început a fost încîntat de nou-tatea cadrului, gîndul că pleacă într-o țară îndepărtată trezînd în el, ca în sufletul oricărui om, sentimentul înălțător al unei așteptări inefabile. Și deși nu-i mai rămăsese aproape nici un ban în buzunar, nu-și făcea prea mari griji din pricina asta, cel puțin în primele zile.

Eu însă eram uimit că un om care văzuse desigur multe la viața lui, vădea o asemenea ignoranță, o asemenea incredibilă necunoaștere a ceea ce e inadmisibil la o persoană de rangul lui. Dar poate că familiaritatea lui cu viața în înalta societate îl făcea mai inapt să înțeleagă cealaltă extremă. Oricît de necrezut ar părea, acest gentleman din Bury a venit odată pe puncte ca să facă de cart, într-un halat de brocart, cu niște papuci brodați și cu o tichie cu ciucuri.

Cînd l-am văzut îmbrăcat așa, m-a fulgerat o bănuială ce-mi mai trecuse și înainte prin minte și am fost aproape sigur că, în ciuda afirmațiilor sale, Harry

Bolton nu fusese niciodată pe mare pină atunci, nici măcar ca „purcel de India“ pe o corabie indiană, căci o cît de mică obișnuință cu viața pe mare și cu marinarii l-ar fi împiedicat să facă o asemenea prostie.

— Cine-i mandarinul ăla chinez? exclamă secundul (care fusese de cîteva ori la Canton). Uite ce e, frumoșule, fă bine și aruncă-ți în mare vela asta fistichie!

— Cum așa, domnule? protestă Harry. Nu e acesta cartul de dimineață, și nu am eu pe mine un halat matinal?

Dar deși, după părerea rafinașului meu amic, nimic nu putea fi mai potrivit decît acel halat, în ochii secundului acesta constituia cea mai monstruoasă aberație, drept care halatul și tichia au fost lepădate.

— Foarte rău — imi șopti Harry. Aveam de gînd să zac în halatul ăla pină ce ni se va servi cafeaua, presupunînd că hotentotul de secund n-o să-i dea voie unui gentleman să-și fumeze pipa turcească dimineața. Dar zău c-o să-mi leg pantalonii c-o curea, ca să-i fac în ciudă!

Sărmane Harry, tocmai asta a fost stîncă de care te-ai zdrobit!

Enervat de grosolănia secunzilor și a marinarilor, Harry era hotărît să-i provoace și mai abitir, dar furtuna de indignare stîrnită de el avea să-l doboare foarte curînd.

Marinarii nutreau o antipatie specială față de cușorul său, un cușor mare, de mahon, pe care și-l comandase la un depozit de mobilă. Împodobit cu nituri de aramă și alte zorzoane, era înțesat cu articolele de îmbrăcăminte purtate de Harry la Londra — căci diferitele jilete și pantaloni vînduți la Liverpool pentru a face rost de bani nu-i micșoraseră substanțial garderoba.

Aluziile și părerile formulate de marinari ori de cîte ori aruncau o privire spre această colecție de mătăsuri, catifele, postavuri și satinuri mă intrigau. Nu știu precis ce anume credeau ei că fusese Harry, dar păreau cu toții convinși că, părăsindu-și țara de baștină, micșorase rîndurile jucătorilor de noroc. Jackson îi ceru chiar să-și suflece puțin pantalonii, ca să-i vadă culoarea pulpelor.

Se poate observa că, ori de cîte ori vreun tinăr firav, manierat și politicos se nimerește în echipajul unei corăbii, marinarii își explică plecarea acestuia pe mare printr-o irezistibilă nevoie de a fugi de pe uscat pentru a scăpa de poliție.

Ei își spun că acești gentlemen cu degetele albe trebuie să fie și iuți de mină, altminteri nu și le-ar viri singuri în catran. Ce altceva i-ar putea împinge pe mare?

Cu asemenea argumente logice, Harry a fost luat de la început drept un personaj foarte echivoc.

Marinarii se mulțumeau uneori să facă haz de înfățișarea lui; de pildă, într-o seară, cînd Harry, udindu-și rău tunica, fu nevoit să-și îmbrace... fracul, ei rîseră spunînd că arborase la pupa două vele aurice și că semăna c-un scriitorăș falit, cu valetul vreunui bărbier portughez ambulant sau cu băiatul de alergătură al vreunei fete bătrîne. Cît despre căpitan, ajunsese să-l ignore cu totul; deși se arătase la-nceput atît de amabil, domnul Riga nici nu-l mai băga în seamă acum, ceea ce-l uimea din cale afară pe Harry, dar nu și pe mine, care prevăzusem c-asa o să se întîmple. El lăsa în grija ofițerilor și a echipajului sarcina de a-l iniția pe noul-venit în treburile mărunte ale meseriei de marinar.

Dar greul avea de-abia să vină. În primele zile, ori de cîte ori trebuia trimis careva în arboradă pentru vreo manevră oarecare, am observat că Harry se prefăcea că-i ocupat cu înfășurarea parîmelor lăsate pe punte, uitînd că în clipa aceea colegul sau colegii lui săreau în sarturi. Iar cînd toți marinarii din cartul lui trăgeau pe punte saulele vreunei vele, Harry făcea ce făcea și se nimerea totdeauna lingă *cavilă*, așa fel încît, cînd doi dintre noi trebuia să sărim în arboradă, el stringea de zor contrașcotele, fiind atît de absorbit de această îndelnicire și făcînd niște noduri atît de complicate, încît ar fi fost aproape imposibil, după atîta muncă, să încalece pe parapet înainte ca tovarășii săi să fi ajuns acolo. Totuși, după ce stringea zdravăn contrașcotele, Harry se prefăcea că pornește în mare grabă spre sarturi; deodată însă, privind în sus și zărindu-i pe cei ce i-o

luaseră înainte, se trăgea înapoi, parcă mihnit că i se tăia posibilitatea de a-și dovedi hărnicia.

Uimit de atitudinea lui, l-am luat la rost, iar amicul meu mi-a mărturisit atunci că nu putea să se cațare în arboradă: încercase de câteva ori, în taină, dar nervii lui nu rezistau la așa ceva.

— Bine, Harry — i-am replicat eu — dar îți dai seama ce te-asteaptă? Mai bine nu te-ai fi născut decît s-ajungi aici. Parcă-mi spuseseși că ești sigur c-o să te descurci perfect în arboradă?! De ce mi-ai spus că ai făcut două călătorii pînă la Bombay? Mare prostie ai făcut, Harry, că te-ai imbarcat! Dar mai încearcă să te urci în arboradă, și-o să vezi că-n curînd o să te simți printre vergi la fel de bine ca o pasăre pe creanga unui copac.

Nu l-am putut însă convinge cu nici un chip să mai încerce. — *nervii nu rezistau*: în lunga lui carieră mondenă băuse prea multă cafea Mocca și prea mult ceai tare, și fumase prea multe havane ca să mai poată face față unor astfel de încercări. În cele din urmă, așa cum îl avertizasem în repetate rînduri, fu chemat de secund, care, într-o dimineată, îi porunci să se cațare pînă-n mărul catargului principal, ca să moleze fungile de semnalizare.

— Cum ați spus? bligui Harry, îngrozit.

— Cară-te! scrișni secundul, apucînd un bici.

— Nu mă loviți! gemu Harry, ferindu-se.

— Ia asta și cară-te! trăcni secundul, aruncîndu-l în spinare parima, nu prea brutal.

— Dumnezeule! exclamă Harry, icnind nu atît sub violența loviturii, cît sub povara insultei, și repezindu-se spre secund.

Acesta îl ținu la respect cu un braț întins leneș, și-ncepu să ridă în hohote, încît îmi venea să mă-nfig în el cu capul — și aș fi făcut-o dacă nu m-aș fi temut c-o să mi-l spargă.

— Căpitane Riga! strigă Harry.

— Degeaba-l chemi — îi spuse secundul. Dumnealui doarme și n-o să se trezească pînă n-o să ajungem în

apele americane. Hai, sus cu tine! adăugă el, agitîndu-și biciul.

Harry aruncă o privire indignată și chinuită în jur, spre marinarii care rinjeau; apoi, ațintindu-și-o asupra mea și nedeslușind în ochii mei nici o speranță, ci, dimpotrivă, chiar un indemn la supunere, făcu un salt spre greement și ajunse într-o clipă la mijlocul catargului. Îmi spuneam că încă două-trei salturi îl vor duce la mărul catargului și mă temeam să nu se-arunce de-acolo peste bord, din disperare, cum auzisem că făcuseră mulți boboci. Dar Harry se opri locului și-și plecă ochii în jos, să privească. Fatală privire! Ea îl făcu să-și piardă echilibrul și l-am văzut cum se clatină și se agăță de sarturi. Secundul i-a strigat să nu strîngă prea tare parima, storcîndu-i catranul.

— Hai, sus! îi mai spuse.

Harry rămase tăcut.

Atunci secundul îi porunci neamțului:

— Hei, Max, sări după el și ajută-l, ai înțeles?

Max se cățără pe catarg și-l izbi cu capul pe Harry drept în fund. Cînd te-mpinge diavolul, trebuie să înaintezi, așa că amicul meu începu să se cațare din ce în ce mai sus, împins la fiecă pas de capul roșcat al neamțului. În cele din urmă ajunse la mărul catargului și întinse fungile de semnalizare — subțiri ca niște sfori — care începură să fluture în vînt.

— Molează-le! îi strigă secundul.

Am zărit brațul întins al lui Harry; picioarele lui păreau să tremure în greement, dar pînă la urmă treaba fu, slavă Domnului, făcută.

Harry coborî, palid ca un mort, cu ochii injectați și cu toate măduarele dîrdîind. Începînd din acea clipă n-avea să mai pună niciodată piciorul pe-o grijea și nici să incalece pe parapet; parcă devenise alt om.

După ce coborî, merse la secund — de vreme ce nu putea sta de vorbă cu căpitanul — și-l conjură să intervină pe lingă Riga, pentru ca acesta să-i șteargă numele de pe lista echipajului, dîndu-i astfel posibilitatea de a călători ca pasager, în schimbul cărui privilegiu se

obliga să plătească de îndată ce va putea dispune la New York de unele dintre bunurile sale, mai mult decât costul biletului. Secundul însă, uluit parcă de atîta neobrăzare, îl trată cu un refuz categoric. Cînd un marinar se îmbarcă pe un vas, rămîne marinar cel puțin pînă la capătul călătoriei; nici un ofițer n-ar răbda să trateze de la egal la egal cu un ins căruia i-a dat ordine după bunul său plac.

Harry îi spuse atunci secundului pe un ton solemn că, fie ce-o fi, el nu se va mai urca în arboradă — nu putea și nici nu voia. Orice altceva, numai asta nu!

Această întîmplare îi pecetlui soarta pe bordul vasului nostru; acum echipajul îl socotea vrednic de cele mai proaste glume și de cele mai cumplite ocări, încît era vai de viața lui!

Puțini oameni ai uscatului își pot imagina ce deprimant și umilitor este să te trezești brusc la cheremul unor marinari tiranici și analfabeți, fără a putea să-ți manifesti vreo altă trăsătură de caracter decît o totală necunoaștere a lucrurilor legate de viața ce o duci pe mare și a treburilor pe care ești chemat mereu să le faci. În acest domeniu și în asemenea împrejurări, Isaac Newton și Lord Bacon n-ar fi decît niște mocofani caraghioși, iar Napoleon Bonaparte ar fi bruftuluit și bătut fără pic de milă. Am avut de multe ori prilejul să verific această regulă, de la care bietul Harry nu făcea cîtuși de puțin excepție. Iar faptul că eu eram scutit de cele mai cumplite dintre aceste rele mă făcea cu atît mai simțitor față de soarta unui om care, din pricina unei firi ciudat de nervoase, necunoscută nici de el pînă atunci, devenise un fel de iepure hărțuit de un echipaj nemilos.

Cum se face însă că Harry Bolton, care, în ciuda înfățișării sale feciorelnice, îmi dăduse, în timpul călătoriei la Londra, atîtea dovezi sigure ale unui spirit de neînduplecat, cum se face că acum se lăsa, aproape pasiv, pradă disprețului celorlalți? Poate că, pentru moment, curajul lui fusese zdrobit. Nu mă voi încumeta însă să dau explicații. Precum se știe, sintem cu toții niște ființe ciudate; și există în viața oricărui om episoade care distonează atît

de flagrant cu purtarea sa obișnuită și par atît de în contradicție cu el însuși, încît numai cel ce ne-a zămislit pe toți ar putea să le găsească vreo explicație.

LI

Emigranții

După cea dintîi furtună pe mare, am avut parte cînd de vreme bună, cînd de vreme rea, mai adesea de vreme rea; timp de trei zile am navigat contra vîntului, prin ceață și ploaie, pînă cînd, într-o dimineață, soarele răsări vesel pe cer, vîdindu-ne Capul Limpede. Slavă Domnului, ieșisem din zona climatică numită „Clima Canalului”, iar acum vedeam ultimul crimpei din emisfera estică înaintea de a ne pierde în imensitatea oceanului.

„Pămînt la orizont!” strigă marinarul de cart. În timp ce promontoriul purpuriu se profila spre nord. La auzul acestui strigăt, emigranții irlandezi dădură buzna pe bocaport, crezînd că America era pe-aproape.

— Unde e? întrebă unul dintre ei, făcînd cîțiva pași pe bompres. Asta e?

— Da, nu prea seamănă cu bătrîna Irlandă, așa-i? zise Jackson.

— Cîtuși de puțin, scumpule. Și cît mai e pîn-acolo? Sosim astă-seară?

Spre marea lor dezamăgire și jale, emigranții aflară într-un tirziu că pămîntul de la miazănoapte era propria lor insulă natală, de care se apropiau iarăși, după ce-o părăsiseră, cu trei-patru săptămîni înainte, într-o corabie ce-i dusesese la Liverpool; după atîtea zile de la ieșirea din Mersey, „Highlander” îi aducea astfel din nou în apropierea patriei abandonate.

Erau niște oameni foarte simpli, cu totul lipsiți de simțul distanțelor, încît America li se înfățișa, cred, ca un loc situat undeva dincolo de un rîu. În fiecare dimineață,

unii dintre ei veneau pe punte să vadă cu cit ne apropiasem de țință; un bătrîn stătea ore întregi nemișcat la prova, ca și cum s-ar fi așteptat să vadă din clipă în clipă New York-ul răsărind drept în fața lui, deși ne aflam, poate, la o distanță de încă două mii de mile și, pe deasupra, navigam cu vîntul în față.

Singurul lucru ce-l abătea pe acest sărman bătrîn de la pînda lui era apariția unor marsuini sub prova corăbiei. Atunci striga din răsputeri:

— Hei, diavolilor, ia uitați-vă la porcii ăștia de mare!

Emigranții începură la un moment dat să creadă că fuseseră trași pe sloară și că vasul îi ducea spre Indiile de Est sau spre vreun alt tărîm depărtat. Într-o noapte, Jackson lansă printre ei zvonul că Riga voia să-i ducă în Berberia și să-i vîndă ca sclavi; dar deși unele dintre femei, îndeosebi cele bătrîne, aproape că dădură crezare zvonului, ceea ce-i făcu pe copii să plîngă în hohote, bărbații refuzară să pună preț pe un zvon atît de ridicol.

Dintre toți emigranții, italianul Carlo părea cel mai la largul lui. Zăcea toată ziua în barca mare, prăjindu-se la soare și privind gînditor marea, iar noaptea își lua flașnetă și cînta vreme de cîteva ore, spre încîntarea celorlalți pasageri, care-l binecuvîntau, cu flașnetă lui cu tot, și-i răsplăteau muzica dîndu-i de mîncare. Cîteodată, mai ales în nopțile cu lună, stewardul venea cu un mesaj din partea domnilor și doamnelor din cabine, care-l rugau să le cînte pe puntea superioară.

Se mai afla la bord și un viorist, care era solicitat uneori insistent să-și unească acordurile cu acelea ale lui Carlo, în folosul pasagerilor de clasa întâi; dar asta s-a întîmplat doar de două-trei ori, deoarece vioristul se socotea cu mult deasupra celorlalți pasageri și nu prea-i plăcea să cînte pentru niște străini, tocîndu-și coatele în timp ce alți oameni, cu totul necunoscuți lui și pe care n-avea nici un interes să-i servească, se fîșiau de colo pînă colo, foarte bine dispuși. De aceea doamnele și domnii trebuiau să se mulțumească, cel mai adesea, să danseze în acompaniamentul flașnetei micului italian.

Flașnetă era instrumentul cel mai docil cu putință, căci putea să execute orice melodie: Carlo apăsa pe clapele de fildes și atîcînd vîzduhul se umplea de cîntece.

E drept că unii domni pretențioși protestau, spunînd că cîntare melodie nu prea semăna cu aria lui Händel sau a lui Mozart; iar unele doamne, pe care le auzeam vorbind despre buchetele pe care le aruncau faimoasei Malibran¹ la Covent Garden îl asigurau pe căpitanul Riga că flașnetă lui Carlo era o cutie nenorocită, oribil de zgomotoasă.

— Da, doamnelor — le răspundea căpitanul, cu o plecăciune — pesemne că flașnetă lui Carlo și-o fi pierdut mama, fiindcă guiță întocmai ca un purcel care aleargă după o scroafă.

Harry turba la auzul acestor observații critice. Totuși pasagerii din cabine erau gata oricînd să danseze în ritmul muzicii bietului Carlo.

— Ascultă, Carlo — l-am întrebat într-o seară cînd se întorcea de la unul din acele baluri nautice, organizate pe puntea superioară, în timp ce eu făceam de cart — cîc ce te răsplătesc domnii și doamnele pentru care cînti?

— Cu asta — îmi răspunse el, arătîndu-mi trei monede de aramă, cu efigia Britaniei: trei *penny*.

Ori de cîte ori descoperim în sufletul nostru vreo pornire împotriva cuiva, trebuie să devenim oarecum bănuitori față de noi înșine. Se prea poate ca antipatia firească pe care mai toți marinarii și pasagerii de clasa a doua o nutreau împotriva locatarilor cabinelor să fi fost unul din motivele lipsei de caritate cu care-i priveam eu însumi.

Da, se prea poate, totuși îi voi face naturii pe voie măcar o dată, de aceea declar aici pe șleau că nutream un sentiment înrudit cu disprețul față de acei pasageri — nu pentru că erau pasageri de clasa întâi, ci numai din pricină că păreau cei mai îngimfați, mai zgîrciți și mai josnici oameni ce traversaseră vreodată Atlanticul.

¹ Maria Felicita Garcia Malibran (1808—1836) — cîntăreață de operă, născută la Paris. (n.t.)

Bucătăria emigranților

Unul dintre ei era un bătrîn îmbrăcat într-un caftan bogat, cu poalele largi; avea un nas ca o sticlă de *porto*; stătea cîte o oră întreagă, cu picioarele crăcănate și cu mîinile înfipite adînc în buzunarele pantalonilor, ca și cum ar fi avut acolo două monetării care fabricau guinee. Era un tip scîrbos, cu niște ochi reci, gelatinoși; întreaga lui făptură purta pecetea avariției, cruzimii și senzualității. Părea tot timpul ocupat cu vreo operațiune de aritmetică — adunînd poate dolari și cenți; gura, zbrîcîită și trasă la colțuri, semăna cu o pungă. La moartea lui, ar trebui ca tigva să-i fie transformată într-o pușculiță, cu gaura între dinți.

Un alt pasager de clasa întîi era un londonez de vîrstă mijlocie, îmbrăcat într-o haină caraghioasă, de croială „Cockney”, cu două cozi semicîrculare, încît ai fi zis că șade într-un leagăn. Purta un fular pestriț; o scurteică de un roșu aprins și niște pantaloni vîrğați, foarte strîmți pe pulpe, dar largi în talie. În afară de îmbrăcăminte, nu prea avea altceva vrednic de a fi descris; fața i-era atît de ștearsă, încît nici nu mi-o amintesc, deși am vaga impresie că era fața unui om suferind de gîlci.

Mai erau apoi cîțiva tinerei cu mutre de țapi, care jucau tot timpul cărți pe dunetă, la umbra *brigantinei*, fumau trabuce la pupa ori ședeau și se uitau la femei cu binocurile, prin ferestrele cabinei superioare. Filfizonii aceștia îl chemau adesea pe steward să-i servească cu coniac și cu apă și vorbeau de excursiile pe care le vor face la Washington ca să vadă „Cascada Niagara”.

Mai era și un bătrîn care adusese cu el vreo trei-patru mape grele cu colecția ziarului LONDON TIMES și a altor gazete; își petrecea mai tot timpul citindu-le, pe partea umbroasă a punții, stînd picior peste picior — nu citea niciodată fără să-și încrucișeze picioarele: poziția asta era, pară-se, indispensabilă pentru înțelegerea temeinică a celor citite. Cînd era deranjat de marinari, care se vedeau nevoiți din cînd în cînd să-l dea la o parte ca să ajungă la parîme, bătrînul începea să mîriie furios.

Cît despre doamne, n-am nimic de spus în privința lor, căci doamnele sînt aidoma crezurilor: dacă nu poți spune ceva bun despre ele, mai bine taci.

Am mai pomenit de soba cea mare destinată pasagerilor de clasa a doua și instalată pe bocaportul principal.

În călătoria spre Liverpool, pasagerii de clasa a doua, fiind foarte puțin numeroși, avuseseră loc din belșug în această „bucătărie”. Acum însă era cu totul altceva: aveam vreo patru-cinci sute de pasageri, și toți trebuiau să-și gătească mîncarea pe un singur foc — un foc mare, desigur, dar neîndestulător pentru atîta omenire, mai ales că putea fi aprins numai la anumite ore.

Emigranții trăiesc pe aceste vase sub un fel de lege marțială și sînt în toate privințele la cheremul căpitanului, care-i guvernează despotic. Și deși e limpede că asta este, pînă la un punct, necesar, ba chiar indispensabil, totuși, întrucît pe mare nu există autoritate la care să se poată face apel dincolo de căpitan, acesta abuzează prea adesea de puterea lui. Cît privește posibilitatea de a-l da în judecată pe căpitan la sfîrșitul călătoriei, e ca și cum ai vrea să-l chemi la judecată pe țarul Rusiei.

Emigranții fac pe rînd focul, treabă destul de neplăcută uneori, din pricina rîliului vasului și a talazurilor care împoășcă cu spumă soba descoperită. Ori de cîte ori eram în cartul de dimineață, de la patru la opt, vedeam cîte un nenorocit ce se tîra în zori, pe punte, căutînd pe dibuite bucăți de parîmă sau de pinză cătrănită cu care să aprindă focul. De îndată ce-l aprindea, soseau femeile, bărbații și copiii, înarmați cu cîte o țîgîre sau cu cîte o crătiță; de fiecare dată se stîrnea o larmă grozavă pentru că oamenii se ciorovăiau, neștiind cui anume îi venea rîndul la gătit. Cîteodată se încingeau și bătăi între cei mai certăreți, care-și răsturnau atunci țîngirile și oalele.

Odată, un băiețaș englez veni cu un ibricel de cafea și, după ce izbuti să-l strecoare între două cratițe, cobori înapoi în cală. Curînd după aceea, o namilă de irlandez,

ca niște pantaloni scurți ce-i dezveleau pulpele, își făcu apariția la „bucătărie“ și, privind vasele de pe foc, întrebă ai cui era ibricul. Când i se răspunse, zdrăhonul dădu la o parte ibricul și-și puse propriul ibric, mormăind ceva despre locul acela, care ar fi fost, chipurile, al lui. Apoi se depărtă.

Nu mult după aceea, băiatul reapăru și, văzându-și ibricul dat la o parte, îl puse la loc, cu o exclamație furioasă; cînd irlandezul băgă de seamă, se repezi la băiat, cu pumnii strînși. Băiatul apucă ibricul și vărsă cafeaua fierbinte pe picioarele goale ale zdrăhonului; acesta începu, fără voia lui, să dăntuiască, înainte de a se repezi după băiat, care între timp o ștersese.

Nu trecea zi în care să nu se întîmple asemenea scene. Zeci de oameni rămîneau zilnic lipsiți de posibilitatea de a-și găti ceva de mâncare, ceea ce era foarte rău.

Dar și mai rău era să-l vezi pe nenorociții ăștia luîndu-se la bătaie din te miri ce, pentru că n-aveau nici cel mai elementar confort. Însăși dificultățile la care sînt supuși acești oameni, în loc să-i unească, tind, dimpotrivă, exasperîndu-i, să-i ațite pe unii împotriva altora; ei își înfig astfel singuri cel mai puternic nit în lanțul cu care superiorii lor în ierarhia socială îi țin legați.

În fiecare seară, în timpul celui de-al doilea cart, eram nevoit să mă duc, din porunca secundului, la sobă și să torn peste foc o găleată cu apă sărată: înainte de a-l stinge, îi preveneam pe oameni, deși mulți dintre ei așteptaseră îndelung să le vină și lor rîndul la gătit.

Îtrana curentă a emigranților irlandezi era un fel de păsăcut făcut din făină de ovăz fiartă în apă și cunoscut sub numele de *mush*; în Olanda, același păsăcut e numit *supaan*; marinarii îl numesc *burgoo*, iar locuitorii din Noua Anglie *puding pripit* — în care puding pripit poetul Barlow¹ a găsit material pentru un soi de epopee.

Unii dintre pasagerii de clasa a doua erau totuși aprovizionați cu pesmeți marinărești și cu alte asemenea alimente, ce pot fi consumate tot anul, chiar fără a fi încălzite.

¹ Joel Barlow (1754—1812) — poet american, autor al poemului epic „Columbiada“. (n.t.)

Se aflau printre ei destui care păreau s-o ducă mai bine în lumea asta decît ceilalți, fiindcă-și luaseră cu ei șuncă, brînză, cîrnați de Bologna, scrumbii olandeze și alte delicatese adaptate nevoilor unui pasager de clasa a doua.

Printre emigranți se afla și un bătrînel englez, care fusese băcan și ale cărui cufere soioase semănau cu niște cămări, din care tot scotea alimente pentru a și le vîrî în propriu-i trup, ca-ntr-un dulăpior. Îmi făcea impresia că-i cam scrîntit la cap. Amorezat mai ales de șirurile sale de cîrnați, le scotea adesea din cufăr și se juca cu ele, înfășurîndu-și-le după gît ca un fahir indian ce se joacă cu șerpîi. Distrîndu-se ba cu cîrnații, ba cu brînză, ba cu cite o dușcă dintr-o ploscă fără fund, ba cu cite o pipă, băcanul ăsta țicnit își petrecea bînișor timpul.

Dar cel mai bine situat pasager de clasa a doua, cel puțin din punct de vedere bănesc, era un croitoraș englez, foarte firav și palid, care, cumpărîndu-și bilet pentru el și nevastă-sa, fusese asigurat că va călători într-un compartiment care îmbina, chipurile, confortul cabinelor de clasa întîi cu ieftinătatea locurilor de pe punte. Se dovedi însă că acel compartiment era o simplă ficțiune, așa că, spre marea lui scîrbă, croitorașul se pomeni azvîrlit în turma celorlalți; toate reclamațiile sale la căpitan rămăseră fără răspuns.

Acest croitor nefericit a fost persecutat în tot timpul călătoriei de către nevastă-sa, o femeie tînără și frumoasă, exact tipul de fată de care se îndrăgostesc feciorii fermierilor: avea niște ochi strălucitori, era durdulie, rumenă la față și părea fericită.

Cochetă din cale afară, nu se ferea, precum s-ar fi cuvenit, de privirile iscoditoare ale filfizonilor din cabine, care-o mincau din ochi prin binocurile lor de operă. Asta îl scotea din sărute pe croitoraș, care-o certa pe nevastă-sa și-i porunceă să coboare numaidecît. Dar doamna nu se lăsa tiranizată și-l înfrunta. Între timp, filfizonii se amuzau grozav, urmărind scena prin binoclu. În cele din urmă, croitorașul, nemaiavînd altceva de făcut, se repezea spre ticăloși, cu pumnii strînși, dar cînd ajungea lîngă arborele-maestru, era apostrofat de secund, care-i spunea,

de dincolo de prima despărțitoare, că trecerea graniței e interzisă.

Croitorașul cînta și la vioară, iar cînd îl apucau pandaliile, se ducea să-și ia instrumentul și încerca să-și potolească minia cîntînd cele mai aprige melodii ce-i treceau prin minte.

Cîteodată, pe cînd cînta așa, nevastă-sa venea la el și-i spunea, punîndu-și mînuța pe umărul lui :

— Billy, dragule...

Dar Billy cînta mai avan.

— Billy, iubitule...

(Arcușul luneca tot mai repede.

— Hai, Billy, micuțule și drăguțule, hai să ne-mpăcăm !

Și, aplecîndu-se peste genunchii lui, femeia își ațîntea asupra-i privirea irezistibilă.

Arcușul și vioara cădeau pe puncte, iar cel doi rămîneau o oră-două într-o armonie desăvîrșită.

Dar a doua zi cearta reîncepea mai mult ca sigur, la cea dintîi apariție a unui binoclu, sus în cabine.

LIII

Horatii și Curiatii

Aș putea începe acest capitol folosînd, cu o mică modificare, următorul paragraf din cea de-a 24-a parte a primei cărți a lui Tit Liviu :

„Întîmplarea face că în fiecare familie erau cîte trei gemeni, foarte puțin deosebiți între ei ca vîrstă sau ca putere“.

Printre pasagerii de clasa a doua se aflau două femei din Armagh, două surori irlandeze rămase văduve, care aveau fiecare cîte trei feciori gemeni, născuți, pare-se, în aceeași zi.

Gemenii erau în vîrstă de zece ani. În fiecare grup, cîteșitrei frații semănau între ei ca figurile dintr-un calei-

doscop, figuri care, luate separat, ca și împreună, alcătuiesc parcă un singur tot. Dar, dincolo de această asemănare între frați, toți cei șase băieți aveau același aer de familie. Și totuși băieții O'Brien aveau o fire cu totul opusă băieților O'Regan. Cei dintîi alcătuiau un trio tăcut și sfios, ce se ținea de poala mamei lor, de care se despărțeau foarte rareori ; pe cînd O'Regan-ii erau niște diavoli puși pe pozne și pe tot felul de năzdrăvăni.

În fiecare dimineată, devreme, doamna O'Regan ieșea pe puncte, minîndu-și gemenii poznași, ca pe-o turmă de taurăși neastîmpărați, și pornea spre jgheabul încăpător umplut cu apă de mare, destinată spălării vasului. Cei trei băieți se aruncau în apa asta și înotau ca rațele, în timp ce maica lor încerca zadarnic să-i spele, frecînd cîte un braț sau cîte un alt mădular, pe care apuca să pună mîna.

— Stai locului, Pat afurisitul ! A, dar văd că ești tu, Teddy, ticălosule ! Mă Mike, împiclitatule, nu-ți viri picioarele printre ale lui Pat !

Diavolii topăiau și se hîrjoneau, încîntați, în vreme ce neobosita lor mamă îi freca și-i săpunea cu osirdie, dar și cu bucurie de parcă împlinea o datorie de conștiință.

Între timp, la prova, doamna O'Brien stătea pe lada ce servea drept magazie pentru parime și catran, cu o biblie mare și veche, înnegrită de vreme, din care citea cu glas tare celor trei mielușei ai săi.

Marinarii priveau cu multă plăcere libațiile băieților O'Regan, admirîndu-le sprinteneala și șiretenia ; dar la O'Brien-i se uitau cu mai puțină plăcere. Mai ales pe mama acestora n-o prea înghiteau, văzînd-o veșnic îmbrăcată în negru ; și nu puteau să-i sufere cartea, punînd pe seama ei și a bolboroselilor văduvei vînturile potrivnice care ne urmăreau. Blunt, camaradul nostru irlandez, credea serios că doamna O'Brien venea pe puncte în fiecare dimineată înadins ca să abată asupra vasului un vînt dușmănos în următoarele douăzeci și patru de ore.

Într-o dimineată, văzînd-o că apare pe puncte, Max neamțul o acostă și-i spuse că, dacă-o mai prinde iarăși pe lada aceea, cu cartea în mîna, echipajul o să-i arunce cartea peste bord.

În ciuda caracterelor lor diferite, cele două familii de gemeni își purtau o adîncă afecțiune, care se manifestă într-un chip ciudat cu acest prilej.

Sfidînd amenințarea marinarului, văduva își ocupă în tăcere locul și, înconjurată de copiii ei, începu să citească în șoaptă; așa cum stătea la capătul probei, ușor aplecată asupra ei, parcă s-ar fi adresat valurilor de pe un amvon plutitor. Deodată Max apărui în spatele femeii, îi smulse cartea din mîini și o azvîrli peste bord. Văduva scoase un geamăt, iar băieții ei începură să zbiere; verii lor, care tocmai se bălăceau în apa din jgheabul acela, văzură numaidecît care era cauza strigătelor lor și, ieșind din jgheab, îl apucară de picioare pe Max, mușcîndu-l și lovindu-l zdravăn. Atunci, băieții O'Brien, atît de sfioși pînă atunci, se aruncară și ei asupra inamicului, încît marinarul, buimăcit, se pomeni încolțit ca un taur de cei șase băieți.

Îmi face plăcere să menționez aici comportarea secundului — a fost singura dată cînd s-a purtat bine. Văzînd de la început ce se întîmplă, se repezi la prova și-i spuse lui Max că, dacă le face vreun rău băieților, va fi tras la răspundere; în același timp îi încuraja pe aceștia, ca și cum s-ar fi bucurat că-i trag o chelfăneală marinarului. În cele din urmă, Max, zgîriat rău, mușcat, ciupit peste tot, dar altminteri nevătămat, strigă: „Destul!”, iar agresorii primiră ordinul să-l lase în pace. O'Brien-ii se supuseră, dar cei trei O'Regan se agățau mai departe de Max ca niște lipitori, încît numai cu greu putură fi luați de-acolo.

— Ascultă, ticălosule — îi spuse lui Max secundul — să știi că dacă mai arunci vreodată peste bord o biblie, te trimit după ea!

Întîmplarea asta spori și mai mult faima gemenilor pe vasul nostru. În dimineața aceea, toți șase fură invitați pe puntea superioară, unde pasagerii din cabine, mai ales femeile, îi cercetară cu luare-aminte; femeile manifestă întotdeauna interes pentru gemeni, unele din ele au chiar obiceiul de a se opri în fața cărucioarelor din parcuri și de a-i privi pe gemenii scoși la plimbare, punînd întrebări dădăcelor lor.

— V-ați născut toți deodată? îi întrebă o doamnă bătrînă, privind uluită șirul lung al celor șase capete bălaie.

— Întocmai — răspunse Teddy. Nu-i așa, mamă?

După multe asemenea întrebări și răspunsuri, acești generoși pasageri organizară o colectă, ce avu drept rezultat înzestrarea cu cîte un penny a fiecăruia dintre cei șase băieți.

Nu mă puteam uita la prichindeii ăștia fără să mă simt copleșit de un sentiment ciudat și inexplicabil, deși n-aveau nimic remarcabil sau extraordinar, în afara faptului că o coincidență bizară făcuse ca două surori să aducă dintr-o dată lumii un asemenea dar bogat — însăși împrejurarea că erau gemeni mi se părea stranie. Pentru mine, cel puțin, gemenii sînt un miracol; nici azi nu-mi explic de ce, mai ales că fiecare dintre noi ascundem în ființa noastră același fenomen. Oare degetele groase de la mîini nu sînt gemene, întocmai ca Polux și Castor? La fel, toate degetele. Și nu-s oare brațele, mîinile, picioarele, ochii, urechile noastre gemene, zămislite simultan și profund asemănătoare?

Nu cumva grămăticii greci au născocit pluralul anume pentru gemeni?

LIV

Despre tutun

Am mai arătat cu cît profit își vindeau marinarii tutunul la Liverpool, dar se cuvine să sugerez urmările nefaste ale acestor speculații comerciale nelegiuite.

Credincioși firii lor necumpătate și ispitii de prețurile mari oferite în Anglia pentru această buruiănă, ei își vînduseră acolo aproape tot tutunul, convingîndu-l pe secund să le dea și cantitatea pe care-o pusese deoparte, sub cheie, din porunca vameșilor. La vreo două săptămîni

de la plecarea noastră înapoi spre patrie, deveni limpede că tutunul ajunsese o raritate.

Una dintre ocupațiile preferate ale marinarilor în timpul lor liber este jocul de cărți; și deși ei nu știu să joace *whist*, *cribbage* și alte asemenea jocuri, se dau în vînt după un joc marinăresc numit *High-low-Jack-and-the-game*. La jocul ăsta miza e cite un pătrățel de tutun, iar pătrățelele sînt strinse fișic, ca monedele, pe cuferele marinarilor, cînd joacă. Imaginați-vă cu cită păcătoasă rîvnă jucau acum marinarii de pe „*Highlander*” și cu cită patimă dădeau cărțile, patimă din ce în ce mai aprigă, pe măsură ce mizele se împuținau, reducîndu-se în cele din urmă la niște biete „mestecușuri”.

Ajunseseră atît de ahtiați de joc, încît unii dintre ei, după ce munciseră din greu pe punte în cartul de noapte, se lipseau de odihnă ca să joace cărți. Și cum e greu să dormi în prezența unor cartofori — mai ales cînd se nîmerește ca aceștia să fie și marinari, adică niște oameni gălăgioși de felul lor în orice împrejurare — oamenii care doreau să se odihnească trebuiau să-i alunge adesea de la teuga; cartoforii erau nevoiți atunci să iasă pe punte, pe care o transformau în masă de joc. În asemenea ocazii aveau loc inevitabil certuri, oamenii se acuzau reciproc că trișează, iar din cînd în cînd își trăgeau și cițiva pumni, așa, ca în paranteză.

Dar toate astea nu erau de mirare, deoarece oamenii jucau pe întuneric, fără altă lumină decît aceea a cerului noptatic, iar cărțile deveniseră extrem de soioase și forfenițite, în așa măsură, încît unele figuri din cele patru culori ar fi putut să-și părăsească respectivele clasnuri pentru a forma un al cincilea trib, al „cătrăniților”.

Tutunul era din zi în zi mai rar, încît se impunea o raționalizare cît mai strictă. Un „mestecuș” obișnuit deveni rația pentru o zi întreagă, iar noaptea același „mestecuș” era pus, cu aprobarea bucătarului, să se usuce în cuptorul sobei, ca să poată fi folosit ca tutun de pipă.

Nu trecu mult, și marinarii nu mai avură pic de tutun; lipsiți de o mîngiere și de un stimulent cu care se deprinseseră, ei deveniră distrați, melancolici și ipohondri. Semănau cu niște opiomani, văduviți brusc de opiu. Îi vedeai cum șed pe cuferele lor, posomorîți și absenți, pri-

vind țintă lampa de la teuga, la care-și aprinseseră atîtea pipe plăcute. Își evocau cu o elocvență înduioșătoare acele seri fericite, cînd, după o zi de „mestecuș”, se învăluiau în fumul strașnic al pipelor.

Într-o noapte, cînd păreau mai abătuți și mai disperați ca oricînd, Blunt, irlandezul, le spuse, sub imperiul unei inspirații subite:

— Băieți, să căutăm sub paturi!

Bravo ție, Blunt, fericită inspirație ai avut!

Drept care, cuferele fură scoase de sub paturi, pentru ca oamenii să poată scotoci prin cotloanele acelea întunecoase. Răspлата acestor strădanii au fost două „batoane” de tutun și mai multe „mestecușuri” aruncate de marinari în vreo călătorie anterioară. Prada asta fu împărțită în mod echitabil de către Jackson, care se achită de obligație spre satisfacția tuturor.

Modul de împărțire a tutunului era cel folosit îndeobște de marinari, în ocaziile cînd este de dorit cel mai înalt grad de imparțialitate. Îl voi descrie, recomandîndu-l atenției tuturor moștenitorilor care vor avea de aci înainte de împărțit o moștenire, căci dacă ar adopta această metodă marinărească, ar face să-și piardă în veci valabilitatea cunoscutul dicton calomniator, formulat cîndva de Lavater¹: *Nu spera să înțelegi vreun om înainte de a fi împărțit cu el o moștenire.*

„Batoanele” fură tăiate cît mai egal, într-un număr de felioare corespunzător oamenilor care se arătau dornici să fumeze: această operațiune avu loc sub ochii tuturor; după care Jackson, punînd tutunul în fața lui, se întoarse cu spatele și, înfigîndu-și briceagul într-una din felioare întrebă:

— A cui e?

La care, un interlocutor dinainte ales răspunse la întimplare, taman din celălalt colț al teugei:

— A lui Blunt.

Și tutunul merse la Blunt.

În același fel se procedă și cu ceilalți, pînă-și primiră toți partea.

¹ J. K. Lavater (1741—1801) — scriitor elvețian, inventatorul așa-numitei „frenologii” (studiul fizionomiei). (n.t.)

Vă întreb, oameni ai legii — te invoc, umbră a lui Blackstone¹! — dacă poate fi imaginată o procedură mai imparțială decît aceasta?

Dar „batoanele” de tutun și „mestecuşurile” de anăţar se terminară curînd, și atunci, după un scurt interval de relativă voioşie, oamenii redeveniră melancolici și triști.

Dar nu peste multă vreme născociră un sistem ingenios — deși nu tocmai nou printre marinari — pentru a-și îndulci soarta vitregă: începură să destrame cîte o bucată de parîmă și să-i taie firele în bucățele, pe care le foloseau în loc de tutun. Parîmele vechi aveau prioritate, mai ales cele care zăcuseră îndelung în cală și căpătaseră o umezeală epicureană, ce le făcea și mai bogată aroma vetustă, de brînză stătută.

Parîmele mai groase au în mijloc un fel de nucleu în jurul oăruia sînt încolăcite celelalte fire. Cînd culegeam cîlți, dădeam adesea peste cîte o bucată de parîmă dintr-asta și-mi făcea o plăcere ciudată să o destram încet pentru a ajunge treptat la „inimă” ei parfumată și ingenios ascunsă.

E îndeobște un fir bogat, de culoare închisă, cam lucios și deosebit de plăcut la pipăit, care răspîndește un miros pătrunzător, ca acela al unei butelci vechi și prăfuite, de vin de Porto, proaspăt deschisă; într-un cuvînt, e un obiect pe care nici un gurmand nu se poate abține să nu-l privească lung și să-l dezmiere.

Acest crîmpei de funie veche e plin de sugestii triste și chiar tragice — căci cine poate ști prin cîte furtuni o fi trecut? Pe ce mări depărtate o fi navigat? Cîte catarge trainice, ale unor fregate sau vase de război, o fi sprijinit această parîmă pe vreme de furtună? Cît de adînc o fi coborît, ca odgon, în fundul unor porturi străine? Ce pești stranii o vor fi ciugulit în apă și ce păsări încă necatalogate o vor fi ciocănit cu pliscurile lor, cînd o fi fost grijea sau sart?

Ei bine, marinarii se dădeau în vînt tocmai după această parte, după acest miez ascuns al parîmei. Punînd mîna pe

¹ William Blackstone (1723—1780) — jurist englez, autor al unor comentarii celebre. (n.t.)

cîte o bucată de parîmă veche, ei o decupau cu degete tandre, ca să vadă dacă ascundea un astfel de miez fraged.

În ce mă privește, n-aș putea spune totuși că era o delicatessă deosebit de gustoasă, oricît ar fi fost de plăcută ochiului vreunui colecționar de antichități sau nărilor epicuriene ale vreunui amator de miresme nautice. Deși s-ar putea să mă fi înșelat, mi se părea cam astringent, cam acrișor acest miez — acreală datorată, poate, catranului, care corupe mai mult sau mai puțin aroma tuturor parîmelor. Mărinarilor însă părea să le placă și, în orice caz, îl mestecau cu osîrdie. Își transformaseră unul din buzunarele pantalonilor într-o magazie de parîme vechi, iar cînd vreun camarad le cerea cîte un „mestecuş”, îi ofereau un ghemotoc de frînghie.

Un alt mijloc folosit pentru îndulcirea vieții lor aspre era umplerea pipelor cu frunze de ceai uscate. Cel ce a cinat vreodată pe mare, la teuga, rămîne uluit de prodigioasa cantitate de frunze de ceai și cotoare de varză de pe fundul cîinii unui marinar. Nu duceam lipsă de materie primă pentru pipele noastre.

Aproape c-am uitat să pomenesc de lucrul cel mai important la acest capitol, și anume de faptul că, în ciuda crizei de tutun, Jackson poseda o provizie bunicică de tutun veritabil, pe care însă n-avea s-o dea în vileag decît în ajunul sosirii vasului la destinație.

În momentele cele mai grele, cînd marinarii ședeau abătuți ca niște captivi babilonieni, din pricina lipsei buruienii consolatoare, Jackson, așezat turcește în culcușul lui de sus și învăluit într-un nor de fum, se uita cu un rinjet sardonice la nenorocii ce-și jeleau, dedesubt, soarta amară.

El le amintea de prostia ce-o făcuseră vînzîndu-și pentru un ciștig murdar rațiile de tutun, le zugrăvea neghiobia, insistînd asupra suferinței pe care și-o pricinuiseră singuri; exagera această suferință și-i batjocorea, îi certa și-i umilea în fel și chip. Nimeni nu cuteza să răspundă la dojenile lui grosolane și nici unul nu se încumeta să-i ceară, din belșugul lui, o fărîmă alinătoare

de durere. Dimpotrivă, așa cum am mai arătat, ei împărțiră cu dînsul „batoanele” găsite sub paturi.

Puterea extraordinară a acestui Jackson asupra a doisprezece sau paisprezece marinari zdraveni și robuști e o enigmă a cărei dezlegare trebuie lăsată în seama filozofilor.

LV

Ne apropiem de cel din urmă tablou al carierei lui Jackson

Fiindcă veni vorba de Jackson, îmi aduc aminte de o împrejurare — pe care ar fi trebuit, poate, s-o menționez mai înainte — și anume că, la vreo zece zile de la plecarea noastră din Liverpool, Jackson ne declară că era prea bolnav ca să-și poată face datoria, drept care coborî la teuga și se viră în culcușul lui. Rămase acolo, întins pe spate sau așezat turcește, pînă la sfîrșitul călătoriei, cu scurte pauze cînd ieșea să se însorească pe punte.

Deși nu era decît un biet marinar în pantaloni de pînză, omul acesta, care sta dus pe gînduri, învăluit în bezna lui infernală, era un personaj pitoresc, vrednic de penelul sumbru al lui Salvator¹. În oricare dintre „marinele” acestui maestru înfățișînd vreo epavă pe fundalul stîncilor aride ale Calabriei, mutra lui Jackson ar fi putut sluji drept model pentru galionul corăbiei naufragiate, despăcată de trăsnet.

Deși marinarii mai vicleni și mai fricoși spuneau în șoaptă că Jackson, sigur de simbria lui, se prefăcea că-i bolnav, fie cînd era liber, fie cînd era de cart, se vedea totuși limpede că boala ce-și înfipsea de mult colții în

¹ Probabil Salvator Rosa (1615—1673) — pictor italian din școala napolitană. (n.t.)

trupul lui mușca acum din înseși măruntaiele sale, în urma exceselor la care se dedase la Liverpool.

Obrajii i se scofilciseră și îngălbeniseră, iar pomeții ieșeau în afară întocmai ca la un craniu. Ochii lui de șarpe se rostogoleau în niște orbite roșii. Nu-și putea ridica mîna fără să tremure. Tusea lui violentă ne trezea adesea din somn. Și totuși continua să-și agite sceptrul în mîna-i tremurătoare, conducîndu-ne pe toți ca un tiran.

Cu cît devenea mîi slab, cu atît mai scandaloasă era purtarea lui față de echipaj. Perspectiva unei morți grabnice și inevitabile părea să-l exaspereze, scoîndu-l din minți pe acest mizantrop; și, ca și cum și-ar fi vindut sufletul satanei, părea hotărît să moară cu un blestem pe buze.

Ori de cîte ori mă gîndesc la el și mi-l amintesc cum ședea în pat și-și bolborosea, gîfîind, blestemele, îl compar fără să vreau cu diabolicul Tiberiu, acel mizantrop cocoțat pe tronul lumii, care, pînă și-n surghiunul lui din Capri, înveninat de suferințe trupești și de spăime cumplite, cunoscute doar osîndiților la iad, nu renunța la blasfemiile lui, ci se silea să tragă după el, în propria-i pierzanie, pe toți cei ce nimereau sub vraja puterii sale malefice. Și deși Tiberiu era urmașul Cezarilor, iar inegalabilul Tacit i-a îmbălsămat stîrvul, eu îl consider pe acest yankeu Jackson drept un personaj la fel de mare și la fel de vrednic de ștreang, cu toate că era un vagabond anonim, despre care nimeni, în afară de mine, n-a dat seamă. Căci nu există grandoare în ticăloșie, fie aceasta înveșmîntată în purpură sau în zdrențe, iar iadul e un loc unde toți diavolii sînt egali. Acolo, Nero urlă alături de propriii săi călăi. Dacă Napoleon n-ar fi decît un criminal războinic, nu i-aș aduce mai multe omagii decît unui criminal de rînd. Iar dacă Satan al lui Milton ne subțiază cu admirație oroarea ce ne-o inspiră, asta se explică doar prin faptul că nu-i o ființă autentică, ci o variantă modificată a unui model original. Din cele patru evanghelii nu aflăm prea multe despre acest Satan; el ne apare acolo doar ca o întruchipare a esenței Răului, pe care numai niște hoți sau niște tilhari ar putea s-o admire. Dar asta nu știrbește meritele înaltului nostru preot al

poeziei, ci, dimpotrivă, le sporește, prin faptul că a fost în stare să-și construiască dumnezeescul poem cu un material atât de diavolesc.

Dar canonizându-i pe pământ pe cei osindiți la caznele iadului și ridicându-i în slavă pe cei mai iluștri dintre ei, nu facem decât să-i dăm ca exemplu de ticăloșie și să le trezim ambițioșilor pofta de a săvârși vreo mare nedreptate pentru a-și asigura astfel celebritatea.

LVI

**În umbra bărcii mari, Redburn și
Harry țin sfat de taină**

Frumos lucru e cîntecul ! Și cu toate că evreii duși în captivitate își agățau harfele în sălcii, ca să nu cînte în fața bărbilor trufași ale babilonienilor cîntecele melodioase ale Palestinei, aceste cîntece din alte vremi și de pe alte meleaguri aveau pentru ei gustul dulce de rouă din iunie pe muntele Hermon.

Bietul Harry era ca evreii. Și el fusese dus în robie, deși principalul său dușman și inrobitor era el însuși ; și era la rindu-i chemat în multe nopți să cînte pentru cei care, peste zi, îl jigniseră și-l batjocorisera.

Avea un glas catifelat și subțire, cum era firesc să fie vocea unui ins atât de delicat — un glas care clinchetea, șerpuiind lin printre cuvintele unui cîntec, aidoma unui pîrîu sonor ce-și poartă unda șăgalnică printre maluri înflorite.

— În noaptea asta nu pot să cînt — îi spuse odată Harry neamțului, care, împreună cu colegii săi de cart, îl rugase să le ușureze cu cîntecele sale cartul de la miezul nopții. Nu pot să cînt în noaptea asta. Dar apoi îmi șopti : Wellingborough, vino cu mine în umbra bărcii mari și o să-ți fredonez o melodie.

Era vorba de cîntecul *Maturile albastrei Moselle*.

Sărmanul Harry ! De-o mie de ori mai nenorocit decât toți nenorociții ! Să cînte melodia asta, menită să fie fredonată doar în preajma unor fîntini arteziene sau în vreun salon elegant, să o cînte *aici*, în umbra smolită a unei bărci !

Dar o cînta, o cînta în vreme ce eu mă uitam la valuri și le populam cu duhuri, strigînd : *Chassez ! Luați-vă de mîna !* nenumăratelor cadriluri care dansau pe lespedeă sonoră, luminată de lună.

Cu toate că prietenului meu îi venea atât de greu să cînte în fața acestui echipaj mitocănesc, pe care-l ura pînă și-n visele lui, ajungînd să facă spume la gură în somn, am izbutit să-l conving să-și stăpînească simțămintele, punîndu-le în slujba intereselor sale. Căci marinarii îi iubesc atîta pe cîntăreți, fie ei cei mai de rînd, încît eram sigur că Harry avea asupra lor o putere vrăjită, căreia, cel puțin deocamdată, nu-i puteau rezista și care ar fi fost în stare să le schimbe purtarea față de dînsul. De flașnetă lui Carlo nu prea se sinchiseau, dar vocea filfizonului din Bury le suna ca un acordeon divin.

Într-o noapte, așezat pe cabestan, se apucă, așadar, să cînte în fața marinarilor, care-l ascultară tăcuți, renunțînd la obișnuitele lor glume. Păreau din ce în ce mai reculeși, încît Harry începuse să semene cu Orfeu printre tigrii și leoparzii fermecați de muzica lui. Nu mai erau periculoase ghearele cu care sfîșiau zebra, căci se retrăseseră acum în pernuțele lor de catifea ; iar ochii altă dată fîroși priveau fascinați, în vreme ce prada era, pentru un timp, slobodă.

Tratamentul brutal la care era supus de ceilalți marinari îl făcuse pe Harry să-mi caute din ce în ce mai des tovărășia ; și puțini oameni pot conviețui fără a-și des-tăinui unul altuia secretele, măcar în parte, deoarece fiecare dintre noi are nevoie de simpatia, dacă nu și de dragostea semenilor săi ; a fi singur din punct de vedere intelectual e un lucru pe care-l poate suporta numai geniul, a cărui muză inspiratoare e solitudinea.

Dar deși prietenul meu devenise mai comunicativ în ce privește trecutul, totuși nu-mi explica unele lucruri

din povestea vieții lui, pe care-aș fi fost foarte curios să le cunosc; nu făcea, de pildă, nici cea mai vagă aluzie la excursia noastră la Londra, despre care eu însumi jurasem să nu pomenesc un cuvânt. Oricum, însă, Harry mi-a făcut unele mărturisiri foarte interesante, iar dacă nu m-a învrednicit cu mai multe, a compensat într-o oarecare măsură lipsa de informații despre trecut, prin expunerea amănunțită a proiectelor sale de viitor.

Mi-a mărturisit bunăoară că, după întoarcerea noastră de la Londra, nu-i mai rămăseseră decît vreo cîțiva șilingi și că, doar vînzîndu-și niște haine, își putuse face rost de banii necesari pentru chiria unei locuințe la New York, în prima săptămînă de ședere acolo; mi-a mai spus că n-avea nici o meserie sau profesiune pe care să se poată bizui pentru a-și cîștiga existența prin muncă. Și totuși era hotărît să nu se mai întoarcă niciodată în Anglia, convins fiind că-și va găsi fericirea terestră undeva în America.

— Am uitat de Anglia și nu vreau să mă mai gîndesc la ea — îmi spuse el într-o zi. Așa că te rog, Wellingborough, să-mi spui ce am de făcut în America?

Această întrebare mă zăpăci și mă întristă totodată, deoarece, deși tînăr, fusesem stors și măcinat în moara unei soarte vitrege, și tocmai de aceea mă puteam pune în pielea unui om aflat în împrejurări asemănătoare. Căci deși putem părea solemn și arăta simpatie unui prieten lovit de nenorocire, totuși, dacă n-am trecut noi înșine printr-o experiență cît de cît asemănătoare, nu putem, oricît de binevoitori am fi, să exprimăm acea simpatie. Și poate că nici nu există simpatie adevărată decît între egali; ar trebui poate să punem la îndoială sinceritatea omului care ne compătimentește.

Harry și cu mine, doi pribegi obidiți, am alungat plictisul multor ceasuri de veghe, vorbind despre lucrurile ce ne stăteau la inimă amîndurora. Oricît de ineficace ar fi fost ajutorul pe care i l-aș fi putut da, fiind totuși american și întorcîndu-mă la casa mea, în vreme ce Harry rămînea un străin plecat de la casa lui, mă aflam față de el în poziția unuia care face onorurile de gazdă;

căci îl socoteam un oaspete al țării mele. De aceea consideram că se cuvine să stau de vorbă cu el pe îndelete și că planurile și proiectele lui de viitor trebuie să aibă înțietate față de ale mele.

Văzînd că Harry e un cîntăreț atît de strașnic, în stare să cînte melodii atît de fermecătoare, i-am sugerat să-și încerce norocul folosindu-și talentul muzical. Ideea îi plăcu la culme, căci îmi răspunse:

— Da, băiete, așa e, ai dreptate!

Îmi spuse apoi că în unele locuri din Anglia era un obicei printre tinerii de familie foarte bună, de netăgăduită vechime, dar decăzute, să se adune cîte doi-trei și să-și cîștige existența cîntînd — transformîndu-și adică în monede de argint vocile argintii.

Umblînd din ușă-n ușă, sunau și întrebau: *Domnul și doamna sînt acasă?* Văzîndu-i că arată ca niște domni, deși nu prea elegant îmbrăcați, valetul îi lăsa de obicei să intre numaidecît, iar cînd stăpînul casei își făcea apariția, unul dintre ei se ridica în picioare și spunea zîmbînd, cu o plecăciune: *Am venit ca să vă cîntăm un cîntec. Sîntem cîntăreți, în slujba dumneavoastră.* Și astfel, fără a mai aștepta răspunsul gazdei, începeau să cînte; și cum aveau niște voci foarte frumoase, îi fermecau pe auditori în așa măsură, încît, la sfîrșitul concertului, erau mai totdeauna răsplătiți din belșug, ba plecau și cu invitația de a reveni și de a-i mai face fericți din nou pe locatari.

— N-aș putea face oare ceva asemănător la New York? mă întrebă Harry. Acolo nu sînt oare saloane, cu doamne? adăugă el, neliniștit.

L-am asigurat din nou, așa cum făcusem adesea, că New York-ul e un oraș civilizat și luminat, cu o populație numeroasă, cu străzi și case frumoase, cu o sumedenie de omnibuze, încît o să aibă impresia că se află în Anglia, în multe privințe această Americă străină, ce-l obseda atîta, fiind foarte asemănătoare Angliei.

Mă surprindea scepticismul lui privitor la gradul de civilizație al patriei mele, și aș fi fost și mai uluit dacă n-aș fi fost, ca să zic așa, un cosmopolit din naștere. Un patriot mai mare decît mine s-ar fi supărat la auzul in-

sinuărilor lui Harry. Părea să creadă că noi, yankeii, trăim în wigwam-uri și umblăm îmbrăcați în piei de urs. La urma urmei, Harry era un soi de pasăre londoneză, pentru care creștinătatea nu exista în afara metropolei de pe Tamisa.

După ce l-am asigurat că nu văd de ce n-ar putea să ajungă trubadur la New York, la fel ca oriunde, Harry mi-a pus brusc întrebarea dacă n-aș dori să mă asociez cu el, ca și cum ar fi fost exclus să se aventureze singur într-o astfel de întreprindere.

— Dragul meu — i-am răspuns — n-am voce de loc. Ce să cînt? Păi cu plămîni pe care-i am, sînt mulțumit că pot să vorbesc, dar mi-e să mai și cînt ca o privighetoare!

Planul acesta fiind, așadar, înlăturat, Harry renunță cu timpul la ideea de a-și câștiga existența cîntînd.

— Nu, n-o să-mi agonisesc piinea cîntînd — îmi zise el într-o zi. Ce-ar crede despre mine Lady Georgiana?

— Dacă-aș vedea-o pe acea domniță, aș putea să-ți spun ce gîndește — i-am replicat eu: deși nu puneam la îndoială spusele lui, mă simțeam cam stînjinit și-mi era rușine de rușinea prietenului meu ori de cîte ori pomenea de relațiile lui sus-puse. Sînt convinși însă, dragul meu Harry, că ai o scriere frumoasă — i-am spus. Printre altele alte calități, aceasta îți va fi desigur de folos!

— Chiar că scriu frumos! exclamă el, vesel. Uită-te la mina mea! N-ai impresia că o mină ca asta e o unealtă de scris mlădioasă și inspirată?

Într-adevăr, părea să fie o unealtă de scris excelentă. Era o mină mică, cu niște degete lungi și subțiri, cu încheieturile arcuite, cu unghiile curbate la rădăcină și cu palmele netede, brăzdate de prea puține linii pentru a putea ispiti pe vreun ghicitor egiptean. Nu semăna cu rîna aspră de țaran a lui Cincinnatus, care ținea coarcele plugului și frînele statului, ci mai degrabă cu mina parfumată a lui Petronius Arbiter¹, elegantul filfizon roman, care l-a ucis pe marele Seneca în Forum.

¹ Caius Petronius, autorul celebrului „Satyricon”: deși prieten intim al împăratului Nero, grație căruia a devenit „arbiter elegantiae” la Roma, avea să fie osîndit la moarte de către Nero. (n.t.)

Mîna amicului meu din Bury ar fi stîrnit admirația acelui potentat oriental care i-a declarat lordului Byron că degetele-i feline sînt o dovadă neîndoieală a obirșiei sale nobile. Și chiar așa era: căci lordul Byron era la fel ca noi toți — un fiu al *omului*. Precum sînt și sărăntocii mețiși din Lima, cu mîinile delicate și picioarele gingașe, care, dacă ar fi luate în considerație, ar constitui oligarhia Perului.

Sminteală și deșertăciune! Cînd te gîndești că semnul distinctiv al unui nobil sînt unghiile sale — ca acelea ale lui Nabucodonosor, care-au crescut lungi la păsune, sau că micimea piciorului e luată drept semn de nobleță, deși peștele n-are picioare de loc!

Filfizonilor, amputați-vă picioarele dacă vreți! Dar voi, democraților, să știți că un om mare stă, ca o piramidă, pe o temelie largă. Doar fragila pagodă de porțelan se ține într-un bumb.

Deși mina lui Harry era femeiască și fusese cîndva albă ca năframa unei regine și neprihănită ca faima Dianei, își cam pierduse puritatea originară de cînd trăgea la parime și fungi și se vîra în catran.

El o privea adesea cu minie.

„Vai, mină! își spunea Harry. Unde-ai ajuns? Tu, care-ai condus cîndva contese la caleștile lor, se cuvine oare să fii mînjită acum cu catran? Să fie oare aceasta mina care-a strîns-o pe aceea a divinei Georgiana? Mina pe care i-am făgăduit-o contesei Blessington și cu care am jurat credință lordului Lovely? Oare aceasta e mina pe care Lady Georgiana a strîns-o la pieptul ei cînd mi-a jurat să fie a mea? Piel din ochii mei, trădătoare, dispare în fundul buzunarului acestui veston jegos!”

După multe discuții, am hotărît că, ajungînd la New York, voi interveni pe lîngă prietenii mei de acolo să-i găsească lui Harry o slujbă într-o casă de comerț, unde să-și poată minui condejul, plimbîndu-și degetele delicate pe hîrtia de scris, așa cum doamnele zvelte și palide la față sînt duse la plimbare în vreun parc.

Aproape o foamete

— Mămico, mămico, vino să vezi cum mănincă marinarii din troace, la fel ca porcii noștri de-acasă !

Așa strigă un copil, privind spre teuga, unde marinarii își luau masa de prînz, mîncînd din blidele lor, care seamănă într-adevăr cu niște troace.

— Porci, ai ? mîrii Jackson din culcușul lui, de unde prezida ospățul fără a lua parte la el, întocmai ca un diavol ce și-ar fi pierdut apetitul, mestecînd pucioasă. Porci, ai ? Las' că se-apropie ziua cînd o să vreți și voi să sorbiți o supă din troacele noastre, nemernicilor !

Această prorocie sumbră se adevăra.

Cum zilele treceau, una după alta fără să se zărească nici urmă de uscat, iar vasul era împins înapoi de vînturi potrivnice, întocmai cum un cerb se retrage în fața unor copoi, lipsa de prevedere a pasagerilor de clasa a doua în ce privește proviziile începu să-și facă simțite inevitabilele urmări.

Mulți dintre ei sfîrșiră prin a se duce la secund, că să-i spună că nu mai au ce mîncea și să-l roage să-i aprovizioneze cu hrană din rezervele vasului pentru a nu muri de foamete.

Secundul raportă căpitanului, care fu nevoit să dea un ucaz din cabina lui, precum că toți pasagerii de clasa a doua care-și puteau dovedi starea de paupertate vor primi zilnic cîte un pesmet și cîte doi cartofi, în loc de cele două ochiuri și felia de turtă ce constituiau rația obișnuită.

Această hrană sărăcăcioasă nu era de ajuns ca să le potolească foamea, mai ales adulților. În consecință, zeci de emigranți umblau zi și noapte pe punți, căutînd ceva de mîncare. Ei jefuiau cotețele de găini și, ascunzînd sub haină păsările, le găteau pe soba comună. Făceau

incursiuni și în cocina din barca mare, de unde luară într-o zi un purceluș promițător, pe care-l mîncară *crud*, necutezînd să-i lase intact scheletul ; tot dădeau tîrcoale cam-buzei, pînă cînd bucătarul îi amenință c-un linguroi cu apă fiartă ; îi ațineau calea stewardului cînd se ducea de la bucătărie la careu ; stăteau lingă teuga, doar-doar vor reuși să fure pîine din magazie ; îi agățau pe marinari și le cerșeau cîte o îmbucătură, în numele bisericii.

Ajunseseră la asemenea excese, încît căpitanul Riga mai dădu un ucaz, precum că orice emigrant prins că fură va fi legat de greement și biciuit.

Ca urmare, pe punte începură niște mișcări suspecte, care mă cam neliniștiră în legătură cu soarta corăbiei ; dar nu se petrecu nimic grav, iar emigranții încuviințară sau, în orice caz, nu se împotriviră cînd căpitanul porunci să i se aplice unuia dintre ei, un irlandez, o pedeapsă ciudată, în locul biciuirii. Căci se gîndea desigur că o disciplină bazată pe biciuire ar putea duce la exasperare și la revoltă cinci sute de emigranți.

Deasupra uneia dintre căzile de pe punte — făcute din jumătăți de butoaie — fu prins un capac ; în capacul acesta fu scobită o gaură, iar alte două găuri mai mici fură tăiate în fundul căzii. Capacul — împărțit la mijloc de-a curmezișul diametrului orificiului — fu fixat la gîtul vinovatului, care fu apoi vîrit în cadă, aceasta cuprinzîndu-l pînă la umeri în vreme ce picioarele îi ieșeau prin găurile de pe fund.

Deși povara era grea, omul putea s-o poarte, dar arăta atît de caraghios, încît chiar el începu să ridă, o dată cu toți ceilalți, uitînd de înjosirea la care era supus.

— Și acum, băiete — îi spuse secundul — umple-ți bărdăhanul de lemn dacă poți !

Bătrînul nostru „doctor“, înduișat de starea omului din butoi, începu să-i aducă alimente, punîndu-le pe capac ; cînd sosi momentul eliberării, irlandezul declară că n-are nevoie de mila nimănui : ar fi fost în stare să rămînă ca Diogene în butoiul lui, pînă la capătul călătoriei.

Deși „Highlander“ încă n-a ajuns în port, e părăsit de mulți dintre pasagerii săi

Cu toate că unele nave rapide, binecuvîntate cu vînturi prielnice, au străbătut adesea Atlanticul în optsprezece zile, nu e ceva neobișnuit pentru altele să facă în patruzeci, cincizeci, șaizeci, șaptezeci, optzeci sau chiar nouăzeci de zile aceeași călătorie — e drept, o asemenea zăbavă datorîndu-se vreunei calamități sau vreunei stricăciuni neobișnuite. E, de asemenea, adevărat, că, îndeobște, călătoria din America spre Europa e mai scurtă decît cea de întoarcere, ceea ce se explică prin precumpănirea vînturilor ce bat dinspre apus.

Pornisem cu douăzeci de zile în urmă din largul Capului Limpede, și tot mai eram hărțuiți de vînturi potrivnice — deși, altminteri, vremea nu era rea — cînd deodată am nimerit într-o zonă de furtuni cu ploi, care durară aproape o săptămînă întreagă.

În acest timp, emigranții fură nevoiți să rămînă în cală, ceea ce nu li se părea însă de fel ciudat unora dintre ei, care, nerevenindu-și din prima criză a răului de mare, nici nu ieșeau pe punte decît rareori sau chiar de loc.

În săptămîna despre care vorbesc focul fu aprins o singură dată în „bucătăria“ comună, astfel încît o mare parte din muncile domestice care-ar fi fost făcute, normal, în aer liber, trebuiră să fie făcute în interior. Cînd ploaia se mai potolea, cite un emigrant neobișnuit de pedant se urca pe punte, cu o găleată plină de lături, ca să le arunce în mare. Nici o experiență nu părea de ajuns pentru a-i deprinde pe unii dintre acești ageamii cu principiile cele mai elementare ale vieții pe ocean. În ciuda tuturor instrucțiunilor primite, mulți dintre ei continuau să meargă cu zoaiele lor în partea dinspre vînt a vasului.

Într-o dimineață, cînd vîntul sufla foarte tare, un neghiob azvîrli nu știu ce lichid în bătaia vîntului; în

aceeași clipă lichidul îl împrășcă de sus pînă jos, stropind și fața primului secund, care se nimerise pe-acolo. Individul fu luat de gît și zgîlțit zdravăn de către secund, care-i porunci, în zeflemea, să nu mai arunce pe viitor nimic altceva în bătaia vîntului decît cenușă și apă fiartă.

În timpul furtunilor destul de dese pe care le înfîlneam în cale, bocaportii erau închiși uneori ermetic, izolînd astfel zecile de ființe omenești, prinse dedesubt ca-ntr-o vizuină zgomotoasă. Era de mirare cum unii dintre emigranții de pe „Highlander“ nu erau loviți de aceeași soartă vitregă care, cu puțină vreme în urmă, se abătuse asupra sărmanilor pasageri ai unui vas din Liverpool, în apele Canalului, într-o furtună asemănătoare și în condiții de trai asemănătoare.

Nu încape însă îndoială că închiderea lor într-un spațiu atît de strîmt și neaerisit, laolaltă cu lipsa unei hrane îndestulătoare și cu lipsa de igienă a multora dintre ei, a dus la izbucnirea unei epidemii de febră tifoidă.

La început s-a zvonit că două persoane erau bolnave. Auzind asta, secundul a alergat la dulăpiorul cu medicamente din careu și, luînd cele necesare, a coborît în cală. Leacurile se dovediră însă nefolositoare, starea celor doi bolnavi se înrăutăți repede și alți doi emigranți căzură la pat.

Atunci căpitanul veni personal să-i vadă, după care îl rugă pe un pretins medic din rîndurile pasagerilor de clasa întii să-i îngrijească pe bolnavi pentru a preveni astfel molipsirea întregului vas. Dar individul tăgădui c-ar fi medic și refuză să coboare în cală, probabil de teama contaminării, deși n-o spuse pe față.

Cazurile începură să se înmulțească, spre spaima tuturor; urmară scene, peste care se cuvine să tragem un văl, căci unii cititori sînt atît de slabi de înger, încît adesea nu suportă anumite întîmplări, dintre cele mai dramatice, descrise într-o povestire de felul celei prezente.

Mulți dintre emigranții cuprinși de panică ar fi fost bucuroși acum să stea pe punte, dar, fiind prea subțire îmbrăcați, cînd se duceau acolo, erau nevoiți să se întoarcă în cală din pricina ploii și a vînturilor reci. Alți oameni ar fi preferat, poate, să înfrunte cele mai aprige furtuni, decît să respire mai departe aerul pestilential din cală.

Dar pesemne că unii dintre acești nenorociți erau atât de deprinși cu calamitățile cele mai degradante, încât atmosfera de lazaret li se părea desigur aproape firească.

Primii patru bolnavi erau, din întâmplare, vecini de paturi; emigranții care dormeau în celălalt capăt înălțară o baricadă în fața acestor paturi pentru a tăia orice contact. Când căpitanul prinse de veste, porunci ca baricada să fie scoasă numaidecît, deoarece nu numai că n-ar fi folosit la nimic, dar ar fi înrăutățit și mai mult situația, și așa catastrofală.

Cu mare greutate izbuti secundul să-i facă pe marinari, prin amenințări și lingușeli, să coboare pentru a aduce la îndeplinire ordinul căpitanului. Priveliștea ce ni s-a înfățișat înaintea ochilor era într-adevăr îngrozitoare. Parcă-mi fi intrat într-o închisoare ticsită. Sute de fețe scofilitice și mînjite ne priveau din șirurile de paturi rudimentare, iar pe cufere ședeau zeci de oameni nerași, fumînd frunze de ceai, al căror miros îmbicșea aerul — deși era mult mai curat decît atmosfera naturală a acestui loc, atmosferă ce devenise, din motive lesne de înțeles, pestilențială. În cîte un ungher vedeai grupuri de femei care se văicăreau și plîngeau; copii cereau de mîncare mamelor, care n-aveau ce să le dea; bătrîni lungiți pe dușumea stăteau rezemați de butoalele de apă și gîfiau, cu ochii închiși.

La un capăt se zărea bariera ce-i izola pe bolnavi: în fața ei frica de contagiune crease un spațiu gol, care contrasta cu aglomerația locului.

— Bariera asta trebuie să dispară! strigă secundul cu glas de tunet. Puneți mina, băieți!

Abia atinsesem cuferele ce alcătuiau baricada, cînd o mulțime de oameni furioși, palizi la față se repeziră spre noi urlînd și jurînd c-au să ne omoare dacă nu renunțăm.

— Dați jos bariera! răcnă secundul.

Dar mateloții se traseră înapoi, murmurînd ceva în legătură cu faptul că marinarii din flota comercială nu primesc pensie în cazul cînd sînt schilodiți și că, oricum, nu se angajaseră pe vasul ăsta ca să se bată unul contra cincizeci. Secundul încercă să-i înduplece prin amenin-

țări și rugăminți, dar degeaba, așa că ne-am retras fără să ne fi atins ținta.

În dimineața aceea, pe la ora patru, muriră primii patru bolnavi — toți bărbați — iar scenele ce urmau fură de-a dreptul oribile. Adîncurile oceanului, peste care lunecam, nu ascundeau desigur priveliști mai groaznice.

Se dădu numaidecît ordinul ca morții să fie aruncați în mare. Morții fură înfășurați în propriile lor cearșafuri și, atîrnîndu-li-se cîte un pietroi, fură azvîrliți în valuri.

Între timp, alți zece oameni se molipsiseră; secundul îi trata cu leăcurile lui, manifestînd o sollicitudine vrednică de toată lauda; căpitanul însă nu mai coborî nici odată printre emigranți.

Acum devenise imperios necesar să se facă curățenie în cală; iar dacă n-ar fi fost o crimă să scoți atîția oameni, cu femei și copii cu tot, pe punțile neacoperite și potopite de ploi, văgăuna aia ar fi fost zdravăn curățată. Deocamdată însă nici nu se punea problema. Mateloții refuzau categoric să înlătore excrementele și gunoaiile, iar emigranții erau, mai toți, atât de îndobitociți, încît nu voiau să miște nici un deget pentru a contribui la această operațiune, a cărei urgență li-era limpede demonstrată și care părea să fie unica lor șansă de salvare.

O panică grozavă domnea acum printre pasagerii de clasa întâi, care, de teama molipsirii, ar fi fost în stare să-l ia prizonier pe căpitan, ca să-l împiedice să treacă dincolo de arborele-maestru. La stăruințele lor, căpitanul sfîrși prin a le cere celor doi secunzi să doarmă și să mănînce, deocamdată, în altă parte decît în vechea lor cabină, care comunica cu cabinele pasagerilor.

O molimă e destul de groaznică și pe uscat, dar acolo măcar mulți pot fugi din locurile contaminate; pe cînd pe o corabie ești închis și ferecat chiar în bolniță. N-ai cum să scapi. Iar într-un loc atât de strîmt și aglomerat, nici o măsură de precauție nu te poate feri efectiv de molimă.

Cabinele înfățișau o priveliște poate la fel de deprimentă ca și cala. Mulți dintre cei care nu se rugaseră decît rareori pînă-atunci implorau acum cerul, zi și noapte,

• să le trimită vinturi prielnice și vreme frumoasă. Unii își scoteau biblia din cufăr. În cele din urmă se ținură chiar adunări religioase, lângă mesele deasupra cărora răsunaseră de atâtea ori glume și chiote de bucurie.

Ce, ciudat, deși aproape universal, e faptul că perspectiva morții iminente provoacă asemenea izbucniri de fervoare când o veșnică holeră asiatică rărește mereu rîndurile omenirii ! Iar de murit, trebuie să murim cu toții în cele din urmă.

A doua zi muriră alți șapte oameni, printre care și croitorașul ; în cea de-a treia zi, alți patru ; în a patra zi, încă șase, printre care marinarul groenlandez și o doamnă, despre care avea să se spună că murise de frică. Panica ajunsese la maximum ; marinarii, ofițerii, pasagerii din cabine și emigranții se priveau unii pe alții ca pe niște leproși. Toți, afară de singurul leproș adevărat dintre noi — Jackson — care părea încântat de ideea că pentru el, prins deja în ghearele unei alte boli, molima asta ce-i secera pe oamenii în aparență mai sănătoși nu prezenta nici un pericol. De aceea, în mijlocul disperării generale, acest bolnav incurabil nu era de fel abătut ; în orice caz, nu pe aceleași temeieri.

Între timp, marinarii aceștia osîndiți continuau să se lupte, pe ploaie, sub un cer sur, întunecat, cu vînturile vrăjmașe, mutindu-se dintr-un bord într-altul, deși vasul nu părea să înainteze nici cu un centimetru.

În dimineața celei de-a șasea zile izbucni o furtună năprasnică, încît am fost nevoiți să arborăm velele de capă. Vreme de zece ore, „Highlander“ a fost jucăria unor talazuri înalte cît munții. Dinspre cală se auzeau vallete și strigăte, care se pierdeau însă în mugetul furtunii ; am mai aruncat în mare alte cinci cadavre.

Dar chiar în acel moment al plecării lor dintre cei vii, doi dintre ei erau înlocuiți în registrele omenirii de doi nou-născuți, veniți pe lume înainte de vreme, din pricina molimei, a furtunii și a panicii de pe vas. Cel dintîi țipăt al unuia dintre acești prunci a răsunit aproape în aceeași clipă cu plescăitul făcut în apă de cadavrul tatălui său. Așa venim și plecăm noi, oamenii. Deși înconjurate de moarte, mamele supraviețuiesc cu pruncii lor.

La miezul nopții vîntul căzu, lăsînd o mare agitată și un cer senin, înstelat, pentru prima oară după o săptămînă.

În primul cart de dimineață ședeam cu Harry pe cabestan și ne uitam la talazuri, care păreau, pe întuneric, adevărate dealuri pe care s-ar fi putut construi fortărețe, după cum în văile lor s-ar fi putut cuibări sate, dumbrăvi și grădini. Era ca un peisaj din Elveția, căci adesea în fundul acestor văi întunecate și adînci se prăvălea ca o avalanșă spuma albă a creștelor, iar clocotul ce urma părea să înghită vieți omenești.

În după-amiaza zilei următoare marea se potoli, așa că am putut pluti cu toate pînzele sus și cu cel mai bun cîrmaci la timonă, asistat de însuși căpitanul : aveam vînt prielnic la pupa.

Punțile fură spălate și frecate zdravăn ; după care, toți emigranții care nu erau bolnavi se revărsară pe punți, ca să tragă în piept aerul acela plăcut ; își întindeau la soare așternuturile ude și se delectau cu bucatele primite, grație mărinimiei căpitanului, care socotise nimerit să le sporească rațiile. Mai mulți dintre ei ținură să se alătore unei echipe de marinari care, coborînd în cală cu găleți și mături, scoaseră de-acolo munți de murdărie ; ai fi zis că fac curățenie mai degrabă într-un grajd decît într-un adăpost pentru oameni.

În ziua aceea am mai azvîrlit în mare trei cadavre ; în ziua următoare, unul singur ; apoi molima ne-a părăsit, lăsîndu-ne șapte convalescenți care, așezați lângă deschizătura bocaportului, își veniră curînd în fire, sub îngrijirea pricepută, și chiar tandră, a secundului.

Dar chiar în această atmosferă destinsă, stăruia încă teama că molima s-ar putea reîntoarce pe vas cînd acesta va trece prin zona „Falezelor înalte“ din Newfoundland, unde e mai totdeauna ceață. Spre bucuria tuturor însă, am continuat să avem vînt prielnic și am înaintat repede peste acele praguri atît de temute, îndreptîndu-ne spre miazăzi, spre New York.

Aveam acum parte de o vreme bună și frumoasă, și deși vîntul se potolise, lunecam destul de repede pe marea aceea plăcută. Pasagerii de clasa a doua — cel puțin ma-

foritatea lor — păreau încă timorați, deși erau oarecum înviorați de aerul proaspăt și de gândul că vor ajunge curînd la destinație. Dar cei care-și pierduseră vreun părinte, vreun soț, vreo soție sau un copil n-aveau nevoie să poarte doliu ca să-și arate durerea. Amară și vitregă li-era soarta, căci pentru oamenii săraci și dezmoșteniți jalea nu-i doar un simțămînt, fie el cît de sincer, ci o realitate ce le mistuie întreaga ființă; ei n-au prieteni care să-i consoleze, nici doctori care să-i ogoiască; și trebuie să trudească din greu, deși s-ar putea ca miine să moară și să fie viriți în coșciuge.

Ce să mai spuie de acești emigranți care, la o depărtare de trei mii de mile de patria lor, se pomenesc brusc fără frații sau soțiile lor, avînd în buzunar doar cîteva lire sau poate doar cîteva șilingi pentru a-și cumpăra hrana într-o țară străină?

Cît despre pasagerii din cabine, cine era acum mai bine dispus decît ei? Se apropiiau fără teamă de Țara Făgăduinței, cu pungile doldora de bănet și cu valizele bușite. Toți erau veseli și generoși; pînă și bătrînul acela cu privirea de gelatină îi dădu stewardului un șiling.

Doamna care murise, o americană în vîrstă care se întorcea din Anglia, unde-și vizitase unicul frate, n-avea pe vas nici un prieten sau rudă, astfel încît amintirea îi fusese aruncată peste bord o dată cu trupul: un străin care moare printre străini nu prea e jelit.

Dar lucrul cel mai de mirare era felul cum unii dintre acești bogătași, acum veseli, își băteau joc de alții în legătură cu panica pe care, de fapt, o simțiseră cu toții.

Iar cînd spaima unei mulțimi cuprinse de panică se dovedește a avea destule temeieri, oamenii ajungînd într-adevăr în fața pericolului de moarte, ei trebuie atunci să se hotărască sau să moară, sau să fie, supraviețuind, batjocoriți de semenii lor pentru teama ce-au încercat-o. Căci, cu puține excepții, oamenii recunosc anevoie că vreun semen de-al lor ar putea să se afle mai aproape de moarte decît ei înșiși. Ca urmare, cuvîntul „laș“ este aplicat prea adeseori oricărui om care s-a lăsat, indiferent

cu cît temei, îngrozit de perspectiva unei morți subite, și totuși a supraviețuit. Dacă ar fi pierit conform propriilor sale temeri, nimeni n-ar fi folosit acest termen. O spune un om care a asistat în repetate rînduri la scene de felul celor care-au prilejuit aceste considerații. Subiectul invită la multe disocieri subtile, căci în ideile despre moarte ale oricărui om și în comportarea lui în momentele cînd moartea îl amenință pe neașteptate, găsim cel mai bun indiciu pentru descifrarea existenței și a convingerilor sale. Deși era creștină încă nu începuse pe atunci, Socrate a murit ca un creștin; și deși Hume nu era, în teoriile lui, un creștin, a avut și el-o moarte creștinească — umilă, sobră, fără bravadă: cel mai sceptic dintre filozofii sceptici era plin de acea credință fermă, nereligioasă, care îmbrățișează sferele. Seneca a murit adresîndu-se posterității; Petronius a murit pălăvrăgînd despre esențe și cîntări de dragoste; iar Addison, pof-tîndu-i pe creștini să vadă cît de împăcat poate muri un creștin; dar poate că nici el n-a avut parte de cea mai bună moarte creștinească.

Pasagerul care ajunsese să citească rugăciuni în vreme ce ceilalți ingenuncheau pe grînzii și pe bănci era unul dintre tinerii spilcuiți care-i pricinuiseră atîtea chinuri bietului croitoraș zuliar, răposat între timp. Același tînar, îmbrăcat în haina-i fistichie, cu lăntug de ceas la vestă, ceruse pentru toți ceilalți îndurare — deși nu solicitase pînă atunci nimănui vreo favoare. El fusese observat nu o dată în această poziție de către timonier, care se uita prin gemulețul cabinei. Dar chiar și tînarul acela era, prin firea lui, un om al lui aprilie: acum, cînd furtuna trecuse, el strălucea în soare, făcînd pe grozavul.

Unul dintre tovarășii săi îl sfătui, ironic, să intre în tagma călugărilor de îndată ce va ajunge la New York.

— Cine, eu? repleină tînarul nostru. Păi am oare o voce atît de mică?

— Nu — recunosc amicului său, dar ești un laș, în-tocmai cum se cuvine să fie un popă care se roagă.

Oricum ar putea să pară aceste amănunte în legătură cu epidemia de pe „Higlander“, petrecută cu atîta vreme înainte, fapt este că asemenea lucruri se întîmplă poate

și astăzi; numai că singurul lucru ce-l poți afla despre ele e cuprins îndeobște într-un paragraf de ziar, la „rubrica navală“. Acolo apar numele sărmanilor morți care au pierit pe mare. Au pierit ca valurile ce se sparg de țărni și de care nimeni nu mai aude și nu le mai vede. Dar ce lume a vieții și a morții, ce lume a omenirii și a suferințelor sale zace ascunsă într-o propozițiune de câteva cuvinte, formulată într-un pomelnic al faptelor diverse și citită la repezeală de către cititorii de ziare, mai interesați de știrile cu iz mai pîcant!

Nu vezi acolo nici o corabie care lunecă pe o mare furtunoasă, avînd la bord oameni ciumați; nu vezi cadavre azvîrlite peste parapet; nu vezi văduve și orfani ce-și frămîntă mîinile și-și smulg părul din cap; totul nu-i decît un gol imens. Iar eu n-am făcut decît să umplu un asemenea gol, descriind în amănunt calamitatea abătută peste „Highlander“.

Pe lîngă tendința naturală ce face să se uite durerile de pe urmă ale săracilor, există și alte motive pentru care detaliile unor asemenea calamități sînt trecute sub tăcere. Asemenea lucruri au, cînd sînt date în vileag, un efect nefavorabil asupra respectivei nave, creîndu-i proastă reputație; pentru a evita carantina, căpitani prezintă situația într-o lumină trandafirie, străduindu-se din răspuțeri să mușamalizeze lucrurile.

E poate locul cel mai potrivit să spun cîteva cuvinte și despre vasele cu emigranți. Să abordăm mult agitata dezbateri națională, pe tema dreptului străinilor săraci de a debarca pe țărmurile Americii; să o abordăm cu unicul gînd că, dacă pot ajunge la aceste țărmuri, au dreptul de a debarca, un drept primit de la Dumnezeu, chiar dacă aduc cu ei întreaga mizerie a Irlandei. Lumea întreagă e patrimoniul întregii lumi... Dar să lăsăm asta și să ne gîndim doar cum ar putea emigranții să ajungă aici în condiții cît mai bune, de vreme ce tot pornesc la drum.

În ultima vreme a fost adoptată în Congres o lege care limitează numărul emigranților primiți pe un vas, conform unui anumit procentaj. Dacă ar fi aplicată, această lege ar face mult bine; tot așa, bine ar fi dacă ar fi

aplicată și o lege engleză, în legătură cu rațiile de alimente alocate pentru fiecare emigrant ce se imbarcă la Liverpool. Din păcate, e puțin probabil că amîndouă aceste legi vor fi puse în aplicare.

Dar nici o legislație nu poate ușura, măcar în teorie, greaua soartă a emigrantului. Ce dispoziție legală îl poate obliga pe căpitanul unei nave să le asigure emigranților o cazare decentă și să le dea lumină și aer în vizuina imundă în care sînt închiși de vii, în cursul traversării Atlanticului? Ce lege îl poate sili să instaleze „soba“ pasagerilor de clasa a doua într-un loc ferit, unde emigranții să poată găti și pe ploaie? Ce lege îl poate obliga să le dea mai mult spațiu pe punte și să le permită a se plimba din cînd în cînd la prova sau la pupa? Nu există nici o lege pentru aceste lucruri. Și chiar dac-ar exista, cine ar respecta-o, decît vreun Howard¹ naiv? Și cît de rar găsești un asemenea Howard în funcții dintr-astea!

Vorbim cu spaimă de turci și ne îngrozim de canibali, dar oare unii dintre ei nu vor ajunge în rai, înaintea unora dintre noi? Putem fi civilizați cu trupul, dar barbari la suflet. Sîntem orbi la realitățile acestei lumi, surzi la glasul ei, morți la moartea ei. Și nu vom deveni cu adevărat oameni pînă nu vom ști că un necaz atîrnă mai greu în balanță decît zece mii de bucurii.

LIX

Sfîrșitul lui Jackson

— În largul Capului Cod! exclamă stewardul, venînd dinspre puntea superioară, unde căpitanul tocmai își făcuse măsurătorile și observațiile, întreprinse zilnic la ora prînzului cu ajutorul sextantului, cu care cerceta

¹ John Howard (1726—1770) — celebru filantrop englez; a contribuit la îndulcirea sistemului penitenciar din Anglia. (n.t.)

orizontul, la fel cum un filifizon își plimbă binoclul în jurul unei săli de teatru.

In largul Capului Cod! Printre florile de pe țărm a căror mireasmă ne pătrunse în nări, la auzul numelui aceluși deșert de dune, parcă deosebeam aroma tufelor de trandafiri sădite de mine și de surorile mele în grădina noastră de-acasă. Încântătoare miresme are maica noastră țărina, care-l întâmpină pe călătorul lașom venit de departe, cu parfumurile a o mie de flori.

Minată de-un vînt puternic, corabia înainta de zor, lăsînd două brazde late și albastre în cîmpia mării. Noaptea, bătea o briză mai ușoară, însă căpitanul era atît de nerăbdător să ajungă la destinație înainte să se schimbe direcția vîntului, încît continuam să arborăm o velă-zburător, deși catargul se îndoia ca o nuia.

Dar cum vîntul se întee în timpul celui de-al doilea cart de noapte, ni se dădu ordinul de a coborî zburătorul și de a țerțarola toate cele trei vele gabier.

În vreme ce oamenii *filariseau* fungile pe punte, înainte de a începe să manevreze palancul, Jackson ieși de la teuga și, spre uimirea multora, apucă o parimă, pentru prima oară după patru săptămîni.

Ca mai toți marinarii care, în timpul unei călătorii, zac din cauză de boală, dorea poate să-i amintească, înainte de sosirea în port, căpitanului că există și că-și așteaptă simbria. Dar vai! simbria lui avea să fie simbria cuvenită păcatului.

Era momentul cel mai potrivit pentru a-și manifesta dorința de a munci, fiindcă în asemenea momente iese pe punte toată suflarea vasului, de la căpitan pînă la ultimul copil.

Jackson era ud learcă și palid ca un cadavru; găvanele ochilor săi erau ca niște cuiburi de șerpi vineții; ieșind așa, pe neașteptate, din mormîntul lui de la teuga, arăta ca un înviat din morți.

Înainte ca marinarii să fi fixat palancul, Jackson se și cățăraseră în arboradă, ocupîndu-și locul la marginea vergii velei gabier — loc de onoare într-o asemenea ma-

nevră. Omul acesta, care pe vreme bună trăgea chiulul de la muncile obișnuite, sărea totdeauna înaintea celorlalți pe vreme de furtună, ceea ce explică poate și nețărîmura putere pe care-o avea asupra lor.

În curînd eram înșirați cu toții pe verga velei gabier în vreme ce vasul se vînzolea sub noi ca un armăsar fugărit; fiecare dintre noi strîngea partea lui de parimă și, aplecat pe-o coastă, trăgea vela în sus către Jackson, care trebuia să-i lege colțurile de vergă.

Fără pălărie și fără ghețe în picioare, stătea călare pe vergă și trăgea de-un frîu de *baiera de învergare* în bătaia vîntului. Pentru orice marinăr, asemenea momente înseamnă o încordare supraomenească; atîrnați deasupra mării furtunoase, între cer și pămînt, parc-ar lua parte la zbuciumul stihilor, dar tot atunci devin și cei mai spurcați la gură.

— Trageți spre vînt! răcnî Jackson, înjurînd de mama focului și smucind brusc de parimă.

Dar abia rostise aceste vorbe urite, că miinile i se lăsară pe coapse, iar din plămîni îi țîșni un șuvoi de sînge care improșcă pînza.

Omul de alături întinse o mînă spre el, dar Jackson căzu de pe vergă cu capul în jos și plonjă ca un înotător în mare.

Din pricină că vasul tocmai se apleca spre vînt, Jackson fu proiectat de vergă departe pe apă. Căderea lui fu urmărită de toți oamenii adunați pe punte, dintre care unii fură improșcați de stropii de sînge ce se prelingeau de pe pînză; strigătele scoase de ei erau atît de ascuțite, încît pînă și un orb ar fi putut să-și închipuie, auzindu-le, că se petrecuse ceva îngrozitor.

Agățîndu-ne de parimă, ne-am aplecat peste vergă și am privit spre pata aceea albă, clocotitoare, ce se închisesse peste capul camaradului nostru; dar în clipa următoare ea dispăru în spuma valurilor din care Jackson nu se mai ridică niciodată. Am așteptat cîteva minute, doar-doar vom primi ordinul de a coborî cu barca de salvare, însă, în loc de asta, l-am auzit pe secund spunîndu-ne:

— Hei, băieți, terțarolați vela!

La drept vorbind, orice încercare de a-l salva pe Jackson ar fi fost zadarnică: nu numai că fusese probabil mort înainte de a fi căzut în mare (iar dacă mai era încă în viață, prima scufundare îi va fi scos sufletul din plămîinii sfîșiați), dar bărcii noastre i-ar fi trebuit cincisprezece minute ca să fie lansată.

În treacăt fie spus, lipsa de prevedere a multor căpitani e notorie, iar dacă „Highlander“ ar fi naufragiat pe neașteptate, noi toți ne-am fi găsit mormîntul în valuri.

Ca mai toate vasele de comerț, „Highlander“ avea doar două bărci — barca mare și barca de salvare. Prima, mai lungă și mai solidă decît cealaltă, era fixată de punte cu ajutorul unor drugi de fier, încît părea o parte componentă a vasului, ca și chila lui, de pildă. Acolo viețuiau porcii și păsările și erau depozitate lemnele și cărbunii. Deasupra bărcii mari era răsturnată barca de salvare, o barcă fără furcheți, al cărei fund se scorojea la soare.

Gîdiți-vă ce șanse de salvare am fi avut în cazul unui naufragiu? Și totuși, din trei vase de comerț doar unul e dotat măcar cu aceste cîteva bărci. Evident, nici o corabie încărcată cu emigranți nu poate spera, indiferent cîte măsuri de precauție ar lua, să salveze măcar a zecea parte a celor îmbarcați, în cazul unui dezastru; dar trebuie luate desigur măsuri pentru a salva cel puțin cîțiva oameni, care să aducă acasă vestea cumplită; căci pînă și în cea mai amarnică dintre năpastele care s-au abătut asupra răbdătorului Iov, cel puțin unul din slujitorii lui a scăpat, ca s-o aducă la cunoștința lumii.

Marinarii n-aveau să mai pomenească de răposatul Jackson — în orice caz, eu și Harry nu i-am auzit niciodată făcînd vreo aluzie la el. Parcă s-ar fi înțeles cu toții să-l dea uitării. Fie din pricină că umilitoarea sclavie în care fuseseră ținuți de către Jackson le sleise inimile, fie din altă pricină, fapt este că moartea lui a însemnat eliberarea lor, eliberare pe care o sărbătoriră printr-un entuziasm general, necunoscut pînă atunci, deși explicabil, în parte, prin apropierea de patrie.

În sfîrșit, acasă!

A doua zi era duminică, iar soarele amiezii lumina o mare lucioasă ca sticla. După furtună și vînt, acest calm învăluitoare părea potrivit cu duhul liniștit al unei zile care, în așezările pioase, face din cele mai gălăgioase artere niște alei tăcute.

Vasul luneca lin pe apa catifelată, cuminte a oceanului, smălțată jur împrejur cu pete albe și brăzdată de dire lăptoase, prevestind vecinătatea a numeroase nave, toate îndreptate spre același port și prinse acum în mreжіle aceluiași calm plat. Aici direle șerpuitoare și lungi, venite din Europa, Africa, India și Peru se contopeau împletindu-se într-o singură linie.

În fața noastră dănuiau în văzduhul încins al amiezii colinele verzi ale New Jersey-ului; printr-o iluzie optică, marea albastră părea să curgă sub ele.

Marinarii fluierau, doar-doar vor stîrni un vînticel; pasagerii din cabine, îmbrăcați în straiile cele mai bogate, păreau nerăbdători; iar emigranții se strîngeau ciorchine la prova, cu ochii țintă spre uscatul îndelung așteptat.

Rezemat de parapet, Carlo privea visător spre marea calmă, viorie, ca un ochi care-ar fi făcut pereche cu-al lui. Întorcîndu-se deodată spre Harry, îi spuse:

— Cerul Americii ăsteia o fi căzut în mare, fiindcă, uitîndu-mă în apa ei, văd ceca ce în Italia văd de obicei sus pe cer. Dar bine că-mi găsesc Italia oriunde m-aș duce! Am găsit-o pînă și-n ploiosul Liverpool!

Deodată se stîrni o briză plăcută, ce ne aduse dinspre țarm o aripă albă: pilotina! În curînd un veston de pilot apăru peste parapet și fu asaltat de căpitan și de pasagerii ahtiați de vești. Din buzunarele-i fără fund ieșiră teancuri de ziare, apucate numaidecît de mîini la-come.

Căpitanul abdică acum în favoarea pilotului, care se dovedi a fi un adevărat tigrul: ne puse să brațăm vergile

și să le orientăm în așa fel, încît să prindem pînă și cea mai slabă boare.

Cînd vreun om vine deodată de pe țărm în mijlocul unor călători osteniți de prea mult umblet pe marc, el aduce, cu barba lui mirosind a uscat, o senzație de apropiere a ierbii verzi, senzație pe care nici măcar vederea țărmului însuși nu o poate întrece.

Cala era acum un adevărat balamuc: cuferi și lăzi erau înmuiate și legate cu frînghii, oamenii se spălau pe mîini și pe față. În timp ce se desfășurau aceste activități, dinspre puntea de comandă sosi ordinul ca toate paturile, păturile, pernele și saltelele de paie din cală să fie azvirlite în mare. Emigranții primiră întîi cu mîhnire, apoi cu minie acest ordin. Li se dădu însă asigurarea că această măsură era indispensabilă pentru a evita o carantină, altminteri obligatorie. De aceea se su-puseră în silă și aruncară peste bord pomenitele lucruri. Pernele și saltelele fură urmate de cratițe și tingiri, de sticle și coșuri. De jur împrejur marea era acum presărată cu cearșafuri burdușite, care pluteau pe valuri — ca niște perne pentru toate sirenele mai puțin pretențioase. Nenumărate lucruri de acest fel, aruncate de emigranți de pe vasele lor înainte de a ajunge în portul New York, plutesc în derivă pînă eșuează pe țărmurile Staten Island-ului, pe a cărei plajă răsăriteană am umblat adesea, meditănd asupra carafelor sparte, a pernelor rupte și a coșurilor ferfenițite de la picioarele mele.

Emigranții primiră apoi ordinul de a-și strînge rîndurile și de a face o ultimă curățenie în cală, frecînd cu apă și nisip dușumelele. Același avertisment care-i făcuse să-i dăruiască lui Neptun așternuturile lor îi sili să se supună și acestui ordin. După aceea locul fu afumat și uscat cu ajutorul cărbunilor aduși din bucătărie, astfel încît spre seară nimeni de pe țărm nu și-ar fi putut închipui, judecînd după înfățișarea vasului, că „Highlander“ făcuse o călătorie dramatică și anevoioasă. Unii căpitani iau asemenea măsuri de precauție pentru a ascunde în ochii oamenilor de bine adevărata stare de lucruri de pe corăbiile lor.

În noaptea aceea marea redeveni calmă, dar a doua zi dimineață am pornit spre Strimtori, deși aveam vîntul

dimpotrivă; făcînd volte scurte, am reușit să trecem prin Strimtori, cu toate că era cît pe-acî să ne izbim cu bompresul de unul din forturi.

O ploică¹ matinală stropise cîmpurile și pădurile, care străluceau acum de un verde proaspăt; briza dinspre uscat era plină de arome pentru plămîinii noștri sărați. Pasagerii de clasa a doua aproape că nochezară de plăcere, ca niște cai duși iarăși la pășune, primăvara; toți ochii și toate urechile de pe „Highlander“ se desfătau cu frumoasele priveliști și sunete ale țărmului.

Nu ne mai gîndeam la furtună și la molimă, nu ne mai ridicam privirea spre petele de sînge, încă vizibile pe vela gabier, de unde căzuse Jackson; ci ne așteptam privirile asupra livezilor și imașelor, cărora le sorbeam roua, însetați.

Pe Staten Island se vedea o flamură galbenă înfiptă într-un țăruș alb — semn că acolo locuia ofițerul de carantină; căci, parcă înadins pentru a simboliza frigurile galbene și pentru a-i băga în sperieți pe toți privitorii, pretutindeni în lume carantina își flutură steagul galben al febrei.

Dar deși acum se zăreau clar pe clina dealului lungile șiruri de spitale zugrăvite în alb și deși aici erau ancorate zeci de nave, nici un vas nu ne ieși în întîmpinare; spre uimirea și încîntarea noastră, am trecut mai departe de locul acela atît de temut. Cum se face că ne lăsaseră să trecem fără a ne acosta, n-aveam să aflăm niciodată.

Deodată orașul ieși la iveală din golf, iar clopotnițele lui începură, pe rînd, să străpungă cerul albastru, în vreme ce din ce în ce mai multe bricuri, schoonere și bărci cu pinze se îmbulzeau în jurul nostru. Am văzut pădurea de catarge ce se întinde de-a lungul East River-ului, iar spre miazănoapte, pe falnicul Hudson, împînzit de velele albe ale șalupelor ca de imense stoluri de lebede, am zărit în depărtare Palisadele¹ purpurii.

O, cel ce n-a călătorit niciodată peste hotare, să pornească numaidecît, ca să-și dea seama ce bine-i acasă!

¹ Denumirea falezii înalte și stîncose care domină malul de vest al Hudson-ului, mai sus de New York. (n.l.)

Căci, cînd te apropii din nou de fluviul bătrîn pe malurile căruia ai copilărit, te simți parcă năpădit de apele lui și, în entuziasmul ce te cuprinde, juri să înalți altare de-a lungul malurilor sale sfinte...

Căpitanul Riga stătea pe dune, cu luneta în mînă, și le arăta pasagerilor Insula Guvernatorului, Grădina Castelului și faimoasa Battery.

— Iar acolo — spuse el, arătînd spre o enormă cocă neagră, cu șiruri de colți, aidoma unui rechîn — acolo, doamnelor, vedeți vasul de război *North Carolina*.

— Vai ! exclamă cucoanele.

— Dumnezeu să ne aibă în pază ! spuse un bătrîn, care era membru al unei Asociații pentru promovarea păcii.

Ura ! Ura ! De zece mii de ori ura ! Bătrîna noastră ancoră coboară adînc în mîlul yankeu, liber și independent. O mînă de mîl dintr-acesta prețuia acum cît un castel din Anglia.

În jurul nostru sosiseră șalupele „Whitehall“, astfel încît pasagerii din cabine ne părăsiră în curînd, veseli ca niște greieri, grăbiți să ia cina la *Astor House*, unde aveau desigur să destupe un rînd de sticle de șampanie în cinstea sosirii lor acasă. Cît despre pasagerii de clasa a doua, numai foarte puțini dintre ei își puteau permite să plătească prețul ridicat cerut de barcagii pentru a-i duce la țarm, așa că mai toți rămaseră cu noi pînă a doua zi dimineată. Dar nimic nu-l putu reține pe Carlo, italianul, care, făgăduindu-le barcagiilor că le va plăti c-un cîntec, fu așezat la pupa unei șalupe, ce-l transportă la mal în vreme ce el cînta, acompaniat de flașnetă, ceva în genul „Salut, Columbia !“. I-am mai strigat de trei ori „bravo“ și nu l-am mai văzut niciodată.

Harry și cu mine ne-am petrecut cea mai mare parte a nopții umblînd pe punte și privind luminile orașului.

În zori am „tras“ la o dană chiar la poalele Wall-street-ului, legîndu-ne corabia bătrînă, dar această legare a însemnat dezlegarea marinarilor de obligațiile lor ; printre marinari e o vorbă : că devin liberi în clipa cînd își leagă corabia la cheu. Chiuind de bucurie, se repeziră buluc pe țarm, urmați de gălăgioasa mulțime a emigran-

ților, ai căror prieteni — lucrători cu ziua și slujnice — abia așteptau să-i îmbrățișeze.

Harry și cu mine însă ședeam pe o ladă la teuga, tăcuți și mulțumiți că se sfîrșise această călătorie, aproape la fel de neprielnică amîndurora și atît de amară mai ales pentru unul dintre noi. Corabia asta, pe care ajunsesem s-o urîm, începu să fie dragă ochilor noștri, care zăboveau acum asupra scîndurilor ei familiare ; căci decorul unei suferințe devine un cadru de bucurie după ce suferința s-a consumat, iar amintirea greutăților trecute e mai dulce decît însăși plăcerea prezentului.

LXI

Redburn și Harry se plimbă
braț la braț prin port

Sedeam acolo, în vîgăuna aceea din fundul bătrînei corăbii, părăsite de toți în afară de noi doi, de secund și de șobolani.

În cele din urmă, Harry merse la cufărul lui și, scoțînd cîtiva șilingi, îmi propuse să coborîm pe țarm și să cumpărăm ceva de mîncare, apoi să ne întoarcem și să cinăm la teuga. Am cumpărat, așadar, cîteva plăcinte, niscai gogoși și o sticlă de bere — altceva nu prea găseai în dughenele sărăcicioase înșirate pe cheu — și ne-am așezat să mîncăm. Pentru noi, plăcintele și gogoșile acelea erau delicioase, după ce ni se murase gura de atîta carne sărată. Cît despre bere, mi s-a părut de-a dreptul dumnezeiască ! De atunci încolo adîr berea !

În noaptea aceea am stat pînă tîrziu : eram acum stăpîni pe carturile de noapte și știam că nu ne va mai sîciî nimeni cu ordine.

— Toată noaptea liberi ! Gîndește-te la asta, Harry prietene !

— Da, Wellingborough, gîndul că pot dormi cît pot tesc e de ajuns ca să mă țină treaz în vecii vecilor.

Ne-am trezit foarte devreme și ne-am pregătit să coborâm pe țarm, dar mai întâi ne-am dezbrăcat pînă la briu, ca să ne spălăm.

— N-o să-mi scot niciodată de pe degete petele astea afurisite de catran! exclamă Harry, frecîndu-și mâinile cu un șomolog de cîlți muiat în apă și săpun. Nu, n-au să iasă și o să fie vai de capul meu! Uită-te la mîna mea, Wellingborough!

Era, într-adevăr, o priveliște jalnică. Ungھیile lui erau toate vopsite — ca și ale mele, de altfel — într-o nuanță roșcată, pare-ar fi fost niște bucățele din carapacea unei țestoase.

— Nu-i nimic, Harry — i-am spus eu. Doar știi că și doamnele din orient își vopsesc buricele degetelor cu un lac auriu.

— Mi-aș muia brațele pînă la subsuori în aur, zău așa! oftă Harry. Dar nu-i nimic, băiete, o să jur că-s proaspăt sosit din Persia.

Ne-am îmbrăcat cu cele mai bune straie pe care le aveam și am pornit la drum; l-am condus de îndată pe Harry spre strada Fulton, unde știam un local cu firma „La Curcanul“, ținut de un anume Sweeny, un local celebru pentru ceaiul său ieftin și pentru delicioasele sale turte de hrîșcă.

— Ce doriți să luați, domnilor? ne întrebă un chelner, după ce ne așezară la o masă.

— *Domnilor* — îmi șopti Harry. Ia auzi cum ne spunel Oare așa ni se adresau secunzii pe bătrîna corabie „Highlander“? Nu, Redburn! Pe legea mea, încep să mă simt din nou în apele mele. Cafea și chifle — adăugă el, cu glas tare, punîndu-și un picior peste celălalt. Și încă ceva, băiete, adu-ne și ceva carne de vinat la grătar.

— N-avem, domnilor.

— Ouă cu șuncă — am sugerat eu, căci îmi lăsa gura apă după aceea delicată, gustată cîndva de mine la „Curcanul“.

Și chiar ouă cu șuncă am mîncat, și pîine prăjită, și am băut cafea! Cît despre unt, ce să mai spun!

— Ascultă, Harry, ai mai gustat vreodată un asemenea unt?

— Nu mai vorbi! îmi șopti Harry în timp ce-și ungea a zecea felie de pîine prăjită. O să mă fac lăptar și-o să rămîn toată viața în preajma binecuvîntatei arome a untului.

După acest *breakfast* de neuitat, am plătit bolerește și am ieșit în stradă, ca niște corăbii încărcate cu aur pornind de la Acapulco spre Spania străveche.

— Și acum, ia tu comanda — mi-a spus Harry. Hai să vedem ceva din Statele astea Unite. Sînt gata să merg pe jos din Maine pînă-n Florida, să străbat prin vaduri Marile Lacuri și chiar să m-arunc în riul Ohio, dac-o să-mi iasă în cale. Hai, ia-mă de braț și du-mă!

Schimbarea lui mi se părea de-a dreptul miraculoasă și-mi amintea de felul cum se purtase atunci cînd pornisem spre Londra, de la hanul „La Ancora de Aur“ din Liverpool.

Era de o veselie exuberantă, care mă uimea cînd mă gîndeam că buzunarele i-s goale și că-i un străin în țara asta.

Către amiază își găsisese o locuință, într-o casă de raport, unde se cerea o chirie destul de mică și unde se mîncea ieftin. L-am lăsat să se ducă la vas să-și ia cufărul, iar eu m-am dus între timp să-l văd pe vechiul meu prieten, domnul Jones, ca să aflu ce se întîmplase în absența mea.

Domnul Jones îmi strînse cordial mîna, în vreme ce cu cealaltă mîna îmi dădu niște scrisori, pe care le devorai cu lăcomie. Cum scrisorile astea mă obligau să plec de grabă acasă, m-am dus să-l caut pe Harry ca să-i spun și lui. Ei bine, puținele ore cît rămăsese singur ca să privească străzile orașului străin și chipurile oamenilor acestui oraș fuseseră de ajuns ca să imprime feței lui Harry o schimbare ciudată. Era un om al impulsurilor subite. Rămas singur, străzile orașului străin îi amintiseră pesemne de starea lui vitregă: l-am găsit foarte trist, scotocindu-se prin buzunarele goale.

— Unde-o să mîncînc în săptămîna ce vine? mă întrebă el în șoptă. Ce-i de făcut, Wellingborough?

Cînd i-am spus că în după-amiaza zilei următoare trebuia să mă despart de el, s-a întristat și mai mult.

Am încercat să-l înveslesc puțin, deși eu însumi eram destul de abătut, cu toate că ajunsesem în patrie. Dar să trecem peste asta.

Cunoșteam în oraș un tânăr mult mai în vîrstă decît mine, nu anume Goodwell, un băiat foarte bun, care lucra de puțină vreme ca funcționar la o mare întreprindere de expediție de pe South-street; mi-a venit ideea că era exact omul care putea să se împrietenească cu Harry și să-i procure o slujbă. I-am pomenit, așadar, despre asta amicului meu, care a încuviințat. Ne-am dus amîndoi la Goodwell.

Acesta se arătă plăcut surprins de înfățișarea aleasă a prietenului meu și-mi făgădui personal, după ce află despre ce e vorba, că va face tot ce-i va sta în putință pentru el, deși „afacerile nu prea mergeau”.

În seara aceea, Goodwell, Harry și cu mine ne-am plimbat pe străzi — Goodwell făcîndu-ne cîste cu stridii, Harry trîncănind despre Cluburile din Londra, iar eu contribuind doar în mică măsură la veselia generală.

A doua zi dimineața ne-am dus să ne încasăm simbria.

Eu, unul, nu mă așteptam să capăt pentru munca mea pe vas o sumă din care să pot trăi toată viața, bucurîndu-mă de cîștigul adus de *prima mea călătorie pe mare*; totuși mă gîndeam că doi-trei dolari ar putea să-mi pice în mînă, căci dolarii sînt lucruri de preț, la care nu face să renunți cînd știi că ți se cuvin. De aceea, cum ziua de după sosirea în port fusese aleasă pentru plata simbriilor echipajului, eu și Harry ne-am făcut apariția la bord, o dată cu ceilalți. Ni s-a spus să intrăm în cabină și, acolo, m-am pomenit din nou, după mai bine de patru luni, înconjurat de mobila ei de mahon și arțar.

Căpitanul Riga, îmbrăcat în costumul său civil, ședea într-un fotoliu somptuos, înapoia unui pupitru lucios, cu încrustații bogate — ai fi zis că-i Lordul-amiral al Angliei, atît de țănoș se ținea. Cu pălăria în mînă, marinarii stăteau politicoși în fața lui, într-un semicerc, în vreme ce căpitanul îi striga pe rînd, uitîndu-se în registrele vasului, și le plătea simbria în bancnote mătăsoase — strașnică privești!

Mai toți primiră mai puțin de zece dolari, doar cîțiva primiră cîte douăzeci, iar doi dintre ei, treizeci de dolari; bucătarul, care, fiind pios, se abținuse de la costisitoarele excese ale mai tuturor marinariilor și care nu luase nici un avans, primi o sumă frumoasă: șaptezeci de dolari.

Șapte hîrtii de cîte zece dolari! Fiecare din ele valora cîte o sută de *dimes*, cum se calcula pe atunci, iar aceste o sută de *dimes* însemnau o mie de cenți, care, la rîndul lor, se subdivizau în *mills* — așadar, avea șaptezeci de mii de *mills* la dispoziție! Doar șaptezeci de dolari, de fapt, dar eu am avut totdeauna impresia că, tălmăcind o sumă în fracțiuni, îi redai mult mai bine mărimea, decît dacă-i ascunzi importanța sub masca unor conglomerate ca dublonul, sovereignul sau dolarul. Cui nu i-ar conveni să aibă mai degrabă 125.000 de franci la Paris decît doar 5.000 de lire la Londra, deși valoarea intrinsecă a celor două sume este aproximativ aceeași?

Bătrînul bucătar făcu o plecăciune, cum numai un negru știe să facă, și porni cu averea lui; și nu mă îndoiesc că a investit-o numaidecît într-o mare circumă specializată în stridii.

Ceilalți marinari își numărară cu grijă banii și, vîzînd că nu lipsea nimic și că bancnotele nu erau îndoite la colțuri — căci, dacă-ar fi fost îndoită vreuna, ar fi cerut alta în loc (fiindcă marinarii ăștia nu pot fi păcăliți și trasi pe sfoară și-și cunosc drepturile, cel puțin cînd sînt liberi, după terminarea călătoriei) — făcură și ei cîte o plecăciune și se retraseră, lăsîndu-mă pe mine și pe Harry față-n față cu casierul general al marinei.

Am stat cîtva timp într-o așteptare politicoasă, doar-doar ne vom auzi strigați pe nume, dar n-am auzit nimic; între timp, căpitanul, dînd la o parte registrele, își aprinsese un trabuc foarte aromat, apoi își luă ziarul — cred că era HERALD — își puse un picior pe un braț al fotoliului și se cufundă în lectura ultimelor noutăți din lumea largă.

Mă uitam la Harry, iar el se uita la mine, apoi ne uitaram amîndoi la acest căpitan de neînțeles. În cele din

urmă Harry tuși ușor, iar eu îmi frecai talpa de podea, ca să sporesc zgomotul.

Casierul general ridică privirea.

— De unde veniți? Și cine sunteți, mă rog? Și ce doriți? Steward, condu-i afară pe acești tineri domni.

— Vreau banii ce mi se cuvin — zise Harry.

— Am de încasat simbria — am spus eu.

Căpitanul izbucni în ris — era din cale afară de vesel — și, după ce trase adînc fumul în piept, își scoase trabucul din gură și se uită la noi, slobozind rotocoale de fum ce se învălătuceau, lenșe, în aer.

— Pe legea mea, domnilor, mă uimiți. Numele voastre sînt oare trecute în Anuarul orașului? Aveți oare vreo scrisoare de recomandare?

— Căpitane Riga! exclamă Harry, scos din sărite de neobrăzarea căpitanului. Află că trucul ăsta nu se prinde, unde-s gologanii?

— Căpitane Riga — am spus eu — nu-ți amintești că, în urmă cu vreo patru luni, prietenul meu domnul Jones a venit cu mine la dumneata și-am stat de vorbă toți trei chiar în cabina asta? Atunci ne-am înțeles ca eu să mă imbarc la bordul acestei nave și să fiu plătit cu trei dolari pe lună pentru serviciile mele! Ei bine, căpitane Riga, am plecat împreună cu dumneata, iar acum m-am întors și vreau să-ți mulțumesc pentru plată.

— A, da, îmi amintesc — spuse căpitanul. Domnul Jones! Ha, ha! Îmi amintesc de domnul Jones, un adevărat gentleman, iar dumneata... dumneata ești fiul unui importator francez bogat, nu-i așa? Și... stai să mă gîndesc... unchiul dumitale nu era bărbier?

— Nu! tunai eu.

— Scuză-mă te rog, tinere, nu te supăra. Steward, adu scaune pentru domnii aceștia; luați loc, domnii mei. Și acum, ia să văd — adăugă el, aruncîndu-și privirea prin scripte. Da, da, uite aici e! Wellingborough Redburn, trei dolari pe lună. Să zicem patru luni, asta înseamnă doisprezece dolari. Se scad cei trei dolari primiți ca avans la Liverpool: asta face nouă dolari; minus trei ciocane și două rașchete scăpate peste bord, așa că mai rămîn patru dolari și un sfert. Îți datorez patru dolari și un sfert, tinere. nu-i așa?

— Așa se pare, domnule — am răspuns eu, cu ochii holbați.

— Și acum, ia să vedem cît îmi datorezi dumneata mie, domnule Redburn, ca să putem încheia socotelile.

Cît îi doream eu lui? Ce puteam să-i datorez altceva decît ura mea? Mi-am înăbușit însă minia, iar el mi-a spus atunc:

— Fugind de pe vas la Liverpool, ți-ai pierdut dreptul la simbria, care era de doisprezece dolari; și intrucît ai primit avans bani, plus ciocanele și rașchetele pomenite, totul în valoare de șapte dolari și șaptezeci și cinci de cenți, îmi datorezi această sumă. Îți mulțumesc pentru bani, tinere — adăugă el, întinzînd spre mine palma desfăcută.

— Să-l ating? îmi șopti Harry.

Eram uluit de această neașteptată dezvăluire a balanței mele de plăți și începusem să înțeleg de ce căpitanul Riga ignorase absența mea de pe vas, la Liverpool. Dar un minut de gîndire fu de ajuns ca să mă conving că n-aveam nimic de făcut; i-am spus, așadar, că n-are decît să mă dea în judecată, fiindcă n-am de unde să-i plătesc, și am pornit spre ușă.

Omul ăsta nu se sfia să alunge un băiat sărac, fără să-i plătească nici o lăseală, după mai bine de patru luni de corvoadă pe corabia lui. Căpitanul Riga era un burlac cu tabieturi costisitoare și nu-și putea permite să fie generos cu alții: cheltuia sume mari pe băutură, la City Hotel, unde-și lua masa.

— Domnul Bolton — spuse el, întorcîndu-se spre Harry, cu blîndețe. Și dumneata, domnule Bolton, te-ai imbarcat pentru trei dolari pe lună. Ai primit la Liverpool un avans pe o lună, iar cum de la docurile Liverpool-ului pînă la cele din New York am făcut cam o lună și jumătate, îți datorez un dolar și jumătate, domnule Bolton. Poftim!

Și-i întinse șase monede de cîte doi șilingi.

— Asta-i răsplată pentru serviciul meu leal și îndelungat? exclamă Harry, cu o nutră tragică. Și, aruncînd pe birou banii, adăugă: Poți să-ți păstrezi gologanii, căpitane Riga! Au fost în punga dumitale și mi-ar murdări mîinile dacă i-aș atinge. Bună ziua, domnule!

— Bună ziua, domnii mei, mai poftim pe la noi — spuse căpitanul, cu răceală, virind la loc banii.

În port, era de o politețe fără margini.

Ieșind din cabină, l-am certat pe Harry pentru ușurința cu care refuzase să-și primească simbria, fie ea cât de mică, și, amintindu-i de situația în care se afla, i-am spus că orice gologan ar putea să-i fie prețios. El însă mi-a răspuns cu o exclamație disprețuitoare și n-a mai vrut să audă despre asta.

I-am găsit pe marinari adunați pe puntea teugii și discutând cu aprindere, în vreme ce mai multe căruțe, încărcate cu cuferele lor, tocmai se pregăteau să plece spre casele unde aveau să locuiască în oraș. După mutrele colegilor noștri, mi-am dat seama că puneau ceva la cale, și chiar așa era.

Deși nu se făcuse vinovat de nici o samavolnicie flagrantă împotriva marinarilor, totuși, printr-o mie de și-cane mărunte — ca de pildă micșorarea rațiilor de piine și de carne, fără a-i fi avertizat și fără ca ei să fi manifestat vreo dorință în acest sens — căpitanul Riga își atrăsese antipatia întregului echipaj, care-i dăduse de multă vreme o poreclă extrem de sugestivă, dar cu neputință de reproduș.

Călătoria se terminase, așadar, și se pare că subiectul discutat de marinari era cum să-și exprime mai virtuos simțămintele pe care le nutreau față de fostul lor stăpîn și patron. Voiau să găsească un simbol grăitor al acestor simțăminte, un simbol care să-i arate cât se poate de limpede căpitanului Riga ce zădărnice credeau despre el.

Ai fi zis că e adunarea membrilor vreunei societăți comerciale, în ajunul încheierii unui bilanț prosper și al desființării societății: subalternii, minați de cea mai sinceră recunoștință față de șeful sau președintele lor, hotărâsc atunci să-i ofere în dar o cupă de argint, în semn de respect. Era ceva cam în genul acesta, dar cu o anumită deosebire, precum se va vedea.

În cele din urmă, hotărîrea fiind luată, Blunt irlandezul fu desemnat de către ceilalți să-l cheme pe căpitan. El bătă la ușa cabinei și ceru, politicos, stewardului să-i comunice căpitanului Riga că niște domni îl caută pe cheu. După care, se întoarse la colegii săi.

Peste cîteva clipe, căpitanul ieși din cabină și-i găsi pe „domnii” aceia înșirați pe parapet, în partea dinspre cheu. La vederea lui, se răsuciră pe călcîie, întorcîndu-i spatele; după ce făcură o mișcare ce era un salut politicos pentru toți cei ce se găseau în fața lor, dar o insultă groaznică la adresa celor din spatele lor, săriră de pe vas, chiuind de trei ori.

Cu imperturbabila-i politețe, căpitanul Riga își ridică pălăria, zîmbind cu blîndețe, și se întoarse încet în cabina lui.

Vîrînd să vedem ultimele mișcări ale acestui echipaj remarcabil, ai cărui membri erau atît de isteți pe uscat și atît de lași pe mare, eu și Harry ne-am luat după ei pe cheu, pînă s-au oprit la o circiumă cu firma poetică „Văpările”. Intrară buluc și-și aruncară ancora în fața tejghelei, înapoia căreia patronul, un tip fîlcos, începuse să se foiască printre șipurile lui vechi și blestemate. Știa el bine, după mutrele clienților săi, că aceștia sînt puși pe cheltuială, cum se întîmplă de obicei cu mai toți marinarii după ce și-au primit simbria.

Era o scenă înduioșătoare.

— Ei, băieți — rupse unul dintre ei tăcerea — cred că n-o să ne mai vedem. Hai să ne dăm mîna și să bem pentru ultima noastră curșă!

Patronul își puse atunci pe tejghea paharele, destupă cîteva sticle și le împinse politicos înspre marinari, ca și cum le-ar fi spus: „Domnilor, nu-i treaba mea să vă torn băutura, serviți-vă singuri!”

Iar ei se serviră, umplîndu-și paharele; stînd unul lîngă altul, le ciocniră, își strînseră mîinile de cîteva ori, apoi ieșiră doi cîte doi pe ușile localului (fiind situat la un colț de stradă, acesta avea mai multe ieșiri).

Dacă viața fiecărui om e făcută din saluturi de despărțire și de bun venit, iar la fiecare „adio” se aude cîte un „mă bucur că te revăd”, atunci marinarii sînt oamenii care strîng cele mai multe mîini și-și scot de cele mai multe ori pălăriile. Ei sînt azi aici, mîine dincolo, veșnic în mișcare; aidoma algelor fără rădăcini, sînt împinși încolo și-ncoace.

După ce ne-au strîns mîinile, colegii noştri plecară, iar eu şi cu Harry am mai zăbovit puţin în colţul străzii, pînă ce ultimul dintre ei s-a făcut nevăzut.

— S-au dus ! am oftat eu.

— Slavă Domnului ! exclamă Harry.

LXII

Ultima oară cînd s-a mai auzit de Harry Bolton

În după-amiaza aceleiaşi zile m-am dus cu tovarăşul meu în Battery şi ne-am aşezat pe-o bancă, la umbra copacilor.

Era o privelişte frumoasă şi paşnică : doamne şi domni se plimbau, iar noi ne uitam prin frunzişul proaspăt la golful ticsit de corăbii scintiltoare. Ne-am uitat apoi la ghetele noastre şi ne-am gîndit că lumea ar putea să fie foarte frumoasă dac-am avea ceva bani ca să ne bucurăm de ea. Dar asta-i eterna întrebare : o, cine poate vindeca un buzunar gol ?

— Să ştii, Harry, că Goodwell o să aibă grijă de tine, sînt sigur de asta. E un băiat bun, înimos şi o să facă tot ce poate pentru tine.

— Nu mă-ndoiesc — zise Harry, cu un aer deznădăjduit.

— Inutil să-ţi mai spun, Harry, ce rău îmi pare că trebuie să te părăsesc aşa curînd.

— Îmi pare şi mie destul de rău — îmi răspunse el, foarte sincer.

— Dar o să mă întorc în curînd, sînt convins.

— Poate că da — îmi spuse Harry, clătînd din cap. Cît de departe pleci ?

— O sută optzeci de mile.

— O sută optzeci de mile ! rosti Harry, lungind cuvintele de parc-ar fi fost o panglică. Păi n-aş putea străbate nici într-o lună distanţa asta, pe jos.

— Uite ce te sfătuiesc, prietene : cît voi lipsi eu, nu-ţi pierde curajul, nu deznădăjdui, şi-o să fie bine, o să vezi.

Dar orice i-aş fi spus eu ca să-l încurajez, Harry se simţea prea rău ca să-şi vină în fire ; doar cînd am intrat într-o circiumă din apropiere, unde am băut cîte o cană de bere, s-a simţit ceva mai bine — şi eu la fel.

M-a însoţit pînă la vaporul care urma să mă ducă acasă ; a rămas lingă mine pînă-n clipa cînd vaporul a ridicat ancora, apoi, stînd pe cheu, mi-a scuturat mîna cu putere, în ritmul zburătorilor puse în mişcare ; în cele din urmă, cu o smucitură a braţelor, ne-am despărţit. N-aveam să-l mai văd niciodată pe Harry.

Trec peste primirea ce mi s-a făcut acasă, peste îmbrăţişările dragăstoase şi prelungi ; voi încheia această cronică a *primei mele călătorii pe mare* cu tot ceea ce am aflat despre Harry Bolton.

Împrejurări independente de voinţa mea m-au ţinut acasă vreme de mai multe săptămîni, în care timp i-am scris prietenului meu, fără a primi însă vreun răspuns de la el. I-am scris apoi jurnelui Goodwell, care mi-a trimis următoarea scrisoare :

„Dragul meu Redburn,

Sărmanul tău prieten Harry nu e nicăieri de găsit. După plecarea ta, a trecut de cîteva ori pe la mine şi am ieşit la plimbare împreună ; simţeam un interes din ce în ce mai mare pentru el. Nu ştii însă ce vremuri grele trăim noi aici şi cît de mulţi tineri, bine pregătiţi, caută slujbe în casele de comerţ. Am făcut tot ce-am putut, dar nu am izbutit să-i găsesc lui Harry o slujbă. Am încercat să-l încurajez. El devenea însă din ce în ce mai trist, pînă cînd într-o zi mi-a spus că-şi vinduse toate hainele, afară de cele de pe el, ca să-şi poată plăti chiria. I-am oferit să-i împrumut cîteva dolari, dar n-a vrut să-i primească. I-am căutat apoi de două-trei ori, însă nu l-am găsit ; în cele din urmă, proprietăreaşa lui mi-a spus că plecase pentru totdeauna din casa ei, chiar în ajun. La întrebările mele stîmuitoare, mi-a răspuns că nu ştia unde se dusesse, dar că, din unele aluzii ale sărmanului nostru prieten, înţelesese că se îmbarcase pe o balenieră. M-am dus de îndată pe South-street, la birourile unde se angajează oameni pentru baleniarele din Nantucket, şi m-am în-

terestat de el, dar fără nici un rezultat. Cam asta e. spre regretul meu, cam tot ceea ce știu despre prietenul nostru. Nu-mi vine să cred că melancolia l-ar fi putut împinge la nebunia de a se imbarca pe o balenieră și încă mai sper că e pe undeva în oraș. Trebuie să vii și tu, ca să mă ajuți să-l găsim.”

Citind scrisoarea, m-am cutremurat. Aducându-mi aminte de escapada noastră la Londra și de comportarea lui acolo, amintindu-mi cât de repede cădea pradă celor mai contradictorii și mai nesăbuite impulsuri de moment, m-am gândit că, la New York, ca străin fără un prieten și fără un ban în buzunar, trebuie. că se va fi simțit de multe ori ispitit să-și pună capăt zilelor; mă apuca groaza la gândul că, în chiar clipa asta, poate că nici nu mai era în viață. Atât de puternică mi-era teama, încât mă uitam prin ziare ca să văd dacă nu anunțau cunva vreo sinucidere sau pescuirea vreunor persoane înecate în portul New York.

Am plecat repede de-acasă și, ducându-mă în port, l-am căutat peste tot, dar n-am putut afla nimic.

Ca să mă liniștească, Goodwell a încercat să mă convingă că Harry se imbarcase la bordul unei baleniere. Dar, amintindu-mi de experiența amară făcută de el pe „Highlander” și, mai ales, de nervozitatea ce-l cuprindea ori de câte ori era trimis în arboradă, mi s-a părut aproape imposibil.

Și, în cele din urmă, a trebuit să renunț la a-l mai căuta.

Mulți ani după aceea m-am pomenit eu însumi la bordul unei baleniere, navigând în Oceanul Pacific. Într-o zi am întâlnit o altă balenieră, ai cărei marinari veniră de pe ea la bordul vasului nostru ca să mai schimbe o vorbă, cum e obiceiul în asemenea ocazii.

Printre ei se afla un englez, care se imbarcase la Calao pe baleniera aceea. Reieșea că navigase în Pacific vreme de mulți ani, dar că „Vinătorița din Nantucket” avusese onoarea de a-l fi adus inițial în acea parte a globului. L-am întrebat de ce o părăsise pe „Vinătoriță”, iar el mi-a răspuns că fusese cea mai nefericită dintre nave:

— Ne aflam abia de trei luni la bordul ei, când, nu departe de coasta Braziliei, am pierdut, într-un amurg, echipajul unei ambarcațiuni care urmărea o balenă; a doua zi am pierdut pe-un compatriot de-al meu, un tinerel care nu fusese trimis niciodată într-o ambarcațiune: a căzut peste copastie și a fost zdrobit între bordajul vasului și balenă, tocmai când o trăgeam spre noi. Sărmanul, se chinuise rău încă de la început, fiindcă era un gentleman și cînta ca un canar când izbuteai să-l îndupleci.

— Cum îl chema? întrebai eu, tremurînd de nerăbdare. Ce fel de ochi avea? Ce culoare avea părul lui?

— Nu cumva Harry Bolton ți-era frate? exclamă străinul, tresărînd.

Harry Bolton! Chiar el fusese!

Dar eu, Wellingborough Redburn, am supraviețuit, după ce-am trecut prin întâmplări mult mai primejdioase decît cele istorisite în această cronică a primei mele călătorii, pe care o și închei aici.

CUPRINS

	Cuvînt înainte	5
I	În care se arată cum Wellingborough Redburn s-a născut cu gustul pentru mare și cum acest gust a fost cultivat în el	15
II	Plecarea lui Redburn de-acasă	28
III	Sosirea în oraș	28
IV	În care se arată cum s-a descotorosit Redburn de pușca lui	32
V	Redburn își completează garderoba marină- rească, iar într-o zi urită și ploioasă se mută într-o casă de lângă cheu	37
VI	Redburn e inițiat în arta de a curăța cocina și învață să spele arborele-gabier	42
VII	Leșind pe mare, se simte foarte prost	47
VIII	E pus de cart la babord; are rău de mare; povestește alte întimplări	53
IX	Marinarii devenind ceva mai comunicativi, Redburn intră în vorbă cu ei	60
X	Redburn e foarte speriat; marinarii îl înjură; se simte părăsit și mizerabil	66
XI	Ajută la spălarea punților, apoi se duce și-și ia micul dejun	69
XII	În care se dau unele amănunte despre purtarea marinarului numit Jackson	72
XIII	Redburn petrece o zi frumoasă pe mare; începe să-i placă viața de marinar, dar își schimbă gîndul	80

XIV	Se gîndește să facă o vizită de curtoazie căpitanului	84
XV	Starea jalnică a garderobei lui Redburn	90
XVI	În toiu noapții e trimis să desfășoare o velă	95
XVII	Bucătarul și stewardul	98
XVIII	Redburn se străduiește să-și cultive mintea; povestește despre un anume Blunt și cartea lui de vise	103
XIX	La un pas de dezastru	111
XX	Redburn e trimis într-o zi cu ceață să tragă clopotul și zărește un cîrd de elefanți de mare	113
XXI	Un om de pe-o balenieră și un om din flota de război	117
XXII	Corabia trece pe lângă o epavă	120
XXIII	Un pasager ciudat și o fată misterioasă	124
XXIV	Redburn începe să se cațare pe catarge ca o maimuță	132
XXV	Puntea superioară	137
XXVI	Marinarul e un om care se pricepe la toate	139
XXVII	Redburn zărește un pic Irlanda și ajunge, în sfîrșit, la Liverpool	143
XXVIII	Redburn cînează la „Bricul din Baltimore”	150
XXIX	Redburn vorbește cu înțelegere despre perspectivele marinarilor	153
XXX	Redburn se necăjește din cale afară din pricina unor ghiduri vechi și bizare	161
XXXI	Redburn face o plimbare prozaică prin oraș, cu vechiul și prozaicul său ghid	173
XXXII	Docurile	184
XXXIII	Dubasurile pentru transportul sării și corăbille germane cu emigranți	183
XXXIV	Corabia Irrawaddy	194
XXXV	Galioturi, corăbii de pe coasta Gufneii și capele plutitoare	193
XXXVI	Vechea biserică Sf. Nicolae și morga	202
XXXVII	Ce-a văzut Redburn în Launcelott's-Hey	205

XXXVIII	Cerșetorii de sub zidurile docurilor	210
XXXIX	Străzile rău famate ale orașului	214
XL	Reclame, giuvaericeale, cai de căruță și nave	217
XLI	Redburn hoinărește încolo și-ncoace	225
XLII	Ce-a pățit Redburn cu bătrînul țiños	233
XLIII	Redburn face o frumoasă plimbare la țară și leagă cunoștință cu trei domnițe adorabile	235
XLIV	Redburn îl prezintă cititorului pe domnul Harry Bolton, recomandîndu-l cu căldură	242
XLV	Harry Bolton îl răpește pe Redburn și-l duce la Londra	251
XLVI	O noapte de mister la Londra	254
XLVII	În drum spre patrie	266
XLVIII	Un cadavru viu	273
XLIX	Carlo	276
L	Harry Bolton pe mare	282
LI	Emigranții	289
LII	Bucătăria emigranților	293
LIII	Horatii și Curiatii	296
LIV	Despre tutun	299
LV	Ne apropiem de cel din urmă tablou al carierei lui Jackson	304
LVI	În umbra bărcii mari, Redburn și Harry în sfat de taină	306
LVII	Aproape o foamete	312
LVIII	Deși „Highlander” încă n-a ajuns în port, e părăsit de mulți dintre pasagerii săi	314
LIX	Sfîrșitul lui Jackson	323
LX	În sfîrșit, acasă!	327
LXI	Redburn și Harry se plimbă braț la braț prin port	331
LXII	Ultima oară cînd s-a mai auzit de Harry Bolton	340



Scanare și prelucrare digitală



de

Anonim



și

CAT Graur



Antwerpen

2024

